

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 28 Σεπτεμβρίου 2025 • Έτος 16° • Αρ. φύλλου 892

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΜΕΓΑΛΗ ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ «Κ»

Τάσεις ανατροπής στο πολιτικό σκηνικό

Οκτώ μήνες πριν από τις εκλογές, η δημοσκόπηση της Stratego-IMR δείχνει πού στέκονται μέχρι σήμερα τα κόμματα

Ενα πολιτικό σκηνικό πολύ διαφοροποιημένο από το υφιστάμενο διαμορφώνεται βάσει των ευρημάτων της έρευνας που διενήργησε για λογαριασμό της «Κ» η Stratego-IMR. Οκτώ

μήνες πριν από τη μεγάλη εκλογική μάχη, η κυβέρνηση και ο Πρόεδρος εξακολουθούν να διατηρούν κακή εικόνα, αν και βελτιωμένη σε σχέση με πέρυσι. Οι δύο πόλοι, ο ΔΗΣΥ και το

ΑΚΕΛ, μπορεί να καταλήξουν να παλεύουν για την πρωτιά. Καταγράφουν, ωστόσο, ποσοστά πολύ χαμηλότερα από τα παραδοσιακά. Το ΔΗΚΟ διατηρεί δυνάμεις, ενώ οι μικροί κιν-

δυεύουν σοβαρά να μείνουν εκτός Βουλής. Δυναμική είναι η είσοδος του Κινήματος «Άλμα» στο σκηνικό, ενώ το ΕΛΑΜ διεκδικεί ρόλο ρυθμιστή. **Σελ. 4, 5**

ΔΗΣΥ - ΑΚΕΛ

Δίνουν μάχη για την πρωτιά στις Βουλευτικές

ΕΛΑΜ

Αναδεικνύεται σε τρίτο κόμμα και διεκδικεί ρόλο ρυθμιστή

21%

ΑΚΕΛ

20%

ΔΗΣΥ

14%

ΕΛΑΜ

11%

ΑΛΜΑ

8%

ΔΗΚΟ

Πρόθεση Ψήφου

ΑΛΜΑ

Δυναμική είσοδος για τον Οδυσσέα Μίχαηλιν

ΟΙ ΜΙΚΡΟΙ

Καταρρέουν, όπως και ο Φειδίας Παναγιώτου

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Ο «Προμηθέας» είναι το πιο σημαντικό κομμάτι

Ο υπουργός Ενέργειας Γιώργος Παπαναστασίου αναλύει όσα συνέβησαν με το τερματικό στο Βασιλικό. Για την ηλεκτρική διασύνδεση Κύπρου-Κρήτης αναφέρει ότι το έργο είναι υλοποιήσιμο. **Σελ. 8**

ΤΑ ΑΝΤΙΡΡΟΠΑ ΜΕΤΩΠΑ

Οι επιλογές ΔΗΣΥ στη μέγγενη

Σελ. 6

ΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΘΑ ΤΗΝ ΚΡΙΝΟΥΝ

Η στροφή Ουάσιγκτον κατά του Κρεμλίνου

Η ρητορική του Ντόναλντ Τραμπ με τις μεταστροφές της «ζαλίζει» τους παρατηρητές της σύγκρουσης στην Ουκρανία. Η άρνηση του προέδρου των ΗΠΑ, ακόμη και σήμερα, να παράσχει εγγυήσεις ασφαλείας στο Κίεβο και να διαβεβαιώσει για την απρόσκοπτη συνέχιση της στρατιωτικής βοήθειας στην κυβέρνηση Ζελένσκι, εξελίχθηκε από το Κρεμλίνο ως σήμα ανοχής. **Σελ. 22**

ΦΡΕΝΟ ΓΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟ

Ενα δύσκολο εγχείρημα

Στον από την Επιτροπή Αναφορών για νέα διερευνητική αποστολή στην κατεχόμενη Αμμόχωστο. Το ΕΛΚ ανέλαβε την πρωτοβουλία να προωθήσει την πραγματοποίηση νέας αποστολής, αλλά στη συνέχεια υπαναχώρησε. Ο Δήμος Αμμοχώστου απέστειλε επιστολή στον πρόεδρο της Επιτροπής Αναφορών να επισκεφθεί την Αμμόχωστο. **Σελ. 9**

ΣΕ ΚΕΝΟ ΑΕΡΟΣ ΤΑ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΑ

Τα στρατηγικά διλήμματα

Σε επικίνδυνο τέλμα κινδυνεύουν να οδηγηθούν τα «ήρεμα νερά» με την Τουρκία, καθώς δεν υπάρχει ορίζοντας στις διμερείς σχέσεις μετά τη μονομερή ματαίωση της συνάντησης Μπντσάκνι - Ερντογάν στη Νέα Υόρκη. Τι έδωσε και τι πήρε ο Τούρκος πρόεδρος στον Λευκό Οίκο, για εξοπλισμούς και ενέργεια. **Σελ. 19, 20**

ΤΕΡΜΑΤΙΚΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ

Στα βαθιά βάζει το χέρι η χώρα για τα 67 εκατ.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ζητάει 67,2 εκατομμύρια ευρώ για τη χορηγία της που αφορά το τερματικό φυσικού αερίου στο Βασιλικό. Το έργο εξελίσσεται σε μια ανοικτή οικονομική πληγή για τα ταμεία της Κυπριακής Δημοκρατίας, με τις εκτιμήσεις για την ολοκλήρωσή του να είναι δυσόιωνες. **Σελ. 7**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ας είναι τα τελευταία

Η Κυπριακή Δημοκρατία υποχρεούται να επιστρέψει στην Ευρωπαϊκή Ένωση 67 εκατ. ευρώ. Ποσό διόλου ευκαταφρόνητο, αλλά δεν είναι μόνο το ποσό, είναι και η εικόνα που εκπέμπει στο εξωτερικό η χώρα. Είναι και ο τρόπος με τον οποίο το κράτος αντιλαμβάνεται τα μεγάλα και σημαντικά έργα, που θα το απεγκλωβίσουν από πεπαλαιωμένες ενεργειακές πρακτικές, αλλά και θα κάνουν την Κύπρο γεωπολιτικά υπολογισίμη. Η Δημοκρατία οφείλει να αντικρίσει τα μεγαλεπήβολα έργα με την αναγκαία σοβαρότητα, αν θέλει να διαδραματίζει σοβαρό ρόλο στην περιοχή.

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.

NUROFEN EXPRESS

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΙΝΩ ΤΟ ΦΑΝΙΣΣΕ ΟΡΘΙΝΩ, ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Η ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟ ΣΑΣ

Κρατάμε τη μια όψη του νομίσματος.

Αυτή που μας φέρνει πιο κοντά.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

MARIA LUIS ALBUQUERQUE

Ρυθμίσεις και για τους «finfluencers»

Η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αρμόδια για τις Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες και της Ένωσης Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων, Maria Luis Albuquerque, σε

συνέντευξη της στην «Κ» μίλησε μεταξύ άλλων για τη χρηματοοικονομική επιμόρφωση, τις επενδύσεις, την τραπεζική ένωση και τους «finfluencers». **Σελ. 6**

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Υπατοι, ανθύπατοι και υποτελείς

Η προβληματική «υποτελεία» της κυβέρνησης, η επιλεκτική ευαισθησία και πώς στήνεται μια επικοινωνιακή εκστρατεία. Η περίπτωση του Ρώσου πρέσβη Στανισλάβ Οσάτσι και πώς αντιμετωπίστηκε η εκβιαστική διπλωματία του. **Σελ. 10**

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Καθαρίζοντας τον Μόραλη

Οι εργασίες ανακατασκευής του παλαιού Hilton ολοκληρώνονται, μαζί με την αποκατάσταση των παλαιών έργων τέχνης και την προσθήκη νέων. Η «Κ» είχε την ευκαιρία να ρίξει μια πρώτη ματιά στον νέο προορισμό της πρωτεύουσας. **Τέχνες, σελ. 1**

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel: 22 897 361

ZENITH

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ανάστατη η αγγλόφωνη Δεξιά

«**Os edo!**». Το μήνυμα της Ρενέ Κυ-παρίσι, σε άπταιστα greeklish, έκα-νε τον γύρο των κινητών της αστικής Λευκωσίας. Ήταν μια μικρή, πλην όμως χαρακτηριστική ένδειξη, της οργής που προκάλεσε η επίθεση του Οδυσσέα Μιχαηλίδη στην αγγλόφω-νη Δεξιά. Όπως έγραψε άλλωστε και η συναισθηματική Ρενέ στο επικό ξέ-σπασμά της: «Den tha epitrepousme se kanena na amfisvitisiti tin ellinikotita mas!».

Οι αμετροεπείς δηλώσεις του ιδι-οσυγκρασιακού (sic) Οδυσσέα περί «κλειστής λέσχης αποφοίτων του English School» προκάλεσαν, όπως ήταν αναμενόμενο, την αντίδρα-ση των άμεσα ενδιαφερόμενων: Η ηγεσία του Δημοκρατικού Συναγερ-μού τον κατηγόρησε για «ρητορική μίσους» υπερασπιζόμενη τον πατρι-ωτισμό των αποφοίτων της Αγγλικής Σχολής. Η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλ-σον πάλι, με το γνωστό της φλέγμα, σχολίασε το φλέγον ζήτημα ως εξής: «Το δικό μου πρόβλημα, πάντως, εί-ναι ότι το English School υποεκπρο-σωπείται στην ηγεσία του ΔΗΣΥ, σε αντίθεση με την τιμημένη επαρχία – για να το θέσω όσο πιο κομψά μπο-ρώ». «Καταγράφηκε».

«**ΑΛΜΑ** να 'ναι κι ό,τι να 'ναι» εξεμά-νη η Ρενέ. «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, ΑΛΜΑ στο κενό, ΑΛΜΑ στο άγνωστο, ΑΛΜΑ λογικής, ΑΛΜΑ γενικής...». «Και αορίστως;». «Αυτό θα το μάθου-με στις εκλογές του 2026. Μέχρι τότε ο Οδυσσέας θα πυροβολεί αδιακρί-τως... Εδώ δεν δίστασε να αποκαλέσει το ΔΗΚΟ της καρδιάς μας “κατ’ εξοχήν κόμμα του ρουσφετιού”, για να λάβει βεβαίως μια πληρωμένη απάντηση από τον Νικόλα: “Θα ήταν καλά να μας ξεκαθαρίσει γιατί τότε, για αρκετά χρόνια, ήταν μέλος του κόμματος το οποίο σήμερα καθυβρίζει”». «A leap in the dark» σάρκασε η Ιουλία.

Η είδηση για την απόφαση του γεγι-κού εισαγγελέα να μη διωχθεί ποινι-κά ο Οδυσσέας Μιχαηλίδης, δίνοντάς

Η Αγγλική Σχολή, κλειστή λέσχη της συναγερμικής ελίτ κατά τον Οδυσσέα Μιχαηλίδη, κυριάρχησε ξανά στην επικαιρότητα αλλά για τους λάθος λόγους.

του μια δεύτερη ευκαιρία εν τη μεγα-θυμία του, προκάλεσε θυμηδία στο καρτέ. «Look who's talking» σχολία-σε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού, καθώς η φιλική σχέση του Γιώργου Σαββίδη με τον υπό διερεύνηση Νίκο Αναστασιά-δη (τέως πολιτικό του προϊστάμενο) δεν του προσδίδει εύσημα αντικει-μενικότητας. «Για τον λογαριασμό που έστειλε η Ε.Ε. θα πληρώσει κα-νείς ή θα το πάρει το ποτάμι;» έθεσε το ερώτημα των 67 εκατομμυρίων η Κουλλίτσα. «Μετά τη δήλωση του Χρύση ότι κάποιοι έφαγαν λεφτά και του Πασιορτιδη ότι κάποιοι θα πάνε

φυλακή, ήρθε η ώρα για να ζητήσου-με τη βοήθεια του κοινού, κοπέλες».

Η οσμή σκανδάλου από το Βασιλικό δεν φάνηκε να ενοχλεί την Ευγενία την Καλαμαρού. Παρέμεινε στάραχη κοιτώντας με απλανές βλέμμα το κε-νό. Κάπως πήγε να την προκαλέσει η Κόκκινη Κουλλίτσα αλλά μαζεύτη-κε, όταν η Ιουλία της ψιθύρισε στο αφτί: «Με το μαλακό. Η Ευγενία ξα-νακύλησε». «Ωχ! Στα σκληρά;». «Ναι. GNTM!».

Μπορεί η Ευγενία η Καλαμαρού να μην ήταν σε θέση να αντιδράσει, οι

υπόλοιπες όμως δεν είχαν καμία δι-άθεση να προσπεράσουν το τελευ-ταίο επεισόδιο του σίριαλ «Σεισμός, Σεισμός Συναγερμός». Η απόσυρση της υποψηφιότητας του Κώστα Γα-βριηλίδη, τέως προέδρου της Accept - ΛΟΑΤΚΙ, από το ψηφοδέλτιο του ΔΗΣΥ προκάλεσε αίσθηση. Ιδιαίτε-ρα η αναφορά στην πώληση που θα έφερνε στο κόμμα η υποψηφιότητά του. «Προφανώς η εποχή που η Αν-νίτα φωτογραφιζόταν στην εξέδρα του Gay Pride πέρασε ανεπιστρεπті. Ο φόβος του ΕΛΑΜ φυλάει τα έρμα!» τσίγκλησε η Κουλλίτσα την Ευγενία, αλλά και αυτή η προσπάθεια έπεσε

στο κενό. Η Καλαμαρού παρέμει-νε στην ίδια ζεν κατάσταση, λες και κατάπιε μια χούφτα Ζάναξ μονοκο-πανιά.

«**Σε άλλα νέα**, σας έχω ένα... παλιό νέο: τα βάσανα του Χαρτσιώτη δεν τελειώνουν, μόνα μου» τους ανακοί-νωσε η συνταξιούχος θεολόγος Θεο-πίστη Θεοδούλου. «Τι κακό πάλι τον βρήκε;». «Ένα σύμμαχο είχε ο Θεο-σεβούμενος Μάριος, την Εκκλησία, και του τη βγήκε από τα αριστερά». «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, ο εκκλη-σινός της Αρχιεπισκοπής έστειλε το νομοσχέδιο για τις λαμπρατζιές στο

πυρ το εξώτερον, χαρακτηρίζοντάς τες “θρησκευτικό πρωτογονισμό και εκβαρβαρισμό”». «Τα ύστερα του κό-σμου! Τι άλλο πια θα του συμβεί του καπμένου του Μάριου;». «Τίποτε άλ-λο, πιστέψτε με. Οπότε ας εξαγγείλει ο Πρόεδρος τον ανασχηματισμό, για να τον βγάλει από τη μιζέρια του».

«**Ας πούμε** κάτι να ευθυμίσουμε κο-πέλες» πρότεινε η Ιουλία ρίχνοντας ένα βλέμμα γεμάτο ανησυχία στην Ευγενία της Σιωπής. «Πρόκειται για κουίζ; Σας διαβάζω τη δήλωση του προέδρου της ΕΔΕΚ Νίκου Αναστα-σίου και σας προκαλώ να βρείτε το λάθος: “Απηύθυνα κάλεσμα ενότιπας σε όλες και όλους. Τα αποτελέσματα ήταν ιδιαίτερα ενθαρρυντικά”». «Ευ-κολάκι» πετάχτηκε η παλαιά ΕΔΕΚί-τισσα Λητώ Περιστέρη Μουσουπέττη. «Ποιες όλες και ποιους όλους; Εδώ που φτάσαμε το μόνο κάλεσμα που πρέπει ν’ απευθύνει ο πρόεδρος είναι ο τελευταίος να κλείσει την πόρτα».

Οι κυρίες γέλασαν με το ευφυολό-γημα καθώς απολάμβαναν ένα ακό-μα gin and tonic. Μόνο η Καλαμαρού παρέμεινε σιωπηλή... «Από την πρε-μιέρα του GNTM ζει με τα πρεμιστικά και τα υπογλώσσια. Γιατί το βλέπεις, καλή μου γυναικα, αφού σε χαλάει; τη ρώτησα. Είναι σαν εθισμό, μου ομολόγησε. Κάθε φορά που κανιβα-λίζουν την ελληνική γλώσσα πιάνω τον εαυτό μου να παραλύει απέναντι στην τόσο βαρβαρότητα».

Δύο μαργαριτάρια είχε η πρεμιέρα του φωτογενούς reality. Ένας τύπος είπε: «Έχω πολλά ταλέντα απομονω-μένα». Αλλά τι ρεβάνς πήρε μια Κυ-πρία (πάντα υπάρχει μια Κυπρία), η οποία μίλησε για τα «παρουσιαστι-κά σχόλια». «Τουτέστιν;» ψέλλισε η Καλαμαρού. «Τα σχόλια των παρουσι-αστών» την αποσπάτωσε η σιεροκου-τάλα η Κούταλου. Κι από τότε, έκανε πέντε μέρες να ξαναμιλήσει η συντα-ξιούχος φιλόλογος.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

28-9-1935

Εξερευνήσις: Το ιστιοφόρον «Διατί όχι;» [Pourquoi Pas?] με το οποίον ο Γάλλος καθηγητής Σαρκό [φωτ.] εκτελεί τα ετήσια εξερευνητικά ταξιδιά του εις την πολικήν ζώνην επίστρεψε εις τον λιμένα της Ρουάν. Ο Σαρκό εκδόμισε μα-ζύ του μίαν κινηματογραφικήν ταινίαν την οποίαν «εγύρι-zen» εις τας ακτάς της Γροιλανδίας, καθώς και 700 φω-τογραφίας διαφόρων τοποθεσιών. Επίσης, έφερε 8.500 αντικείμενα προοριζόμενα διά το Εθνολογικόν Μουσεί-ον των Παρισιών, και 250 δίσκους γραμμοφώνου, επί των οποίων έχουν αποτυπωθή τραγούδια των Εσκιμώων.

Διαμαρτυρία: Χθες την μεσημβρίαν αι διοικήσεις των ενί-σεων και συντεχνιών των αρτοποιών Αθηνών Πειραιώς και προστείων μετέβησαν εις το υφυπουργείον αγορανομίας και επέδωσαν εις την αρμοδιαν υπηρεσίαν αυτού υπόμνη-μα, διά του οποίου διαμαρτύρονται διά την κακήν ποιότητα των αλεθομένων εσχατών σιτηρών.

Τολμηροτέρα: Οι «Τάιμς της Νέας Υόρκης» ασχολούμενοι με τας συζητήσεις της Γενεύης, παρατηρούν ότι η χθεσινή απόφασις της ΚΤΕ υπήρξεν η τολμηροτέρα και η μάλλον αξιοσημείωτος εξ όσων ελήφθησαν ποτέ εν Γενεύη. «Αν ο κ. Μουσσολίνι παθάνετο εαυτών αρκετά ισχυρόν όπως απηφίρησεν την ΚΤΕ δεν ώφειλε να υποβάλη το ζήτημά του υπό την κρίσιν της».

Θετικές ενδείξεις για τις ποσότητες φυσικού αερίου στα κοιτάσματα Γλαύ-κος και Πήγασος. Ας ελπίσουμε ότι αυτή τη φορά –σε αντίθεση με όσα πάθαμε τα τελευταία 20 χρόνια– δεν θα μείνουμε με δυο χείλη καμένα. Ο Ποσειδώνας, Θεός της θάλασσας –και κατά συνέπεια των θαλάσσιων κοιτα-σμάτων και αερίων– ελπίζω να μας δι-καιώσει επιτέλους και να μην πρόκει-ται πάλι για λόγια του αέρα και του... αερίου. Να μυριστώ επιτέλους αυτό το μεθάνιο κι ας πεθάνω, ψέλλισε φίλος μου, κολλητός του Λιλλήκα. Από κατα-ραμένοι, λέτε να γίνουμε επιτέλους Καταριανοί; Αλληλούια.

Η απόσυρση Γαβριηλίδη από το ψηφο-δέλτιο του Δημοκρατικού Συναγερμού στέλνει ξεκάθαρα το μήνυμα πως οι εποχές που η Αννίτα βρισκόταν πρώτο τραπέζι πίστα στις παρελάσεις Υπερη-φάνειας έχουν περάσει ανεπιστρεπті. Μια ακόμη ήττα για την Αστική Δεξιά και ένας ακόμη θρίαμβος για τη λαϊκή –και εθνικοθρησκευτική– πτέρυγα του Συνα-γερμού. Τους ψηφοφόρους ουκ ελάττω παραδώκω, προς ΕΛΑΜ.

Χθες το ΑΚΕΛ είδε το θέμα εξαίρέσε-ων όσον αφορά αυτούς που δικαιούνται να είναι υποψήφιοι στις επερχόμενες εκλογές. Έχει μια ιδιαίτερη ομορφιά και μια απροσδιόριστη γοητεία η λέξη εξαί-ρέσεις. Μου φέρνει στο μυαλό το επικό κλασικολαϊκό άσμα της λαϊδης Άντζε-λας: «εξαιρούνται τα μεγάλα σου μάτια, τα πυκνά σου μαλλιά, τα παράξενα χεί-λη, που με καιν σαν φωτιά».

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Ο ΔΗΣΥ, ο Χρύσης και τα αέρια μας

Από καταραμένοι θα γίνουμε Καταριανοί.

Και ενώ ο Χρύσης Παντελίδης μας έλε-γε –ξεκάθαρα– πως κάποιοι πήραν μίζες για να προωθήσουν στους Κινέζους το πανάκριβο και γεμάτο προβλήματα έρ-γο του Βασιλικού, με διάφορους εμπλε-κόμενους να κάνουν τους Κινέζους, ο Πρόεδρος μας συναντούσε στη Νέα Υόρκη τον Κινέζο Πρόεδρο. Προφανώς και μπαίνουμε στη χρονιά των πάντα, με βάση το κινεζικό ημερολόγιο, το οποίο εξηγεί γιατί σ’ αυτό τον τόπο έχουν πι-δνηκτεί τα πάντα, σε σημείο που θυμή-θηκα την κλασική ατάκα «θα πδηκτώ από το παράθυρο». Ευτυχώς τα συμπα-θή πάντα είναι πια προστατευόμενο εί-δος, ενώ εμάς δυστυχώς δεν υπάρχει

κανείς να μας προστατεύσει και ως εκ τούτου είμαστε είδος απροστάτευτο και προς εξαφάνιση. Bye bye homo cyprius.

Αν στις επόμενες εβδομάδες προσέ-ξετε περισσότερες κάμερες τροχαίας στους δρόμους, μπορώ να σας εξηγήσω τον λόγο: στις 6 Νοεμβρίου είναι η τε-λευταία μέρα κατά την οποία μπορού-με να επιστρέψουμε τα 67 εκατομμύρια χορηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Βασιλικό –μας έχουν ήδη στείλει και το IBAN number τους– και όσα περισσό-τερα πρόστιμα εκδοθούν (ειδικά αυτά των 300€) θα βοηθήσουν στην προσπά-θεια περισυλλογής του ποσού. Δείτε το

σαν ένα είδος κρατικού εράνου.

Υπερβολές βλέπει ο Χαρτσιώτης στην υπόθεση βιασμού κατάδικου. Πώς όμως μπορείς να υπερβάλεις σε τέτοια πε-ρίπτωση; Έγινε ή δεν έγινε βιασμός; Διότι δεν μπορεί να γίνει λίγος (αλλά όχι υπερβολικός) βιασμός, με τον ίδιο τρόπο που δεν μπορεί να υπάρξει λίγη (ή υπερβολική) εγκυμοσύνη. Για να μη βιάζεται η κοινή λογική δηλαδή.

Ο Γιάννης Καρούσος, περιφερειάρ-χης Αμμοχώστου, δηλώνει πως θα βρει τους κλέφτες του νερού, φωτογραφί-ζοντας άτομα που καταχνώνται νερό για πότισμα χωραφιών ή γέμισμα πισί-νων και θα τους ντροπιάσει δημόσια. Βρέθηκε Λοιπόν ένας καλός δρόκος του νερού που θα το προσέχει από τον Αλί Μπαμπά και τους 40 κλέφτες (της Αγίας Νάπας). Άραγε οι εύσμωι –σαν και του λόγου μου– δικαιούμαστε «να λουνούμαστεν που γωνιάς; Ή πρέπει για οικονομία να ακολουθούμε την προ-τροπή του -kinky ομολογομένων- τρα-γουδιού, «δουο δυο, στην μπανιέρα δυο δυο;»

Μόνο ο Τραμπ θα μπορούσε να είναι καλεσμένος σε δείπνο στο Λονδίνο και να απαιτεί να μην παρευρεθεί ο δή-μαρχος της πόλης, χαρακτηρίζοντάς τον μάλιστα σαν έναν «απαίσιο δήμαρχο». Εκείνος απάντησε χαρακτηρίζοντας τον Τραμπ «ρατσιστή, σεξίστη, μισογύνι και ισλαμοφοβικό», στα οποία ο Αμερικα-νός με τα πορτοκαλιά μαλλιά απάντησε λέγοντας: «thanks for the compliments».

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νικόλαου Σαρπίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβιττού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αελις: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Είσαι αυτός που χρειάζεται ο κόσμος σήμερα. Ένας καθημερινός πρωτοπόρος. Υιοθετείς πρωτοποριακές τεχνολογίες. Δίνεις ευκαιρίες σε ανατρεπτικές ιδέες. Νοιάζεσαι για το περιβάλλον. Υποστηρίζεις και ενθαρρύνεις τη γυναικεία επιχειρηματικότητα. Μαθαίνεις τη γλώσσα των έξυπνων συσκευών. Βλέπεις την άνιση μεταχείριση και μιλάς για τα δικαιώματα των συνανθρώπων σου. Ξεπερνάς τα σύνορα με τα δικά σου προϊόντα. Σκέφτεσαι το παρόν, αλλά περισσότερο σκέφτεσαι το μέλλον. **Όλα αυτά στηρίζουμε στην Eurobank. Κάθε ενέργεια και πράξη που πάει μπροστά τη σκέψη μας και τη συμπεριφορά μας. Για τον άνθρωπο, για την κοινωνία.**

Οι Βουλευτικές αλλάζουν το πολιτικό σκηνικό

Μάχη για την πρωτιά ΔΗΣΥ-ΑΚΕΛ, τρίτο κόμμα παρουσιάζεται το ΕΛΑΜ και δυναμική είναι η είσοδος του κινήματος Άλμα

Του ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Οκτώ μήνες πριν από τις βουλευτικές εκλογές, η κοινωνικοοικονομική ακτινογραφία που επιχειρεί η δημοσκοπηση που διενήργησε για λογαριασμό της «Κ» η Stratego-IMR παρουσιάζει το πολιτικό τοπίο αμύχανο, συγκρατημένα διαμαρτυρόμενο και έντονα ρευστό. Η κυβέρνηση και ο Πρόεδρος εξακολουθούν να διατηρούν κακή εικόνα, αν και βελτιωμένη σε σχέση με πέρυσι. Οι δύο πόλοι, ο ΔΗΣΥ και το ΑΚΕΛ, μπορεί να καταλήξουν να παλεύουν για την πρωτιά, όπως φαίνεται σήμερα, σε ποσοστά όμως πολύ χαμηλότερα από τα παραδοσιακά. Το ΔΗΚΟ διατηρεί δυνάμεις, αλλά όλα τα υπόλοιπα κόμματα του κεντρώου χώρου κινδυνεύουν σοβαρά να μείνουν εκτός Βουλής.

Η κοινωνία παρακολουθεί απογοητευμένη την πορεία της χώρας, συζητώντας για την οικονομία, την ακρίβεια και τη διαφθορά. Γεγονός που έφερε το ΕΛΑΜ και το νεοσύστατο Άλμα να αποκτούν προοπτικές κατάκτησης της τρίτης και τέταρτης θέσης. Στην Κύπρο, μετά το 1981 και το αναλογικό εκλογικό σύστημα, πολλά νέα κόμματα πέτυχαν είσοδο στη Βουλή. Σήμερα, όμως, για πρώτη φορά, τέτοια κόμματα διεκδικούν με αξιώσεις διψήφια ποσοστά, εκλογικές θέσεις και βουλευτικές έδρες ικανές να διαταράξουν τις ισορροπίες και τους συσχετισμούς του πολιτικού συστήματος, που καθορίζουν την κοινοβουλευτική λειτουργία και τις συνεργασίες σε προεδρικές εκλογές.

Έτσι, οι επόμενες βουλευτικές εκλογές, ενώ δεν προμηνύουν ριζική ανατροπή του πολιτικού σκηνικού, μας οδηγούν με αρκετή βεβαιότητα σε μεγάλη διαφοροποίησή του. Τον ερχόμενο Μάιο, νέες πολιτικές δυνάμεις θα διεκδικήσουν τον ρυθμιστικό ρόλο στο σύστημα και το κλειδί στη διαμόρφωση κοινοβουλευτικών και κοινωνικών πλειοψηφιών.

Δημοτικότητες αρχηγών

Ο πρόεδρος Νίκος Χριστοδουλίδης απολαμβάνει σήμερα 56% αρνητικής και 40% θετικής δημοτικότητας. Έχει θετικό ισοζύγιο στους ψηφοφόρους του ΔΗΚΟ (69%) και της ΔΗΠΑ (63%). Στους ψηφοφόρους του ΕΛΑΜ ουδέτερο (44% θετική, 47% αρνητική) και αρνητικό σε αυτούς του ΔΗΣΥ (42% θετική, 49% αρνητική). Αρνητικό εμφανίζεται πλέον το ισοζύγιο δημοτικότητας της προέδρου της Βουλής και του ΔΗΣΥ Αννίτας Δημητρίου, με 50% αρνητικές γνώμες και 42% θετικές. Ανάμεσα στους ψηφοφόρους του Δημοκρατικού Συναγερμού η κα Δημητρίου καταγράφει 57% θετική και 36% αρνητική γνώμη.

Ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου παρουσιάζει στην κοινωνία 36% θετικές και 50% αρνητικές γνώμες, ενώ στο ΑΚΕΛ 71% θετικές και 26% αρνητικές. Για τον Νικόλα Παπαδόπουλο οι θετικές γνώμες είναι 25% και οι αρνητικές 60%, με 64% θετική και 31% αρνητική εντός του ΔΗΚΟ.

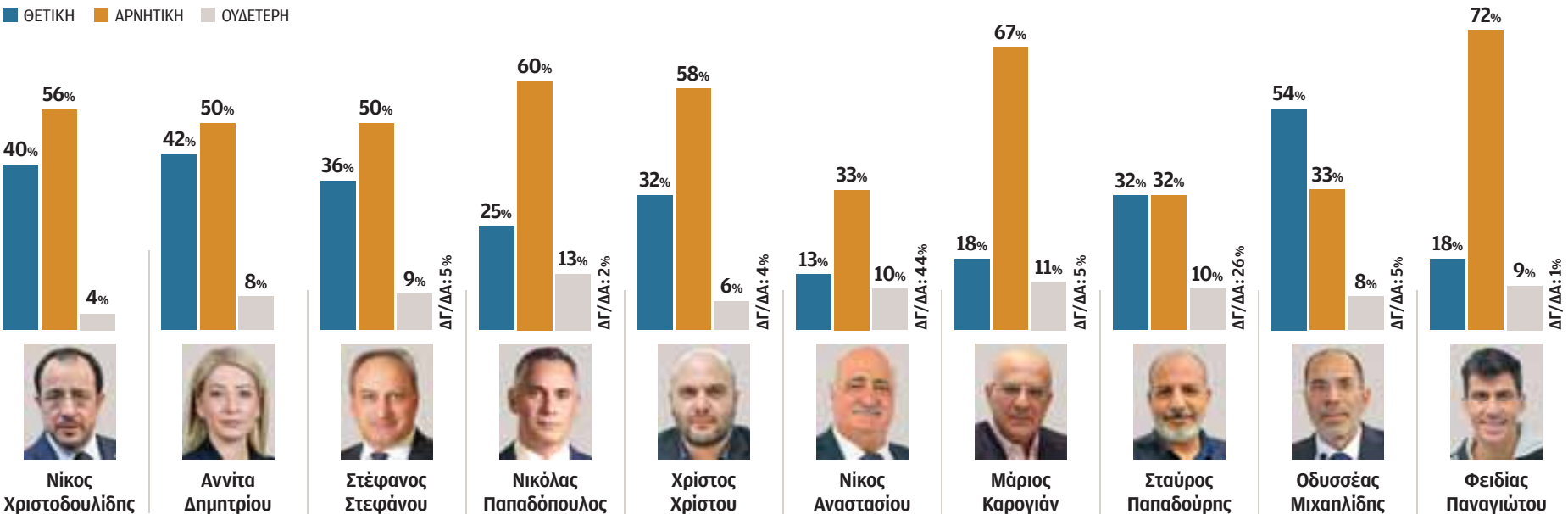
Ο Χρίστος Χρίστου απολαμβάνει θετικής δημοτικότητας 32% και αρνητικής 58%. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η θετική γνώμη για τον πρόεδρο του ΕΛΑΜ στο κόμμα του (89%) αλλά και στους ψηφοφόρους του ΔΗΣΥ (38%), ΔΗΚΟ (43%) και ΔΗΠΑ (56%).

Ο πρόεδρος της ΕΔΕΚ Νίκος Αναστασίου είναι άγνωστος στο ευρύ κοινό, με το 53% να μην έχει γνώμη για το πρόσωπό του, το 13% να έχει θετική και το 33% αρνητική. Ο Μάριος Καρογιάν παρουσιάζει 18% θετικές και 67% αρνητικές γνώμες, ενώ ο Σταύρος Παπαδόυρης των Οικολόγων 32% θετικές, όσες ακριβώς και οι αρνητικές γνώμες.

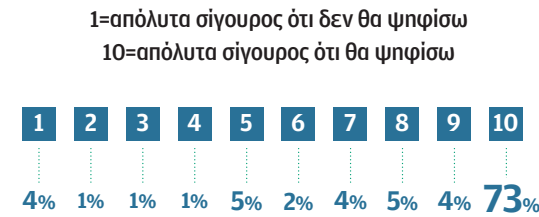
Ο Οδυσσέας Μιχαηλίδης έχει θετικό ισοζύγιο δημοτικότητας, 54% θετικές και 33% αρνητικές γνώμες. Τη μεγαλύτερη αποδοχή χαίρει στους ψηφοφόρους του ΑΚΕΛ (71%), του ΔΗΚΟ (59%), της ΕΔΕΚ (71%) και της ΔΗΠΑ

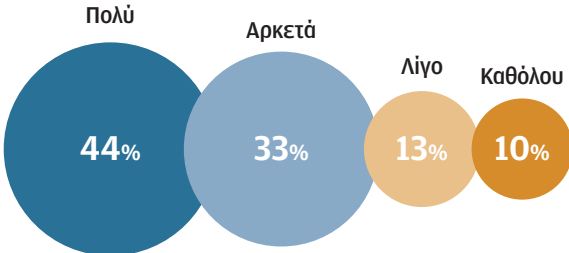
ΘΕΤΙΚΗ Ή ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΓΝΩΜΗ ΓΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

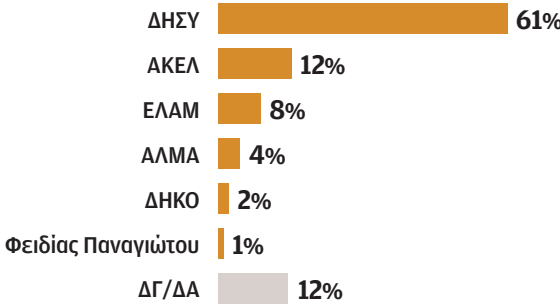
ΠΟΣΟ ΣΙΓΟΥΡΟΙ ΕΙΣΤΕ ΟΤΙ ΣΤΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ, ΘΑ ΠΑΤΕ ΝΑ ΨΗΦΙΣΤΕΣ;

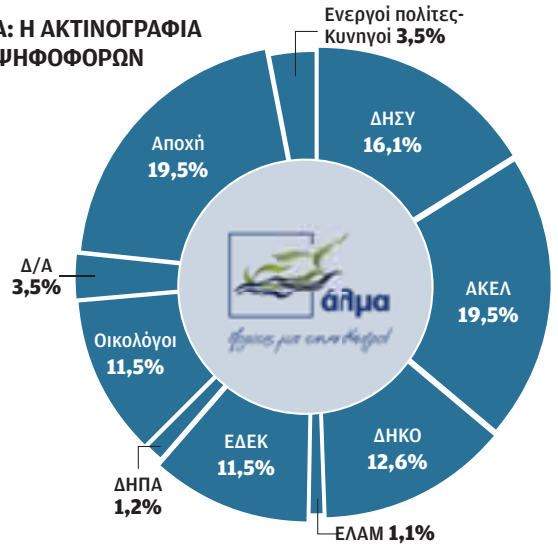
ΠΟΣΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΤΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΘΑ ΕΧΟΥΜΕ ΤΟΝ ΜΑΪΟ ΤΟΥ 2026;

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΙΟ ΚΟΜΜΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΤΕ, ΠΟΙΟ ΚΟΜΜΑ ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΠΡΩΤΟ ΣΤΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ;

ΑΛΜΑ: Η ΑΚΤΙΝΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΨΗΦΟΦΟΡΩΝ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ: STRATEGO-IMR, ΑΝΑΘΕΣΗ: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ, ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ: 12-22 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2025, ΚΑΛΥΨΗ: ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ - ΑΣΤΙΚΕΣ & ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ, ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ: ΑΝΔΡΕΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 18+ ΜΕ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΨΗΦΟΥ, ΜΕΓΕΘΟΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ: 800 ΑΤΟΜΑ, ΕΠΙΛΟΓΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ: ΤΥΧΑΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΟΓΙΑ, ΣΥΛΛΟΓΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ: ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ, ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟ ΣΦΑΛΜΑ: +/- 3.4, ΒΑΘΜΟΣ ΒΕΒΑΙΩΤΗΤΑΣ: 95%

*Σημείωση: λόγω στρογγυλοποίησης των ποσοστών σε κάποιες περιπτώσεις το άθροισμα μπορεί να έχει απόκλιση από το 100% κατά μία μονάδα (99% ή 101%)

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ / STRATEGO-IMR

(75%). Αρνητικό ισοζύγιο έχει στον ΔΗΣΥ (52% αρνητικών έναντι 40%) και το ΕΛΑΜ (50% έναντι 45%).

Η δημοφιλία του ευρωβουλευτή Φειδία Παναγιώτου, παρουσιάζει στοιχεία καταβαράθρωσης, με 72% αρνητικές γνώμες έναντι 18% θετικών, ένα μόνιμο χρόνο από την εκλογή του.

Τα στοιχήματα των κομμάτων

Με βάση την έρευνα, εάν είχαμε εκλογές την ερχόμενη Κυριακή, το ΑΚΕΛ θα λάμβανε 21%, ο ΔΗΣΥ 20%, το ΕΛΑΜ 14%, το ΑΛΜΑ 11% και το ΔΗΚΟ 8%. Είναι νωρίς να «κρυχθεί» ως ντέρμπι η μάχη της πρωτιάς, αλλά σήμερα το ΑΚΕΛ με 72% συσπείρωση παρουσιάζεται να προηγείται ελαφρώς του ΔΗΣΥ με συσπείρωση μόλις 56%.

Στον Δημοκρατικό Συναγερμό το χάσμα για τη στάση του έναντι της κυβέρνησης βαθαίνει περισσότερο. Στην ευρύτερη κοινωνία το 48% στηρίζει τη θέση ότι το κόμμα πρέπει να είναι στην αντιπολίτευση και το 37% ότι πρέπει να μπει στην κυβέρνηση. Μεταξύ των ιδίων των ψηφοφόρων του ΔΗΣΥ το 43% τον θέλει στην αντιπολίτευση και το 47% στην κυβέρνηση. Ένας μεγάλος διχασμός που τροφοδοτεί

Σε μια πεντακομματική Βουλή, τα κόμματα θα έχουν περισσότερες έδρες να μοιραστούν, οι οποίες θα λιγοστεύουν με κάθε επιπλέον κόμμα που θα εισέρχεται. Κάνοντας την εκλογική εξίσωση ακόμη πιο πολυπαραγοντική.

και από την εσωστρέφεια, τη διείσδυση Χριστοδουλίδη και τη διαρκή αμφισβημία στη στάση του έναντι της κυβέρνησης και ευρύτερα στα ζητήματα. Η χαμηλή συσπείρωση και το ψηφοδέλτιο που δεν «λειτουργήσει» ακόμη, τον δίνουν περιθώρια, όμως, είναι χαμηλά τα ποσοστά των ψηφοφόρων του που δεν τοποθετούνται (12% περίπου), ενώ το 17% δηλώνει ΕΛΑΜ. Ενδιαφέρον είναι ότι το ΑΚΕΛ εμφανίζεται να τον υπερσκελίζει στους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (19% έναντι 18%), ενώ υστερεί, όπως και όλα τα παραδοσιακά κόμματα, στις προτιμήσεις των νεότερων ψηφοφόρων.

Το ΑΚΕΛ σταθεροποιεί και ίσως αναστρέφει κάπως την πτωτική πορεία που ακολούθησε τη διακυβέρνηση Χριστόφια. Ωστόσο, δεν έχει αναλάβει τον ρόλο της κύριας αντιπολιτευτικής δύναμης με τρόπο που να εισπράττει αντίστοιχα εκλογικά οφέλη και δυναμική. Είναι όμως πολύ συσπειρωμένο, με μικρές σχετικά απώλειες κυρίως προς το Άλμα (9% των ψηφοφόρων του). Ανάλογα και με την πορεία και του ΔΗΣΥ, το ΑΚΕΛ μπορεί να ελπίζει στην πρωτιά, παρά το ότι η κοινωνία κατά 61% πιστεύει ότι ο ΔΗΣΥ θα είναι το πρώτο κόμμα.

Το ΕΛΑΜ έχει κανονικοποιηθεί στο πολιτικό φάσμα, με αιχμή του δόρατος τους νεότερους (17% στους 18-39), την Επαρχία Αμμοχώστου (26%, ίδιο με τον ΔΗΣΥ) και μεγάλες εισροές, κυρίως από τον Συναγερμό. Δείχνει να υπερδιπλασιάζει ποσοστά και είναι το φαβορί για την τρίτη θέση, νοουμένου ότι διατηρήσει αυτή τη δυναμική και πείσει ότι μπορεί να διαδραματίσει τον ρόλο κόμματος αυτού του μεγέθους.

Το Άλμα, αποτελεί ακόμη μεγάλο ερωτηματικό. Το 11% σήμερα, προέρχεται κατά βάση από τη Λευκωσία (15%) και τη Λεμεσό (13%). Οι εισροές από μεγάλα κόμματα είναι σχετικά μικρές,

ενώ διεμβολίζει ΕΔΕΚ (24% των ψηφοφόρων της), Οικολόγους (37%) και Κυνηγούς (33%). Η μεγάλη του δεξαμενή, όμως, είναι το 27% όσων απείχαν στις περασμένες Βουλευτικές. Έτσι, στη ρευστή και απρόβλεπτη δυναμική κάθε νέου κόμματος, θα πρέπει να προστεθεί το στοιχείο της προσέλκυσης πολιτών που δεν συννηθίζουν να ψηφίζουν.

Το ΔΗΚΟ, με 8% σήμερα, μπορεί να ελπίζει σε διψήφιο ποσοστό ή ακόμη και 4η θέση. Έχει χαμηλή συσπείρωση (51%) με απώλειες κυρίως προς το Άλμα (13%), αλλά και σημαντική εισροή ή επαναπατρισμό από τη ΔΗΠΑ (το 25% των ψηφοφόρων της).

Η προσπάθεια του Κινήματος Οικολόγων και του Βολτ με 2% στην έρευνα, και της ΕΔΕΚ, της ΔΗΠΑ και των Κυνηγών με 1% να μουν στη Βουλή, φαντάζει ιδιαίτερα αμφίβολη. Είναι πολύ νωρίς να ξεγράψει κάποιος τη δυνατότητά τους να περάσουν το όριο, εφόσον άλλα έχουν ιστορία και οργανωτικό μηχανισμό (ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ), άλλα έχουν κοινωνική δυναμική (Οικολόγοι και Βολτ), ενώ οι Κυνηγοί για ελάχιστο δεν εισήλθαν το 2021. Για κανέναν τους όμως δεν φαίνονται ρόδινα τα πράγματα.

Αξιοσημείωτο τέλος, το 3%

που δήλωσε (αυθόρμητα) ότι θα ψηφίσει κόμμα που θα δημιουργείτο από τον Φειδία Παναγιώτου.

Τα δύο μεγάλα ερωτηματικά

Το μεγαλύτερο ερωτηματικό των εκλογών είναι το ποσοστό συμμετοχής. Η μεγάλη αποχή βολεύει τα παραδοσιακά κόμματα, ενώ μεγάλη συμμετοχή θα βοηθήσει τα μικρότερα και κυρίως το Άλμα και το ΕΛΑΜ. Στις ευρωεκλογές, είχαμε το φαινόμενο νέου κόσμου να ψηφίζει, λόγω κυρίως του Φειδία Παναγιώτου. Είναι ερωτηματικό αν αυτή η τάση θα επαναληφθεί, όμως στην έρευνα της «Κ» οι πολίτες δείχνουν να αντιλαμβάνονται την κρισιμότητα των εκλογών (77%) και να δείχνουν αυξημένη διάθεση να συμμετάσχουν.

Από τη συμμετοχή πιθανόν να καθοριστεί και το πόσα και ποια κόμματα θα είναι στη Βουλή, αλλά και η κατανομή των εδρών. Σε μια πεντακομματική Βουλή, τα κόμματα θα έχουν περισσότερες έδρες να μοιραστούν, οι οποίες θα λιγοστεύουν με κάθε επιπλέον κόμμα που θα εισέρχεται. Κάνοντας την εκλογική εξίσωση ακόμη πιο πολυπαραγοντική.

Ο Μιχάλης Σοφοκλέους είναι πολιτικός αναλυτής.

Ακρίβεια και διαφθορά καθορίζουν την ατζέντα

70% των ερωτηθέντων δηλώνουν λίγο ή καθόλου ικανοποιημένοι από την απόδοση της κυβέρνησης

Μεγαλύτερη αποδοχή η κυβέρνη-
ση απολαμβάνει
ανάμεσα στους
ψηφοφόρους
του ΔΗΚΟ (51%),
του ΕΛΑΜ (41%) και
του ΔΗΣΥ (39%).

Μόλις το 24% είναι πολύ ή αρκετά ικανοποιημένο από τον τρόπο που πηγαίνουν τα πράγματα στην Κύπρο, ενώ το 76% λίγο ή καθόλου. Με την εξήγηση να βρίσκεται σε δύο άλλα ευρήματα: Πρώτο, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (59%) δηλώνουν ότι τα καταφέρνουν με δυσκολία ή και καθόλου να ανταποκριθούν στις οικονομικές τους υποχρεώσεις. Δεύτερο, ότι στην έγνοια των πολιτών κυριαρχούν οικονομία και ακρί-

βεια (66%), διαφθορά, διαπλοκή και σκάνδαλα (43%) και το Κυπριακό (34%). Ακολουθεί το μεταναστευτικό με 19%, μειωμένο από το περυσινό 27%. Να σημειωθεί ότι η παρούσα έρευνα κοινής γνώμης πραγματοποιήθηκε από τη Stratego - IMR, ενώ η έρευνα του Φεβρουαρίου του 2024 από τη Symmetron Market Research, στην ίδια βάση ερωτηματολογίου που διαχρονικά διέπει τις έρευνες της Καθημερινής.

Μόλις 29% δηλώνει πολύ ή αρκετά ικανοποιημένο από την απόδοση της σημερινής κυβέρνησης και το 70% λίγο ή καθόλου. Ένα ποσοστό ιδιαίτερα χαμηλό, αλλά με ικανοποίηση κατά 8 μονάδες υψηλότερη εκείνης που η κυβέρνηση κατέγραφε τον Φεβρουάριο του 2024. Μεγαλύτερη αποδοχή η κυβέρνηση απολαμβάνει ανάμεσα στους ψηφοφόρους του ΔΗΚΟ (51%), του ΕΛΑΜ (41%) και του ΔΗΣΥ (39%). Η εξωτερική πολιτι-

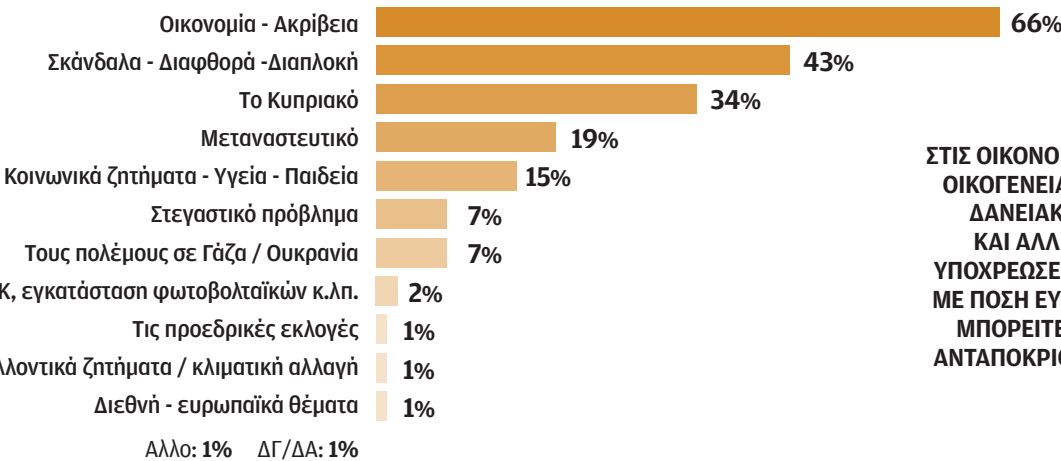
κή και η εικόνα της Κύπρου στο εξωτερικό είναι το μεγάλο ατού της κυβέρνησης (44% ικανοποίηση), ενώ η αντιμετώπιση της ακρίβειας σε θέματα όπως το στεγαστικό η μεγάλη αδυναμία (14% ικανοποίηση).

Δυτικός ο προσανατολισμός
Το 62% της κοινωνίας συμφωνεί με την εμβάθυνση των σχέσεων με τις ΗΠΑ και τη στρατιωτική συνεργασία με τις χώρες

του ΝΑΤΟ, επιβεβαιώνοντας την πλειοψηφική στήριξη στον δυτικό προσανατολισμό της χώρας. Ταυτόχρονα, το 66% συμφωνεί με επενδύσεις ξένων συμφερόντων στην Κύπρο, αλλά ζητεί να μπουν μέτρο και όρια. Στο θέμα της ενέργειας, του κόστους και τις περικοπές ρεύματος, οι ερωτώμενοι κατανέμουν την ευθύνη ισομερώς στην ΑΗΚ, στη νυν και στην προηγούμενη κυβέρνηση.

ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

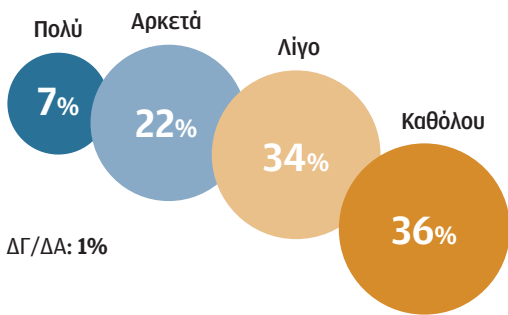
ΟΤΑΝ ΣΥΖΗΤΑΤΕ
ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ,
ΣΕ ΠΟΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ
ΠΕΡΙΣΤΡΕΦΕΤΑΙ
ΚΥΡΙΩΣ Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ;

ΣΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ,
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ,
ΔΑΝΕΙΑΚΕΣ
ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΣΑΣ
ΜΕ ΠΟΣΗ ΕΥΚΟΛΙΑ
ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΘΕΙΤΕ;

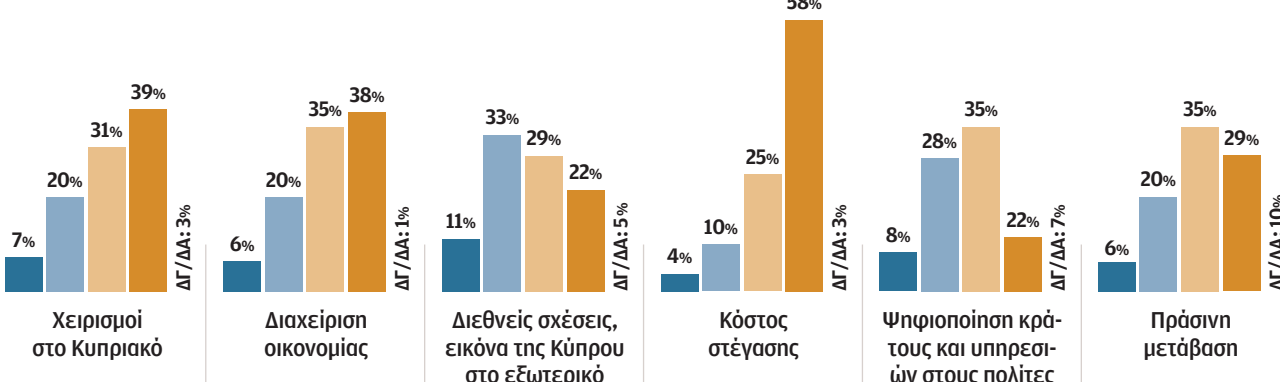

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΛΕΙΝΕΙ 2 1/2 ΧΡΟΝΙΑ
ΣΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ. ΕΙΣΤΕ ΠΟΛΥ, ΑΡΚΕΤΑ, ΛΙΓΟ
Ή ΚΑΘΟΛΟΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ;

ΠΟΣΟ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ ΕΙΣΤΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΣΕ ΚΑΘΕΝΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ;

■ ΠΟΛΥ ■ ΑΡΚΕΤΑ ■ ΛΙΓΟ ■ ΚΑΘΟΛΟΥ

ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ ΖΗΤΗΜΑ
ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ
ΤΙΣ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ ΡΕΥΜΑΤΟΣ ΠΟΙΟΣ ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ
ΟΤΙ ΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ;

29%

Η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου που δεν έχει εκσυγχρονιστεί επαρκώς

26%

Η ανεπάρκεια/ αναποφασιστικότητα της σημερινής κυβέρνησης σε πολιτικό επίπεδο

24%

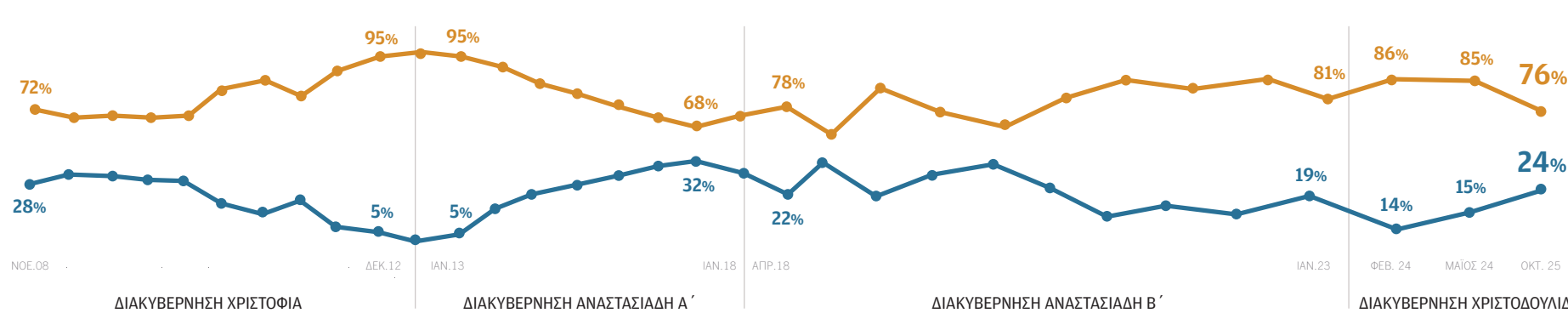
Ο ελλιπής προγραμματισμός της προηγούμενης κυβέρνησης σε πολιτικό επίπεδο

17%

Ιδιωτικά συμφέροντα
ΔΓ/ΔΑ: 4%

ΠΟΣΟ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ ΕΙΣΤΕ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΠΟΥ ΠΗΓΑΙΝΟΥΝ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ;

■ ΠΟΛΥ/ΑΡΚΕΤΑ ■ ΛΙΓΟ/ΚΑΘΟΛΟΥ

ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ
ΔΗΣΥ ΜΕ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ,
ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΠΩΣ ΤΟ ΚΟΜΜΑ...

48%

Θα πρέπει να είναι στην αντιπολίτευση και να ελέγχει την κυβέρνηση

37%

Θα έπρεπε να είναι στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη και να μετέχει ενεργά στη διακυβέρνηση της χώρας

Άλλο: 1% ΔΓ/ΔΑ: 14%

ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΙΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ
ΞΕΝΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ
ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ...

66%

Συμφωνώ φτάνει να γίνεται με μέτρο και όρια

20%

Διαφωνώ και με ανησυχούν οι επενδύσεις υπό οποιαδήποτε μορφή

13%

Δεν έχω πρόβλημα, όσο περισσότερες επενδύσεις τόσο το καλύτερο

Άλλο: 0% ΔΓ/ΔΑ: 1%

ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ
ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ
ΑΜΥΝΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ...

62%

Συμφωνώ με την εμβάθυνση των σχέσεων με ΗΠΑ και τη στρατιωτική συνεργασία με τις χώρες του ΝΑΤΟ

32%

Διαφωνώ με τη στροφή της χώρας στη δυτική συμμαχία και τη στρατιωτική συνεργασία με ΗΠΑ και χώρες του ΝΑΤΟ

Άλλο: 1% ΔΓ/ΔΑ: 5%

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ / STRATEGO-IMR

Το τοπίο αλλάζει. Αλλά προς τα πού;

Του **ΕΥΤΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ**

Αυξημένη, αλλά όχι ανεξέλεγκτη δυσανεμία. Αλλαγή στην αρχιτεκτονική του πολιτικού τοπίου. Αναμονή και αμνηστία. Οι φράσεις αυτές συνοψίζουν την εικόνα που αποτυπώνει η δημοσκόπηση της «Κ».

Το πολιτικό τοπίο της Κύπρου αναδιατάσσεται. Με όχημα μια ορατή, αλλά όχι ανεξέλεγκτη δυσανεμία. Σε μια κατεύθυνση, όμως, που δεν είναι ακόμα εύκολο να προσδιοριστεί.

Η αξιολόγηση της γενικής πορείας της χώρας είναι αρνητική. Η δυσανεμία μάλιστα μοιάζει οριζόντια καθώς κανένας τομέας δεν μοιάζει να ξεχωρίζει. Δεν φαίνεται ωστόσο να έχει –όχι ακόμα τουλάχιστον– χαρακτήρα «οργής», ούτε να έχει μία κυρίαρχη πολιτική έκφραση. Αντιθέτως, σε κρίσιμους τομείς, όπως ο προσανατολισμός της χώρας, μοιάζει να κατισχύει ο ρεαλισμός, με τη «στροφή προς τη Δύση» να συναντά μεγάλη αποδοχή.

Ο βαθμός αποδοχής του πρόεδρου Χριστοδουλίδη δεν είναι υψηλός, ούτε όμως και καταδικαστικός. Ειδικά σε μία συγκυρία όπου όλες σχεδόν οι δυτικές κυβερνήσεις δοκιμάζονται από ζητήματα όπως η ακρίβεια ή το στεγαστικό. Από το σύνολο των ευρημάτων μοιάζει να έχει παγιωθεί ένα ποσοστό αποδοχής λίγο κάτω από το 30%, το οποίο σε ένα κατακερματισμένο πολιτικό περιβάλλον του επιτρέπει να έχει κομβικό ρόλο στις εξελίξεις, όχι μόνο λόγω αξιώματος αλλά και της μίνιμουμ αποδοχής του.

Οι αλλαγές στην αρχιτεκτονική του πολιτικού τοπίου είναι ορατές. Οι δύο παραδοσιακοί πόλοι ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ μοιάζουν αποδυναμωμένοι. Παραδοσιακά κόμματα του «ενδιάμεσου χώρου» έχουν εξαφανιστεί, παραχωρώντας τη θέση τους σε κόμματα με πιο «αντισυστημικά» χαρακτηριστικά. Το τοπίο είναι πλέον διαφορετικό. Πιο κατακερματισμένο

Στην παρούσα φάση κανείς δεν μπορεί να εκτιμήσει ποιες περαιτέρω δυναμικές θα αναπτυχθούν και πάνω σε ποια ατζέντα, αν η αντισυστημική τάση που μοιάζει να ενισχύεται εξελιχθεί σε συγκροτημένη πρόταση διακυβέρνησης ή αν σταδιακά το πολιτικό εκκρεμές ισορροπήσει.

και με διαφορετικές διαιρετικές τομές από εκείνες που διαμόρφωσαν το πολιτικό τοπίο των τελευταίων 10ετιών.

Ο ΔΗΣΥ είναι σαφές ότι ταλανίζεται από τον εσωτερικό διχασμό του σε σχέση με το πώς τοποθετείται απέναντι στον πρόεδρο Χριστοδουλίδη. Η μισή βάση του κόμματος θέλει το κόμμα να ασκεί εξουσία και όχι απλώς να την παρακολουθεί. Η αμφισβημία αυτή προφανώς τον πλήττει.

Το ΑΚΕΛ μοιάζει να έχει στρατηγικές δυσκολίες. Αδυνατεί να εισπράξει το κλίμα δυσανεμίας, ενώ ταυτόχρονα δυσκολεύεται να ανανεώσει την εκλογική του βάση. Υστερεί δε δραματικά στην παράσταση νίκης παρά το δημοσκοπικό –οριακό έστω– προβάδισμά του.

Αντίστοιχο στρατηγικό πρόβλημα μοιάζει να αναδεικνύεται και για το ΔΗΚΟ. Παρά το ότι δημοσκοπικά δείχνει να σταθεροποιείται, η συνολική αποδυνά-

μωση του «ενδιάμεσου» χώρου μοιάζει να του στερεί τον ρόλο του ρυθμιστή που επί δεκαετίες είχε στο πολιτικό σκηνικό.

Η παραδοσιακή αρχιτεκτονική του κυπριακού πολιτικού τοπίου διασφάλιζε όχι μόνο τη συνοχή του, αλλά σε μεγάλο βαθμό και την προβλέψιμότητά του. Οι πρωταγωνιστές, οι εθνικές και πολιτικές προτεραιότητες, οι δυναμικές συμμαχίες ήταν πάνω κάτω γνωστές. Στην παρούσα φάση κανείς δεν μπορεί να εκτιμήσει ποιες περαιτέρω δυναμικές θα αναπτυχθούν και πάνω σε ποια ατζέντα, αν η αντισυστημική τάση που μοιάζει να ενισχύεται εξελιχθεί σε συγκροτημένη πρόταση διακυβέρνησης ή αν σταδιακά το πολιτικό εκκρεμές ισορροπήσει. Αυτά είναι βασικά πολιτικά ερωτήματα που μένει να απαντηθούν στην πορεία.

Ο κ. Ευτυχής Βαρδουλάκης είναι διευθύνων εταίρος της Stratego.

Μερίδα Συναγερμικών, όπως αναφέρουν, βλέπουν το κόμμα να αφήνεται έρμαιο στις ορέξεις του ΕΛΑΜ, παραμερίζοντας τις προοδευτικές φιλελεύθερες φωνές με αναφορές του τύπου «ο ΔΗΣΥ δεν είναι κόμμα ακτιβιστών».

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Μπορεί η ηγεσία του ΔΗΣΥ να δέχτηκε με ανακούφιση την απόσυρση υποψηφιότητας του Κώστα Γαβριηλίδη, ωστόσο υπάρχουν και αυτοί που τονίζουν πως το κόμμα απομακρύνει τις φιλελεύθερες και προοδευτικές φωνές. Άλλωστε της ανακοίνωσης απόσυρσης προηγήθηκε η συνάντηση με την ηγεσία, όπου ουσιαστικά είπαν στον κ. Γαβριηλίδη να παραιτηθεί με το σκεπτικό ότι δεν θα περνούσε τις εσωκομματικές εκλογές λόγω της σεξουαλικής του ταυτότητας. Βέβαια αυτό ήταν μία εικασία, πιθανώς και να ευσταθεί ωστόσο δεν άφησαν την κάλπη να το επιβεβαιώσει μιας και το μήνυμα που στάλθηκε στην Πινδάρου από εν δυνάμει υποψηφίους, ήταν να απαλειψουν το στήσιμο καλών στην επαρχία Λευκωσίας.

Υπάρχουν κομματικά στελέχη –κάποια εκ των οποίων φιγουράρουν και ως φαβορί– που σε καμία περίπτωση δεν θα κατέβαιναν σε εσωκομματική εκλογική διαδικασία μιας και παραμόνευε ο φόβος κατάταξης στις τελευταίες θέσεις. Ένα αποτέλεσμα που θα τους ανέτρεπε την εικόνα ενόψει βουλευτικών και την ισχύ με την οποία επιθυμούν να πορευτούν μέχρι τον Μάιο. Έτσι, με την απομάκρυνση Κώστα Γαβριηλίδη –αρχικά το ίδιο το κόμμα τον είχε προσεγγίσει για να θέσει υποψηφιότητα– και τη μη διεξαγωγή εσωκομματικών, αφού ακολούθησε και η απόσυρση Ανδρέα Καραμανου, η Αννίτα Δημητρίου κατάφερε να διασκεδάσει τις εντυπώσεις.

Ωστόσο, προκάλεσε κύμα απογοήτευσης σε μερίδα Συναγερμικών που, όπως αναφέρουν, βλέπουν το κόμμα να αφήνεται έρμαιο στις ορέξεις του ΕΛΑΜ, παραμερίζοντας τις προοδευτικές φιλελεύθερες φωνές, όπως Κώστας Γαβριηλίδης, Ξένια Κωνσταντίνου, Δημήτρης Λαμπριανίδης, με αναφορές του τύπου «ο ΔΗΣΥ δεν είναι κόμμα ακτιβιστών». Άλλωστε, δεν είναι τυχαίες και οι συνεχείς προτροπές τα στελέχη να πα-

ρευρίσκονται σε μνημόσυνα και αντικατοχικές εκδηλώσεις, αλλά όχι να πρωτοστατούν σε κινήσεις επαναπροσέγγισης αλλά και στήριξης της διαφορετικότητας. Κατ'επανάληψη τέθηκε και το ζήτημα των θέσεων του κόμματος σε σχέση με τη woke ατζέντα και το ενδεχόμενο η παρουσία των θέσεων του Κώστα Γαβριηλίδη να έφερνε, όπως ειπώθηκε χαρακτηριστικά, σε δύσκολη θέση άλλα στελέχη του κόμματος, που θα τους έδωσαν ερωτήσεις επί του θέματος.

Βέβαια, μπορεί στη Λευκωσία να αποφεύχθηκαν οι εσωκομματικές εκλογές, ωστόσο στη Λεμεσό σύντομα θα στηθούν κάλπες, μιας και οι μνηστήρες που караδοκούν για τη μία θέση –θεωρείται σχεδόν σίγουρη η επανεκλογή Φωτεινής Τσιρίδου και Νίκου Σύκα– είναι πολλοί. Εκφράζεται η άποψη ότι στη Λεμεσό η μη ύπαρξη μέχρι σήμερα βουλευτή του ΕΛΑΜ πιθανώς να περιορίσει τη διαρροή προς την άκρα δεξιά, αν και ο Ευγένιος Χαμπουλλάς που είναι υποψήφιος έχει το δικό του κοινό, ενώ κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει την επιρροή του τέως Προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Αναστασιάδου, στην επαρχία του.

Κοινή γραμμή

Τώρα στόχος για τον ΔΗΣΥ, όπως τονίζεται, είναι να κινηθεί με ενιαία γραμμή ώστε οι υποψήφιοι να βγαίνουν μπροστά με συγκεκριμένα στρατηγικά σε βασικούς πυλώνες, όπως η οικονομία

και η κοινωνική πολιτική. Σημειώνεται ωστόσο πως απουσιάζει ο συντονισμός όπως και η έλλειψη καθοδήγησης, κάτι που, όπως τονίζεται, δεν παρατηρείτο επί προηγούμενων ηγεσιών. Μάλιστα, από ορισμένους βουλευτές που θα επαναδιεκδικήσουν τίθεται και το θέμα της μη συνάντησης με την πρόεδρο του κόμματος Αννίτα Δημητρίου, ώστε να θέσουν επί τάπητος τα προβλήματα ανά

Δεν αποκλείεται το επόμενο χρονικό διάστημα να υπάρξουν διορισμοί, ακόμη και κατά τον ανασχηματισμό, προσωπικοτήτων από τον χώρο του ΔΗΣΥ.

επαρχία, αλλά και τις κινήσεις που θα οδηγήσουν το κόμμα σε ένα νικηφόρο αποτέλεσμα τον Μάιο του 2026.

Μπορεί, όπως σημειώνεται, να σταμάτησαν οι εντάσεις εντός του κόμματος, ωστόσο αυτό πιθανώς να οφείλεται και στην έλλειψη επικοινωνίας, με τα περισσότερα κομματικά στελέχη να κάνουν λόγο για αύξηση της εσωστρέφειας που οδηγεί τον κάθε υποψήφιο να εργάζεται περισσότερο για την ανάδειξη του και όχι για το κόμμα του. Παράπονα φέρεται να υπάρ-

χουν και σε σχέση με την επιλογή των αριστίνδην. Πλην ελαχίστων εξαιρέσεων εκφράζονται φόβοι ότι οι επιλογές δεν ήταν αυτές που θα διευρύνουν την γκάμα των ψηφοφόρων, αν αναλογιστεί κανείς πως κινούνται στους ίδιους κύκλους με τους κομματικούς υποψηφίους, ενώ κάποιες επιλογές δεν ήταν στους αρχικούς σχεδιασμούς του κόμματος – ακόμη και η Αννίτα Δημητρίου είχε αρχικά αντιρρήσεις για συγκεκριμένα πρόσωπα.

Την ίδια ώρα ο διορισμός της τέως επαρχιακής γραμματέα ΓΟ-ΔΗΣΥ Λευκωσίας, Μαρίας Χριστοφίδου, στη θέση της Επιτρόπου Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων φέρεται να δημιουργεί εσωκομματικές συζητήσεις, ως προς το κατά πόσον ο ΔΗΣΥ είναι στο πλευρό ή απέναντι από τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Μάλιστα, όπως διαμνύεται, δεν αποκλείεται το επόμενο χρονικό διάστημα να υπάρξουν διορισμοί, ακόμη και κατά τον ανασχηματισμό, προσωπικοτήτων από τον χώρο του ΔΗΣΥ. Μπορεί, όπως σημειώνεται, να μην είναι στελέχη της πρώτης γραμμής, αλλά προερχόμενα από τον χώρο της Δεξιάς που σε κάποιες των περιπτώσεων πιθανώς να έχουν παράπονα από την νυν ηγεσία. Μία κίνηση που δεν θα είναι έκπληξη, σύμφωνα με κομματικά στελέχη, αν αναλογιστεί κανείς πως προηγήθηκε –έστω και άτυπα– προσέγγιση από πλευράς Προεδρικού προς τον ΔΗΣΥ κατά την οποία ζητήθηκαν από

το κόμμα ονόματα για να διοριστούν στο Υπουργικό κατά τον ανασχηματισμό.

Το κόμμα, όπως διαμνύεται, αρνήθηκε να δώσει ονόματα, ενέργεια που φέρεται να μη βρήκε σύμφωνα όλα τα στελέχη της ηγετικής πυραμίδας, αν συνυπολογιστεί το γεγονός ότι ορισμένοι θέλουν να διατηρούν καλές σχέσεις με το Προεδρικό. Δεν είναι τυχαίο μάλιστα που στελέχη της Πινδάρου επιλέγουν το τελευταίο χρονικό διάστημα να κρατούν αποστάσεις και να μη βγαίνουν στην πρώτη γραμμή, ενώ υπάρχει και η άποψη πως πρέπει πλέον να μειωθούν οι δημόσιες τοποθετήσεις και κριτική κάθε ενέργειας του Προέδρου της Δημοκρατίας. Υπάρχουν ζητήματα για τα οποία οι επιρροιστές ορθοί και αυτό θα πρέπει να του αναγνωρίζεται, δηλώνουν κατηγορηματικά την ίδια ώρα που κρούουν το κώδωνα του κινδύνου, μιας και πρώην στελέχη του ΔΗΣΥ που βρίσκονται κοντά στον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, όπως ο Ανδρέας Παπαχαράλαμπος, βρίσκονται στο ψηφοδέλτιο του ΕΛΑΜ.

Μάλιστα, αναφέρουν ότι όσο πιο κοντά χρονικά στις εκλογές η εικόνα πιθανώς να ανατρέπεται, αφού και στελέχη τόσο του ΕΛΑΜ όσο και του Άλμα –κόμμα του τέως γενικού ελεγκτή– θα καλούνται να τοποθετηθούν επί ουσιαστικών ζητημάτων που απασχολούν τον τόπο και τότε θα διαφωνούν οι αδυναμίες και η έλλειψη συγκεκριμένων πολιτικών. Προβληματισμός εντός των Συναγερμικών στελεχών υπάρχει και σε σχέση με το ποσοστό που θα λάβουν, όταν οι κάλπες κλείσουν, μιας και αυτό θα καθορίσει σε ένα μεγάλο μέρος τον ρόλο που μπορεί το κόμμα να διαδραματίσει στις προεδρικές του 2028. Ένα ποσοστό της τάξης του 20% με 22% μπορεί να μην να κατατάξει το κόμμα πρώτο, ωστόσο δεν το ισχυροποιεί, αν και οι πιο αισιόδοχοι κάνουν λόγο για 25%, για ένα ουσιαστικό όπως αναφέρουν ισχυρό ΔΗΣΥ, βάσει των περιστάσεων.

Άκου, παιδί μου...

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Σε βλέπω που μελετάς με προσήλωσή την ύλη της επιστήμης αλλά να ξέρεις ότι, ζούμε σε μια εποχή που ο πρόεδρος των ΗΠΑ λέει δημόσια ότι τα παυσίπονα προκαλούν αυτισμό και πως η κλωρίνη θεραπεύει τον κορωνοϊό. Σε βλέπω που διαβάζεις βιολογία την ώρα που γίνεται ειδηση πως, η Πρώτη Κυρία της Γαλλίας θα προσκομίσει φωτογραφικό υλικό σε δικαστήριο για να αποδείξει σε μία youtuber ότι όντως είναι γυναίκα.

Μεγαλώνεις παιδί μου σε μία εποχή όπου πιο ελκυστική είναι η επιστροφή στο παρελθόν παρά η πρόοδος και η εξέλιξη. Όπου κυριαρχεί η επιστροφή στη στρατιωτική ισχύ, σε επιδείξεις στρατιωτικού εξοπλισμού και ο

νεο-μιλιταρισμός. Όπου δίπλα μας λαμβάνει χώρα μία σφαγή χιλιάδων αθώων με την ανοχή και σιωπηρή συμβολή των πολιτισμένων αυτού του κόσμου.

Ξέρεις, πριν από μερικά χρόνια μετρούσαμε την ισχύ κάθε πολιτισμένου χώρας με τα καλύτερα πανεπιστήμια, με τους δείκτες έρευνας, καινοτομίας και ευρεσιτεχνιών, σήμερα τη μετράμε ξανά με τις στρατιωτικές συμφωνίες.

Στο εσωτερικό των μεγαλύτερων και πιο ισχυρών δυτικών χωρών, ΗΠΑ, Καναδά, Γαλλίας, Γερμανίας, Ηνωμένου Βασιλείου, η μία πολιτική κρίση διαδέχεται την άλλη, υπάρχει πολιτική αστάθεια και απειλείται η δημόσια τάξη και το κοινωνικό

κάσμα διευρύνεται. Η πολιτική βία επανέρχεται στην επιφάνεια και η οργή γίνεται κυρίαρχη μέσα σε ένα περιβάλλον όπου είναι όλοι εναντίον όλων.

Άκου παιδί μου, η δική μας πατριδα δεν θα παραμείνει αλώβητη από όλα όσα γύρω μας συμβαίνουν. Ήδη, τα σημάδια είναι έντονα και φανερώνουν ότι και η κυπριακή κοινωνία διολισθαίνει σε μία ιδιαίτερα επικίνδυνη εποχή που χαρακτηρίζεται από μίσος και καχυποψία για την άλλη κοινότητα και όχι μόνο. Ότι κάθε προσπάθεια για μεταρρυθμίσεις βρίσκεται απέναντί της ένα τείχος. Ότι τα κοινωνικά και εργασιακά δικαιώματα ταμπουρώνονται και πάλι πίσω από διεκδικήσεις με συνθήματα από το

παρελθόν δίχως διάθεση εξορθολογισμού και προόδου. Ότι η διεκδίκηση των ελευθεριών του ανθρώπου κρίνεται αρνητικά αν δε εμπίπτει στις προτιμήσεις και στην αποδοχή της πλειοψηφίας. Ότι οι τέχνες και ο πολιτισμός λογοκρίνονται και η ανοχή στο διαφορετικό εκλείπει επικίνδυνα. Η τεχνητή νοημοσύνη προχωρά, αλλά, η ανθρώπινη νόηση συρρικνώνεται και η λογική είναι οτιδήποτε άλλο εκτός από «κοινή». Έχουν γραφτεί και ειπωθεί πολλά για τους λόγους που οι δυτικές κοινωνίες του 21ου αιώνα πνίγονται ξανά σε διλήμματα και ερωτήματα που υποτίθεται πως τα είχαν ξεπεράσει. Η θεσμική διαπλοκή, η άνοδος της ακροδεξιάς, η παραπληροφό-

ρηση, η καταστολή ελευθεριών στην πανδημία, η επικράτηση των κοινωνικών δικτύων, αλλά κυρίως η αδυναμία του πολιτικού συστήματος να δείξει αντιστάσεις στη λαίλαπα του λαϊκισμού.

Δυστυχώς ζούμε μία εποχή όπου οι νούσιμοι μιλούν λίγο και οι λαϊκιστές πολύ. Η επίκληση που γινόταν κάθε φορά στη σιωπηρή πλειοψηφία, ή στους λεγόμενους νοικοκυραίους, που έσωζαν την πατριδα σε κάθε εκλογές με πιο μετριοπαθείς επιλογές εξαιτίας μιας φυσικής ροπής στο να διαφυλάξουν τη σταθερότητα και κατ'επέκταση την πρόοδο και τη διατήρηση της ευημερίας, τείνει να διαβρωθεί από τους δημαγωγούς. Η δημοκρατία απαιτεί μία με-

γάλη αφύπνιση που για να συμβεί πρέπει να ξεπεράσει τον ωκαδερφισμό που έχει κυριαρχήσει.

Άκου, παιδί μου, στις γενεσιουργές αιτίες του κακού είναι που πρέπει να αναζητηθεί η θεραπεία του. Ας ελπίσουμε ότι η εξέδος από αυτή την κρίση θα είναι λιγότερο οδυνηρή απ'ότι τις προηγούμενες. Και ότι όσοι έχουν ευθύνη γι'αυτήν επιτέλους θα την αναλάβουν έτοιμοι και πρόθυμοι να πληρώσουν το πολιτικό κόστος. Εσύ, προς το παρόν, μελέτα, διάβασε, αμφισβήτησε και προπάντων μάθε και ιστορία.

Η κα Ξένια Κωνσταντίνου είναι αναπληρώτρια εκπρόσωπος Τύπου ΔΗΣΥ.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Η απόφασης του CINEA (European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency) με την οποία ζητείται από την Κυπριακή Δημοκρατία η επιστροφή της ευρωπαϊκής χορηγίας ύψους €67,2 εκατ. μέχρι τον ερχόμενο Νοέμβριο μπορεί να θεωρηθεί και ως η κορυφή του οικονομικού κυκεώνα στον οποίο έχει περιπέσει εδώ και ενάμιση χρόνο το τερματικό Φ.Α. στο Βασιλικό. Πέρα από τις έρευνες που βρίσκονται σε εξέλιξη για εντοπισμό μαύρου πολιτικού χρήματος, καθώς και τις δυσοίωνες εκτιμήσεις για την ολοκλήρωση του μισοτελειωμένου τερματικού, το ενεργειακό έργο εξελίσσεται σε μια ανοικτή οικονομική πληγή για τα ταμεία της Δημοκρατίας, με άγνωστο τον χρόνο επισύλωσης της. Εκ των πραγμάτων η αβεβαιότητα που έχει σκεπάσει το τερματικό στο Βασιλικό δεν μπορεί

Στις οικονομικές παρενέργειες που ενδεχομένως να επηρεάσουν τα κρατικά ταμεία δεν υπολογίζεται ο κόστος αποπεράτωσης των εργασιών στο Βασιλικό, αλλά και οι καταναλωτές που θα συνεχίσουν να επιβαρύνονται με τσουχτερά τιμολόγια ρεύματος.

να αφήσει το αποτύπωμά της μόνο στους πόρους που έχουν αντληθεί από τις Βρυξέλλες. Με τα σημερινά δεδομένα η απόφαση της Ε.Ε. έχει όλες τις προϋποθέσεις να συμπαρασύρει συνολικά το οικονομικό σκέλος του έργου σε βαθμό τέτοιο που μια ενδεχόμενη δυστοκία ανεύρεσης εργολάβων για ολοκλήρωση του έργου να περάσει σε δεύτερη μοίρα. Ήδη η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), η οποία μέσω δανεισμού €150 εκατ. στηρίζει το έργο, πέρα από τα ευχολόγια του αντιπροέδρου της Κυριάκου Κακουρή, την περασμένη Πέμπτη, έστειλε μήνυμα πως η τράπεζα παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις και πως «δεν υπάρχει καμία πρόθεση επί του παρόντος για να ζητήσει η ΕΤΕπ ανάκληση ή τερματισμό του δανείου». Στην οικονομική εξίσωση του έργου θα πρέπει να προστεθούν και άλλα €87 εκατ. περίπου από την EBRD (Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης). Με τα δεδομένα που έχουμε ενώπιόν μας και χωρίς να υπολογιστούν ενδεχόμενες κινήσεις από τις δύο τράπεζες, η οικονομική τρύπα που δημιουργείται ξεπερνά τα €67 εκατ. της Ε.Ε. που πρέπει να εκταμιευθούν από τα κρατικά ταμεία και να επιστραφούν συν το υπόλοιπο ποσό από τα €101 εκατ. της ευρωπαϊκής χορηγίας, το οποίο προοριζόταν για το έργο και εκ των πραγμάτων δεν θα εκταμιευθεί.

«Αιμορραγία»

Για να υπολογιστεί με σχετική βεβαιότητα το οικονομικό άνοιγμα ενός έργου το οποίο από τον Απρίλιο του 2024 παραμένει στον πάγο θα πρέπει να αναζητηθούν τα ψιλά γράμματα των ανοικτών οικονομικών υποχρεώσεων της ΕΤΥΦΑ (ιδιοκτήτη του έργου) που τρέχουν και θα τρέχουν

μέχρι το έργο να ολοκληρωθεί και να λειτουργήσει. Στο κομμάτι αυτό θα πρέπει να προστεθεί και το κόστος ολοκλήρωσης των υποδομών στο Βασιλικό, το οποίο για την ώρα αν και δεν μπορεί να υπολογισθεί, εκτιμάται πως ενδεχομένως να ξεπεράσει τα €75,5 εκατ. ποσό που ήταν το υπόλοιπο σε περίπτωση που η κινεζική κοινοπραξία ολοκλήρωνε το έργο. Πίσω από τις γνωστές οικονομικές υποχρεώσεις του ιδιοκτήτη του έργου υπάρχουν και άλλες χρεώσεις, οι οποίες ανάλογα με τον χρόνο ολοκλήρωσης του έργου θα ξεπεράσουν κατά πολύ το αρχικό κόστος κατασκευής που ανέρχεται στα €314,5 εκατ. Στον πιθανό οικονομικό εκτροχασμό του τερματικού σημαντικό ρόλο αναμένεται να διαδραματίσουν, πρώτον, η πλωτή μονάδα FSRU (πλοίο ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ) καθώς και υπηρεσίες, νομικές ή άλλες, για την επιδιαιτησία στο Λονδίνο (LCIA) χωρίς να υπολογισθεί μια αρνητική απόφαση του Δικαστηρίου για την ΕΤΥΦΑ.

Τα ψιλά γράμματα

Μια εικόνα για το ύψος του οικονομικού ανοίγματος του τερματικού στο Βασιλικό δίνουν στοιχεία που έχουν παραδοθεί από την ΕΤΥΦΑ στη Βουλή. Σύμφωνα με καλά ενημερωμένες πηγές της «Κ», η ΕΤΥΦΑ, θυγατρική εταιρεία της κρατικής ΔΕΦΑ, είναι επιφορτισμένη με την καταβολή μερικών εκατομμυρίων ευρώ ως τρέχουσες υποχρεώσεις ενός έργου που έχει σταματήσει. Με πρόχειρους υπολογισμούς και μόνο για τους εννέα μήνες του 2025 η ΕΤΥΦΑ καταβάλλει κατά μέσο όρο μηνιαία έξοδα €414 χιλιάδες, σύνολο €3,7 εκατ. Οι τρέχουσες υποχρεώσεις αφορούν λειτουργικά έξοδα του πλοίου ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ. Από εκεί και πέρα ο προϋπολογισμός του έργου διογκώνεται

ΑΛΜΥΡΟΣ Ο ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ

€290.573	Προσωπικό και ελλιμενισμός πλοίου
€33.234	Ασφάλιστρα
€89.720	Κάυσιμα
€413.527	Μηνιαία έξοδα
(01/01/2025 - 31/06/2025)	

ΑΛΛΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

€6.751.020	Νομικές υπηρεσίες για επιδιαιτησία σε Λονδίνο
€3.094.870	Τεχνικοί εμπειρογνώμονες (Key Experts)
€328.833	Έξοδα Δικαστηρίου Λονδίνου

από υπηρεσίες, νομικές και τεχνικές. Σύμφωνα με την πληροφόρηση που έχει η «Κ» και προέρχεται από ενημερωτικό σημείωμα της ΕΤΥΦΑ προς τη Βουλή το οποίο έχει δει η «Κ», μέχρι σήμερα έχουν πληρωθεί €6,7 εκατ. για σκοπούς διαιτησίας στο Λονδίνο και άλλα €3,1 εκατ. σε τεχνικούς εμπειρογνώμονες (Key Experts) επίσης για σκοπούς επιδιαιτησίας. Υπό τις περιστάσεις το μικρότερο ποσό αφορά τα έξοδα του Δικαστηρίου (LCIA) και μέχρι σήμερα ανέρχεται στις 287.500 λίρες Αγγλίας (€328.833). Σύνολο μόνο για την επιδιαιτησία €10,1 εκατ. Το παζλ των οικονομικών υποχρεώσεων συμπληρώνουν εξαρτήματα που πρέπει να αγορασθούν και αφορούν το πλοίο ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ. Μια γεννήτρια αζώτου (N2 Generator) αξίας €191 χιλιάδων και ενός Compressor αξίας €18 χιλιάδων. Η ΕΤΥΦΑ έχει καταβάλει ως προκαταβολή €66.400. Συνολικά για υπηρεσίες και άλλες υποχρεώσεις έχουν καταβληθεί €13,8 εκατ. Αν στο συνολικό ποσό προστεθούν και αμοιβές για συμβουλευτικές υπηρε-

Σταγόνες στο Βασιλικό τα 67 εκατ. της Ε.Ε.

Οικονομική τρύπα χωρίς πάτο το τερματικό Φ.Α. για τα ταμεία

της Δημοκρατίας μέχρι να τεθεί σε πλήρη λειτουργία

Η τρύπα που δημιουργείται στο οικονομικό σκέλος του τερματικού στο Βασιλικό μετά και την απόφαση της Ε.Ε. για επιστροφή της χορηγίας δεν μπορεί να υπολογιστεί με ακρίβεια. Σύμφωνα με τους μετριοτέρους υπολογισμούς μέχρι σήμερα ξεπερνά τα €83 εκατ.

σίες μηχανικού από τον Σεπτέμβριο του 2023 μέχρι και τον Αύγουστο του 2024, το συνολικό ποσό ανέρχεται στα €16,2 εκατ.

Ο «Προμηθέας»

Από τις τρέχουσες υποχρεώσεις του τερματικού αυτές που προκαλούν ανησυχία είναι τα μηνιαία λειτουργικά έξοδα του πλοίου «Προμηθέας» το οποίο βρίσκεται σε διαδικασία πιστοποίησης και λειτουργίας του. Με βάση την ανάλυση του μέσου όρου των μηνιαίων εσόδων (€413.500) που κατέθεσε στη Βουλή η ΕΤΥΦΑ για το πρώτο εξάμηνο του 2025, οι €290 χιλιάδες αφορούν αμοιβές του προσωπικού (28 άτομα), €33 χιλιάδες για ασφάλιστρα και €89 χιλιάδες για καύσιμα. Έξοδα που θα συνεχίσει να καταβάλλει η ΕΤΥΦΑ μέχρι το πλοίο να εξασφαλίσει όλες τις πιστοποιήσεις που χρειάζεται, ένα μεγάλο μέρος των οποίων εξαρτάται από τον χρόνο λειτουργίας του τερματικού στο Βασιλικό που σήμερα παραμένει αδιευκρίνιστο. Όπως αναφέρεται στην ενημέρωση της ΕΤΥΦΑ, σε εκκρεμότητα για πιστοποίηση του «Προμηθέα» βρίσκονται 12 «condition of class» (όρος ταξινόμησης) οι οποίοι μπορούν να εκλειφούν μόνο όταν το πλοίο μπορεί να λειτουργήσει ως LNG Carrier ή FSRU με πλήρες φορτίο υδρογονομένου Φ.Α. στις δεξαμενές του και επαλήθευση επαναεριοποίησης. Δηλαδή αυτό που αναφέρεται στην ΕΤΥΦΑ είναι πως ακόμα και αν ολοκληρωθούν οι εργασίες που απαιτούνται στο πλοίο τα τρέχοντα έξοδα θα συνεχιστούν μέχρι να τεθεί σε πλήρη λειτουργία στο Βασιλικό, μιας και ένα μέρος από τα 12 «condition of class» για να ολοκληρωθούν απαιτούν λειτουργία και των κερσαίων υποδομών του Βασιλικού.

Οι κερσαίες υποδομές

Για τις κερσαίες υποδομές δεν μπορεί να υπολογισθεί το επιπλέον κόστος για να ολοκληρωθούν. Με βάση το συμβόλαιο κατακύρωσης του έργου στην CPP-METRON Consortium Ltd το αρχικό κόστος ήταν στα €289 εκατ. Με απόφαση της προηγούμενης κυβέρνησης και με το αιτιολογικό το αυξημένο κόστος των πρώτων υλών λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού, αποφασίσθηκε η καταβολή άλλων €25 εκατ. με το συνολικό κόστος του έργου να ανέρχεται στα €314,5 εκατ. Σύμφωνα με τα στοιχεία που υπάρχουν η ΕΤΥΦΑ κατέβαλε κοντά στα €240 εκατ. Στην οικονομική εξίσωση που ενδεχομένως να κληθεί να αντιμετωπίσει η Δημοκρατία θα πρέπει να συυπολογιστούν και άλλα €136 εκατ. που διεκδικεί η κινεζική κοινοπραξία μέσω του δικαστηρίου στο Λονδίνο.

Οι έρευνες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας

Ένα ζήτημα που παραμένει αδιευκρίνιστο είναι αν υπάρχει συσχετισμός της απόφασης του CINEA με τις έρευνες που διεξάγει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία για τους ευρωπαϊκούς πόρους που δόθηκαν για το Βασιλικό. Αρμόδιες πηγές έλεγαν στην «Κ» πως η χρονική στιγμή που οι Βρυξέλλες ζήτησαν επίσημα την επιστροφή των €67 εκατ. δεν μπορεί να είναι τυχαία και χωρίς να έχουν εντοπιστεί στοιχεία από το αρμόδιο όργανο της Ε.Ε. που πραγματοποιεί έρευνες. Σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο αυτό σημαίνει πως οι έρευνες που διεξάγονται από τον Απρίλιο του 2024 έχουν εντοπίσει ισχυρά στοιχεία για παρατυπίες στις διαδικασίες προκήρυξης και κατακύρωσης του έργου στο Βασιλικό. Αυτό όμως που σχετίζεται περισσότερο με τους ευρωπαϊκούς πόρους που εκταμιευθηκαν είναι η διαπίστωση πως προκύπτει ζήτημα με τον εποπτικό ρόλο της Κομισιόν. Σύμφωνα με το ρεπορτάζ της «Κ» που τεκμηριώνει το σκεπτικό βάσει του οποίου ζητείται η επιστροφή των €67 εκατ., η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία παράλληλα με το κομμάτι διαχειρίσιμων ευρωπαϊκών κονδυλίων αναζητήσε στοιχεία και απαντήσεις, αν η Κομισιόν από την αρχή του έργου είχε διαπιστώσει τόσες σοβαρές παραβιάσεις ώστε να ενεργοποιήσει διαδικασία παράβασης εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας, για το πώς βγήκε σε προσφοράς το έργο, γιατί το ανέθεσε στην κινεζική κοινοπραξία, γιατί δεν την απέρριψε και γιατί δεν προκήρυξε εκ νέου τον διαγωνισμό. Για όλα αυτά η εικόνα που υπάρχει στην ανακριτική ομάδα είναι πως η Κομισιόν και η αρμόδια Διεύθυνση δεν πρόβλεψαν στους απαιτούμενους ελέγχους. Οι πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι το συμπέρασμα στο οποίο έχουν καταλήξει οι ανακριτές είναι πως για το συγκεκριμένο έργο το πλαίσιο που ακολουθήθηκε ήταν προβληματικό εξ αρχής. Με βάση επίσημα στοιχεία το τερματικό στο Βασιλικό επικυρωθήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με €101 εκατ. από τα οποία εκταμιευθηκαν €67,2 εκατ., με δάνειο €150 εκατ. από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και άλλα €87 εκατ. περίπου από την EBRD (Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης).

Το κράτος «δορυφόρος»

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Η συνέντευξη του υπουργού Ενέργειας Γιώργου Παπαναστασίου στα Νέα των Αθηνών είχε μια ενδιαφέρουσα παραδοχή, η οποία έπεσε στα μαλακά. Ρώτησε ο συνάδελφος Κώστας Κωνσταντίνου: «Σε περίπτωση που υπάρχουν προβλήματα με το GSI για το κομμάτι Κύπρου - Ελλάδα μπορεί να δούμε την Κύπρο να διασυνδεθεί πρώτα με το Ισραήλ;». Ο υπουργός απάντησε επί λέξει: «Η αρχική τοποθέτηση ήταν ότι μεγαλύτερο ενδιαφέρον έχουν να συνδεθούν με ένα μεγαλύτερο ενιαίο δίκτυο. Εάν όμως αυτό δεν είναι εφικτό για τους οποιουσδήποτε λόγους, είτε γεωπολιτικούς είτε οικονομικούς είτε τεχνικούς, βεβαίως τους ενδιαφέρει η διασύνδεση με την Κύπρο, διότι γνωρίζουν ότι η Κύπρος είναι σαν ένας δορυφόρος στο Ισραήλ».

Ένα κράτος «δορυφόρος» λοι-

πόν. Έτσι αποκάλυψε ο υπουργός της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη την Κυπριακή Δημοκρατία, χωρίς βεβαίως να κοκκινίσει από ντροπή. Γεγονός που δικαιολογεί ενδεχομένως την άλλη κίνηση πολιτικής οσφυοκαμψίας, η οποία προκάλεσε θύελλα αντιδράσεων: την εγκύκλιο που το υπουργείο Εσωτερικών απέστειλε στην Ένωση Δήμων, με θέμα «την ενίσχυση των δράσεων για την καταπολέμηση του αντισομιτισμού και της υποκίνησης μίσους στην Κύπρο». Τις οδηγίες δηλαδή του υπουργού Διασποράς του Ισραήλ «για άμεσο καθαρισμό των όποιων τέτοιων συνθημάτων εντοπίζονται στους Δήμους και Κοινοότητες» της χώρας μας. Μιας κατά τ' άλλα ανεξάρτητης χώρας, αν και «δορυφόρος» σύμφωνα με τα πιο επίσημα κυβερνητικά χείλη, η οποία καταδέχεται να γίνει νε-

ροκουβαλητής ενός αδιότακτου ηγέτη σε βάρος του οποίου εκκρεμεί ένταλμα σύλληψης από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο. Και ενός καθεστώτος, το οποίο διαπράττει γενοκτονία σύμφωνα με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Οι δεκάδες χιλιάδες νεκροί, ανάμεσα τους ανυπεράσπιστα παιδιά, προφανώς δεν συνιστούν ικανό λόγο για τους υπουργούς του κράτους-δορυφόρου να επιδείξουν στοιχειώδη ενσυναίσθηση.

Το θέμα θεωρείται λήξαν, ανακινώσε η κυβέρνηση καταφέροντας με αυτή της τη στάση να ρίξει λάδι στη φωτιά. Ευτυχώς έχουμε δημοκρατία και το πότε «τελειώνει» ένα θέμα το αποφασίζουν μόνοι μας. Με κίνδυνο να ανακυκλώσουμε και πάλι τα αυτονόητα θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι η ελευθερία της έκφρασης είναι ένα αγαθό που

δεν υπόκειται στην έγκριση οιαδήποτε. Ακόμα και τώρα, που το θέμα έχει προσπεραστεί από την επικαιρότητα, υπάρχει λόγος να επιμεινουμε σε αυτό. Γιατί όσο κι αν ο χορός των εκατομμυρίων π.χ. γύρω από την υπόθεση του Βασιλικού προκαλεί το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης, η σκιά του διαρκούς εγκλήματος στη Γάζα συνεχίζει να μας στοιχειώνει. Θα επιμεινουμε, λοιπόν, παρά την επιθυμία της κυβέρνησης να λήξει τη δυσάρεστη συζήτηση, επειδή η γενοκτονία που διαπράττεται από το εγκληματικό καθεστώς Νετανιάχου αφορά πρώτα και κύρια τα δημοκρατικά μας αντανάκλαστικά. Τα στοιχεία βοούν και συγκλονίζουν την παγκόσμια κοινότητα. Αντιγράφω από την επιστολή διαμαρτυρίας των πανεπιστημιακών και ερευνητών που εργάζονται σε Ανώτατα Εκπαι-

δευτικά Ιδρύματα της Κύπρου: «Πάνω από 54.000 διαπιστωμένοι νεκροί, εκ των οποίων 17.000 παιδιά, 123.000 τραυματίες στην πλειοψηφία τους άμαχοι, γυναίκες, 2.300.000 σε αστία, εκ των οποίων 14.000 υποσιτισόμενα βρέφη». Τι παραπάνω χρειάζεται ώστε να υψώσουμε τη φωνή μας ενάντια σε αυτή την πρωτοφανή αγριότητα;

Οι προφάσεις περί αντισημιτισμού είναι μια खुδαία προσπάθεια για να δοθεί άλλοθι σε μια διαπιστωμένη γενοκτονία. Ακόμα πιο खुδαίο όμως είναι όταν κάποιος ερμηνεύουν την καταδίκη του καθεστώτος Νετανιάχου σε ανοχή για τη Χαμάς. Πρόκειται για μια συμψηφιστική λογική που προσβάλλει κάθε δημοκρατικά σκεπτόμενο άνθρωπο. Προφανώς και τα τρομοκρατικά κτυπήματα της Χαμάς, με θύμα-

τα αθώους Ισραηλίτες, είναι αποτρόπαια και καταδικαστέα. Αλλά αυτό δεν αποτελεί δικαιολογία για την πολεμική μηχανή που ισοπεδώνει τη Γάζα και αφανίζει τον λαό της. Πρόκειται για έγκλημα κατά της ανθρωπότητας. Χωρίς να μεν αλλά.

Όσοι αναγάγουν τους εαυτούς τους σε συννηγούς του Ισραήλ καλό είναι να θυμούνται ότι υπάρχει κάτι που λέγεται ατομική πολιτική ευθύνη. Πέρα από κόμματα και κυβερνήσεις, στο τέλος της ημέρας ο καθένας από εμάς είναι ένα όνομα και μια συνείδηση. Με αυτή την ηθική στάση αναμετριούνται όσοι εξυπηρετούν τα συμφέροντα ενός εγκληματία πολέμου σαν θλιβερό λακέδες ενός κράτους «δορυφόρου».

Ο κ. Σταύρος Χριστοδούλου είναι σύμβουλος Επικοινωνίας.

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

Την κατάσταση σε σχέση με το τερματικό στο Βασιλικό και τα επόμενα βήματα, αναλύει στην «Κ» ο υπουργός Ενέργειας Γιώργος Παπαναστασίου, στη σκιά της απόφασης του ευρωπαϊκού μηχανισμού CINEA να ζητήσει πίσω από την Κυπριακή Δημοκρατία 67 εκατομμύρια ευρώ που είχαν δοθεί ως χορηγία για υλοποίηση του έργου. Αναφέρει ότι η απόφαση είναι οριστική και τα χρήματα πρέπει να επιστραφούν μέχρι τον Νοέμβριο, έστω και αν η Κυπριακή Δημοκρατία αποφασίσει να την αμφισβητήσει. Σχετικά με την ηλεκτρική δισύνδεση Κύπρου - Κρήτης, ο υπουργός Ενέργειας αναφέρει ότι το έργο είναι υλοποιήσιμο παρά τις προκλήσεις που υπάρχουν και επισημαίνει ότι η πληρωμή των 25 εκατομμυρίων ευρώ στον ΑΔΜΗΕ θα γίνει όταν το έργο υλοποιείται στο σύνολό του και όχι όταν υλοποιείται μόνο η κατασκευή του καλωδίου.

—**Ποιος ευθύνεται για το γεγονός ότι η Ε.Ε. ζητεί να επιστρέψουμε 67 εκατομμύρια ευρώ που λάβαμε ως χορηγία για την κατασκευή του τερματικού στο Βασιλικό;**

—Ο βασικός λόγος που ζητούν πίσω τα χρήματα έχει να κάνει με την κατακύρωση του έργου, δηλαδή την επιλογή του εργολάβου και τις βαθμολογίες που σχετίζονται με την προσφορά. Η διαχείριση της όλης κατακύρωσης είχε γίνει τότε, το 2019, από ΔΕΦΑ/ΕΤΥΦΑ.

—**Αρα η ευθύνη βαρύνει την προηγούμενη κυβέρνηση;**

—Η κατακύρωση έγινε επί της προηγούμενης κυβέρνησης και αυτό είναι θέμα γεγονότων, δεν είναι θέμα δικής μου κρίσης. Από εκεί και πέρα, στις δημόσιες συμβάσεις συνήθως επιλέγεται η χαμηλότερη προσφορά, που κατά την άποψή μου αυτό είναι λάθος για τέτοιες κρίσιμες υποδομές. Δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη μόνο η τιμή, αλλά και το ιστορικό και οι δυνατότητες που έχει μια κοινοπραξία ή ένας εργολάβος. Δεν πρέπει να υπάρχουν διάτρητα συμβόλαια που να επιτρέπουν απαιτήσεις για αποζημιώσεις στην πορεία του έργου. Και θα πρέπει να γίνεται σωστή παρακολούθηση του έργου. Είναι πλέον εμφανές ότι δεν ακολουθήθηκαν οι σωστές διαδικασίες. —**Είναι οριστική η απόφαση για επιστροφή των χρημάτων;**

—Η απόφαση του CINEA είναι οριστική και θα πρέπει να επιστραφούν τα χρήματα μέχρι τον Νοέμβριο. Αν θα αμφισβητήσουμε την απόφαση δεν σημαίνει ότι δεν θα πληρώσουμε. Θα επιστρέψουμε τα κονδύλια και αν αμφισβητήσουμε την απόφαση και δικαιωθούμε θα τα πάρουμε πίσω. —**Θα υπάρξει αμφισβήτηση της απόφασης;**

—Αφού λάβαμε την επιστολή από τον CINEA, έγινε συνάντηση με τον γενικό και βοηθό γενικό εισαγγελέα. Η Νομική Υπηρεσία θα ενημερώσει τους Άγγλους εξωτερικούς της νομικούς συμβούλους, που είναι εξειδικευμένοι στον τομέα, και ακολούθως θα αποφασιστούν τα επόμενα βήματα. Μπορεί να συζητηθεί σε επίπεδο Συνηγόρου του Πολίτη στην Ε.Ε. ή να γίνει έρεση στο Διοικητικό Δικαστήριο.

—**Πώς φτάσαμε σε αυτή την απόφαση;**

—Πιθανόν η αρχή να έγινε από τη σχετική έκθεση του τότε γε-

νικού ελεγκτή, που έφτασε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Ελεγκτών και από εκεί ενημερώθηκε η Κομισιόν. Καταβλήθηκε προσπάθεια για να αποτραπεί αυτή η εξέλιξη, ωστόσο εκ του αποτελέσματος δεν κατέστη δυνατό.

—**Για την έρευνα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας έχετε κάποια ενημέρωση;**

—Όχι, δεν έχουμε καμία ενημέρωση, τουλάχιστον στο υπουργείο Ενέργειας.

—**Διερευνώνται ζητήματα διαφθοράς;**

—Ειλικρινά δεν γνωρίζω. Αλλά όταν εμπλέκεται η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, υποψιάζομαι ότι μάλλον αυτά διερευνούν.

—**Ζήτησαν κάτι από το υπουργείο;**

—Ναι, έχουν ζητήσει αρκετά έγγραφα.

—**Πώς θα χαρακτηρίζατε την υπόθεση; Είναι ένα ακόμη μεγάλο σκάνδαλο;**

—Είναι κεφαλαιώδης υπόθεση, όμως είναι ριψοκίνδυνο να μιλάς με ενδείξεις. Θα πρέπει να περιμένουμε αποδείξεις.

—**Πόσα χρήματα έχουν δοθεί μέχρι σήμερα για το τερματικό;**

—Ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου ήταν 315 εκατομμύρια ευρώ, περιλαμβανομένων των 25 που έδωσε η προηγούμενη κυβέρνηση για αυξήσεις κόστους υλικών λόγω πανδημίας. Έχουν πληρωθεί μέχρι σήμερα 230 εκα-

τομμύρια ευρώ περίπου, εκ των οποίων τα 185 αφορούν στο πλοίο και τα υπόλοιπα αφορούν στις υποδομές, στην προβλήτα και στο κερσαίο κομμάτι, καθώς και υλικά που βρίσκονται αποθηκευμένα.

—**Πόσα θα χρειαστούν για την ολοκλήρωση του έργου;**

—Δεν μπορώ να το κρίνω, διότι πρέπει πρώτα να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες αξιολόγησης της παρούσας κατάστασης. Η ΕΤΥΦΑ αναμένει την έκθεση εντοπισμού κενών και αποκλίσεων από τον σχεδιασμό και την κατασκευή και τα υλικά που αγοράστηκαν. Αφού ολοκληρωθεί η έκθεση, θέλω να είμαι αισιόδοξος ότι η κατάσταση θα είναι διαχειρίσιμη, ώστε η ΕΤΥΦΑ να βγει αμέσως σε προφορές για ολοκλήρωση του έργου. Εάν όμως τα κενά είναι μεγάλα, τότε θα πρέπει να γίνει ένας μίνι επανασχεδιασμός του έργου και ακολούθως να προσκληθούν προφορές. Το πιο σημαντικό είναι ο καταμερισμός των ευθυνών. Όταν ένα έργο είναι ημιτελές, οι ευθύνες θα πρέπει να καταμεριστούν σωστά μεταξύ των τριών μερών, τα οποία είναι η ΕΤΥΦΑ ως η αναθέτουσα αρχή, ο προηγούμενος και ο επόμενος εργολάβος.

—**Αν υπάρξουν μεγάλα κενά, μπορεί να ολοκληρωθεί το έργο;**

—Δεν υπάρχει κάτι που τεχνικά να μην μπορεί να γίνει.

—**Μπορούμε να δώσουμε ένα ρεαλιστικό σενάριο ολοκλήρωσης του έργου;**

—Δεν θα ήθελα να τοποθετηθώ σε αυτό, επειδή το είχα κάνει στο παρελθόν και βλέπετε τι συμβαίνει σήμερα.

—**Αυτή η κυβέρνηση δεν έχει ευθύνη για τη σημερινή κατάσταση στην οποία βρίσκεται το έργο;**

—Η μόνη ευθύνη που έχει αυτή η κυβέρνηση είναι ότι έπρεπε να πούμε δημόσια από την αρχή τι παραλάβαμε σε σχέση με το τερματικό. Έπρεπε να γίνει δέουσα επιμέλεια και να εξηγηθεί στον κόσμο ποια ήταν η κατάσταση. Το έργο κουβαλά πολλά βαρίδια από το παρελθόν. Και βλέπετε ότι τώρα γίνεται προσπάθεια να μετακυλιστούν σε εμάς ευθύνες δόθηκαν για τη διαχείριση της κατάστασης, ενώ εμείς προσπαθούμε για ολοκλήρωση του έργου με τη μικρότερη δυνατή ζημιά.

—**Σας καταλογίζουν ότι, μετά τη διακοπή της σύμβασης, λέγατε ότι υπήρχε σχέδιο Β, που τελικά δεν είδαμε.**

—Υπήρχε σχέδιο Β, το οποίο μπορεί να μην ήταν εφικτό να υλοποιηθεί λόγω διαδικασιών που σχετίζονται με τις δημόσιες συμβάσεις, αλλά και λόγω της ανελαστικότητας που συνοδεύει ένα ευρωπαϊκό Έργο Κοινού Ενδιαφέροντος. Επίσης, οποιοδήποτε σχέδιο Β για εισαγωγή φυσικού

αερίου μπορεί να μη γίνεται αποδεκτό από τους φορείς που χρηματοδοτούν το αρχικό έργο. Επομένως, αντιλαμβάνεστε, βρέθηκαν πολλές δυσκολίες στην πορεία.

—**Ποιο ήταν το σχέδιο Β;**

—Ήταν μια προσπάθεια να δοθεί μια προσωρινή λύση για εισαγωγή φυσικού αερίου μέχρι να ολοκληρωθούν οι υποδομές του τερματικού. Υπάρχουν παραδείγματα άλλων χωρών που εφάρμοσαν τεχνικές λύσεις σε περιόδους επείγουσας κατάστασης. Όταν έχεις στην ιδιοκτησία σου ένα πλοίο που είναι έτοιμο για εισαγωγή υδρογονοποιημένου φυσικού αερίου, αεριοποίηση και προμήθειά του στους ηλεκτροπαραγωγούς σταθμούς, τότε ανοίγουν οριζόντες πιθανής λύσης, που θα είναι προσωρινή μέχρι την ολοκλήρωση των άλλων έργων. Γι' αυτό επικεντρωθήκαμε στην παραλαβή του πλοίου, όσο κι αν κατηγορηθήκαμε για την απελευθέρωση εγγυητικών, διότι το πλοίο είναι το πιο σημαντικό κομμάτι αυτής της προσπάθειας.

—**Αρα, έχουμε το πλοίο, έχουμε τις μονάδες ηλεκτροπαραγωγής και το μόνο που λείπει είναι πώς θα μεταφέρουμε το φυσικό αέριο από το πλοίο στις μονάδες για ηλεκτροπαραγωγή. Είναι λύση ένας αγωγός;**

—Ένας προσωρινός αγωγός πιθανόν να είναι μια λύση.

—**Συνεπώς μπορεί να γίνει εισαγωγή φυσικού αερίου για ηλεκτροπαραγωγή από τη στιγμή που θα έχουμε το πλοίο, έστω και χωρίς την ολοκλήρωση του τερματικού;**

—Με λειτουργικό τον Προμηθέα η εισαγωγή φυσικού αερίου είναι εφικτή. Θα υπάρξει όμως επιπρόσθετο κόστος για τις προσωρινές υποδομές που θα πρέπει να γίνουν και οι οποίες μπορούν να απομακρυνθούν, όταν ολοκληρωθεί η μόνιμη υποδομή.

—**Είναι ένα σενάριο που εξετάζετε μέχρι να ξεκαθαρίσει η κατάσταση με το τερματικό;**

—Μελετώνται κάποιες επιλογές για να δούμε αν είναι υλοποιήσιμες.

—**Τι γίνεται αυτή τη στιγμή με τον Προμηθέα;**

—Το πλοίο έχει ολοκληρωθεί κατά 99%. Είναι πιστοποιημένο για μεταφορά υδρογονοποιημένου φυσικού αερίου και ως πλωτή μονάδα αεριοποίησης. Τώρα απομένει να εγκατασταθούν στο πλοίο δύο συστήματα και ακολούθως να πάει σε ένα τερματικό για να τεθεί σε λειτουργία και να ελεγχθούν οι αποδόσεις του. Αναμένεται ολοκλήρωση της εγκατάστασης των συστημάτων τον Οκτώβριο και με την εξεύρεση τερματικού κι έλεγχο των αποδόσεών του, το πλοίο πιθανόν να είναι έτοιμο το πρώτο τρίμηνο του 2026. Από εκεί και πέρα θα αποφασιστούν τα επόμενα βήματα.

—**Τι πληρώνουμε για τον Προμηθέα;**

—Πληρώνουμε έξοδα (όπως καύσιμα, ασφάλειες, προσωπικό κτλ.), τα οποία θα πληρώναμε όπου και να ήταν το πλοίο, είτε στο αγκυροβόλιο του Βασιλικού είτε στο αγκυροβόλιο της Μαλαισίας που βρίσκεται σήμερα. Τα έξοδα αυτά αγγίζουν τις 350 χιλιάδες δολάρια τον μήνα.

—**Λέγατε ότι θα μπορούσαμε να εννοικιάσουμε το πλοίο και έτσι θα είχαμε και έσοδα μέχρι να ολοκληρωθούν τα έργα στο Βασιλικό.**

—Όπως σας είπα, η ανελαστικότητα των δημοσίων συμβάσεων και οι ευρωπαϊκές διαδικασίες περιορίζουν τις επιλογές.

του πεδίου πρέπει να υλοποιείται σε κάθε πτυχή του.

—**Πρώτη Οκτωβρίου αναμένεται το άνοιγμα της ανταγωνιστικής αγοράς ηλεκτρισμού. Είμαστε έτοιμοι;**

—Πιστεύω ότι είμαστε έτοιμοι. Κάποια μικροπροβλήματα είναι αναμενόμενα, καθώς πρόκειται για σοβαρή αλλαγή στον τομέα του ηλεκτρισμού.

—**Θα οδηγήσει σε μείωση στις τιμές του ηλεκτρισμού;**

—Θα το δούμε στην πορεία. Αυτό εξαρτάται πάρα πολύ από τους προμηθευτές που θα αναζητούν τρόπους για να προσελκύσουν πελάτες. Έτσι θα υπάρξουν οφέλη και για τους καταναλωτές.

Γιώργος Παπαναστασίου, υπουργός Ενέργειας

Με λειτουργικό τον Προμηθέα η εισαγωγή Φ.Α. είναι εφικτή

Επικεντρωθήκαμε στην παραλαβή του πλοίου διότι είναι το πιο σημαντικό κομμάτι αυτής της προσπάθειας

Η μόνη ευθύνη που έχει αυτή η κυβέρνηση είναι ότι έπρεπε να πούμε δημόσια από την αρχή τι παραλάβαμε σε σχέση με το τερματικό, λέει στην «Κ» ο υπουργός Ενέργειας Γιώργος Παπαναστασίου.

“

Ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου ήταν 315 εκατομμύρια ευρώ και μέχρι σήμερα έχουν πληρωθεί τα 230 εκατομμύρια.

“

Η πληρωμή των 25 εκατομμυρίων στον ΑΔΜΗΕ θα γίνει όταν το έργο υλοποιείται στο σύνολό του και όχι όταν υλοποιείται μόνο η κατασκευή του καλωδίου.

Είναι υλοποιήσιμο το έργο GSI παρά τις προκλήσεις

—**Ποια είναι η ξεκάθαρη θέση της κυβέρνησης για το έργο GSI; Είναι ή όχι βιώσιμο; Άλλα λέει ο υπουργός Οικονομικών και άλλα εσείς.**

—Η θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας, όπως εκφράστηκε στη Νέα Υόρκη με τον πρωθυπουργό της Ελλάδας, δείχνει την κατεύθυνση. Πρόκειται για ένα έργο που πρέπει να υλοποιηθεί για πολλούς λόγους. Έχει τεχνικές, οικονομικές και γεωπολιτικές προκλήσεις, αλλά πιστεύω είναι υλοποιήσιμο. Τώρα, αν είναι βιώσιμο εξαρτάται από το πώς το βλέπει κανείς. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με τη χορηγία που έδωσε, έκανε ουσιαστικά αποδε-

κτή τη μελέτη βιωσιμότητας που κατέθεσε ο προηγούμενος φορέας υλοποίησης του έργου.

—**Εσείς έχετε τις δύο μελέτες που επικαλείται ο υπουργός Οικονομικών και λέει ότι το έργο δεν είναι βιώσιμο;**

—Πιστεύω ότι ο υπουργός Οικονομικών εννοεί τις μελέτες για το ενδεχόμενο η Κυπριακή Δημοκρατία να μπει μέτοχος στο έργο. Άλλο η υλοποίηση του έργου και άλλο να είσαι μέτοχος στο έργο. Να μη συγχέουμε τα δύο. Η υλοποίηση του έργου δεν είναι απόφαση δική μας, είναι απόφαση ευρωπαϊκή. Το έργο όμως έχει αδυναμίες και αυτές υποδειχθηκαν στη μελέτη που αφορά το εν-

δεχόμενο η Κυπριακή Δημοκρατία να μπει μέτοχος ή όχι.

—**Θα πληρώσουμε τελικά τα 25 εκατομμύρια για το 2025 στον ΑΔΜΗΕ;**

—Προς το παρόν δεν έχει πληρωθεί οτιδήποτε. Η πληρωμή θα γίνει όταν το έργο υλοποιείται στο σύνολό του και όχι όταν υλοποιείται μόνο η κατασκευή του καλωδίου. Υπάρχουν κι άλλα μέρη του έργου που πρέπει να υλοποιηθούν παράλληλα, όπως είναι οι έρευνες βυθού, η ετοιμασία των υποσταθμών στα δύο σημεία σύνδεσης και κατ' επέκταση η πόντιση του καλωδίου. Και αυτά είναι η ευθύνη του ΑΔΜΗΕ ως φορέα υλοποίησης του έργου.

—**Στο πλαίσιο κατανόησης που υπογράψατε τον Σεπτέμβριο, υπάρχει δισύνδεση της καταβολής των δόσεων με την πορεία υλοποίησης του έργου;**

—Δεν χρειάζεται να μπει στο πλαίσιο κατανόησης, διότι αυτό εννοείται μέσα από το ρυθμιστικό πλαίσιο υλοποίησης. Για να γίνουν πληρωμές πρέπει το έργο να βρίσκεται σε εξέλιξη.

—**Ποιο είναι το επόμενο βήμα; Τι πρέπει να γίνει και τότε;**

—Πρέπει να δοθεί ένας προγραμματισμός από τον φορέα υλοποίησης με χρονοδιαγράμματα για ολοκλήρωση του έργου και λειτουργία της ηλεκτρικής δισύνδεσης τέλος του 2029. Επί

“

Δεν θα ήθελα να αναφερθώ σε χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης του τερματικού, επειδή στο παρελθόν και βλέπετε τι συμβαίνει σήμερα.

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Κόκκινο φως άναψε η Επιτροπή Αναφορών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (PETI) για νέα διερευνητική αποστολή (fact-finding mission) στην κατεχόμενη Αμμόχωστο, το πρώτο εξάμηνο 2026, η οποία θα είχε ως στόχο να διαπιστώσει ιδίοις όμμασι την κατάσταση που επικρατεί σήμερα «επί του εδάφους», συνεπεία του «πilotικού ανοίγματος» τμήματος της περίκλειστης πόλης, υπό το φως και των εξαγγελιών Τατάρ για επέκτασή του. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», η Επιτροπή Αναφορών αποφάσισε να πραγματοποιήσει τρεις αποστολές στη διάρκεια του 2026, δύο το πρώτο εξάμηνο και μία το δεύτερο εξάμηνο του επόμενου έτους, σε διαφορετικά σημεία της Ε.Ε., απορρίπτοντας ωστόσο εισήγηση για να πραγματοποιηθεί διερευνητική αποστολή και στην κατεχόμενη πόλη της Αμμοχώστου (το πρώτο εξάμηνο του 2026).

Όπως μάλιστα πληροφορείται η «Κ», αυτό που ξενίζει περισσότερο, είναι ότι η πολιτική ομάδα του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (ΕΛΚ), στην οποία συμμετέχει ο ΔΗΣΥ, ανέλαβε μεν την πρωτοβουλία να προωθήσει την πραγματοποίηση νέας αποστολής της PETI στην Αμμόχωστο, αλλά στη συνέχεια υπαναχώρησε. Όπως παραδόξως, το ΕΛΚ υπέβαλε γραπτώς πρόταση για αποστολή της PETI στην περίκλειστη πόλη, ωστόσο, όταν το

Κύκλοι της Ευρωβουλής έλεγαν στην «Κ» ότι θα απαιτηθεί νέα αίτηση στην Επιτροπή PETI, υπογραμμίζοντας ότι σε κάθε περίπτωση, η πραγματοποίηση αποστολής στην Αμμόχωστο θεωρείται «εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα και δεν θα ικανοποιηθεί εύκολα, ούτε στο δεύτερο εξάμηνο του 2026».

Φρένο για Αμμόχωστο από την Επιτροπή Αναφορών Ευρωβουλής

Το ΕΛΚ υπέβαλε πρόταση για διερευνητική αποστολή, αλλά στη συνέχεια υπαναχώρησε

Όπως πληροφορείται η «Κ», αυτό που ξενίζει περισσότερο, είναι ότι η πολιτική ομάδα του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (ΕΛΚ), στην οποία συμμετέχει ο ΔΗΣΥ, ανέλαβε μεν την πρωτοβουλία να προωθήσει την πραγματοποίηση νέας αποστολής της PETI στην Αμμόχωστο, αλλά στη συνέχεια υπαναχώρησε.

ζήτημα τέθηκε σε συζήτηση και ψηφοφορία στους Συντονιστές της εν λόγω Κοινοβουλευτικής Επιτροπής, όχι μόνο δεν ψήφισε υπέρ της δικής του αρχικής πρότασης, αλλά δεν τη στήριξε ούτε καν φραστικά. Σύμφωνα, μάλιστα, με τις πληροφορίες της «Κ», στην ψηφοφορία για τις αποστολές του πρώτου εξαμήνου 2026, το ΕΛΚ στήριξε δύο προτάσεις: Μία δική του πρόταση για αποστολή στην ισπανική πόλη Almaraz και μία πρόταση της εθνικιστικής πολιτικής ομάδας των Πατριωτών, για αποστολή στη Γουαδελούπη... αντί της δικής του πρότασης για την Αμμόχωστο. Όπως δε είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, με βάση τις τοποθετήσεις που καταγράφηκαν στη συζήτηση των Συντονιστών της PETI, η μοναδική πολιτική ομάδα που τοποθετήθηκε υπέρ της πραγματοποίησης αποστολής στην Αμμόχωστο, ήταν η Ευρωπαϊκή Αριστερά, η οποία απέστειλε υποστηρικτική επιστολή.

Σε κάθε περίπτωση, η αρνητική αυτή εξέλιξη απόρριψης της πραγματοποίησης αποστολής στο Βαρώνι το πρώτο εξάμηνο 2026, προσλαμβάνει αρνητικότερο πρόσημο, εάν συνυπολογιστούν οι τουρκικές ενέργειες «πilotικού ανοίγματος» του 3,5% της περίκλειστης πόλης, αλλά κυρίως οι πρόσφατες εξαγγελίες του Ερσίν Τατάρ, για «δεύτερη φάση» της

διαδικασίας, που πρακτικά μεταφράζεται σε σταδιακό εποικισμό της περιφραγμένης Αμμοχώστου. Ενόψει των «εκλογών» της 19ης Οκτωβρίου στο ψευδοκράτος, ο κ. Τατάρ δήλωσε ότι «θα ξεκινήσουμε τη μετάβαση στη δεύτερη φάση του ανοίγματος των Βαρώσιων», παραπέμποντας στην εκπόνηση ενός νέου «χωροταξικού σχεδιασμού» για την περίκλειστη πόλη που θα εγκαινιάζει, όπως είπε, μια «νέα επιθετική διπλωματία για τον τουρκοκυπριακό λαό», σε όλους τους τομείς».

Άρα, η όποια αποστολή της PETI στην Κύπρο, παρά το ανατιλεκτα μικρό πολιτικό εκτόπισμα της εν λόγω Κοινοβουλευτικής Επιτροπής της Ευρωβουλής και των «Αναφορών» της, θα μπορούσε να τύχει κάποιας αξιοποίησης, στο πλαίσιο μιας γενικότερης προσπάθειας ανατροπής της κατάστασης που σταδιακά οικοδομείται στην περίκλειστη πόλη, με προφανή στόχο τον εποικισμό της.

Γι' αυτόν προφανώς τον λόγο,

ο Δήμος Αμμοχώστου, έχοντας τη στήριξη του υπουργείου Εξωτερικών της Δημοκρατίας, απέστειλε επιστολή πριν από μερικές εβδομάδες, επιχειρώντας να ενεργοποιήσει εκ νέου την PETI, η οποία πραγματοποίησε την τελευταία της διερευνητική αποστολή στην Αμμόχωστο, πριν από 7 χρόνια, το 2018, ενώ το 2023 είχε επισκεφθεί την πόλη η τότε πρόεδρος της εν λόγω Κοινοβουλευτικής Επιτροπής.

Το παρασκήνιο του «όχι»

Το παρασκήνιο για υλοποίηση της προσπάθειας ήταν έντονο και σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», την πρωτοβουλία για υποβολή πρότασης για νέα αποστολή της PETI στην Κύπρο, το πρώτο εξάμηνο 2026, ανέλαβε το ΕΛΚ (ΔΗΣΥ). Έτσι λοιπόν, όπως αναφέρεται σε εσωτερικό σημείωμα της Ευρωβουλής, το οποίο εξασφάλισε η «Κ», το ΕΛΚ πρότεινε την πραγματοποίηση επιτόπιων αξιολογήσεων στην Αμμόχωστο, δίνοντας και ημερομηνία, από τις

30 Μαρτίου μέχρι τις 3 Απριλίου 2026, στη διάρκεια δηλαδή της άσκησης της προεδρίας της Ε.Ε. από την Κυπριακή Δημοκρατία. Σύμφωνα με την εν λόγω αρχική πρόταση του ΕΛΚ, σε αυτή την αποστολή θα δινόταν «έμφαση στις συνεχιζόμενες παραβιάσεις των ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων, τους περιορισμούς στους νόμιμους κατοίκους», ενώ σημείωνε ότι στόχος θα ήταν να σταλεί ένα «μήνυμα ανησυχίας της Ε.Ε. προς όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (Τουρκία, Κυπριακή Δημοκρατία, ΟΗΕ κ.λπ.) μέσω της κοινοβουλευτικής προβολής του ζητήματος. Η επίσκεψη αντιπροσωπείας της PETI έχει βαρύτητα, καθώς διατηρεί το Κυπριακό στην πολιτική ατζέντα της Ε.Ε. και ενισχύει την πίεση για συμμόρφωση με τους διεθνείς κανόνες», ανέφερε το ΕΛΚ στην πρότασή του.

Ωστόσο, όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», όταν η πρόταση αυτή τέθηκε στο τραπέζι, μαζί με πολλές άλλες για να αποφασιστούν οι επικείμενες αποστολές

που θα διενεργήσει η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Αναφορών, το ίδιο το ΕΛΚ που είχε την πατρότητά της, όχι μόνο δεν την υπερψήφισε αλλά ούτε καν την υπερασπίστηκε! Όπως πληροφορούμαστε, το πρόσωπο που έχει επιφορτιστεί με τον Συντονισμό της PETI από την πολιτική ομάδα του ΕΛΚ, ανάλωσε τις δύο ψήφους που διαθέτει η κάθε πολιτική ομάδα, ως εξής: Αφενός, στήριξε μια άλλη πρόταση που επίσης υπέβαλε η πολιτική του ομάδα για πραγματοποίηση αποστολής στην ισπανική πόλη Almaraz, αναφορικά με το κλείσιμο πυρηνικού σταθμού. Και αφετέρου, στήριξε μια πρόταση της εθνικιστικής πολιτικής ομάδας των Πατριωτών, για πραγματοποίηση αποστολής στη Γουαδελούπη, που αφορά στην κατάργηση λιμενικών τελών και κάποια περιβαλλοντικά ζητήματα, περιλαμβανομένης της ομολογούμενης προβληματικής εξέλιξης του φυκιού Sargassum.

Στο βάθος τα Τέμπη

Αν και κανείς δεν μπορεί να πει με βεβαιότητα ποιο ήταν το «deal» μεταξύ Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος και Πατριωτών, πηγές της Ευρωβουλής οι οποίες μίλησαν στην «Κ», ανέφεραν ότι το ΕΛΚ –στο οποίο συμμετέχει και η Νέα Δημοκρατία– επιθυμούσε διακαώς να αποφύγει την πραγματοποίηση αποστολής της PETI στα Τέμπη, κυρίως το πρώτο εξάμηνο 2026 και δη τον προσεχή Φεβρουάριο, κάτι που είχε προτείνει η Ευρωπαϊκή Αριστερά. Με βάση την πρόταση της Ευρωπαϊκής Αριστεράς, η αποστολή στα Τέμπη θα λάμβανε χώρα μερικές μόνο μέρες πριν από τις εκδηλώσεις για την τρίτη

Ο Δήμος Αμμοχώστου απέστειλε επιστολή πριν από μερικές εβδομάδες, επιχειρώντας να ενεργοποιήσει εκ νέου την PETI, η οποία πραγματοποίησε την τελευταία της διερευνητική αποστολή στην Αμμόχωστο το 2018.

επέτειο από το τραγικό ατύχημα της 28ης Φεβρουαρίου 2023. Κάτι που θεωρήθηκε από κάποιους ότι θα μπορούσε να μετατρέψει την αποστολή σε ένα άτυπο «συλλαλητήριο». Η εθνικιστική ομάδα των Πατριωτών λοιπόν φέρεται να παρενέβη υπέρ της μετάθεσης της αποστολής της PETI στα Τέμπη το δεύτερο εξάμηνο 2026, κάτι που εν τέλει αποφασίστηκε. Και η ομάδα του ΕΛΚ, σε μια κίνηση που θα μπορούσε να εκληφθεί ως ανταποδοτική, στήριξε την πρόταση των Πατριωτών για πραγματοποίηση αποστολής της PETI στη Γουαδελούπη, υπαναχωρώντας από τη δική της πρόταση για την αποστολή στην Αμμόχωστο. Σημειώνεται ότι αρχικά η PETI επρόκειτο να αποφασίσει μόνο για τη διεξαγωγή δύο αποστολών, που αφορούσαν στο πρώτο εξάμηνο του 2026. Ωστόσο, για να εξυπηρετηθεί η μετακίνηση της πραγματοποίησης της αποστολής στα Τέμπη, λήφθηκε απόφαση που αφορά και στο δεύτερο εξάμηνο του 2026.

Η επιστολή Δήμου Αμμοχώστου

Στην επιστολή του προς την Επιτροπή Αναφορών της Ευρωβουλής, ο δήμαρχος Αμμοχώστου Σίμος Ιωάννου υπογράμμισε ότι «η κατάσταση επί του εδάφους συνεχίζει να επιδεινώνεται», προσθέτοντας ότι «το μονομερές άνοιγμα της περίκλειστης περιοχής από την Τουρκία, σε συνδυασμό με τις συνεχιζόμενες προσπάθειες δημιουργίας τετελεσμένων, καθώς και η συνεχής περιφρόνηση των σχετικών ψηφισμάτων του ΟΗΕ και της Ε.Ε., όχι μόνο βλάπτουν την κατεχόμενη πόλη μας, αλλά υπονομεύουν και τις ευρύτερες προοπτικές για ειρήνη και επανένωση στην Κύπρο». Αφού σημείωσε ότι το ζήτημα της Αμμοχώστου θα μπορούσε να αποτελέσει καταλύτη ελπίδας και οικοδόμησης εμπιστοσύνης, ζήτησε τον τερατισμό των συνεχιζόμενων παραβιάσεων ως επίσης και την εφαρμογή των συστάσεων της Ευρωβουλής και της

Η αξιοποίηση της PETI καταδεικνύει την ίδια ώρα την αδυναμία της κυπριακής πολιτείας να εξασφαλίσει ουσιαστικές αποφάσεις από την Ε.Ε., σε επίπεδο Συμβουλίου κρατών-μελών.

Επιτροπής Αναφορών. Στο πλαίσιο αυτό, ο Δήμος Αμμοχώστου απηύθυνε πρόσκληση προς τον πρόεδρο της Επιτροπής Αναφορών Bogdan Rzonca, να επισκεφθεί την Αμμόχωστο, ιδανικά ως μέρος επίσημης αντιπροσωπείας της εν λόγω Κοινοβουλευτικής Επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Θεωρητικά, πάντως, εξακολουθεί να υπάρχει δυνατότητα

Ο Δήμος Αμμοχώστου απηύθυνε πρόσκληση προς τον πρόεδρο της Επιτροπής Αναφορών Bogdan Rzonca, να επισκεφθεί την Αμμόχωστο, ιδανικά ως μέρος επίσημης αντιπροσωπείας της εν λόγω Κοινοβουλευτικής Επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

για πραγματοποίηση αποστολής στην Αμμόχωστο, όχι το πρώτο εξάμηνο (καθώς αυτό απορρίφθηκε), αλλά το δεύτερο εξάμηνο του 2026. Ωστόσο, κύκλοι της Ευρωβουλής έλεγαν στην «Κ» ότι θα απαιτηθεί νέα αίτηση στην Επιτροπή PETI, υπογραμμίζοντας ότι σε κάθε περίπτωση, η πραγματοποίηση αποστολής στην Αμμόχωστο θεωρείται «εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα και δεν θα ικανοποιηθεί εύκολα, ούτε στο δεύτερο εξάμηνο του 2026».

Περιορισμένη πολιτική πίεση

Σημειώνεται ότι η Επιτροπή της Ευρωβουλής PETI υποβάλλει «Αναφορές», που δεν υπέχουν καθεστώς ψηφισμάτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τα οποία σε κάθε περίπτωση δεν είναι ούτε νομικά αλλά ούτε και πολιτικά δεσμευτικά. Γίνεται λοιπόν κατανοητό ότι η Επιτροπή PETI ασκεί περιορισμένη πολιτική πί-

εση, μέσω της πραγματοποίησης διερευνητικών αποστολών επιτόπιων εξετάσεων (fact-finding missions), της σύνταξης «Αναφορών» και της υποβολής συστάσεων. Δεν παύει, πάντως, να αποτελεί ένα δημοκρατικό εργαλείο εντός της Ευρωβουλής και έναν μηχανισμό λογοδοσίας, ο οποίος όμως δεν είναι σε θέση, όπως άλλωστε έχει αποδειχθεί και στο παρελθόν, να διαφοροποιήσει τα υφιστάμενα δεδομένα στην περίκλειστη Αμμόχωστο και κατ'επέκταση στο Κυπριακό. Η αξιοποίηση της PETI, με τη συμβολή ενίοτε και του κυπριακού κράτους, καταδεικνύει την ίδια ώρα την αδυναμία της κυπριακής πολιτείας να εξασφαλίσει ουσιαστικές αποφάσεις από την Ε.Ε., σε επίπεδο Συμβουλίου κρατών-μελών, αναφορικά με την υλοποίηση των ψηφισμάτων του ΟΗΕ, για απόδοση της περίκλειστης Αμμοχώστου στα Ηνωμένα Έθνη.

Ο,ΤΙ ΘΥΜΑΜΑΙ ΧΑΙΡΟΜΑΙ

Γράφει ο ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΩΤΙΟΥ

Ο συγκινητικός Καρογιάν και η συνείδηση της Ειρήνης

Ειρήνη στον κόσμο

Η πολυσυζητημένη ατάκα της Ειρήνης Χαραλαμπίδου –«15 χρόνια με έχουν στην απ’ έξω»– από τη συνέντευξή της στο «Πρωτοσέλιδο», ήταν αιτία να θυμηθώ κάτι ενδιαφέρον (και ολίγον οξύμωρο) από μια παλαιότερή της, Μάρτιο 2022, στο ραδιόφωνο του Πολίτη. Με φόντο το σύντομο φλερτ ΑΚΕΛ - ΔΗΚΟ ενόψει των προεδρικών του 2023, η δημοφιλής πολιτικός ρωτήθηκε εάν την ενδιαφέρει η Προεδρία. «Θα λέγατε “ναι” ή “όχι” σε περίπτωση που σας το προτείνει κάποιος, το κόμμα σας;». «Η απάντηση δεν είναι τόσο απλή», είπε η Ειρήνη και εξήγησε γιατί: «Εξαρτάται πώς θα τεθεί αυτή η πρόταση και με ποιες προϋποθέσεις. Και με ποιες δεσμεύσεις. Αν οι δεσμεύσεις είναι τέτοιες που ακυρώνουν τη συνείδηση ενός ατόμου, τότε σίγουρα σας απαντώ ξεκάθαρα ότι δεν με ενδιαφέρει μια τέτοια προοπτική. Συνεπώς δεν μπορείτε να δώσετε μια απάντηση “ναι” ή “όχι”». Τι είδους δεσμεύσεις θα μπορούσε να της ζητήσει το ΑΚΕΛ, το οποίο υπηρετούσε από το 2011, ώστε εκείνη να αισθανθεί ότι ακυρώνουν τη συνείδησή της, δεν το μάθαμε ποτέ. Δυστυχώς. Εικάζω –βέβαιος δεν μπορώ να είμαι– ότι η εξήγηση βρίσκεται στο ότι δεν υπήρχε ποτέ ενδεχόμενο το ΑΚΕΛ να κάνει μια τέτοια πρόταση στην Ειρήνη Χαραλαμπίδου, είτε με ή είτε χωρίς δεσμεύεις για τη συνείδησή της. Εικάζω...

Ο παρεξηγημένος

«Ανησυχώ πραγματικά. Συντηρούμε νοστροπίες και συμπεριφορές που δεν μ’ αρέσουν!» Ηγετική η παρέμβαση του Μάριου Καρογιάν, που «κατέθεσε τις βαθιές του ανησυχίες για το παρόν και το μέλλον του τόπου». Πώς τις κατέθεσε; «Με λόγο μεστό, προσπλωμένο στις αρχές της συναίνεσης και της εθνικής ευθύνης». Θα πρόσθετα και εξομολογητικά. «Η Κύπρος μάς προσέφερε πολλά. Εμείς τι επιστρέψαμε; Εξευτελισμό, μόνο να “τρώμε”». Συγκινεί η συνέπεια μιας διαδρομής για την πατρίδα, όχι την προσωπική παρτίδα. Θυμάμαι να λέει: «Αν είναι για ζητήματα αρχής, για ζητήματα που αφορούν στην επιβίωση του τόπου, καμία καρέκλα δεν με ενδιαφέρει, κανένα αξίωμα και κανένα λάφυρο». Κι όμως, εσσεί παρεξηγημένος! Ακόμα και το ΔΗΚΟ (του Νικόλα) τον είπε «Διδάκτορα του καιροσκοπισμού». Άλλοι του προσάπτουν ότι το 2012 είπε «Το ΔΗΚΟ σε καμιά περίπτωση δεν θα υποστηρίξει υποψήφιο που τάχθηκε υπέρ του Σχεδίου Ανάν», και στο εξάμηνο υποστήριξε Αναστασιάδη. Ότι το 2008 η προεδρία της Βουλής μετέτρεψε τη συμφωνία με Κασουλίδη, σε υποστήριξη Χριστόφια. Ακόμα και για τις περιβόητες λίστες «ΟΚ, έγινε», με τα στοιχεία όσων έτυχαν... «εξυπηρέτησης», ώστε να προσεγγιστούν για «εξαργύρωση» στις βουλευτικές. Κανείς δεν αναγνωρίζει την προνοητικότητα. Πώς αλλιώς θα μπορούσε σήμερα, με ειλικρίνεια και ανησυχία να θέτει προ των ευθυνών τους πολιτικούς αλλά και πολίτες; «Εμείς τι επιστρέψαμε; Δώσαμε μόνο εξευτελισμό, μόνο να “τρώμε”».

Ομπρέλα να πάρεις

Μόνο 200 χρόνια έχουν περάσει από τότε που ο Διονύσιος Σολωμός έγραψε τον στίχο «Δυστυχισμένε μου λαέ, καλέ και ηγαπημένε, πάντοτ’ ευκολοπίστευτε και πάντα προδομένε», κι ακόμα... κρατάμε μεγάλο καλάθι. Η «ομπρέλα ασφαλείας του Ισραήλ πάνω από τα κεφάλια μας», που «θωρακίζει την Κύπρο», ακολουθεί μια μακρά παράδοση που μαρτυρεί τι δεν υπάρχει μέσα στα κεφάλια μας. Τουλάχιστον... μέχρι να ανοίξει. Ασφαλώς και οι σχέσεις των χωρών καθορίζονται από γεωστρατηγικά και οικονομικά συμφέροντα. Όμως, άλλο σχέσεις, άλλο προσδοκίες και ευσεβοποιήσμοι. Καθότι, είναι από το 2016 που... «κολοσσοί θωρακίζουν την ΑΟΖ» μας! Οι δε διαφορές με το Ισραήλ για το κοίτασμα «Ισά» συζητούνται από το 2011! Από «ομπρέλες» δε, άλλο τίποτα. Η Αίγυπτος το 1964 ήταν έτοιμη να μπει «ακόμα και σε πόλεμο» για χάρη της Κύπρου. Το 1974 δεν ήταν. Το 1974 η παρουσία του σοβιετικού στόλου (θα) ήταν ασπίδα έναντι των τουρκικών επιβουλών. Δεν ήταν. Το 2014 «είδαμε» τον ρωσικό στόλο να «υποδέχεται με καταιγισμό πυρός το Μπαρμπαρός». Το καλύτερο; Τα ψεκασμένα σάιτ οπτασιάζονταν τον Πούτιν να προειδοποιεί τον Ερντογάν πως θα του απαυτώσει τα «πρέκια», αν απλώσει χέρι στην Αγιά Σοφιά. Όταν τελικά το άπλωσε, ο εκπρόσωπος του Κρεμλίνου είπε: «Τα εισιτήρια ήταν ακριβά, τώρα η είσοδος θα είναι δωρεάν, οι τουρίστες μας βγαίνουν κερδισμένοι».

The
Black Range
Nutrients

Pharma
LEAD[®]
PHARMACY
CARE PRODUCTS

Αντοχή
Ενέργεια - Τόνωση
**Ενίσχυση των
αρθρώσεων**

Το μέλλον της παλιάς πόλης

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Το παρακολουθήσαμε κι αυτό. Τοξικές αντι-παρεθέσεις μεταξύ κοιμάτων, παλιών και νεοφερμένων, για το ποιο πανεπιστήμιο θα στεγαστεί στα ιστορικά κτίρια Φανερωμένης και Ελένηειου και (κυρίως αυτό) για το ποιος λογαριάζεται περισσότερο εθνικόφρονas και πατριώτης. Είναι ωστόσο αυτή η ουσία, αν πραγματικά σε ενδιαφέρει το ιστορικό κέντρο της Λευκωσίας και το μέλλον του; Ποιο πανεπιστήμιο θα στεγάζεται σε μερικά από τα πιο ιστορικά κτίρια της πόλης κι αν αυτό το θεωρούμε «ξένο» ή «ντόπιο» και κατ' επέκταση αν υπάρχει απέναντί του «ευνοϊκή» μεταχείριση ή αν αποτελεί αιτία να βγάλουν οι διάφοροι αργόσχολοι—προφανώς—πολιτικοί μας το πατριωτικόμετρο τους;

Όχι δεν είναι αυτή η ουσία. Η ουσία είναι –και πόσο μάλλον για κάποιον που ζει στην εντός των τειχών πόλη και βιώνει την καθημερινότητα της– κατά πόσο η μετατροπή της σε πανεπιστημιούπολη αποτελεί μέρος ενός ολοκληρωμένου οράματος, το οποίο δεν αποσκοπεί μόνο στην αποκόμιση κερδών για την Εκκλησία ή για όποιον άλλο ιδιοκτήτη κτιρίων της παλιάς πόλης, αλλά στην ουσιαστική και ισορροπημένη αναζωογόνηση του κέντρου ώστε όντως να προσελκυστούν κάτοικοι και να τύχει φροντίδας αυτό όπως αξίζει σε κάθε ιστορικό κέντρο μιας πόλης και ιδορροπημένη αντίληψη και κατανόηση της σημασίας της εντός των τειχών πόλης; Πόσο θα θέλει αλήθεια να διαμένει κανείς στην εντός των τειχών Λευκωσία, όταν αυτή θα μετατραπεί σε πανεπιστημιούπολη με ό,τι αυτό συνεπάγεται; Και τι συνεπάγεται; Ένας αναβρασμός να χτιστούν όσες περισσότερες φοιτητικές εστίες γίνεται, τα ενοίκια της περιοχής τα οποία είναι ήδη σε ανεβασμένες τιμές να ανεβούν ακόμη περισσότερο και αλί σε όποιον ψάχνει σπίτι στην παλιά πόλη, νέες καφετέριες και εστιατόρια και μπαράκια θα εμφανιστούν και ό,τι άλλο πιστεύει ο κάθε επιχειρηματίας και επενδυτής, ντόπιος ή ξένος, πώς θα εξυπηρετεί τις ανάγκες πρωτίστως των φοιτητών και πολύ λιγότερο των εναπομεινάντων κατοίκων, ο πανικός με τους χώρους στάθμευσης που ήδη είναι ανύπαρκτοι και δυσχεραίνουν τους διαμένοντες εντός των τειχών θα ενταθεί χωρίς πρόνοια ικανοποιητικών λύσεων, το κυκλοφοριακό χάος με τις μονοδρομήσεις και τα έργα που γίνονται χωρίς συντονισμό μεταξύ των υπηρεσιών ώστε να μην ταλαιπωρείται ο κόσμος θα επιδεινωθεί και κατά τ' άλλα αυτό που ενδιαφέρει πρωτίστως τους επίδοξους πολιτικούς μας είναι το ποιο λογαριάζεται ξένο και ποιο ντόπιο πανεπιστήμιο. Ποιος θα βάλει φρένο π.χ. στην Εκκλησία αν θέλει να μετατρέψει όλη την παλιά πόλη σε φοιτητικές εστίες ή σε ξενοδοχειακές μονάδες ώστε να αξιοποιήσει –επιχειρηματικά εννοείται– τα κτίρια που της ανήκουν; Και ποιος αρμόδιος θα φροντίσει για τη μεταστέγαση σημαντικών υπηρεσιών όπως π.χ. της Βιβλιοθήκης, όταν αυτές τυγχάνουν εξέωσης γιατί το κτίριο δόθηκε στο οποίο πανεπιστήμιο; Ή για το πού θα πάει π.χ. η Ακαδημία Επιστημών Γραμμάτων και Τεχνών ή η Αχιλλείος Βιβλιοθήκη; Αυτά δεν είναι σημαντικά; Γιατί δεν γίνονται εκ των προτέρων ρυθμίσεις, οι οποίες να καταδεικνύουν ότι όντως υπάρχει ένα ολοκληρωμένο πλάνο και μια συνέργεια μεταξύ των αρμοδίων; Έτσι είναι που λογαριάζουν την αναζωογόνηση του ιστορικού κέντρου; Να κάνει κουμάντο η Εκκλησία ως ιδιοκτήτης των περισσότερων κτιρίων για το πώς θα αξιοποιηθεί η εντός των τειχών πόλη και για το αν αξιοποίηση σημαίνει η μετατροπή της σε πανεπιστημιούπολη η οποία –θυμηθείτε το– σταδιακά θα εκδιώξει και τους κατοίκους που μένουν ήδη στο κέντρο; Αυτό είναι το μεγαλύτερο στρατηγικό πλάνο; Να ξηλώνονται όλα προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι ανάγκες που θα προκύψουν από την κάθοδο των πανεπιστημίων; Και γιατί άραγε δεν απασχολεί τους επίδοξους –«εθνικόφρονες» και μη– πολιτικούς μας αυτό το εύλογο ερώτημα;

elenixenou11@gmail.com

Ακτιβιστές για το κλίμα κρατούν πανό κατά τη διάρκεια διαμαρτυρίας της Last Generation μπροστά από το κτίριο της Sejmi στη Βαρσοβία της Πολωνίας.

Ένα πολιτικό gaslighting

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Τον Αύγουστο του 2020, το Προεδρικό διέρρεε συντεταγμένα στους δημοσιογραφικούς κύκλους πως η Κυπριακή Δημοκρατία δεχόταν έναν υβριδικό και εν πολλοίς υπόγειο πόλεμο, για «συγκεκριμένους και σαφείς λόγους». Αφορμή για το παραλήρημα, αποτέλεσαν οι αποκαλύψεις του καταρινής προέλευσης ειδοσιογραφικού πρακτορείου Al Jazeera για σωρεία παρατυπιών, λαθών και προχειροτήτων που εμπέδωναν πως ένα μεγάλο φαγοπότι στήθηκε, πίσω από το πρόγραμμα των πολιτογραφήσεων. Ο τότε κυβερνητικός εκπρόσωπος Κυριάκος Κουσίος, συνέδεε τη χρονική συγκυρία των αποκαλύψεων, με τις «πολλαπλές επιθέσεις» που δεχόταν εκείνο το διάστημα η χώρα από την Τουρκία. Και ο υπουργός Εσωτερικών Νίκος Νουρής το έπαιρνε ένα βήμα παραπέρα, καθώς διερωτάτο γιατί το «ελεγχόμενο» ειδοσιογραφικό πρακτορείο δεν ερευνούσε και την Τουρκία για το δικό της πρόγραμμα πολιτογράφησης.

Κανείς από τους αρμοδίους όμως δεν απαντούσε για την ουσία: αν ισχύαν ή όχι οι αποκαλύψεις. Αντιθέτως, στήθηκε ένα βολικό αφήγημα για τη μικρή και ανυπεράσπιστη χώρα που υπονομεύεται από τους ισχυρούς. Που πέρασε με επιτυχία στις συνειδήσεις, ότι όσοι τολμούν να διερωτηθούν για τα σκάνδαλα είναι αυτοί που πλύνουν τελικά το δημόσιο συμφέρον. Και ενώ η κυβέρνηση που εμπλέκονταν στο σκάνδαλο έβλεπε σκοπιμότητες χωρών που ήθελαν είτε να υπονομεύσουν το πρόγραμμα επενδύσεων είτε να διαρρηχθεί η «καλή» σχέση της χώρας με τη Ρωσία, αυτοί που όφειλαν να την ελέγξουν, φάνηκαν στην ουσία πρόθυμοι να την καλύψουν. Δημοσιογράφοι στοχοποίησαν τον αγγελιαφόρο της είδησης, αντί τον υπεύθυνο για το σκάνδαλο. Και η αντιπολιτευτική ΕΔΕΚ, για παράδειγμα, του Μαρίνου Σιζόπουλου, που σήμερα συμπτωματικά ελέγχεται για σκάνδαλο με χρυσά διαβατήρια, έδειξε ιδιαίτερη ζέση. Όχι βέβαια για να δοθούν εξηγήσεις από την κυβέρνηση, αλλά για να κλείσουν το στόμα όσων ευθύνονται για τη διαρροή.

Ήταν μία περίεργη αντίληψη του τι εξυπηρετεί τελικά το δημόσιο συμφέρον και που επικείμενη να διαστρεβλώσει στα μάτια των πολιτών το ποιος είναι τελικά ο θύτης και ποιο το θύμα. Το ερώτημα του ποιος φταίει τελικά για το κατάντημα, επανήλθε σήμερα με το σκάνδαλο του τερμα-

τικού στο Βασιλικό και η απάντηση ήταν εξόχως προβληματική. Γιατί την ώρα που η Ε.Ε. ζητούσε από την Κυπριακή Δημοκρατία πίσω τα 67 εκατομμύρια που έδωσε, αυτό που επιβεβαιωνόταν ήταν η κακοδιαχείριση, οι αποτυχημένες πρακτικές επί διακυβέρνησης Αναστασιάδη και το σοβαρό ενδεχόμενο διαφθοράς των εμπλεκόμενων.

Πρώτος που θα έπρεπε να δώσει εξηγήσεις για το πώς φτάσαμε στον διασυρμό ήταν ο τότε υπουργός Ενέργειας και μέχρι πρόσφατα εξαφανισμένος Γιώργος Λακκοτρύπης. Και λέμε μέχρι πρόσφατα, δεδομένου ότι στην πρόσφατη εμφάνισή του στο Legal Matters, όχι μόνο δεν έδωσε εξηγήσεις για τα λάθη και τις παραλείψεις, αλλά παρουσιάστηκε λίγο πολύ ως ένας εμπειρογνώμονας που χθες προσεγγίστηκε στην Κύπρο. Χωρίς να λογοδοτεί, χωρίς να ερωτάται και κυρίως χωρίς να νιώθει την οπωσδήποτε αίσθηση ευθύνης για την κατάρρευση του ενεργειακού προγράμματος.

Κανείς δεν ζήτησε λοιπόν εξηγήσεις από τον άμεσα αρμόδιο. Αντίθετα, κλήθηκε να λογοδοτήσει ακόμα μία φορά ο αγγελιαφόρος. Δεν ευθύνεται λοιπόν η κυβέρνηση Αναστασιάδη για την ανικανότητα αλλά και τις σκιές που τη συνοδεύουν. Ούτε ότι η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη άφησε μία πληγή που κληρονόμησε να κακοφορμίζει με την ανευθυνότητα και την ανεπαρκεία της. Φταίει αυτός που αποκάλυψε την παρανομία. Το πιο ανησυχητικό είναι ότι αυτός ο τυχοδιωκτισμός και η ασυδοσία, εμπειδόνεται καθημερινά μέσα μας. Από τις θέσεις αρχών που συνεχώς μεταβάλλονται αναλόγως των εποχών και του τι θεωρούμε πως μας συμφέρει. Στηρίζοντας πρώτα άνευ όρων τη Ρωσία εξαιτίας των Ρώσων ολιγαρχών που έφεραν χρήμα στη χώρα και στη συνέχεια αποκρίσσοντάς τους με την ίδια ένταση. Αποκτώντας σήμερα μία μορφή δουλοπρέπειας με το Ισραήλ. Υπακούοντας σε ντιρεκτίβες και βαφτίζοντας τη γενοκτονία στη Γάζα σε ανθρωπιστική τραγωδία. Καμία θέση αρχών, καμία απολύτως συνέπεια. Μία παρεξήγηση του ποιος είναι ο θύτης και ποιο το θύμα. Χωρίς να αντιλαμβάνομαστε πως το ανήθικο σπάνια μπορεί να θεωρηθεί μακροπρόθεσμα βιώσιμο. Και κυρίως χωρίς να αντιλαμβανόμαστε πως το ανήθικο, η στρεβλή αυτή αντίληψη του ποιος τελικά εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον και ποιος το υπονομεύει, οδηγεί ολόκληρη τη χώρα σε μία τραγική φαυλότητα.

economidoum@kathimerini.com.cy

Οι Εβραίοι και εμείς

Του **ΤΑΣΟΥ ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Η αναδρομή στις σχέσεις Ελλήνων και Εβραίων είναι εξαιρετικά δύσκολη στις μέρες μας για δύο βασικούς λόγους. Ο ένας αφορά τη γενοκτονία που μεθοδικότατα εφαρμόζει το κράτος του Ισραήλ εις βάρος των Παλαιστινίων στη Γάζα, γενοκτονία που κανείς οργανισμός με δυνατότητα παρέμβασης δεν πράττει κάτι για να σταματήσει. Ο δεύτερος λόγος που καθιστά δύσκολη και «υψηλού ρίσκου» την αναζήτηση της σχέσης Ελλήνων και Εβραίων κατά τις πρόσφατες δεκαετίες είναι η ευχέρεια του αντισημιτισμού, που συναντάται σχεδόν παραδοσιακά στην Ελλάδα. Ένας αντισημιτισμός προερχόμενος από μια τυφλή θρησκοληψία, από οικονομικά κριτήρια ζήλιας, από το κεντρικό γεγονός της μη σύνδεσης των Εβραίων με οικεία κρατική οντότητα έως το 1948.

Ο Σταύρος Ζουμπουλάκης σε εξαιρετικό άρθρο του στην «Κ» της 14ης Σεπτεμβρίου, αφού ξεκαθαρίζει και τεκμηριώνει το γιατί στην πολεμική δράση του Ισραήλ κατά αμάχων ταιριάζει ο όρος γενοκτονία, εξηγεί το γιατί της βουβής ανοχής έναντι των ριζικών και μελετημένων σφαγών και μαζικών φόνων εις βάρος των Παλαιστινίων στη Γάζα. Το αποδίδει ορθότατα στην κυριαρχία της ισραηλινής Ακροδεξιάς στις κυβερνήσεις του Ισραήλ τα τελευταία είκοσι χρόνια και στην κυβερνητική νοοτροπία και κυρίως στην ιδεολογική προετοιμασία που η ισραηλινή Ακροδεξιά δόμισε για να πραγματοποιηθεί η γενοκτονία.

Στα δικά μας τελευταία πενήντα χρόνια, από τη Μεταπολίτευση και μετά, η κοινωνία μας και οι ποικίλες εκφάνσεις της μεταξύ πληθυσμών της υπαίθρου, των πληθυσμών των αστικών κέντρων, των ελίτ του χρήματος και του πνεύματος, αντιμετωπίζουν το ευρύ εβραϊκό πλαίσιο συνδέοντας εμφανώς μόνο με το Ισραήλ, με την εξωτερική πολιτική του και κατά κύριο λόγο συνδεοντάς το με τη στάση του κράτους του Ισραήλ απέναντι στους Παλαιστινίους.

Η αριστερή στροφή της νεολαίας και η ηθική σύνθεσή της, ακρίτως και επιφανειακά, με το όραμα του κομμουνισμού, συνέδεσε το παλαιστινιακό ζήτημα με την έννοια της αυτοδιάθεσης, των ανθρωπίνων και εθνικών δικαιωμάτων, τον αντιιμπεριαλιστικό κινήματος στη Δύση. Στηρίχθηκε ως κινηματική δραστηριότητα μετά το 1974 από την κομμουνιστική Αριστερά, από το ΠΑΣΟΚ ως κυβέρνηση μέσω της σύνδεσης της εξωτερικής πολιτικής με τη Φατάχ και τον Γιάσερ Αραφάτ. Ο αστικός κόσμος αποστασιοποιήθηκε ενώ στα λαϊκότερα στρώματα ο βουβός αντισημιτισμός διατηρήθηκε μέσω δοξασιών και προκαταλήψεων.

Η ύφεση του παλαιστινιακού ζητήματος με τις συμφωνίες και συμφωνίες του 1993 στο Οσλο μεταξύ του δολοφονηθέντος (1995) τελικά από ακροδεξιό Ισραηλινό εξτρεμιστή πρώην στρατηγού Γτζάκ Ράμπιν και του ιστορικού ηγέτη της μη ισλαμοποιημένης Φατάχ, πιθανώς να άνοιξαν μια θετική πόρτα και στην ελληνική δημοκρατική κοινή γνώμη. Χρονικά η περίοδος συμπίπτει με τη διάχυση στο αναγνωστικό μας κοινό έργων του αντιπολεμικού συγγραφέα και υπέρ των συμφωνιών του Οσλο, Άμος Οζ, αργότερα του Αβραάμ Γεσοούα, που τάχθηκε υπέρ των δύο κρατών – Ισραήλ και παλαιστινιακού κράτους. Στο έργο του τελευταίου «Φιλικά πυρά» παρουσιάζεται το δράμα του γονιού που αναζητάει τις συνθήκες θανάτου του στρατιώτη γιου του από οικεία πυρά, στον ισραηλινό στρατό που επικεκερνούσε εναντίον των Παλαιστινίων. Ωστόσο, οι φιλειρηνικές και συνθετικές φωνές αδυνατίζουν εδώ και είκοσι χρόνια μπροστά στη σταδιακή ακρότητα και βαρβαρότητα η οποία φαντάζει, δυστυχώς, κανονική. Η καταστροφική βαρβαρότητα και σαδισμού για τους ομήρους επίθεση της Χαμάς της 7/10/2023 και η γενοκτονία με την οποία απάντησε το Ισραήλ, η οποία έχει αφήσει άναυδη την τουλάχιστον ανεκτική σε αυτό Δύση, δεν έγιναν από τη μια ημέρα στην άλλη. Οι εκέφρονες αναρωτιούνται πού θα καταλήξει το μίσος που συγκεντρώνεται εις βάρος του Ισραήλ από τους Παλαιστινίους.

Μην πέφτουμε, όμως, στην ευχέρεια του αντισημιτισμού. Μαζί με τους Ισραηλινούς συγγραφείς, as κρατήσουμε τους φωτεινούς Μαρδοχαίο Φριζή, Έλληνα Εβραίο συνταγματάρχη, πρώτο Έλληνα ανώτερο αξιωματικό που επί του αλόγου του σκοτώνεται πολεμώντας στην Πίνδο, αρχές Δεκεμβρίου 1940, τον Μωυσή Μιχαήλ Μπουράλα με το βιβλίο «Έλληνas, Εβραίος και αριστερός», τον θαρραλέο δήμαρχο Θεσσαλονίκης Γιάννη Μπουτάρη για την αποκατάσταση της τιμής της πόλης και βεβαίως τον εξαιρετικό δήμαρχο Ιωαννινών, γιατρό Μωυσή Ελισάφ.

Ο κ. Τάσος Σακελλαρόπουλος είναι ιστορικός, υπεύθυνος του Ιστορικού Αρχείου του Μουσείου Μπενάκη.

Παράρτημα

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΑ**

Τα όρια που θα έπρεπε να διαχωρίζουν την κυπριακή πολιτεία από την έννοια της φαιδρότητας καθίστανται «προοδευτικά» τόσο δυσδιάκριτα, που σύμφη του –Ισραηλινού υπουργού– κινούνται στη λογική αντισημιτισμού. Και ο Πρόεδρος μας, με εξίσου μεγάλη άνεση και συνεπώς χωρίς κανέναν ενδοιασμό, παρέπεμψε την ισραηλινή επιστολή, σε δύο υπουργούς της κυβέρνησης, στον ΥΠΕΣ και στον υπουργό Δικαιοσύνης, τα ονόματα των οποίων αναφέρονται και από τον ίδιο τον Ισραηλινό υπουργό, που προφανώς είχε συνεννοηθεί με το Προεδρικό και γνώριζε ποιοι θα έπρεπε να αναλάβουν δράση για να καθαρίσουν τους κυπριακούς τοίχους. Κι έτσι το ΥΠΕΣ μας, εξέδωσε «απανταχούσα», ζητώντας από τους Δήμους και τις Κοινότητες του κυπριακού κράτους, να πιάσουν τις βούρτσες...

Αν κάποιος δει από μακριά την εικό-

να, εύκολα θα αντιληφθεί ότι όλες οι δομές της κυβέρνησης, από τον ίδιο τον Πρόεδρο, την ύψιστη αρχή, μέχρι τους υπουργούς και διευθυντές υπουργείων, ενεργοποιήθηκαν ως απαίτησε ο Ισραηλινός υπουργός, ο οποίος είχε μάλιστα το θράσος να στείλει και δείγματα όσων συνημάτων θεωρεί αντισημιτικά, ώστε να δράσουμε αναλόγως των υποδείξεών του και να τα διαγράψουμε από τους τοίχους. Έτσι, λοιπόν, όλοι χόρεψαν στους ρυθμούς της εμφανώς υποδεικτικού χαρακτήρα επιστολής ενός Ισραηλινού υπουργού, ο οποίος εκ του αποτελέσματος έχει δικαίο να θεωρεί ότι δύναται να εντέλλει την Κυπριακή Δημοκρατία, υποτιθέμενα ανεξάρτητο-ευρωπαϊκό κράτος. Το οποίο, με εντολές της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη δέχθηκε να τεθεί στις υπηρεσίες ενός Ισραηλινού υπουργού, την ίδια ώρα που βοά η υψηλός για τη συνεχιζόμενη γενοκτονία στη Λωρίδα της Γάζας. Λέξη την οποία δεν αρθρώνει η κυβέρνηση μας, παρά το γεγονός ότι περιλαμβάνεται

στην καθόλα εμπεριστατωμένη έκθεση 72 σελίδων της Ανεξάρτητης Επιτροπής του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ.

Η κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει το κυπριακό κράτος εξαιτίας των χειρισμών της κυβέρνησής μας, περιγράφεται με μνημειώδη τρόπο, από τον ανεκδιήγντο υπουργό Ενέργειας Γιώργο Παπαναστασίου. Ο οποίος σε συνέντευξη του στα αθηναϊκά «Νέα» και σε ερώτηση εάν υπάρχει ενδεχόμενο ηλεκτρικής διασύνδεσης της Κύπρου με το Ισραήλ, απάντησε: «... βεβαίως τους ενδιαφέρει η διασύνδεση με την Κύπρο, διότι γνωρίζουν ότι η Κύπρος είναι σαν ένας δορυφόρος του Ισραήλ». «Δορυφόρος», λοιπόν. Είπαμε δηλαδή παράρτημα του Ισραήλ! Αυτό μας είπε ο υπουργός Ενέργειας της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη, η οποία μπορεί να είναι ανεπίδεκτη μαθίσεως, αλλά σίγουρα γνωρίζει την έννοια της υποτέλειας και έχει μάθει να κλίνει το γόνο στα θέλω του Νετανιάχου. Του πρωθυπουργού

του Ισραήλ, ο οποίος κατηγορείται για υποκίνηση γενοκτονίας. Όχι από αυτούς που γράφουν στους τοίχους της Κύπρου, αλλά από τα ίδια τα Ηνωμένα Έθνη, τα οποία ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης και η κυβέρνηση του ορκίζονται να λαμβάνουν υπόψη. Για να μας λαμβάνει υπόψη και ο ΟΗΕ, ως κράτος. Και όχι σαν παράρτημα.

Σημ. Ο ΔΗΣΥ γιατί επιτέθηκε στο ΑΚΕΛ που ορθώς ενοκλήθηκε από την παρέμβαση του Ισραήλ στα εσωτερικά της Κύπρου; Προεκτείνοντας τη σκέψη του υπουργού Παπαναστασίου, μήπως ο ΔΗΣΥ είναι δορυφόρος της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη, που με τη σειρά της είναι δορυφόρος του Ισραήλ; **Σημ.** 2: Αρκείτοι που επικρίνουν το Ισραήλ για τη γενοκτονία στη Γάζα, έχουν επισκευθεί πολλά μνημεία του ολοκαυτώματος, κάτι που δεν είμαι σίγουρος ότι έχουν πράξει αυτοί που σήμερα δηλώνουν περήφανα δορυφόροι του καθεστώτος Νετανιάχου.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Ο Ερντογάν, ο κόσμος και εμείς

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Είναι σημαντικό να γνωρίζεις και να καταλαβαίνεις ποιον έχεις απέναντί σου στις διεθνείς σχέσεις. Πώς σκέπτεται, πώς σε βλέπει και τι περιμένει από εσένα. Και πώς αλλάζει με το πέρασμα του χρόνου. Στην περίπτωση του Ερντογάν, για παράδειγμα, η αλλαγή είναι τεράστια και καθορίζει απολύτως το πώς αντιμετωπίζει και εμάς. Η πρώτη μου εντύπωση ήταν από έναν λαϊκό πολιτικό που άκουγε τα παράπονα της γειτονιάς πίνοντας τσάι στο σαλόνι ενός διαμερίσματος εργατικής πολυκατοικίας. Και η πιο έντονη είναι από έναν Ερντογάν καθισμένο σε μια γωνιά με τους συμβούλους του σε ένα διεθνές φόρουμ, χωρίς να μιλάει αγγλικά και χωρίς να του δίνει κανείς ιδιαίτερη σημασία.

Από τότε πολλά άλλαξαν. Και μόνο αν μένεις και εργάζεσαι κάθε μέρα σε ένα παλάτι σαν το δικό του, σε κάνει να βλέπεις τον κόσμο πολύ διαφορετικά. Η Τουρκία έχει αλλάξει ριζικά αυτές τις δεκαετίες της κυριαρχίας του. Η οικονομία της, η αμυντική βιομηχανία της, το στρατηγικό της αποτύπωμα, ο πληθυσμός της, όλα έχουν αλλάξει. Το γεωπολιτικό τραπέζι στο οποίο παίζει συμπεριλαμβάνει την Αφρική και τη Μέση Ανατολή. Ο Ερντογάν βλέπει επίσης τον εαυτό του ως ίσο προς ίσο με τον Τραμπ, τον Πούτιν, τον Σι και αντιμετωπίζει με σχετική αδιαφορία τους επικεφαλής της Ευρωπαϊκής Ενωσης, ενώ έχει δει πολλούς ομολόγους του να μπαίνουν στο χρονοντούλαπο της Ιστορίας. Να προσθέσουμε σε αυτή την εικόνα που έχει για τον εαυτό του ότι ελέγχει πλήρως πλέον το κράτος του και δεν έχει καμία αντιπολίτευση.

Όλα αυτά είναι λογικό να έχουν επιπράξει και το πώς βλέπει την Ελλάδα. Η ασυμμετρία, δυστυχώς, είναι εμφανής σε πολλούς τομείς. Δεν ήταν έτσι πριν από 20 ή 30 χρόνια. Και το πιθανότερο είναι ότι η ασυμμετρία θα αυξάνεται με το πέρασμα του χρόνου, εκτός εάν η Τουρκία φτάσει στην ύβρι και ξεπεράσει τις δυνάμεις της ζώντας ένα κραχ.

Στο μυαλό του Ερντογάν, αλλά και της νέας τουρκικής ελίτ, έννοιες που εμείς θεωρούμε εξωφρενικές και μας σπκώνουν τις τρίχες, θεωρούνται απολύτως

Ο Τούρκος πρόεδρος βλέπει τον εαυτό του ως ίσο προς ίσο με τον Τραμπ, τον Πούτιν, τον Σι και αντιμετωπίζει με σχετική αδιαφορία τους επικεφαλής της Ε.Ε.

φυσιολογικές. Παράδειγμα, η έννοια ενός «θυλάκου» ελληνικών νησιών εντός της περιοχής του Αιγαίου που θεωρούν ότι τους ανήκει. Ενός «θυλάκου», δηλαδή, που θα συμπεριλαμβάνει όλα τα ελληνικά νησιά που βρίσκονται ανατολικά της περιφέρειας μέσης γραμμής που θα χωρίζει το Αιγαίο στα δύο, σύμφωνα με τις τουρκικές επιθυμίες. Αυτή καθώς και άλλες έννοιες θεωρούνται απολύτως λογικές στο τουρκικό μυαλό, που δεν αντιλαμβάνεται μάλιστα γιατί δεν θεωρούνται το ίδιο αυτονόητες στο δικό μας...

Ας τα έχουμε όλα αυτά κατά νου μας, καθώς προσπαθούμε να αναλύσουμε πώς συμπεριφέρεται ο Ερντογάν.

Ο «Μεγάλος Τούρκος»

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Ηταν μία συνάντηση αλλιώτικη από οποιαδήποτε άλλη είχε, με ηγέτες της Ευρώπης, την Πέμπτη το απόγευμα, ο πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ, αυτή με τον Τούρκο ομόλογό του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Ελειψαν παντελώς τα αστεϊάκια και οι κάποιοι καυστικοί –ενίοτε– υπαινιγμοί. Ο ηγέτης του Ελευθέρου Κόσμου και πρόεδρος της ισχυρότερης χώρας του πλανήτη συναντούσε τον «Μεγάλο Τούρκο» ή τον «Μεγάλο Αφέντη» –Grand Signor– όπως ονόμασαν τον σουλτάνο πρώτοι οι Ενετοί.

«Είναι σκληρός, δογματικός στις απόψεις του, αλλά μου αρέσει», είπε ο κ. Τραμπ και πρόσθεσε: «Ο Ερντογάν έλυσε το πρόβλημα με τη Συρία και θα ήθελα να πάρει τα εύσημα για την επιτυχημένη προσπάθειά του να εκδιώξει ο Μπασάρ αλ Ασαντ».

Οι εκ διαμέτρου αντίθετες θέσεις των ΗΠΑ και της Τουρκίας έναντι του Ισραήλ δεν αναφέρθηκαν διόλου στη συνέντευξη των δύο ηγετών. Η άκρως αδυσώπητη κριτική που άσκησε ο πρόεδρος Ερντογάν στην ομιλία του στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ εναντίον του Ισραήλ δεν σχολιάστηκε από τον κ. Τραμπ, που επέκρινε την απόφαση ηγετών της Δύσεως να αναγνωρίσουν παλαιστινιακό κράτος.

Τι θα μπορούσε όμως να πει; Λίγες ώρες μετά την επίθεση της ισραηλινής αεροπορίας στην Ντόχα του Κατάρ, ο Νετανιάχου είχε απειλήσει να πλήξει τη Χαμάς «όπου και αν βρίσκονται» σε χώρες της περιοχής, υπονοώντας εμμέσως την Τουρκία.

«Σήμερα το Κατάρ. Αύριο η Τουρκία», έγραψε ο Ισραηλινός αναλυτής Meir Masri.

Ανώτατος σύμβουλος του Ερντογάν απάντησε: «Σκύλε του σιωνιστικού Ισραήλ. Σύντομα ο κόσμος θα βρει την νουχία του, όταν θα εξαφανισθείς από προσώπου γης». Τα πράγματα έφτασαν στα άκρα.

Το μόνον που κατάφερε ο πρωθυπουργός του Ισραήλ ήταν να αναδείξει τον κ. Ερντογάν στον μόνον υπερασπιστή των Παλαιστινίων και εκφραστή του αισθήματος των μουσουλμάνων, από τους ηγέτες το ΝΑΤΟ. Εξ ου και ο πρόεδρος Ερντογάν μετείχε στη συνάντηση που είχε ο κ. Τραμπ με ηγέτες μουσουλμανικών κρατών.

Τις πρώτες πρωινές ώρες της Παρασκευής έγινε γνωστό ότι ο πρόεδρος των ΗΠΑ διαβεβαίωσε τους συμμάχους του μουσουλμάνους ηγέτες ότι «δεν θα επιτρέψει προσάρτηση της Δυτικής Οχθης από το Ισραήλ».

Κάτι αρχίζει να αλλάζει στη Μέση Ανατολή και προφανώς ο πρόεδρος Τραμπ έκρινε σκόπιμο να αξιοποιήσει τον κ. Ερντογάν, τον μόνο ηγέτη από τους συμμάχους της Ουάσιγκτον στο ΝΑΤΟ ή στην Ε.Ε. που διαχρονικά η χώρα του ουδέποτε επλήγη από τον ιό του αντισιωνισμού. Σε αντίθεση με ό,τι συνέβαινε για αιώνες στις χώρες της Ευρώπης που υπήρχε σήμερα έξι όνομα.

Η ανάδειξη του πρώην αποδιοργανιστή των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ευρωπαϊκής Ενωσης σε Grand Signior της περιοχής –βεβαίως τρουμενών των αναλογιών– δημιουργεί εύλογες ανησυχίες στην Ελλάδα και στον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη, που υπήρξε ένθερμος υποστηρικτής του τώως προέδρου Μπάιντεν. Και είναι και ο κ. Τραμπ απρόβλεπτος. Αλλά αυτά έχει η ζωή.

Οταν ο Τραμπ ονειρεύεται Νομπέλ Ειρήνης

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

νεται (ας υπογραμμίσουμε αυτό το «φαίνεται») να μη θαυμάζει πια τον Πούτιν και τη Ρωσία ως υπερδύναμη, τη θεωρεί «χάρτινη τίγρη», ενώ εκτιμά διαφορετικά τις στρατιωτικές και οικονομικές δυνατότητες της Ουκρανίας.

Παράλληλα, ο πρόεδρος Τραμπ δήλωσε εσχάτως πως «δεν θα επιτρέψει στο Ισραήλ να προσαρτήσει τη Δυτική Οχθη. Αρκετά έχουν γίνει. Ηρθε η ώρα να σταματήσουν».

Η κουλτούρα που έχει εισαγάγει ο Αμερικανός πρόεδρος έχει ένα στοιχείο πλήρους απογύμνωσης από οποιαδήποτε θεσμική βάση. Τα πάντα λογίζονται ως μια «ελεύθερη αγορά», όπου όλα επιτρέπονται.

Είναι φανερό πως την πολιτική ο Ντόναλντ Τραμπ την αντιλαμβάνεται με όρους αυστηρά και στενά επιχειρηματικούς. Ενεργεί ως «μπιζνεσμαν», γι' αυτό, εξάλλου, δεν τον αφορούν οι θεσμοί, οι αμερικανικοί και οι διεθνείς, οι οποίοι μόνο εμπόδια φέρνουν

στο να «κλείσει τις συμφέρουσες συμφωνίες».

Όλα κατανοούνται μέσα από το πρίσμα του deal. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, οι ελιγμοί και οι επιτόπιες στροφές, ανάλογα με το αν ένα «πρότζεκτ» εμφανίζεται επικερδές ή όχι, είναι στην ημερήσια διάταξη. Η αλήθεια είναι ότι και η πολιτική έχει τέτοια στοιχεία, χαρακτηριστικά κυνισμού και ωμής συμφοροτολογίας. Δεν είναι ένας όμορφος, αγγελικά πλασμένος κόσμος η πολιτική, το ξέρουμε καλά αυτό.

Όμως η κουλτούρα που έχει εισαγάγει ο Ντόναλντ Τραμπ έχει ένα στοιχείο πλήρους απογύμνωσης από οποιαδήποτε θεσμική βάση. Τα πάντα λογίζονται ως μια «ελεύθερη αγορά», όπου όλα επιτρέπονται (anything goes).

Μπορεί να αντιτείνει κάποιος ότι εφόσον αυτή η πολιτική (με ή χωρίς εισαγωγικά, ο καθένας ας επιλέξει) φέρνει αποτελέσματα, γιατί όχι; Αν έτσι επιτευχθεί η ειρήνη στην Ουκρανία και στη Μέση Ανατολή, προς τι η όποια ένσταση ή ο προβληματισμός; Ποιος δεν θέλει να σιγήσουν τα όπλα, να μη σκοτώνονται άνθρωποι και να μη λιμοκτονούν παιδιά και γέροντες;

Το θέμα εδώ είναι ότι, μολονότι ο πρόεδρος Τραμπ ονειρεύεται το Νομπέλ Ειρήνης και επαναλαμβάνει στις δηλώσεις του ότι αυτός θα φέρει άμεσα ειρήνη τόσο στην

Ουκρανία όσο και στη Μέση Ανατολή, κάτι τέτοιο δεν φαίνεται να ισχύει στον ορίζοντα.

Το πιο ανησυχητικό, όμως, είναι άλλο: η μεταστροφή, π.χ., υπέρ της Ουκρανίας σήμερα δεν σημαίνει διόλου ότι μπορεί να ισχύει και αύριο ή σε μία εβδομάδα ή σε ένα μήνα.

Εφόσον στο επικείμενο deal, π.χ., το Κρεμλίνο θέσει έναν όρο που βολεύει τον Τραμπ, δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα να αλλάξει ξανά στάση.

Η αβεβαιότητα αυτή είναι διαιλυτική προς όλους. Δεν εδράζει κάπου σταθερά, στέρεα, έστω και με μερικές μετατοπίσεις, μιλάμε για πλήρη αβεβαιότητα στην άσκηση πολιτικής.

Κάτι ανάλογο μπορεί να συμβεί και με την αιματοχυσία στη Μέση Ανατολή. Ουδείς μπορεί να βασιστεί οπουδήποτε.

Από αυτή τη σκοπιά, οι μόνον που παραμένουν σταθεροί, είτε μέσα στην αδιαλλαξία τους είτε στον επεκτατισμό και στην επιθετικότητα τους, είναι η Χαμάς και ο Νετανιάχου, και βεβαίως ο Βλαντιμίρ Πούτιν.

Ο Λευκός Οίκος μπορεί αύριο να στραφεί προς την άλλη πλευρά. Μεθαύριο να αλλάξει ξανά. Δεν είναι αυτός ένας καλός τρόπος για να κερδίσεις Νομπέλ Ειρήνης.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Αχ, «και να 'ξερες γιατί το τζάκισες το χέρι σου»

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΑΝΤΟΥΛΑ**

Νομίζω ότι μπορούμε να συμφωνήσουμε πως ο Μακρυγιάννης, από τον καιρό της αργοπορημένης ανακάλυψής του και δώθε, τοποθετήθηκε σε περίοπτη θέση στο νεοελληνικό πάνθεον. Οι γραμματικοί ανακάλυψαν έναν προικισμένο... πεζογράφο και οι γραμματιζούμενοι (ξέρετε, αυτοί οι πάντοτε ευκολόπιστοι) τον αγέννησαν μετά

από τον θρίαμβό του εγχώριου σοσιαλισμού (και τη δημοσίευση των Τετραδίων του) ήγγικεν όμως ο καιρός της απομάγευσής και της καταγγελίας του «μακρυγιαννισμού». Τέρμα η... λογοτεχνική κριτική. Εφεξής βόρά του αδέκαστου επιστημονισμού, όχι τόσο τα γραφτά όσο ο ίδιος ο Μακρυγιάννης, που στο πρόσωπό του αναγνωρίστηκε όχι η καταπόνηση από τις άπονες εξουσίες που τον σακάτεψαν –κυριολεκτικά– αλλά το πέρασμα του ρωμιού «από την αγροτική οικονομία σε μια μικροεμπορευματική - τοκογλυφική!» Επιπλέον, ο αγράμματος «πατριδοφύλακας» κατά τις γραφές του συρμού και του διασυρμού, εκτός από ημίτελος Θεούσης, εντέλει ήταν ένας δευτεροκλασάτος κα-

πετάνιος, ένας παραδόπιστος καιροσκοπός, ένας μεψίμοιρος καταφερτζής που γέλασε λ.χ. τον Σεφέρη, τον Λορεντζάτο και το πανελλήνιο, αλλά οι «μισομαθείς και άθρησκοι» που τον περιέλαβαν τον έκαναν τσακωτό –grand succès– στις επιστημονικές τους ζόβρες! (Οι υπόλοιποι θηρευτές εισέτι αρκούμαστε στα στοιχειώδη της κυνηγεσίας: «με τις ζόβρες μπορεί να πιάνεις πουλιά, δεν πιάνεις ποτέ το κελαηπιτό τους».)

Πέραν τούτων, ως Έλληνες και ως νεοελληνιστές, για πολλούς λόγους, θα χρωστάμε es aei χάριτες στον Γιάννη Βλαχογιάννη. Χάρη στους δικούς του κόπους μάθαμε στις αρχές του προηγούμενου αιώνα για τον Στρατηγό. Εκτοτε, τα «Απομνημονεύματά» του κυκλοφόρησαν σε διάφορες εκδόσεις με διάφορα προβλήματα. Το άλλο του εργόχειρο, η μετέτρα «φωτισμένη λογοκρισία» (Γ. Π. Σαββίδης) το πέρασε από τα σαράντα κύματα για να εκδοθεί με καθυστέρηση σαράντα ετών υπό τον διόλου ευφάνταστο τίτλο «Οράματα και θάματα», μόλις το 1983. Σήμερα έχουν περάσει περισσότερο από είκοσι χρόνια από την τελευταία του ανατύπωση κι ο εκδόστης (ΜΙΕΤ), παρότι εξαντλημένο, δεν στέργει να το επανεκδώσει. Με άλλα λόγια, τα δύο αυτά βιβλία εί-

ναι δυσεύρετα ή και άβρετα στα βιβλιοπωλεία. Και αυτή η αδόκητος απουσία από τα ράφια (και τις κουβέντες μας) εκτιμώ πως είναι λαλέουσα. Πρωτίστως, μας λέει σταράτα ότι δεν υπάρχει κανένα αναγνωστικό ενδιαφέρον. Και δεν υπάρχει αναγνωστικό ενδιαφέρον (διότι, κυρίως μετά το «Οράματα και θάματα», με όλα αυτά τα θεστικά, ο Μακρυγιάννης έπαψε να είναι συμβατός με τις επιστημονικοφανείς και ιδεοληπτικές μπαγαποντιές κι έγινε ξεκάθαρα οκλινός γιατί μας θύμιζε ότι η ρίζα μας δεν κρατάει από τον τοκογλύφο του Διαφωτισμού (Βολταίρος), αλλά «απ' το δέντρο του Θεού» (Γκάτσος).

Και πού να φτουρήσουν σε αυτά τα εκτός έδρας οι καλοθελητές; Ο έρμος Μακρυγιάννης, που δεν έκανε ζάφτι το άδικο, δεν ανήκει στη γραμματολογική τους επικράτεια – βγάζει μάτι αυτή η κοντοφθαλμία. Δεν ήταν συγγραφικός οι προθέσεις του. Ναί, λαμποκοπάει ο αμφοιστομολόγος του, αλλά δεν είναι κεφάλαιο της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Είναι εθνικό κεφάλαιο. Και τα γραψίματά του ανήκουν στον χώρο της ενσώματης μαρτυρίας. Και μαρτυρούν έναν αλλοτινό εαυτό με τον οποίο κάνουμε ότι δεν γνωρίζαμε. «Είναι μια στάσις κι αυτή –νιώθεται». Αλλά και κρίνεται. Οι Έλληνες του

Μακρυγιάννη έχουν τα θάρρητά τους στους αγίους και μιλάνε στον Θεό στον ενικό. Οι τωρινοί στεκόμαστε κλαίρινο στις «εισπρατικές». Οπότε, τι να μας πει ο λόγος (και η ζωή) ενός που στάθηκε κερύ αναμμένο μην του πειράζουν την «πατρίδα» και τη «θρησκεία»; Ας είμαστε ειλικρινείς: αμφότερα λογαριάζονται παρωχημένα στην τωρινή προκοπή μας. Δεν είναι ότι από τον τράμικο καταλήξαμε στο «σέικ», όπως καταγράφουν οι έμπονοι σίχοι του Ντίνου Χριστιανόπουλου που τιτλοφορούν τη σημερινή επιφυλλίδα. Είναι ότι προσάρξαμε στο κατά μόνας λίκνισμα της ελευθεριότητάς μας, χωρίς καμιά σωματική –ούτε καν βλεμματική– επαφή. Ανέπαφοι μεν, safe δε.

Ο Σπ. Ασδραχάς, αν καλά θυμάμαι, έγραψε πως ο Μακρυγιάννης ως άνθρωπος είναι «μέτριος». Δεν ξέρω τι εννοούσε, αλλά βρίσκω τον χαρακτηρισμό ταιριαστό. Πράγματι, ο Μακρυγιάννης μας θύμιζε το αρχαίο μέτρο, εκείνο που όταν το υπερβαίνουμε διαπράττουμε ύβριν, αδιαφορώντας για το «τι τέζεται η επιούσα» που, θέλοντας και μη, θα μας ζημερώσει έμφορτη τα κρίματά μιας αλαζονικής αγνωμοσύνης ολότελα δικιάς μας.

Ο κ. Θεόδωρος Παντούλας είναι συγγραφέας.

Νέος τύπος ανθρώπου;

Του **ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**

Προφανώς, ανέκαθεν υπήρχε χάσμα γενεών. Είναι πέρα για πέρα φυσιολογικό, οι νεότεροι άνθρωποι να γεννιούνται, να ενηλικιώνονται και να δραστηριοποιούνται σε ελαφρώς, αρκετά ή και πολύ διαφορετικοί περιβάλλοντα από αυτά μέσα στα οποία έζησαν και γαλουχήθηκαν οι γονείς και οι παππούδες τους. Ενδεικτική του ζητήματος η ζωηρή και ενίοτε διασκεδαστική και ιντριγκαδόρικη συζήτηση για τους baby boomers, τους Xers, τους millennials και τους Gen Z: Ένα αφήγημα της κοινωνιολογίας και του μάρκετινγκ, το οποίο κατηγοριοποιεί τους ανθρώπους και ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά τους γνωρίσματα ανάλογα με την εποχή που γεννήθηκαν και που τα τελευταία χρόνια έχει φουντώσει άνευ προηγουμένου ως πεδίο ερευνών, παρατηρήσεων, τάσεων και αναλύσεων. Εκείνο που ενδεχομένως παρατηρείται για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας, όσο εξεζητημένος κι αν ίσως ακούγεται ένας τέτοιος ισχυρισμός, είναι πως το χάσμα ανάμεσα στις γενιές ποτέ δεν ήταν τόσο μεγάλο και τόσο χαοτικό όσο τον τελευταίο αιώνα. Ας σκεφτούμε ωστόσο μόνο τις φαραωνικές εξελίξεις στην τεχνολογία, που όσο περνάει ο καιρός γίνονται όλο και πιο τιτάνιες και που αναπτύσσουν τόσο φρενήρη ταχύτητα, που καθίσταται πραγματικά αδύνατον να ακολουθηθούν με συνέπεια και να γίνουν έστω επαρκώς κατανοητές από την πλειοψηφία τουλάχιστον του ανθρώπινου πληθυσμού.

Μέσα σε λιγότερο από έναν αιώνα, άλλωστε, βρεθήκαμε από τα ταπεινά γαϊδουράκια σε χώρες όπως η δική μας και τις άμαξες και τα άλογα σε πόλεις του εξωτερικού, στην ψηφιοποίηση των πάντων γύρω μας και στην εξερεύνηση του πλανήτη Άρη ως πιθανού μέρους μετεγκατάστασης σε μερικά χρόνια από σήμερα. Σε λιγότερο από μισό αιώνα, βρεθήκαμε από τα ενσύρματα σταθερά τηλέφωνα, τους θαλάμους και τα φαξ, στα bluetooth και τις οπτικές ίνες που μεταδίδουν δεδομένα υπό μορφή φωτός και σε λιγότερη από μια δεκαετία βρεθήκαμε από την απαρχή της τεχνητής νοημοσύνης στο σημείο όπου πλέον μιλάμε για τη σιωπηλή εξάπλωση ενός νέου υβριδικού μοντέλου διακυβέρνησης, το οποίο περιστρέφεται γύρω από νεοφανείς ορολογίες όπως η γεωεπιχειρηματικότητα και η επικυριαρχία ανθρώπων και ρομπότ.

Πώς να είμαστε εντελώς καλά οι homo sapiens; Πώς να μη χρειαζόμαστε χρόνο για να επεξεργαστούμε τα νέα δεδομένα που παλιώνουν προτού προλάβουμε να ψελλίσουμε καλημέρα; Και πώς να μην προκαλείται τεράστιο χάσμα ανάμεσα στους παππούδες που έχουν βίωμα και ανάμνηση από την εποχή που δεν υπήρχε καν ηλεκτρικό ρεύμα, με τα σημερινά παιδιά και τους εφήβους που πρώτα έμαθαν πώς να χειρίζονται έξυπνες συσκευές και ύστερα πώς να μιλούν και να διαβάζουν.

Ενέχει φυσικά και μια απίστευτη συναρπαστικότητα όλο αυτό που ζούμε. Βρισκόμαστε στο απόγειο ή τουλάχιστον σε μια κορύφωση της ψηφιακής επανάστασης, οι προεκτάσεις της οποίας είναι τόσο μεγάλες και τόσο κομβικές, που θα μπορούσε ακόμη και να ειπωθεί πως δημιουργείται ένας νέος τύπος ανθρώπου που δεν υπήρξε ποτέ πριν. Μεγάλα μυαλά της εποχής όπως ο Γιουβάλ Χαράρι έχουν επιχειρηματολογήσει για αυτό το ζήτημα.

Έχοντας τα παραπάνω κατά νου, ίσως να μπορούσε να μαλακώσει και να απαλύνει η μάλλον αιτιολογημένη επικριτική διάθεση, που, άθελα ή ηθελημένα, αναπτύσσουμε πολλές φορές, είτε για τα μεγαλύτερα σε ηλικία άτομα από εμάς είτε για τα μικρότερα. Σ' όλη αυτή την τρέλα, την κινητικότητα και την ιδιόζουσα φρενιτιδα της εποχής μας, είναι απολύτως λογικό και αναμενόμενο ν' αλλάζουν και οι άνθρωποι. Ένας λογικοφανής συγγραφέας που το πώς θα μπορούσε να βρεθεί μια κάποια ισορροπία είναι ίσως η επιστροφή στις αρχές και στις αξίες που μάλλον όχι αυθαίρετα περιγράφονται ως πανανθρώπινες και διαχρονικές.

Αξίες που έχουν να κάνουν με την ηθική μας κυρίως και που δύσκολα μπορούν να αλλοιωθούν και να αλλοτριωθούν, όσοι νέοι τύποι ανθρώπου κι αν προκύψουν. Αλλάζει η πεμπτούσια της ανθρωπίνης ψυχής και υποστάσεις; Φιλοσοφικό και υπαρξιακό το ερώτημα, ίσως όμως ένα τόσο κατακλυσμιαίο φαινόμενο όπως αυτό που επιθερμικά επιχειρείται να προσεγγιστεί εδώ, να μην μπορεί να αντιμετωπιστεί διαφορετικά και άλλως πως.

demetriadesp@sppmedia.com

Ουκρανός στρατιώτης με FPV drones, σε άγνωστη τοποθεσία κοντά στην πρώτη γραμμή στην περιοχή Ζαπορίζα της Ουκρανίας, στις 25 Σεπτεμβρίου 2025, εν μέσω της συνεχιζόμενης ρωσικής εισβολής.

Λευκός καπνός

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Τραμπ-Ερντογάν στον Λευκό Οίκο. Η συνάντηση αντανakλά την ολοένα και αυξανόμενη επιρροή της Τουρκίας στις περιφερειακές εξελίξεις. Σύγκλιση απόψεων γύρω από τη Συρία. Έπαινος Ν. Τραμπ σε Τ. Ερντογάν: «πιστώνεται την αλλαγή στη Συρία». Η Άγκυρα ζητά από τις ΗΠΑ να «οδηγήσουν» το φιλοκουρδικό YPG να ενταχθεί στον συριακό στρατό. Την ίδια στιγμή Συρία και Ισραήλ είναι κοντά σε συμφωνία «αποκλιμάκωσης» (Χααρέτζ, 24/9), σύμφωνα με δηλώσεις Τομ Μπαράκ, ειδικού απεσταλμένου των ΗΠΑ για τη Συρία, πρόσβη των ΗΠΑ στην Τουρκία, εκ των εμπιστών φίλων του Ν. Τραμπ. Ο Τ. Μπαράκ, ήταν παρών στη χθεσινή συνάντηση, εργάζεται για πλήρη συμφωνία Συρίας-Ισραήλ καθώς οι επιθέσεις αποσταθεροποιούν Αχμέτ αλ Σαράα.

Απόκλιση απόψεων, Γάζα, Ισραήλ, παλαιστινιακό κράτος, προσασία του τεμένους Αλ-Ακσα από Ιορδανία. Γνωστές οι απόψεις των δύο ηγετών. Εμπορικές συμφωνίες. Δύο μέρες πριν από τη συνάντηση Τραμπ-Ερντογάν, ο υπουργός Εξωτερικής της Τουρκίας Α. Μπαϊρακτάρ ανακοίνωσε ότι «η BOTAS, η κρατική εταιρεία αγωγών της Τουρκίας, υπέγραψε 20ετή συμφωνία προμήθειας υδρογονανθρακικού φυσικού αερίου (LNG) με την παγκόσμια ενεργειακή εταιρεία Mercuria, περίπου 70 δισεκατομμυρίων κυβικών μέτρων. Αυτή η συμφωνία θα συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη του στόχου των 100 δισεκατομμυρίων δολαρίων για τον όγκο συναλλαγών της Τουρκίας με τις ΗΠΑ» (Χουριέτ 24/9). Επίσης,

κατά το Bloomberg, «η Τουρκία βρίσκεται κοντά στην οριστικοποίηση παραγγελίας έως και 250 επιβατικών αεροσκαφών από την Boeing. Ο πρόεδρος της εταιρείας, Αχμέτ Μπολάτ, επιβεβαίωσε ότι η εταιρεία εξετάζει αγορά περίπου 250 αεροσκαφών, μεταξύ αυτών 737 Max και 787 Dreamliner, με στόχο να διπλασιάσει τον στόλο της την επόμενη δεκαετία και να καταστήσει την Κωνσταντινούπολη διεθνές αεροπορικό κέντρο».

Το ζήτημα για την απόκτηση αεροσκαφών F-35, εκκρεμότητα/πάγωμα από το 2019, λόγω της αγοράς του ρωσικού αντιαεροπορικού συστήματος S-400. Ο Ν. Τραμπ είπε χθες τη λύση: «Οι κυρώσεις θα τερματιστούν, σχεδόν αμέσως, εφόσον οι συνομιλίες μας πάνε καλά», ενώ ο Τ. Ερντογάν είπε ότι «αναμένουμε ότι οι ΗΠΑ θα κάνουν επίσης αυτό που πρέπει – τόσο για τα F-35 όσο για το ζήτημα των F-16 και της παραγωγής και συντήρησής τους». Επίσης, υπέγραψαν συμφωνία για συνεργασία στην πυρηνική ενέργεια, κάτι που προέβλεπε η εφημερίδα Yeni Safak την προηγούμενη.

Οικονομική συνεργασία: Η Άγκυρα επιθυμεί την αναβίωση του στόχου των 100 δισ. δολαρίων ετησίως για τις διμερείς εμπορικές συναλλαγές, ενώ ο Τραμπ βλέπει την ανοικοδόμηση της Συρίας και τον διάδρομο «TRIP» ως ευκαιρίες για κοινές επενδύσεις. (Brookings Institute, kathimerini 25/9).

Η εφημερίδα Milliyet, έγραψε ότι στην ατζέντα από πλευράς Τουρκίας τίθεται «η ισορροπία δυνάμεων στην Ανατολική Μεσόγειο». Η πιθανότερη ερμηνεία της σχετικής διαρροής αφορά τη

στρατιωτική συνεργασία Ισραήλ-Κύπρου – δήλωση του ΥΠΙΑΜ στην Άγκυρα (18/9) ότι «οι συνεχιζόμενες δραστηριότητες εξοπλισμών της Ε/Κ Διοίκησης ενδέχεται να έχουν επικίνδυνες συνέπειες».

Ο Ν. Τραμπ έκανε (δημόσια) αναφορά στο ζήτημα της επαναλειτουργίας της Θεολογικής Σχολής της Χάλκνς, ένα θέμα-προτεραιότητα από την ελληνοαμερικανική κοινότητα και το Πατριαρχείο. Ο Τ. Ερντογάν σχολίασε ότι «θα κάνουμε ό,τι μπορούμε για την επαναλειτουργία της». Εφόσον επαναλειτουργήσει, θα είναι μια νίκη της κοινής λογικής.

Συνολικά ο Ν. Τραμπ φρόντισε να «υπογραμμίσει» τις σχέσεις του με την Τουρκία, με έναν πιο εμφαντικό τρόπο. Πρόσωπο κλειδί για τους (επόμενους), εξαιρετικούς δύσκολους χειρισμούς, ο Τομ Μπαράκ, σήμερα Συρία-Ισραήλ, αργότερα Ισραήλ-Τουρκία. Άλλοι υλοποιούν μια στρατηγική, άλλοι υπόσχονται «άξονες», «στρατηγικές συμμαχίες» και λοιπές ασυναρτησίες, τώρα ψάχνουν τρόπους για να μην βλέπουμε τα πραγματικά δεδομένα!

Δύο ημέρες πριν, η ακύρωση της συνάντησης Μπρεζνέβ-Ερντογάν στη Νέα Υόρκη. Η ουσία για την ελληνική εξωτερική πολιτική: αν επιθυμείς λύσεις, τις κτίζεις, αν δεν ξέρεις, (αντιγράφεις). Η στρατηγική που πέτυχε ήταν ήπια στον τόνο, αλλά βαθιά στρατηγική στον τρόπο. Αλλιώς ονομάζεται «διπλωματία των διασυνδέσεων» (Ζημίτς, Παγκalos, Κρανιδιώτης, Ροζάκνς, Ιωακειμίδης), διπλωματία, βασισμένη στο ντοκουμέντο Κρανιδιώτη-Ροζάκν, 1997. Έστω, με καθυστέρηση, ο καθηγητής Χρ. Ροζάκνς συμβάλει στην ευρύτερη κατανόηση των

δεδομένων από την κοινή γνώμη: «Ακόμη και μετά την παραίτησή μου, συνέχισα να βοηθώ τον Κώστα Σημίτη σε θέματα εξωτερικής πολιτικής».

Η συμβολή μου υπήρξε καθοριστική, τόσο στο Ελσίνκι όσο και στις διερευνητικές επαφές με την Τουρκία που ακολούθησαν. Εκεί έπαιξα πρωταγωνιστικό ρόλο. Ήμουν από τους πρώτους που ξεκίνησαν επαφές με την τουρκική πλευρά και, μαζί με άλλους, σχεδίασα το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα διεξαγονταν οι συνομιλίες... Εκείνα τα τρία χρόνια της διακυβέρνησης Σημίτη απέδωσαν πολλά. Δεν θα ξεχάσω ποτέ τη στιγμή που ο Τούρκος συνομιλητής μου γύρισε και μου είπε: «Ξέρετε ότι αυτή τη στιγμή γράφουμε ιστορία». Για μένα ήταν η πιο συγκλονιστική στιγμή, γιατί προετοιμάζαμε κάτι που μπορούσε να αποδειχθεί ιστορικό, αν πετύχαινε. Δυστυχώς, η συνέχεια δεν δικαιώσε την προσπάθεια. Με την αλλαγή κυβέρνησης, όλο αυτό το έργο ανετράπη και κατέληξε άκαρπο» (ολόκληρη η συνέντευξη, <https://thracenews.gr/14/9/25>). Από το «αυτή τη στιγμή γράφουμε ιστορία», έφτασαν τα πράγματα στο «άκαρπο» διδυμο Καραμανλή-Μολυβιάτη. Πολύ απλά, πήραν μιαν παρακαταθήκη και την πέταξαν στο ράφι: Ελσίνκι, ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε., συμφωνημένο Σετές χρονοδιάγραμμα για προσφυγή στη Χάγη υπό την αιγίδα της Ε.Ε., έναρξη ενταξιακών συνομιλιών με Τουρκία. 21 χρόνια μετά, ούτε «τα έτοιμα» δεν μπόρεσαν να αξιοποιηθούν, 21 χρόνια μετά, δεν έχουν να παρουσιάσουν τίποτε αξιόλογο!

www.larkoslarkou.org.cy

Η Κύπρος ενώπιον των εξελίξεων στην περιοχή

Του **ΓΙΑΝΝΑΚΗ Α. ΟΜΗΡΟΥ**

Οι εξελίξεις στον αραβικό κόσμο, το Μεσανατολικό, με επίκεντρο το Παλαιστινιακό και η αλλαγή εξουσίας στη Συρία συνιστούν θεμελιακές εξελίξεις που μας επηρεάζουν άμεσα.

Η εγγύτητα της Κύπρου με τις χώρες αυτές, αλλά και η μακρά παράδοση σχέσεων εμπιστοσύνης και φιλίας με τον αραβικό κόσμο, αποτελούν ένα πολύτιμο πλεονέκτημα. Που μετατρέπεται πλέον σε πλεονέκτημα της Ε.Ε. που μπορεί και πρέπει να αξιοποιήσει τις δυνατότητες της χώρας-μέλους της για προαγωγή του στόχου ανάπτυξης και εμβάθυνσης των σχέσεων με τον αραβικό κόσμο και ταυτόχρονα με το κράτος του Ισραήλ. Χωρίς να αποσιωπάται η απαρδέκτη διαγωγή του τελευταίου, στη συνεχιζόμενη επιχείρηση εξόντωσης του παλαιστινιακού λαού στη Γάζα. Μια πολιτική γενοκτο-

νίας που πρέπει άμεσα να τερματιστεί.

Η Ε.Ε. θα πρέπει να αποδώσει ιδιαίτερη σημασία στις εξελίξεις. Κατανοώντας ότι χωρίς ειρήνη και ασφάλεια, δεν υπάρχει δυνατότητα συνεργασίας.

Η Ε.Ε. μπορεί και πρέπει να ενδυναμώσει τις προσπάθειές της για διαμόρφωση συνθηκών ασφάλειας και σταθερότητας στην περιοχή που θα επιτευχθεί με την επίλυση του Παλαιστινιακού. Στη βάση αναγνώρισης κρατικής υπόστασης για την Παλαιστίνη. Το δικαίωμα των Παλαιστινίων να έχουν το δικό τους κράτος με την ταυτόχρονη κατοχύρωση ύπαρξης και ασφάλειας του κράτους του Ισραήλ, σε διεθνώς αναγνωρισμένα σύνορα, στη βάση των σχετικών ψηφισμάτων του ΟΗΕ. Η πλήρης και απόλυτη ασφάλεια είναι θεμελιώδης προϋπόθεση για την ειρήνη στην περιοχή. Η Ε.Ε. έχει

να διαδραματίσει κρίσιμο ρόλο. Ιδιαίτερα για την επίτευξη μόνιμης εκκευρίας και τερματισμό της αιματοχυσίας.

Σε ό,τι αφορά τη Συρία οι εξελίξεις είναι άκρως ανησυχητικές. Η εγκαθίδρυση μεταλλαγμένων Τζιχαντιστών στην εξουσία, με απηνή διώξη του χριστιανικού πληθυσμού, δεν προοιωνίζει μια ομαλή δημοκρατική μετάβαση. Το αντίθετο.

Θα ήταν παράλειψη, μιλώντας για τις εξελίξεις στον αραβικό κόσμο, να μην αναφερθούμε στις τυχοδιωκτικές συμπεριφορές και κινήσεις της Τουρκίας. Κινήσεις και συμπεριφορές που σε συνδυασμό με την επιχειρηθείσα επέκταση της τουρκικής επιρροής στον ισλαμικό και τον αραβικό κόσμο, αποτέλεσαν απτή απόδειξη ενός νέου ρόλου που διεκδικεί η Τουρκία στην περιοχή και τον κόσμο. Στη Συρία αποκάλυπτα επιχειρεί τη με-

τατροπή της σε τουρκικό προτεκτοράτο. Η δε Λιβύη έχει μετατραπεί, μετά το έωλο τουρκολιβυκό σύμφωνο, σε προαγωγό των τουρκικών τυχοδιωκτισμών. Μεγάλη προσοχή χρειάζεται στην επιχειρούμενη από την Τουρκία επαναπροσέγγιση με την Αίγυπτο.

Ελλάδα και Κύπρος δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να μειώσουν την αναγκαία επαγρύπνηση για αντιμετώπιση του τουρκικού επεκτατισμού. Χρειάζεται να υπάρξει εκτίμηση για τις τουρκικές προθέσεις και η διαμόρφωση της ανάλογης στρατηγικής αντιμετώπισης κάθε πιθανής τυχοδιωκτικής ενέργειας.

Τα δεδομένα αυτά, εμπεριέχουν αυτόδηλες τεράστιες παραμέτρους για μια δραστηκή γεωπολιτική αναβάθμιση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Στρατηγικά και ενεργειακά. Η Κύπρος για πρώτη φορά

στην ιστορία της μπορεί να αξιοποιήσει τη γεωγραφική της θέση ως ένα σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα που θα ενισχύσει και τον αγώνα του λαού μας για ελευθερία και δικαίωση.

Βρισκόμαστε ενώπιον κινδύνων, προκλήσεων και ευκαιριών. Καθόσον μας να αντιμετωπίσουμε τους κινδύνους, να ανταποκριθούμε στις προκλήσεις και να αξιοποιήσουμε τις ευκαιρίες.

Το Κυπριακό είναι προφανές ότι μπορεί και πρέπει να αντιμετωπιστεί στη βάση αυτών των νέων γεωπολιτικών συσχετισμών που έχουν διαμορφωθεί στην περιοχή και ανέτρεψαν ισορροπίες δεκαετιών. Δεν μπορούμε να μένουμε μαρμαρωμένοι στο παρελθόν.

Ο κ. Γιαννάκης Α. Ομήρου είναι πρώην πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων.

Πανηγύρι ή κηδεία της Ε.Ε.

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

«Δεν έχουν ψωμί; Ας φάνε παντεσπάνι», φέρεται να είπε η Μαρία Αντουανέτα (1755-93) βασίλισσα της Γαλλίας και σύζυγος του Λουδοβίκου 16ου. Αντίστοιχη έκφραση υπάρχει από τον 4ο αιώνα και στην κινέζικη παράδοση. Αποδίδεται στον Αυτοκράτορα Χούι: «Ο λαός δεν είχε ρύζι να φάει; Γιατί δεν τρώει κρέας;». Η Γαλλία σήμερα βρίσκεται στα πρόθυρα της χρεοκοπίας ή χρεοκόπησε κατά άλλους αναλυτές. Μαζί με τη Γαλλία οδηγείται στη χρεοκοπία και ολόκληρη η Ευρωπαϊκή Ένωση, λόγω ευρώ, φωνάζουν και προειδοποιούν οικονομολόγοι σε όλη τη γηραιά ήπειρο. Η ακρίβεια σαρώνει και η ανεργία εκτοξεύθηκε σε Γαλλία, Γερμανία και Ηνωμένες Πολιτείες. Κορυφαίο πρόβλημα αποτελεί η στέγαση των ανθρώπων.

Πριν από μερικές εβδομάδες έγινε μια κρίσιμη συνάντηση του Γάλλου προέδρου Εμανουέλ Μακρόν, με τον καγκελάριο της Γερμανίας Φρίντριχ Μέρτς, στη θερινή κατοικία του Γάλλου προέδρου. Η Deutsche Welle (γερμανική ραδιοτηλεόραση) μετέδωσε ότι συζήτησαν τρόπους, ώστε να μην οδηγηθεί η Γαλλία στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και να αλλάξουν σχετικές πρόνοιες στους ευρωπαϊκούς κανονισμούς. Με απλά λόγια, να μην έχει η Γαλλία την τύχη της Κύπρου και της Ελλάδας, που οι Βρυξέλλες άφησαν το ΔΝΤ να διαλύσει οικονομικά και τις δύο χώρες, διαλύοντας και ολόκληρες γενιές ανθρώπων. Στη Γαλλία τα μεγέθη είναι διαφορετικά, όπως και στην Ιταλία, η οποία βρίσκεται σε χειρότερο χάλι. Η είδηση, καλώς ή κακώς, πέρασε στα ψιλά.

Η Ευρώπη των λαών κατάντησε Ευρώπη των φτωχών, λένε πολλοί «γκρινιάρηδες», οι οποίοι βλέπουν τα αποτελέσματα του εμπάργκο κατά της Ρωσίας και τους πακτωλούς χρημάτων, οι οποίοι χορηγήθηκαν στην Ουκρανία. Η ηγεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όχι μόνο οι επικεφαλής των ευρωπαϊκών οργάνων, αλλά και οι ηγέτες των 27 χωρών μελών, μαζί με τις Ηνωμένες Πολιτείες, με «αλαζονικές» και ανιστόρητες εν πολλοίς διακηρύξεις, νόμιζαν ότι θα διαλύσουν τη Ρωσία και μαζί θα διαλύσουν τον άξονα με την Κίνα, την Ινδία, τη Βραζιλία και άλλες χώρες, οι οποίες εδραιώνουν το νέο οικονομικό σύστημα, το «BRICS». Δηλαδή συναλλαγές εκτός του περιήγημου «swift» (μοναδικό κωδικό παγκοσμίως συναλλαγών των τραπεζών) και του παγκόσμιου ακόμη δολαρίου. Σήμερα, η πλάστιγγα του πολέμου στην Ουκρανία φαίνεται να γέρνει στη μεριά της Ρωσίας, μετά και την περίφημη συνάντηση της Αλάσκας. Το περίφημο πρόγραμμα των Βρυξελλών «SAFE», δηλαδή η παροχή χα-

μπλότοκων δανείων 800 δισ. ευρώ, στα κράτη μέλη για να αναπτύξουν τις αμυντικές τους υποδομές και η «παράξενη» εμπλοκή της Τουρκίας, θυμίζουν σε πολλούς το επιτυχημένο «κόλλπο» του σοσιαλιστή τότε Χίτλερ, για να βγάλει από την οικονομική περιδίνηση τη Γερμανία. Τώρα, αν επιβιώσει ή όχι η Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι ένα μεγάλο στοίχημα.

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο Νίκος Χριστοδουλίδης, μιλώντας πριν από μερικές μέρες στο παγκόσμιο συνέδριο των αποδήμων, αναφέρθηκε στον γκουρού της σύγχρονης διπλωματίας, τον Χένρι Κισινγκερ, ο οποίος έλεγε ότι: «δεν υπάρχουν φίλοι, αλλά μόνο συμφέροντα». Η ρήση φυσικά στηρίζεται στον πατέρα της Ιστορίας Θουκυδίδη, ο οποίος έγραψε με επιστημονικό τρόπο για το δικίο του ισχυρού, στήριζόμενος στον Πελοποννησιακό Πόλεμο. Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης σε μερικούς μήνες θα αναλάβει την Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ιστορική στιγμή (timing) είναι καθοριστική για το μέλλον όχι μόνο της Ευρώπης, αλλά ενδεχομένως και όλου του κόσμου. Συντελούνται, είτε θέλει κάποιος να το παραδεχθεί είτε όχι, κοσμογονικές αλλαγές. Άραγε, ο Νίκος Χριστοδουλίδης θα καταφέρει να εμπνεύσει και να ανατρέψει την «εφιαλτική» πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Άραγε θα καταστεί ο ηγέτης, ο οποίος θα φέρει και πάλι πανηγύρια χαράς στις Βρυξέλλες; Ή μήπως θα καταστεί ο μοιραίος ηγέτης, ο οποίος θα τελέσει την «κηδεία» του φιλόδοξου ευρωπαϊκού οικοδομήματος;

«Στην Κύπρο την αέρινη, στη Μακαρία γη, στ' ωραίο πολύπαθο κορμί η αγνή ψυχή δεν έσβησε. Και ζει, και ζει, και ζει!» έγραψε στο περίφημο ποίημά του με τίτλο «Κύπρος», ο μέγιστος Κωστής Παλαμάς. Και οι πολύπαθοι κάτοικοι του νησιού, φοβισμένοι πολλάκις από «Κύκλωπες, Λαιστρυγόνες και τον θυμωμένο Ποσειδώνα» (Κωνσταντίνου Καβάφη), επιλέγουν να ψάλλουν μαζί με τον προφήτη Δαυίδ. «Πλούσιοι επτώχευσαν και επείνασαν, οι δε εκζητούντες τον Κύριον ουκ ελαττώησονται παντός αγαθού» (Πλούσιοι κατάντησαν στη φτώχεια και πείνασαν, όσοι όμως ζήτησαν με πόθο τον Κύριο και στήριξαν σ' Αυτόν τις ελπίδες τους, δεν θα στερηθούν κανένα αγαθό). Τα μακρά κοντά ήρθαν και οι ασύλληπτες ταχύτητες με τις οποίες κινείται ο κόσμος, σύντομα θα φέρουν, είτε το «ποθούμενο» είτε το «μοιραίο». Είτε με τους ευρωλιγούρηδες είτε με τους ευρωσκεπτικιστές, ο Θεός βοηθός, ο Θεός να βάλει το χέρι του...

kaparispan@yahoo.gr

Το πικρό ποτήρι των Βαλτικών και η ανάγκη ευρωπαϊκής αυτονομίας

Της ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΑΤΤΑΛΙΔΟΥ

Για δεκαετίες, οι χώρες του πρώην Ανατολικού μπλοκ –ιδιαίτερα οι Βαλτικές– πίστευαν ακράδαντα ότι η ασφάλειά τους εξασφαλίζεται αποκλειστικά μέσω της αμερικανικής παρουσίας. Κάθε ιδέα για ευρωπαϊκή στρατηγική αυτονομία θεωρούνταν επικίνδυνη• κάθε συζήτηση για ενιαίο ευρωπαϊκό αμυντικό μηχανισμό αντιμετωπιζόταν με σκεπτικισμό. Το μήνυμα ήταν σαφές: «Η ασφάλειά μας περνάει μέσα από τις Ηνωμένες Πολιτείες».

Σήμερα, όμως, αυτή η προσκόλληση αποδεικνύεται επικίνδυνη. Η διοίκηση Τραμπ ανακοίνωσε περικοπές σε κρίσιμα προγράμματα στρατιωτικής βοήθειας προς τις Βαλτικές χώρες. Για κράτη που βιώνουν καθημερινά την πίεση της Ρωσίας στα σύνορά τους, η είδηση δεν είναι απλώς δυσάρεστη, είναι υπαρκτική. Η μονομερής εμπιστοσύνη σε μια δύναμη, όσο ισχυρή κι αν είναι, αφήνει κενά και εκθέτει σε απρόβλεπτους κινδύνους.

Η Κύπρος, που κατά καιρούς πανηγυρίζει «στρατηγικές συμμαχίες» και φωτογραφίζεται δίπλα σε ισχυρούς εταίρους, οφείλει να αντιληφθεί την ίδια αλήθεια.

Η διεθνής πολιτική δεν υπόσχεται σταθερότητα, οι σύμμαχοι δεν είναι παντοτινή εγγύηση, και οι συμφωνίες μπορούν να αλλάξουν εν μια νυκτί.

Η στρατηγική αυτονομία της Ευρώπης δεν είναι πολυτέλεια, είναι όρος επιβίωσης. Σημαίνει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει δική της στρατιωτική και τεχνολογική ικανότητα, μηχανισμούς άμεσης οικονομικής στήριξης, και δυνατότητα να προστατεύει τα μέλη της χωρίς εξάρτηση από τρίτους.

Αυτή η αυτονομία δίνει στην Ευρώπη ισχυρό διαπραγματευτικό βάρος και ευελιξία σε κρίσιμες αποφάσεις.

Η ευρωπαϊκή αυτονομία επίσης προάγει την ισότητα μεταξύ των κρατών-μελών. Σήμερα, οι μικρότερες χώρες, όπως η Κύπρος, βασίζονται στη στήριξη των μεγάλων δυνάμεων, ενώ οι αποφάσεις τους περιορίζονται από εξωτερικές πιέσεις. Ένας ενιαίος, αυτόνομος αμυντικός μηχανισμός δίνει σε κάθε κράτος τη δυνατότητα να συμμετέχει ισότιμα, να προστατεύει τον λαό του και να συμβάλλει ενεργά στη συλλογική ασφάλεια.

Παντόφλες-θάμνοι που δεν χρειάζονται πότισμα, μόνο κουρεματάκι μία - δύο φορές τον χρόνο.

Πόσο εφικτό είναι ένα παλαιστινιακό κράτος;

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

κει τη Λωρίδα της Γάζας. Ο έλεγχος της Χαμάς πάνω στον παλαιστινιακό πληθυσμό είναι κτηνώδης και απόλυτος. Αυτή η κατάσταση δεν είναι τωρινή. Η ωμή δικτατορία της Χαμάς έχει εγκαθιδρυθεί εδώ και δυο δεκαετίες. Το 2006 συγκέντρωσε την πλειοψηφία των εδρών του εκλεγμένου Νομοθετικού Συμβουλίου της Παλαιστινιακής Εθνικής Αρχής και έκτοτε δεν προκλήρυξε ποτέ εκλογές. Σύμφωνα με αξιωματούχους της, σκοπός της Οργάνωσης είναι η εξόντωση του Ισραήλ, ενώ λίγο ενδιαφέρεται για τη μοίρα των ιδίων των Παλαιστινίων. Δισεκατομμύρια δολάρια εξωτερικής βοήθειας δόθηκαν για να φτιαχτούν τούνελ που διασχίζουν όλη τη Γάζα με σκοπό να χρησιμεύσουν ως οχυρώματα στον πόλεμο κατά του Ισραήλ. Το Ισραήλ και πολλοί Δυτικοί παρατηρητές της αποδίδουν, πέραν των εγκλημάτων κατά Ισραηλινών πολιτών, χιλιάδες εγκλήματα κατά του λαού της Γάζας και την κατηγορούν για την οικονομική εξαθλίωση που έχει επιβάλει στους Παλαιστινίους. Δεν

επιδιώκει ειρηνική επίλυση στη διένεξη με το Ισραήλ και εμπράκτως δεν αποδέχεται σε καμία περίπτωση την ύπαρξη παλαιστινιακού κράτους, το οποίο δεν θα ελέγχει. Η Χαμάς και όχι το Ισραήλ είναι το μεγάλο αγκάθι στην αναγνώριση του παλαιστινιακού κράτους. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να λειτουργήσει ως σταθεροποιητικός παράγοντας, εάν και εφόσον το νέο παλαιστινιακό κράτος αναγνωρίσει το κράτος του Ισραήλ και ομαλοποιήσει τις σχέσεις του μαζί του.

Τολμηρές πρωτοβουλίες, όπως της αναγνώρισης του παλαιστινιακού κράτους από τη Μεγάλη Βρετανία και τον Καναδά εν μέσω θερμού πολέμου, μετά και την εξαγγελία του Γάλλου προέδρου Μακρόν ότι προτίθεται να αναγνωρίσει ανεξάρτητο παλαιστινιακό κράτος, θα μπορούσαν να λειτουργήσουν καταλυτικά για τον τερματισμό του πολέμου στη Γάζα. Μάλιστα, η αναγνώριση από την κυβέρνηση των Εργατικών της Μεγάλης Βρετανίας δεν είναι κεραυνός εν αιθρία. Ήδη, σύμφωνα με τον ιστότοπο του BBC («Tony Blair in discussions to run transitional Gaza authority», James Landale, Diplomatic correspondent and Ottillie Mitchell, 26 Σεπτ. 2025), ο πρώην Βρετανός πρωθυπουργός Τόνι Μπλερ είχε ήδη συνομιλίες στον Λευκό Οίκο με τον πρόεδρο Τραμπ για τον σχηματισμό

μεταβατικής αρχής για μια περίοδο πέντε ετών, με σκοπό την παράδοση της αρχής αυτής σε παλαιστινιακά χέρια μετά την ολοκλήρωση των αναγκαιών μέτρων θωράκισης του νέου κράτους. Το σχέδιο θα βασίζεται στο μοντέλο των διεθνών διοικήσεων που επέβλεψαν τη μετάβαση του Ανατολικού Τιμόρ και του Κοσσυφοπεδίου σε κράτη. Όμως ήδη διαφαίνεται ο ύψαλος στο σχέδιο: προκαταβολικά, ο πρόεδρος της Παλαιστινιακής Αρχής, Μαχμούτ Αμπάς, απορρίπτει οποιοδήποτε σχέδιο συμπεριλαμβάνει συμμετοχή της Χαμάς στην κυβέρνηση και απαιτεί τον πλήρη αφοπλισμό της.

Πώς όμως θα αφοπλισθεί η Χαμάς, αφού ούτε το Ισραήλ μετά από δύο χρόνια πολέμου δεν έχει καταφέρει να την εξουδετερώσει; Η οργάνωση αυτή συνεχίζει να τρομοκρατεί τους κατοίκους της Γάζας, τους οποίους χρησιμοποιεί ως πόνια στους εγκληματικούς της σκοπούς. Ο μόνος τρόπος να εξουδετερωθεί μια στρατιωτική οργάνωση που εκπαιδεύεται και χρηματοδοτείται από το εξωτερικό είναι με την πλήρη ανάπτυξη στρατιωτικών μέσων εντός της Λωρίδας της Γάζας. Επιπλέον, θα χρειαστεί να διασφαλιστεί ότι η οργάνωση αυτή δεν θα λαμβάνει βοήθεια από ξένα κράτη που ακόμη και σήμερα τολμούν να διαφημίζουν τη συμπάθειά τους προς την εγκλη-

ματική αυτή οργάνωση. Θα καταφέρει άραγε μια μεταβατική αρχή υπό τον Τόνι Μπλερ, με υποστήριξη από τα αραβικά κράτη, να απελευθερώσει τους ομήρους και να σταματήσει την εκτόξευση ρουκετών προς το Ισραήλ; Θα χρησιμοποιήσει πειθώ ή απλώς θα αντικαταστήσει τις δυνάμεις του Ισραήλ στο πεδίο της μάχης με δυνάμεις κάποιας διεθνούς Δυτικο-αραβικής συμμαχίας; Γιατί σε αυτή την περίπτωση, ο πόλεμος και τα δεινά των κατοίκων της Γάζας αποκλείεται να τερματισθούν.

Η αναγνώριση του παλαιστινιακού κράτους ως μοχλός πίεσης στον Νετανάχου για τον τερματισμό της επίθεσης του ισραηλινού στρατού στη Γάζα μάλλον μοιάζει με μπλόφα καταδικασμένη να αποτύχει. Ο Ισραηλινός στρατός μάχεται για να απελευθερώσει τους ομήρους και να εξουδετερώσει τη Χαμάς, τη στιγμή που η βρετανική πρωτοβουλία υπό τον Μπλερ υπόσχεται να κάνει το ίδιο χωρίς πόλεμο, ειρηνικά και άμεσα. Τι κάνει άραγε τον πρώην Βρετανό πρωθυπουργό και τους όποιους συνεργάτες του να είναι τόσο αισιόδοξοι ότι η Χαμάς θα αποδεχθεί να σταματήσει, διατρέχοντας μάλιστα τον κίνδυνο πολλά στελέχη της να οδηγηθούν σε δικαστήρια για εγκλήματα πολέμου; Το εγχείρημα δημιουργίας παλαιστινιακού κράτους

Τα γεγονότα των Βαλτικών είναι μάθημα: η μονομερής προσκόλληση σε τρίτους κρύβει κινδύνους που δεν μπορούν να υπολογιστούν. Κάθε καθυστέρηση στην αυτονομία της Ευρώπης μεταφράζεται σε ευάλωτους πολίτες και σε στρατηγικό κενό. Η Ε.Ε. οφείλει να αποκτήσει τις δικές της δυνατότητες, ώστε να υπερασπιστεί τα συμφέροντά της και να γίνει ισχυρός και αξιόπιστος παίκτης στο διεθνές σκηνικό.

Η Ευρώπη πρέπει να δράσει τώρα, πριν η επόμενη κρίση αποκαλύψει την τραγική πραγματικότητα των εξαρτήσεων. Όσοι επιχειρηματολογούν ενάντια στην πολιτική αυτόνομηση της Ένωσης, στην πραγματικότητα την κρατούν για πάντα δεμένη στο NATO και εξαρτημένη από τους μηχανισμούς και τις αποφάσεις του. Η αυτονομία δεν είναι όνειρο• είναι ανάγκη. Και το πικρό ποτήρι των Βαλτικών υπενθυμίζει σε όλους μας ότι η ασφάλεια δεν μπορεί να αφήνεται σε άλλους.

Η κα Αλεξάνδρα Ατταλίδου είναι βουλευτρια του Volt.

Ο Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Μπορεί οι λεγόμενες εκλογές στα Κατεχόμενα να γίνονται αντιληπτές στην ελληνοκυπριακή κοινότητα αποκλειστικά υπό το πρίσμα του Κυπριακού και του τρέχοντος αδιεξόδου των συνομιλιών, ωστόσο η διαδικασία της 19ης Οκτωβρίου έχει πολλαπλά διακυβεύματα για την τουρκοκυπριακή κοινότητα, το μέλλον, φυσικά, του Κυπριακού αλλά και του συνόλου των μετασχηματισμών στη γεωγραφική επικράτεια της βόρειας, κατεχόμενης, Κύπρου – από τις σχέσεις με την Άγκυρα μέχρι το περιβάλλον, τους κοινωνικούς μετασχηματισμούς και τη δημογραφία. Στις 19 Οκτωβρίου οι Τουρκοκύπριοι θα προσέλθουν στις κάλπες για την επιλογή του «προέδρου» της «ΤΔΒΚ», αλλά και για την επιλογή του αναγνωρισμένου, υπό τον ΟΗΕ, Τουρκοκύπριου ηγέτη-συνομιλητή στις διαπραγματεύσεις του Κυπριακού που έχουν παγώσει από το 2017. Παρά τις οκτώ υποψηφιότητες, θεωρητικά τις δύο κομματικές και τις έξι «ανεξάρτητες» (ακόμη και ο Ερσίν Τατάρ είναι «ανεξάρτητος υποψήφιος» παρά τη στήριξη της τουρκοκυπριακής Δεξιάς), αυτό που όλοι οι συνομιλητές της «Κ» αναφέρουν είναι πως θα είναι διαδικασία ενός γύρου, με τον κ. Τατάρ να διασταυρώνει τα ξίφη του, σε μια υπαρξιακού τύπου αναμέτρηση Δεξιάς-Αριστεράς / Ομοσπονδίας-λύσης δύο κρατών, με τον υποψήφιο του Ρεπουμπλικανικού Τουρκικού Κόμματος, Τουφάν Ερχιουρμάν.

Η ατζέντα

Όταν την περασμένη Δευτέρα οι υποψήφιοι στα Κατεχόμενα κατέθεταν και επίσημα τις υποψηφιότητές τους, αυτό που ξεχώριζε είναι το κεντρικό σλόγκαν των δύο βασικών ανταγωνιστών. Η σειρά εμφανίσις στο ψηφοδέλτιο καθορίστηκε κατόπιν κλήρωσης ως ακολούθως: 1. Οσμάν Ζορμπά (Σοσιαλιστικό Κόμμα Κύπρου), 2. Τουφάν Ερχιουρμάν (Ρεπουμπλικανικό Τουρκικό Κόμμα), 3. Αρίφ Σαλίχ Κιρντάγ (ανεξάρτητος), 4. Αχμέτ Μποράν (ανεξάρτητος), 5. Μεχμέτ Χάσκιουλερ (ανεξάρτητος), 6. Ιμπραχίμ Γαζίτζι (ανεξάρτητος), 7. Χουσεΐν Γκιουρλεκτάρ (ανεξάρτητος), 8. Ερσίν Τατάρ (ανεξάρτητος).

Ο Ερσίν Τατάρ, με σύνθημα «Όρα Επίθεσις» παρουσίασε την περασμένη Τρίτη στην κατεχόμενη Λευκωσία το βασικό του όραμα με τίτλο «Όραμα: Διπλωματία Επίθεσις», σχεδιασμένο γύρω από την αναγνώριση και αναβάθμιση της «ΤΔΒΚ» από τον διεθνή παράγοντα, αναφερόμενος στην ύπαρξη «κράτους» και «κυρίαρχου ισότιμου λαού». Στον αντίποδα, ο Τουφάν Ερχιουρμάν κινεί-

ται σε ένα πιο ταυτοτικό επίπεδο με προμετωπίδα της καμπάνιας του το σύνθημα «Η φωνή μου, η επιλογή μου», εντάσσοντας στον προεκλογικό του και κοινοτικά θέματα όπως η ανεργία, η επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης των Τουρκοκυπρίων και φυσικά η απόλυτη στασιμότητα στο Κυπριακό. Το τελευταίο, όσο και αν δεν αποτελεί το βασικό συστατικό μιας εκλογικής διαδικασίας που κινείται «χωρίς με χωριό» και «λίστα με λίστα», όπως αναφέρουν στην «Κ» Τουρκοκύπριοι συνομιλητές, στο τέλος αναδύεται στην επιφάνεια σε ένα κοινό διπολό με τον Τατάρ να κατηγορεί τον Ερχιουρμάν για «ενδοτισμό προς τους Ελληνοκύπριους» και τον Ερχιουρμάν να κατηγορεί τον Τατάρ πως «πέντε χρόνια ούτε συνομιλίασε για το Κυπριακό αλλά ούτε ήρε τον απομονωτισμό των Τουρκοκυπρίων».

Η ψήφος-«κλειδί»

Όπως διαμορφώνονται τα πράγματα στα Κατεχόμενα, τρεις διαστάσεις θα κρίνουν την τελική έκβαση της 19ης Οκτωβρίου

Τατάρ - Ερχιουρμάν στην εκλογική αρένα

Το παρασκήνιο των τ/κ «εκλογών» της 19ης Οκτωβρίου, το προφίλ των δύο υποψηφίων και οι δυναμικές τους

Σε αναμέτρηση ενός γύρου οδηγούνται οι Τουρκοκύπριοι, με το ζευγάρι της αντιπαράθεσης Τατάρ-Ερχιουρμάν να καθορίζει πολλαπλά ζητήματα πέραν του Κυπριακού.

Επιστροφή στη διαδικασία του Κυπριακού υπό τον Ερχιουρμάν θα διασφάλιζε σε μια Τουρκία, εντός του 2026 ή 2027, απτά ανταλλάγματα διεθνώς και ευρωπαϊκά.

και το αν θα υπάρξει αποτέλεσμα από τον πρώτο γύρο ή θα χρειαστεί δεύτερος.

• **Η ψήφος** των εποίκων, μία διάσταση που ήδη έχει σχηματιστεί μεταξύ των ψηφοφόρων με καταγωγή από την επαρχία του Χατάι της Τουρκίας. Η εν λόγω πτυχή άνοιξε, πολύ πριν από τον προεκλογικό, τη συζήτηση για τον δημογραφικό μετασχηματισμό των Κατεχομένων και την «πολιτογράφιση» εποίκων ως «υπηκόων» της λεγόμενης ΤΔΒΚ. Η εκτίμηση πως αυτοί οι 30.000 εκλέκτορες με αυτά τα χαρακτηριστικά θα κρίνουν το αποτέλεσμα έχει ήδη επηρεαστεί μεταξύ των επιτελείων των δύο βασικών

υποψηφίων και ήδη έχει υπάρξει και αρχική τοποθέτηση: Ο «Σύνδεσμος Επιχειρηματιών και Ηγετών Γνώμης του Χατάι», με μεγάλο αποτύπωμα του κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ) της Τουρκίας έχει αναφερθεί σε οργανωμένη στήριξη προς τον Τατάρ, ενώ ο λεγόμενος πρόεδρος του «Συνδέσμου Πολιτισμού και Αλληλεγγύης του Χατάι» της επαρχίας Κερύνειας, Αμπντουραχμάν Σανβερντί, αναφέρθηκε σε οργανωμένη στήριξη προς τον Ερχιουρμάν. Αυτό πάντως που δείχνει να ισχύει ως προς το εκλογικό σώμα στα Κατεχόμενα είναι πως λόγω έλλειψης στοιχείων επίσημης απογραφής και «πολιτογραφήσεων» εποίκων κανείς δεν μπορεί να προσδιορίσει με ακρίβεια τον ακριβή αριθμό διαμενόντων στην «ΤΔΒΚ» και κατ' επέκταση του ακριβούς αριθμού ψηφοφόρων.

• **Η διαφάνεια** των «εκλογών». Δεδομένου πως η «ΤΔΒΚ» δεν είναι αναγνωρισμένο διεθνώς κράτος και η εκλογική διαδικασία δεν έχει ουσιαστική ανεξάρτητη διαδικασία εποπτείας (εκλογικούς παρατηρητές από διεθνείς οργανι-

σμούς) το φαινόμενο της «διπλής ψήφου» συνδέεται με τους «εκλογικούς» καταλόγους. Ήδη, κόμματα και επιτελεία στα Κατεχόμενα αλληλοκατηγορούνται για επικείμενη νοθεία, με τον «εκλογικό κατάλογο» να γίνεται αντικείμενο καταγγελιών για εγγραφή ψηφοφόρων που έχουν αποβιώσει, ψηφοφόρων που εμφανίζονται να έχουν ξεπεράσει το... 1000 έτος ζωής τους ή διπλοεγγραφές ανά επαρχία.

• **Η διαφάνεια** των «εκλογών» ως προς την Τουρκία. Με το εν λόγω θέμα να αποτελεί λόγω της εμπειρίας του 2020 και της επιβολής Τατάρ από την Άγκυρα τον πραγματικό ελέφαντα στο δωμάτιο.

Παρωχημένη Ομοσπονδία...

Έμπειρος από «εκλογές» στα Κατεχόμενα Τουρκοκύπριος ακαδημαϊκός αναφέρει στην «Κ» πως η μέχρι στιγμής στάση της Άγκυρας και του ίδιου του προέδρου Ταγίπ Ερντογάν, προσωπικά, ως προς την ανάμιξη του στη διαδικασία είναι τακτικής φύσης. «Ο Ερντογάν έχει μεν από το βήμα της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ στηρίξει έμμεσα τον Τατάρ αναφερόμενος σε παρωχημένη Ομοσπονδία και ύπαρξη δύο κρατών και λαών στην Κύπρο, ωστόσο στον τρέχοντα προεκλογικό επιλέγει τη διακριτική σιωπή αρκούμενος απλώς στο να ευχθεί καλή επιτυχία στους δύο υποψήφιους». Η εν λόγω στάση της Τουρκίας δείχνει να αντικατοπτρίζει πολλαπλές πραγματικότητες. Αφενός η Άγκυρα δείχνει εν μέσω σοβαρών προσπαθειών για αντικατάσταση των σχέσεων με τις ΗΠΑ (με διακύβευμα το ζήτημα των F-35) και την προοπτική ανταλλαγμάτων από την Ε.Ε. στο Κυπριακό (τελωνειακή ένωση, απελευθέρωση θεωρήσεων εισόδου, πρόγραμμα SAFE) να μην την απασχολεί μια ήττα του Ερσίν Τατάρ, αν αυτό διασφαλίσει τη συνέχιση της «δουλειάς» για το αποτύπωμα του ΑΚΡ στα Κατεχόμενα μετάβα, κυρίως, των επιχειρηματικών κύκλων που συνδέονται με αυτό και γνωρίζει από την περίοδο 2005-2010, «διακυβέρνησης» του Μεχμέτ Αλί Ταλάτ, πως ο Ερχιουρμάν δεν είναι... Ακιντζι και μια απευθείας σύγκρουση με την τουρκοκυπριακή Αριστερά θα δημιουργούσε περισσότερους πονοκεφάλους στην πίσω αυλή των Κατεχομένων. Επιπλέον, μια επιστροφή στη διαδικασία του Κυπριακού υπό τον Ερχιουρμάν θα διασφάλιζε σε μια Τουρκία, εντός του 2026 ή 2027, απτά ανταλλάγματα διεθνώς και ευρωπαϊκά, ένα «ευκολότερο» παιχνίδι επίρριψης ευθυνών έναντι τρίτων αν υπό έναν νέο ηγέτη το Κυπριακό δεν επανεκκινούσε ποτέ ή είχε μια παρεμφερή κατάληξη με το 2004 ή το 2017.

ΕΡΣΙΝ ΤΑΤΑΡ:

Ο σκληρός «καναλάρχης»

Ο **Τουρκοκύπριος** ηγέτης Ερσίν Τατάρ –με ηλικία όση ακριβώς και η Κυπριακή Δημοκρατία– μπορεί να θεωρείται ο κατεξοχήν εκφραστής της σκληρής γραμμής της τουρκοκυπριακής Δεξιάς για λύση δύο κρατών και αναγνώριση του ψευδοκράτους, η ιστορία του ωστόσο δεν έχει τη χαρισματικότητα του Ραούφ Ντενκτάς ή τη σκληρή αντίληψη του Ντερβίς Έρογλου, που ταύτισαν την πολιτική τους ιστορία με το εθνικιστικό όραμα των Τουρκοκυπρίων για παράλληλο βίο με την Τουρκία και ανεξάρτητο, αναγνωρισμένο τουρκικό κράτος στη βόρεια, κατεχόμενη, Κύπρο. Ο Τατάρ εμφανίστηκε ως προνομιακός πολιτικός συνομιλητής της Δεξιάς στα Κατεχόμενα, ως ιδρυτής του ιδιωτικού καναλιού «Kanal T» τη δεκαετία του 1990, εμπλεκόμενος ουκ ολίγες φορές στα σκάνδαλα του κομματικού μηχανισμού του Κόμματος Εθνικής Ενότητας (UBP) και της διάδρασής του με την Τουρκία, είτε αυτή ακολουθούσε την παραδοσιακή της πολιτική πορεία είτε όταν μετασχηματίστηκε, μετά το 2003, με την άνοδο του πολιτικού Ισλάμ στην εξουσία. Όταν το 2009 ο κ. Τατάρ ανέλαβε «υπουργός Οικονομικών» των Κατεχομένων πολλοί –από όλο το εύρος των

Ο Τατάρ μπορεί το 2020 να ήταν ο εκλεκτός της Άγκυρας, αλλά δεν έχει τις ικανότητες ή το χάρισμα άλλων Τ/κ ηγετών που μπορούσαν να διαχειριστούν τη σχέση Τουρκίας-Κατεχομένων.

πολιτικών δυνάμεων της τουρκοκυπριακής κοινότητας– γνώριζαν πως ο κομματικός μηχανισμός του ΑΚΡ της Τουρκίας θα έχει σε προνομιακή θέση τον παλιό λογιστή της Polly Peck, τα σκάνδαλα της οποίας απασχόλησαν για πολλά χρόνια τα βρετανικά δικαστήρια, όταν ο ιδρυτής της, το 1993, το

έσκασε στα Κατεχόμενα για να γλιτώσει 66 κατηγορίες για κλοπή και απάτη. Ο Τατάρ μπορεί το 2020 να ήταν ο εκλεκτός της Άγκυρας, αλλά σε καμία περίπτωση δεν έχει τις ικανότητες ή το χάρισμα άλλων Τουρκοκυπρίων ηγετών που μπορούσαν να διαχειριστούν τη σχέση Τουρκίας-Κατεχομένων.

ΤΟΥΦΑΝ ΕΡΧΙΟΥΡΜΑΝ:

«Ο δρ Ombudsman»

Δέκα χρόνια νεότερος του Τατάρ, ο 55χρονος Τουφάν Ερχιουρμάν ανήκει στη νέα γενιά της τουρκοκυπριακής Αριστεράς και αναδείχτηκε ως κομματικό στέλεχος μέσα από την ακαδημαϊκή του καριέρα στο Δημόσιο Δίκαιο στην Τουρκία, συμβάλλοντας ουσιαστικά στη δημιουργία του θεσμού του Ombudsman της χώρας.

Ως διαπραγματευτής του Κυπριακού υπό τον Ταλάτ έδειξε πως κινείται φιλόδοξα εντός του Ρεπουμπλικανικού Τουρκικού Κόμματος (CTP), κατορθώνοντας να αναδειχθεί ηγέτης του, αλλά και «πρωθυπουργός» στα Κατεχόμενα την περίοδο 2018-2019, ενώνοντας την Αριστερά με τα κοινοτικά κόμματα εκτός UBΡ.

Ο Ερχιουρμάν έχει ήδη καλέσει στον προεκλογικό του, τρεις φορές, τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη «να τον περιμένει στο τραπέζι των συνομιλιών του Κυπριακού» και ήδη προηγείται σε κάποιες δημοσκοπήσεις στα Κατεχόμενα. Ωστόσο, κύκλοι που τον γνωρίζουν στα Κατεχόμενα αναφέρουν στην «Κ» πως ο Ερχιουρμάν δεν είναι «όσο Ακιντζι φαίνεται» και πως διατηρεί και καλές επαφές

Κύκλοι που τον γνωρίζουν στα Κατεχόμενα αναφέρουν στην «Κ» πως ο Ερχιουρμάν δεν είναι «όσο Ακιντζι φαίνεται» και πως διατηρεί και καλές επαφές με την Άγκυρα.

με την Άγκυρα, αλλά και θα διεκδικήσει, αν υπάρξει επιστροφή στις συνομιλίες, έκβαση σε περίπτωση μη-λύσης αλλά και

το σύνολο των κόκκινων γραμμών που θέτει η τουρκοκυπριακή κοινότητα στις διαπραγματεύσεις.

www.agenda.cy

Get your
ticket
now!

Stuart Morrison
Haas F1 Communications Director

digital
agenda
CYPRUS SUMMIT

October 9th, 2025
Nicosia Municipal Theatre

POWERED BY

Bank of Cyprus

SUPPORTERS

OFFICIAL CARRIER

PARTNERS

A PROJECT ENDORSED BY

«Δυστυχώς η μεταρρύθμιση ακροβατεί»

Δεκατέσσερις μήνες μετά την επίσημη εφαρμογή της ο τέως δήμαρχος Έγκωμης μιλάει στην «Κ» για τα μέχρι στιγμής δεδομένα

Συνέντευξη **ΣΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟ ΜΠΟΥΡΗ**

«**Δυστυχώς** η μεταρρύθμιση ακροβατεί και επείγει η λήψη δραστηκών διορθωτικών μέτρων», δηλώνει στην «Κ» ο τέως δήμαρχος Έγκωμης, κ. Ζαχαρίας Κυριάκου, δεκατέσσερις μήνες μετά την επίσημη εφαρμογή της μεταρρύθμισης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Με αφορμή την έκδοση του βιβλίου του «Το στοίχημα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης», τονίζει πως οι βασικοί στόχοι της οικονομίας κλίμακας και η επιβολή χαμηλότερων τελών δεν κερδήθηκαν και παραθέτει πέντε προϋποθέσεις που χρειάζονται για μια ριζική αλλαγή της μεταρρύθμισης. Όσον αφορά την Έγκωμη και το μεγάλο εγχείρημα της συνένωσης, αναφέρει ότι οι πολίτες της περιοχής βρέθηκαν ξαφνικά φορτωμένοι χρέη και απέναντι από «οδυνηρές οικονομικές πραγματικότητες».

—**Γιατί αποφασίσατε το βιβλίο σας να είναι για τη μεταρρύθμιση;**

—Η έκδοση του βιβλίου «Το στοίχημα της μεταρρύθμισης» είναι η συνέχεια προηγούμενης έκδοσης βιβλίου μου, το 2011, υπό τον τίτλο «Μεταρρύθμιση, από τα λόγια στην πράξη». Το πρώτο βιβλίο ανίχνευε τις δυνατότητες μιας σωστής μεταρρύθμισης του συστήματος Τοπικής Διακυβέρνησης, ενώ το τωρινό αποτελεί συνέχεια και κάνει τομές στα πεπραγμένα της ήδη λειτουργούσας μεταρρύθμισης. Κι οι δύο εκδόσεις αποτυπώνουν σκέψεις μου και καταθέτουν εισηγήσεις για μια Τοπική Αυτοδιοίκηση που πρέπει να λειτουργεί υπέρ των πολιτών, προσφέροντάς τους αναβαθμισμένες υπηρεσίες με χαμηλότερα τέλη/φορολογίες. Υπάρτεσα την Τοπική Αυτοδιοίκηση ως ενεργό στέλεχος από το 2006 μέχρι το 2024 και μεταφέρω τις εμπειρίες που αποκομίζει ένας αυτοδιοικητικός που βρίσκεται στην πρώτη γραμμή. Ειδικά, όμως, με την έκδοση του δεύτερου βιβλίου έχω την ευκαιρία να μεταφέρω και σημαντικές πτυχές τις οποίες έζησα ως μέλος της διαπραγματευτικής ομάδας της Ένωσης Δήμων, η οποία συζητούσε τη μεταρρύθμιση στη Βουλή αλλά και στο αρμόδιο υπουργείο Εσωτερικών.

—**Εσείς στηρίζατε τη μεταρρύθμιση. Ήταν αυτό που αναμένατε;**

—Ναι, στηρίζα ένθερμα τη μεταρρύθμιση. Ήταν αναγκαίο να γίνει, ως στοχευμένη πολιτική κι εθνική επιδίωξη. Χρειάζοταν

Οι Έγκωμιτες βρέθηκαν ξαφνικά φορτωμένοι με χρέη που δεν δημιούργησαν.

—και χρειάζεται περαιτέρω— εκσυγχρονισμός του νομοθετικού πλαισίου. Δήμοι και κοινότητες έπρεπε να μετεξελιχθούν και να συγκροτήσουν πολύ μεγαλύτερα δημοτικά σχήματα για να επιτύχουν οικονομίες κλίμακας και να εξυπηρετούν καλύτερα τους πολίτες. Δυστυχώς, όμως, το τελικό αποτέλεσμα της μεταρρύθμισης δεν ήταν αυτό που αναμέναμε. Αγνοήθηκαν τεχνοοικονομικές μελέτες και συγκροτήθηκαν 20 δήμοι που ουδεμία μελέτη προέβλεπε ή πρότεινε! Βασικές πρόνοιες των μελετών για ένωση Γεροσκήπου με Πάφο, Αραδίππου με Λάρνακα, Πολεμίδων με Λεμεσό, Αγίας Νάπας με Παραλίμνι, αγνοήθηκαν από τη Βουλή και προέκυψαν άλλα σχήματα. Επιπροσθέτως, τα νέα δημοτικά σχήματα ρίχθηκαν στη μάχη αθωράκιστα, αφού δεν υλοποιήθηκαν σαφείς και συγκεκριμένες εισηγήσεις των τριών τεχνοοικονομικών μελετών για έγκαιρη οικονομική κι άλλη στηρίξη των δήμων. Η στηρίξη από το κεντρικό κράτος δεν ικανοποίησε τις προσδοκίες κι έτσι οι πολλαπλές ανάγκες που προέκυψαν επιμερίστηκαν στους πολίτες, μέσω της επιβολής σημαντικά αυξημένων τελών/φορολογιών, οι οποίες ήταν εντελώς έξω από το γράμμα και το πνεύμα της μεταρρύθμισης. Όλες αυτές οι παράμετροι της μεταρρύθμισης προσεγγίζονται αναλυτικά στο βιβλίο μου. Πρέπει να ληχθεί με ειλικρίνεια: Επείγει η λήψη δραστηκών διορθωτικών μέτρων. Τα μέχρι σήμε-

«**Χρειάζεται** επανεξέταση του αριθμού των δήμων και των συνενώσεων στη βάση των εξειδικευμένων μελετών κι όχι στη βάση κομματικών σκοπιμοτήτων», λέει στην «Κ» ο τέως δήμαρχος Έγκωμης Ζαχαρίας Κυριάκου.

ρα ληφθέντα μέτρα είναι ανεπαρκή. Δυστυχώς, η μεταρρύθμιση, όπως τη ζούμε τον πρώτο χρόνο λειτουργίας της, ακροβατεί, διότι ούτε οικονομίες κλίμακας επιτεύχθηκαν ούτε επιβλήθηκαν χαμηλότερα τέλη. Κι οι δύο αυτοί βασικότεροι στόχοι και στοιχήματα της μεταρρύθμισης, δεν κερδήθηκαν. Τις στρεβλώσεις στη μεταρρύθμιση παραδέχεται κι ο αρμόδιος υπουργός Εσωτερικών, ο οποίος μιλά για την ανάγκη λήψης περαιτέρω διορθωτικών μέτρων, ειδικά σ' ό,τι αφορά τον αριθμό των δήμων και τον τρόπο εκλογής κι αρμοδιοτήτων των 93 αντιδημάρχων. Είναι απολύτως αναγκαίο να διορθωθούν οι

στρεβλώσεις μέσω της Βουλής, εάν ο υπουργός θελήσει στη λήξη της πενταετίας να πάει στο Κοινοβούλιο με νέες προτάσεις, για έναν καινούργιο μεταρρυθμιστικό γύρο. Πρέπει, δηλαδή, να πείσει ότι τα όποια νέα δημοτικά σχήματα συγκροτηθούν, θα είναι πολύ καλά θωρακισμένα και πανέτοιμα να κερδίσουν το στοίχημα των οικονομικών κλίμακας και χαμηλότερων τελών/φορολογιών. Διαφορετικά, ουδείς δήμος θα θελήσει να μεταρρυθμιστεί...

—**Με όσα βλέπουμε να βγαίνουν ένα χρόνο μετά, ίσως χρειάζεται μια ριζική αλλαγή της;**

—Ναι, χρειάζεται αλλαγή υπό

τις ακόλουθες προϋποθέσεις, τις οποίες αναλύω και μέσα από τις σελίδες του βιβλίου. Πρώτο: Ετήσια κρατική κορηγία στην Τοπική Αυτοδιοίκηση με βάση τις εκάστοτε ανάγκες του πληθωρισμού, ώστε οι δήμοι ν' ανταποκρίνονται σωστά στις πολλαπλές και πολύ σοβαρές υποχρεώσεις που τους ανέθεσε το κράτος μέσω νομοθεσιών. Δεύτερο: Επανεξέταση του αριθμού των δήμων και των συνενώσεων στη βάση των εξειδικευμένων μελετών κι όχι στη βάση κομματικών σκοπιμοτήτων ή τοπικών αντιδράσεων. Τρίτο: Χρηματοδότηση, με την ουσιαστική συνδρομή του κράτους, τολμηρών σχεδίων πρόωρης εθελοντικής αφυπηρέτησης προσωπικού, έναντι βέβαια αποζημίωσης, ώστε οι μεγάλοι δήμοι —και ειδικά ο Δήμος Λευκωσίας— να ξελαφρώσουν από το τεράστιο κόστος μισθολογίου. Τέταρτο: Υιοθέτηση όλων των προνοιών του χάρτη Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τον οποίο προσυπέγραψε η Κυπριακή Δημοκρατία. Πέμπτο: Δραστηκές εξοικονομήσεις από τους δήμους σε τομείς που δεν είναι άμεσες προτεραιότητας —στη βάση χρονοδιαγράμματος— όπως ταξίδια, δαπανηρές εκδηλώσεις, προβολή, πολυδάπανη αγορά εξωτερικών υπηρεσιών.

—**Η Έγκωμη αποτελούσε έναν υγιή δήμο, όμως μετά τη συνένωση υπάρχουν οι ανησυχίες ότι θα κληθεί να αναλάβει μέρος των οικονομικών προβλημάτων του Δήμου Λευκωσίας. Πώς το σχολιάζετε αυτό;**

—Η Έγκωμη εισήλθε στη μεταρρύθμιση και αποτελεί μέρος του νέου μητροπολιτικού Δήμου Λευκωσίας χωρίς να έχει μεταφέρει χρέη ή απλήρωτα τιμολόγια. Αντιθέτως, παρουσίασε ρευστό-

τητα. Συνάντησε, όμως, μεγάλα χρέη των άλλων συνενωθέντων δήμων και οι Έγκωμιτες βρέθηκαν ξαφνικά φορτωμένοι με χρέη που δεν δημιούργησαν. Δυστυχώς, η Βουλή και το κεντρικό κράτος δεν ασχολήθηκαν μ' αυτές τις σημαντικές πτυχές της μεταρρύθμισης και δεν έλαβαν οποιεσδήποτε πρόνοιες γύρω από τις οικονομικές υποχρεώσεις των Δημοτικών Διαμερισμάτων. Θα μπορούσε, όμως, να ρυθμιστεί νομοθετικά, όπως δήμοι που δεν μεταφέρουν χρέη, να έχουν σαφώς μεγαλύτερη απορρόφηση κονδυλίων γι' αναπτυξιακά έργα, ως Δημοτικά Διαμερίσματα πλέον. Αυτή θα ήταν μια δίκαιη διευθέτηση, αλλά δεν ρυθμίστηκε. Από την άλλη, στο πλαίσιο της εξομίσωσης τελών, το Διαμέρισμα Έγκωμης πλήρωσε ακριβό τίμημα, διότι οι αυξήσεις επί των τιμολογίων του 2025 ήταν μεγάλες. Συγκεκριμένα, επιβλήθηκε αύξηση ύψους 85% στο τέλος Ακίνητης Ιδιοκτησίας και αύξηση ύψους 14% στο τέλος σκυβάλων. Ως αυτόνομος δήμος, η Έγκωμη είχε από τα πιο χαμηλά τέλη παγκύπρια, αλλά η μεταρρύθμιση την υποχρέωσε δυστυχώς να προσαρμοστεί σε νέες οδυνηρές οικονομικές πραγματικότητες.

—**Πώς κρίνετε τον μέχρι σήμερα ρόλο των ΕΟΑ, ήταν αυτό που αναμέναμε;**

—Σημαντική προέκταση της μεταρρύθμισης είναι η δημιουργία πέντε Επαρχιακών Οργανισμών Αυτοδιοίκησης (ΕΟΑ), που ανέλαβαν να προσφέρουν υπηρεσίες σε πολύ βασικούς κι ευαίσθητους τομείς καθημερινών δραστηριοτήτων των Τοπικών Αρχών, όπως ύδρευση, αποχέτευση, πολεοδομικές/οικοδομικές άδειες, αντιπλημμυρικά έργα. Οι εξουσίες 46 διαφορετικών Αρχών συγκεντρώθηκαν σε πέντε Οργανισμούς. Εκτιμώ ότι οι ΕΟΑ σε βάθος χρόνου κι αφού στελεχωθούν κατάλληλα, θα είναι σε θέση να παρέχουν πολύ καλύτερη εξυπηρέτηση απ' αυτήν που λάμβαναν προηγουμένως οι πολίτες από πολλές κατατεμαχισμένες υπηρεσίες. Η σύσταση των ΕΟΑ είναι μια σημαντική καινοτομία της μεταρρύθμισης και δεν επιτρέπεται να συνοδεύεται από αστοχίες. Η παρατηρηθείσα σοβαρή αστοχία του «Ιππόδαμου», που αφορά την αδειοδότηση οικοδομών, είναι επιτακτική ανάγκη να ξεπεραστεί πλήρως, το συντομότερο, μέσω και της υιοθέτησης εισηγήσεων που έχει υποβάλει η Ένωση Δήμων.

Πολιτική «Κατάτμηση»

Τον **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΕΛΟΥ**

Η σύγχρονη πολιτική πραγματικότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας χαρακτηρίζεται από μια βαθιά δομική κρίση, η οποία υπερβαίνει τα όρια της απλής εκλογικής μεταβλητότητας και κινδυνεύει να εισχωρήσει στον πυρήνα της δημοκρατικής νομιμοποίησης. Ο παρατηρούμενος πολιτικός διαμερισμός, με την ταυτόχρονη εμφάνιση και ενίσχυση νέων πολιτικών σχηματισμών, αποτελεί ένδειξη μιας ευρύτερης κρίσης του πολιτικού συστήματος που απαιτεί πιο θεωρητική προσέγγιση.

Ο Γιούργκεν Χάμπερμας, στο έργο του για τη δημοκρατική νομιμοποίηση, υπογραμμίζει ότι η πολιτική εξουσία αντλεί τη νομιμότητά της από την ικανότητα των πολιτικών θεσμών να διαμεσολαβούν ανάμεσα στη δημόσια σφαίρα και το πολιτικό σύστημα. Στην κυπριακή περίπτωση, τόσο η διακυβέρνηση Χριστόφια όσο και εκείνη του Ν. Αναστασιάδη (για διαφορετικούς λόγους η καθεμία) αποτέλεσαν καταλυτικά γεγονότα που αποκάλυψαν τη δομική αδυναμία των παραδο-

σιακών πολιτικών δυνάμεων να ανταποκριθούν στις προσδοκίες της κοινωνίας. Η αδυναμία αυτή επέφερε κρίση εμπιστοσύνης που υπερέβη τα κομματικά ή ιδεολογικά όρια και επηρέασε τη συνολική αξιοπιστία του πολιτικού συστήματος.

Εξίσου αποκαλυπτική είναι η θεωρητική ανάλυση του Καρλ Σμιτ περί πολιτικής αντιπροσώπευσης, η οποία προσφέρει σημαντικά στοιχεία για την κατανόηση της σύγχρονης κυπριακής κρίσης. Κατά τον Σμιτ, η αντιπροσώπευση δεν αποτελεί απλώς μηχανισμό μεταφοράς της λαϊκής βούλησης, αλλά διαδικασία παραγωγής πολιτικής ενότητας. Όταν αυτή η διαδικασία αποτυγχάνει, όπως συνέβη στην Κύπρο με τη σταδιακή αποξένωση των πολιτών από τα παραδοσιακά κόμματα, δημιουργείται πολιτικό κενό που επιδιώκουν να καλύψουν τα νέα κόμματα και σχηματισμοί. Παραδείγματος χάριν, το ΕΛΑΜ αντιπροσωπεύει μια τέτοια απόπειρα αναδιαμόρφωσης του πολιτικού χάρτη της δεξιάς, εκμεταλλευόμενο τη δυσарέσκεια

τημμάτων της συντηρητικής παράταξης. Το λάθος του ΔΗΣΥ, βέβαια, δεν ήταν μόνο ότι επέτρεψε τη δημιουργία πολιτικού κενού, αλλά κυρίως ότι δεν είχε τη διορατικότητα να αντιληφθεί πως η ακροδεξιά διαχρονικά παρουσιάζει τάσεις ριζοσπαστικοποίησης. Αντιστρόφως ανάλογη είναι και η αδυναμία του ΑΚΕΛ να αρθρώσει αποφασιστικό λόγο ανάληψης κυβερνητικής ευθύνης, εξαντλώντας τη ρητορική του σε επίπεδο ακτιβισμού και διαμαρτυρίας. Η πολιτική διαχείριση του ΑΚΕΛ δημιουργεί μεγάλο χώρο ανάπτυξης κομμάτων με αυθεντικό καταγγελτικό ρόλο, τα οποία διαθέτουν μεν συγκεκριμένη ατζέντα, στερούνται όμως μηχανισμών παραγωγής πολιτικής ενότητας.

Ο σύγχρονος πολιτικός κατακερματισμός στην Κύπρο μπορεί να ερμηνευθεί επιπλέον μέσω από την οπτική της «ρευστής νεωτερικότητας» του Ζίγκμουντ Μπιάουμαν. Η ρευστή νεωτερικότητα χαρακτηρίζεται από την αστάθεια των κοινωνικών δομών, τη ρευστότητα των ταυτοτήτων και την κρίση των παραδοσια-

κών θεσμών. Στην Κύπρο, αυτό εκδηλώνεται μέσω της απαξίωσης των ιστορικών πολιτικών οργανισμών και της αναήλπισης νέων μορφών πολιτικής έκφρασης. Το κίνημα «Άλμα» του Οδυσσέα Μιχαηλίδη ή το Volt Κύπρο αντιπροσωπεύουν αυτή τη νέα πολιτική ρευστότητα, προσφέροντας μια μεταϊδεολογική προσέγγιση που υπόσχεται να υπερβεί τις παραδοσιακές πολιτικές διαιρέσεις.

Η γκραμσιστή θεωρία της ηγεμονίας προσφέρει επίσης κρίσιμες αναλυτικές οπτικές. Σύμφωνα με τον Αντόνιο Γκράμσι, η ηγεμονία δεν βασίζεται αποκλειστικά στη βία ή στον εξαναγκασμό, αλλά στην ικανότητα της κυρίαρχης τάξης να πείσει για τη νομιμότητα της κυριαρχίας της. Στην Κύπρο, η κρίση ηγεμονίας εκδηλώνεται μέσω της αδυναμίας τόσο του ΔΗΣΥ όσο και του ΑΚΕΛ να διατηρήσουν σταθερή την ιδεολογική τους συνοχή και να προσφέρουν πειστικές απαντήσεις στα σύγχρονα προβλήματα. Ο ΔΗΣΥ, παρά την ηγεμονική του θέση στο πολιτικό σύστημα, αντιμετωπίζει σοβαρές εσωτερικές δι-

κόνειες ανάμεσα στη Λαϊκή Δεξιά, τις φιλελεύθερες τάσεις και τις ακροδεξιές ροπές στελεχών του, ενώ το ΑΚΕΛ βιώνει εσωτερική ένταση μεταξύ της παραδοσιακής κυπριακής Αριστεράς και των αναγκασιτάτων διεύρυνσης που καλύπτονταν παλαιότερα από τις Νέες Δυνάμεις και τώρα από την Κοινωνική Συμμαχία.

Η πολιτική «κατάτμηση» στην Κύπρο δεν αποτελεί απλώς επιφανόμενο της εκλογικής δυναμικής, αλλά αντανακλά βαθύτερες μεταβολές στη δομή της πολιτικής. Οι παλαιότερες πολιτικές διαφοροποιήσεις υφίστανται διάβρωση υπό την πίεση των πραγματικά νέων κοινωνικών αναγκών. Τα παραδοσιακά κόμματα επιδεικνύουν πολιτική βραδύτητα στην αφομοίωση αυτών των νέων πραγματικοτήτων στις ιδεολογικές τους κατασκευές, δημιουργώντας έτσι χώρο για την εμφάνιση νέων πολιτικών φορέων.

Έτσι, η κρίση του πολιτικού συστήματος επιτείνεται και το πολιτικό προσωπικό ενορκώνει την αδυναμία να προχωρήσει σε

ουσιαστική εσωτερική ανανέωση. Το ΑΚΕΛ παρουσιάζεται ως κόμμα δέσμιον παρωχημένων ιδεολογικών σχημάτων που δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες μιας σύγχρονης κοινωνίας. Αντίστοιχα, ο ΔΗΣΥ αδυνατεί να συνθέσει τις διαφορετικές τάσεις που τον συγκροτούν σε συνεκτική πολιτική πρόταση, ικανή να απευθύνεται στο σύνολο των ψηφοφόρων του και, κατ' επέκταση, στην κοινωνία. Αντιθέτως, υιοθετεί πρακτικές εκείνων που θα όφειλε να αντιμάχεται.

Συμπερασματικά, ο διαμερισμός του πολιτικού σώματος της Κύπρου εμφανίζεται ως αποτέλεσμα της αποτυχίας των πολιτικών δυνάμεων να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις μιας μεταβαλλόμενης εποχής. Η άνοδος νέων σχηματισμών, παρά τις διαφορετικές ιδεολογικές τους αφηγήσεις, αντανακλά την κοινή ανάγκη για αυθεντική αντιπροσώπευση.

Ο δρ Ευάγγελος Κωνσταντέλος είναι ειδικός επιστήμονας Ηθικής και Δεοντολογίας στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης στο βήμα της 80ής συνόδου της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών. Η ελληνική διπλωματία επιστρέφει από τη Νέα Υόρκη μέσα σε ένα νέφος αβεβαιότητας ως προς τη συνέχεια των επαφών με την Τουρκία, αλλά και τη βιωσιμότητα της στρατηγικής των «ήρεμων νερών».

Παγίδες της επόμενης ημέρας

Τα στρατηγικά διλήμματα για την Αθήνα μετά το ναυάγιο με Ερντογάν και το «παζάρι» στον Λευκό Οίκο

ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΑ ΣΕ ΚΕΝΟ ΑΕΡΟΣ

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Οι ετήσιες Γενικές Συνελεύσεις του ΟΗΕ ίσως είναι τελικά σημαδιακές για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Τον Σεπτέμβριο του 2019, ως «φρέσκος» πρωθυπουργός, ο Κυριάκος Μητσοτάκης είχε μια πολύ δύσκολη συνάντηση στη Νέα Υόρκη με τον πρόεδρο της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν και επέστρεψε στην Αθήνα έχοντας πλήρη συναισθήσει ότι οι ελληνοτουρκικές σχέσεις έχουν εισέλθει για τα καλά σε ένα «σπράλ» επιδείνωσης. Μια άλλη συνάντηση των δύο ανδρών, τον Σεπτέμβριο του 2023, λίγους μήνες μετά το Βιλνίου, άνοιξε τον δρόμο για τη Διακήρυξη των Αθηνών στο τέλος του ίδιου έτους. Δύο χρόνια μετά, μια παρ' ολίγον συνάντηση, ακυρωμένη αυτή τη φορά από τον κ. Ερντογάν, φέρνει τον κ. Μητσοτάκη αλλά και συνολικότερα την ελληνική διπλωματία αντιμέτωπους με διλήμματα τα οποία δεν μπορεί να έχουν καθόλου εύκολες απαντήσεις.

Αναβολή στην αναβολή

Κατ' αρχάς, τι μέλλει γενέσθαι με τη διαδικασία των ελληνοτουρκικών επαφών; Όπως φαίνεται, το αναβληθέν άνω της μιας φοράς Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας (ΑΣΣ) Ελλάδας - Τουρκίας δεν πρόκειται να γίνει σύντομα, αν και οι υπόλοιπες επαφές (μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης, θετική ατζέντα, πολιτικός διάλογος) θα συνεχιστούν. Ειδικά ως προς τον πολιτικό διάλογο, έμπειροι παρατηρητές διερωτώνται πώς θα συνεχιστεί αν δεν υπάρξει κάποιο ουσιαστικό έδαφος. Ο διάυλος ανάμεσα στους υπουργούς Εξωτερικών Γιώργο Γεραπερίτη και Χακάν Φιντάν προφανώς παραμένει ενεργός, άλλωστε οι δύο άνδρες συνομιλήσαν ατύπως και στη Νέα Υόρκη. Τίθεται, ωστόσο, ερώτημα αν χρειάζεται τα ζητήματα να προσεγγιστούν από κάποια άλλη οπτική γωνία.

Η ανάγκη για «ήρεμα νερά» παραμένει, αλλά πλέον έχει γίνει ορατό ακόμα και από τους πιο καλόπιστους υποστηρικτές της μετά το 2023 προσέγγισης με την Τουρκία ότι από τη στιγμή που δεν έχει δημιουργηθεί έδαφος για την επίλυση προβλη-

μάτων, η Ελλάδα δεν κερδίζει κάτι, πέρα από κάποιους ευχαριστημένους νησιώτες λόγω της τουριστικής βίζας. Αντιθέτως, η επιμήκυνση αυτής της άνευ ουσιαστικού αποτελέσματος διαδικασίας επιτρέπει στον κ. Ερντογάν να επιτυγχάνει τον βασικό στόχο του, δηλαδή να προβάλλει την Τουρκία ως πυλώνα σταθερότητας και συνεργασίας με τη Δύση, είτε πρόκειται για τις ΗΠΑ είτε πολύ περισσότερο για την Ε.Ε. Εν ολίγοις η Αθήνα εμφανίζεται εγκλωβισμένη σε «ήρεμα νερά», χωρίς να έχει κατορθώσει, έστω, να αποσπάσει από την Αγκυρα υποσχέσεις για επίλυση κάποιων ζητημάτων. Και επ' αυτού προκύπτει το ερώτημα αν η κατάργηση των διερευνητικών επαφών, που τουλάχιστον μπορούσαν να εξετάσουν κάποιες πολύ συγκεκριμένες διαφορές (χωρικά ύδατα), υπηρέτησε τελικά τον σκοπό της, μια και αντικαταστάθηκε από μια διαδικασία πολιτικού διαλόγου, όπου συζητούνται κυριολεκτικά τα πάντα.

Το πρεσβευτικό δίδυμο

Ενώ οι διμερείς ελληνοτουρκικές σχέσεις έχουν περιπέσει σε αυτό το τέλμα, αποτελεί ερώτημα αν καθ' οιονδήποτε τρόπο υπάρχει περίπτωση η κυβέρνηση του κ. Τραμπ να ασχοληθεί, στο πλαίσιο των αποστολών «συμφιλίωσης» που έχει αναλάβει ο πρόεδρος των ΗΠΑ ανά την υφήλιο.

Το γεγονός ότι σύντομα φθάνει στην Αθήνα η νέα πρέσβειρα των ΗΠΑ Κίμπερλι Γκίλφοϊλ, πρόσωπο εμπιστοσύνης του κ. Τραμπ, και την ίδια στιγμή τα αμερικανικά συμφέροντα στην Τουρκία εκπροσωπεί ένας στενός προσωπικός φίλος του, ο Τομ Μπάρακ, μπορεί να δημιουργήσει κάποια κινητικότητα, αν και είναι απολύτως σαφές ότι υπάρχουν άλλες προτεραιότητες.

Στην Αθήνα παρακολούθησαν τη συνάντηση των κ. Τραμπ και Ερντογάν με εύλογο ενδιαφέρον και αντιλήφθηκαν ότι η καλή προσωπική χημεία ανάμεσα στους δύο άνδρες παραμένει η βασική συγκολλητική ουσία των αμερικανοτουρκικών συμφερόντων σε αυτή τη φάση. Δεν πέρασε, βεβαίως, απαρατήρητο ότι από τα ελληνικού ενδιαφέροντος ζητήματα, το μοναδικό που αναφέρθηκε δημόσια τόσο από τον κ. Τραμπ όσο και από τον κ. Ερντογάν ήταν το ενδεχόμενο επαναλειτουργίας της Θεολογικής Σχολής της Χάλκς. Κάτι που, βεβαίως, οφείλεται στην προ ολίγων ημερών - επίσκεψη του Οικουμενικού Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίου στην Ουάσιγκτον, αλλά και στην έντονη κινητικότητα του Αρχιεπισκόπου Αμερικής κ. Ελπιδοφόρου όλο το προηγούμενο χρονικό διάστημα. Ο σεβασμός στο πρόσωπο του κ.κ. Βαρθολομαίου από το περιβάλλον του κ. Τραμπ ήταν ορατός

σε κάθε συζήτηση που είχαν όχι μόνο Έλληνες, αλλά και Τούρκοι αξιωματούχοι στην Ουάσιγκτον.

Ισραηλινές παρενέργειες

Για την Αθήνα είναι, επίσης, εξαιρετικά σημαντική μια άλλη πτυχή του πάντα έντονου πολιτικού και διπλωματικού παρασκηνίου στην Ουάσιγκτον, και αυτή αφορά την οργή του κ. Τραμπ για τον πρωθυπουργό του Ισραήλ Μπέντζαμιν Νετανιάχου, ειδικά μετά το χτύπημα στην Ντόχα του Κατάρ. Φαίνεται ότι ο Λευκός Οίκος έχει περιορίσει τις επαφές με το εβραϊκό λόμπι, κάτι που, βεβαίως, αφορά άμεσα και την Ελλάδα, καθώς τα προηγούμενα χρόνια είχαν ανοίξει αρκετές πόρτες με τη βοήθεια των μεγάλων και μικρών εβραϊκών οργανώσεων. Πρόκειται, εν ολίγοις, για ακόμα ένα στοιχείο που προσθέτει βαθμό δυσκολίας για την ελληνική διπλωματία, η οποία ήδη κάνει εξαιρετικά ευαίσθητους χειρισμούς προκειμένου να μην πληγώσει την πολυτιμη, στρατηγική σχέση με το Ισραήλ.

Επιστρέφοντας από τη Νέα Υόρκη, ο κ. Μητσοτάκης έχει να αντιμετωπίσει μια σειρά από εκκρεμότητες. Καμία από αυτές δεν έχει εύκολη απάντηση. Η πλέον βασική είναι αυτή της ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας - Κύπρου, το έργο του Great Sea Interconnector (GSI). Οι δημόσιες διαβαιώσεις για την υλοποίηση του έργου είναι απαραίτητες, ωστόσο

φαίνεται ότι η τύχη του GSI κρέμεται από μια κλωστή. Προς αυτή την κατεύθυνση συνηγορούν όλες οι πρόσφατες εξελίξεις. Η πρώτη, βεβαίως, είναι η δημοσιοποίηση της κυπριακής αμφιθυμίας για το έργο, που έφερε στην επιφάνεια και τις τριβές Αθηνών - Λευκωσίας. Η δεύτερη προκύπτει ανάγλυφα από την ομιλία του κ. Ερντογάν στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, όπου επανέλαβε για ακόμα μια φορά ότι δυτικά της Κύπρου δεν μπορεί να γίνει κάτι χωρίς τη συγκατάθεση της Τουρκίας. Και η τρίτη προκύπτει από τη στάση της Γαλλίας, η οποία έχει διαμηνύσει στην Ελλάδα πως δεδομένου ότι ο GSI έχει «κολλήσει» σε ζητήματα που αφορούν επιχειρηματικές και οικονομικές διαφωνίες, δεν τίθεται ζήτημα ενεργοποίησης της ρήτρας αμοιβαίας αμυντικής συνδρομής.

Όλα στην Chevron

Υπό αυτές τις συνθήκες, η επιστροφή στην Κάσο κρίνεται μάλλον δύσκολη, αν όχι αδύνατη, και ως εκ τούτου απομακρύνεται (προς το παρόν τουλάχιστον) οποιοδήποτε ενδεχόμενο κρίσης σε αυτή την περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Αντιθέτως, η Αθήνα έχει επικεντρώσει την προσοχή της στα νότια της Κρήτης, όπου η αμερικανική Chevron εξέφρασε το ενδιαφέρον της, προκάλεσε τον εκνευρισμό της Τουρκίας και, εντέλει, έφερε ξανά στην επιφάνεια τα διάφορα σενάρια κρίσης στα νότια του μεγάλου ελληνικού νησιού. Για την ελληνική πλευρά παραμένει, βεβαίως, μέγα ερώτημα με ποιο τρόπο συζητήθηκαν τα ζητήματα της Ανατολικής Μεσογείου στον Λευκό Οίκο ανάμεσα στους κ. Τραμπ και Ερντογάν, οι οποίοι συνομιλήσαν για πάνω από δυόμισι ώρες και, όπως φαίνεται, δεν άφησαν εκτός ατζέντας κανένα από τα περιφερειακά ζητήματα.

Στην Κοπεγχάγη

Ως προς τον κανονισμό SAFE, το επόμενο χρονικό διάστημα θα αυξηθούν οι πιέσεις προς την Αθήνα. Ηδη ο γ.γ. του ΝΑΤΟ Μαρκ Ρούτε θέλει να συναντήσει στις 2/10 τον κ. Μητσοτάκη στην Κοπεγχάγη με σκοπό να του ζητήσει, πρώτον, να μην εγείρει εμπόδια στη συμμετοχή της Τουρκίας στα δάνεια του SAFE αλλά και, δεύτερον, να αυξήσει τη βοήθεια στην Ουκρανία αγοράζοντας αμερικανικά όπλα (μέσω του PURL, στο οποίο έχουν ήδη υποσχεθεί χρήματα χώρες όπως η Γερμανία).

Μόνο η Χάλκη

Από τα ελληνικού ενδιαιφρόντος ζητήματα, το μοναδικό που αναφέρθηκε δημόσια τόσο από τον Τραμπ όσο και από τον Ερντογάν ήταν το ενδεχόμενο επαναλειτουργίας της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης.

Ραντεβού με Ρούτε

Ο γ.γ. του ΝΑΤΟ Μαρκ Ρούτε θέλει να συναντήσει στις 2/10 τον κ. Μητσοτάκη στην Κοπεγχάγη με σκοπό να του ζητήσει να μην εγείρει εμπόδια στη συμμετοχή της Τουρκίας στα δάνεια του SAFE.

Το χρονικό μιας ματαιώσης

Η συνάντηση των κ. Μητσοτάκη και Ερντογάν είχε προγραμματιστεί να γίνει την Τρίτη 23 Σεπτεμβρίου στις 21.00 ώρα Ελλάδος (14.00 τοπική). Ηδη, άνω των 24 ωρών πριν από τη συνάντηση, ο Λευκός Οίκος είχε ανακοινώσει πρωτοβουλία του κ. Τραμπ για μια μίνι διάσκεψη ανάμεσα στον πρόεδρο των ΗΠΑ και μουσουλμάνους ηγέτες, μεταξύ των οποίων και ο κ. Ερντογάν, στις 21.30 ώρα Ελλάδος, δηλαδή μισή ώρα μετά την προγραμματισμένη συνάντηση με τον κ. Μητσοτάκη. Δεδομένου ότι προηγούνται συνεννοήσεις για αυτές τις διασκέψεις, είναι απολύτως σαφές ότι το επιτελείο του κ. Ερντογάν γνώριζε πως η διάσκεψη αυτή καθιστούσε χρο-

νικά ανέφικτη τη συνάντηση με τον κ. Μητσοτάκη. Ωστόσο, το τηλεφώνημα για το αίτημα αναβολής της συνάντησης δεν ήρθε παρά την ίδια ημέρα, περίπου τέσσερις ώρες νωρίτερα, δηλαδή περί τις 17.00 ώρα Ελλάδος, όταν για την αδυναμία του κ. Ερντογάν να είναι παρών ενημέρωσε ο διπλωματικός σύμβουλος του Ακίφ Τσαγκατά Κιλίτς, τον ομόλογό του Μίλτωνα Νικολαΐδη. Στην ελληνική πλευρά επικράτησε αιφνιδιασμός, καθώς αναμενόταν ίσως μετακίνηση λίγο νωρίτερα, αλλά όχι ακύρωση του ραντεβού.

Σύμφωνα με άριστα πληροφορημένες πηγές, λίγο μετά το αίτημα της αναβολής, και συγκεκριμένα περί τις 19.00

ώρα Ελλάδος, η ελληνική πλευρά επανήλθε προτείνοντας ως εναλλακτικές λύσεις μιας συνάντησης -έστω- συνάντησης «δύο ανοίγματα» που μπορούσε να έχει την επόμενη ημέρα στο πρόγραμμά του ο κ. Μητσοτάκης. Ευθύς εξαρχής το εγχείρημα ήταν δύσκολο, καθώς ο κ. Ερντογάν είχε προγραμματίσει να πετάξει την επόμενη ημέρα για την Ουάσιγκτον, προκειμένου να συναντηθεί με τον κ. Τραμπ. Μία ώρα μετά τα μεσάνυχτα της 23ης Σεπτεμβρίου, έπειτα δηλαδή από σχεδόν έξι ώρες αναμονής, ο πρωθυπουργός έδινε το πράσινο φως να γνωστοποιηθεί ότι δεν κατέστη δυνατόν να βρεθεί χρόνος επαναπροσδιορισμού του ραντεβού.

Φιλοφρονήσεις και ντιλ

Τι έδωσε και τι πήρε ο Ερντογάν στον Λευκό Οίκο – Μεγάλο «αγκάθι» οι Κούρδοι της Συρίας

ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΑ ΣΕ ΚΕΝΟ ΑΕΡΟΣ

Του ανταποκριτή μας
στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ

«Θραία μας τα λένε όλα αυτά με τον Τραμπ και το αέριο και κάτι πυρηνικά κ.τ.λ., αλλά τον χειμώνα θα πληρώνουμε πιο ακριβά το αέριο;», αναρωτήθηκε ο ταξιτζής που με μετέφερε στο σπίτι, ενώ από το ραδιόφωνο ακούγονταν οι δηλώσεις του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν μετά τις συνομιλίες του στην Ουάσιγκτον.

Η ερώτηση έμεινε μετέωρη μέσα στο αυτοκίνητο. Οχι γιατί δεν υπήρχε απάντηση, αλλά γιατί η απάντηση ήταν μάλλον δυσάρεστη. Το αμερικανικό LNG παραμένει σαφώς ακριβότερο σε σχέση με το ρωσικό φυσικό αέριο, που συνεχίζει να φτάνει σε μεγάλες ποσότητες στην Τουρκία. Για την Ουάσιγκτον, ωστόσο, το ζήτημα της ενέργειας είναι πειστήριο γεωπολιτικού προσανατολισμού.

Αυτό ακριβώς εξηγεί και την επιμονή του Ντόναλντ Τραμπ να θέσει στο τραπέζι των συζητήσεων με τον Ερντογάν το θέμα της ενεργειακής ανεξάρτητης της Τουρκίας από τη Ρωσία. Σήμερα, το 45% των αναγκών της Αγκυρας σε φυσικό αέριο καλύπτεται από ρωσικές εισαγωγές, ενώ το Αζερμπαϊτζάν ακολουθεί με 22%. Από την ημέρα της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, στις 24 Φεβρουαρίου 2023, η Τουρκία έχει καταβάλει στη Μόσχα περισσότερα από 103 δισ. δολάρια για φυσικό αέριο και πετρέλαιο.

Για F-16 και F-35

Η επίσκεψη του Τούρκου προέδρου στον Λευκό Οίκο την Πέμπτη άφησε στην τουρκική πλευρά την αίσθηση συγκρατημένης ικανοποίησης. Ναι μεν υπήρξαν ανοικτές διαφορές, όμως ο Ερντογάν υποέρεσε να καταγράψει στο ενεργητικό του τη διάθεση συνεργασίας που έδειξε η Ουάσιγκτον.

Στο τραπέζι τέθηκαν τα ζητήματα των F-16, των Patriot, αλλά και το «παγωμένο» θέμα των F-35, από τα οποία η Τουρκία έχει αποκλειστεί λόγω της αγοράς των ρωσικών πυραύλων S-400. Ωστόσο,

το πραγματικό «αγκάθι» ήταν και παραμένει η Συρία.

Για την Αγκυρα, η αμερικανική στήριξη στους Κούρδους αποτελεί ζήτημα εθνικής ασφαλείας. Η τουρκική ηγεσία θεωρεί ότι η συμμετοχή τους στο ενιαίο σχήμα που επιδιώκει να δημιουργήσει ο πρόεδρος της Συρίας, Αλ Σάρα, θα συνιστούσε «υπαρξιακή απειλή». Από την πλευρά τους, αρκετοί Αμερικανοί αξιωματούχοι υπενθυμίζουν ότι οι Κούρδοι υπήρξαν οι πιο αξιόπιστοι σύμμαχοι των ΗΠΑ στον αγώνα κατά των τζικαντιστών του ISIS.

Λίγες ημέρες πριν από τη συνάντηση Τραμπ - Ερντογάν, η Ουάσιγκτον αιφνίδιασε με την απομάκρυνση ανώτερων διπλωματών που χειρίζονταν τον «συριακό φά-

κελο». Οι αποχωρήσεις, σύμφωνα με πληροφορίες, συνδέονται με τη διαφωνία τους στην προοπτική ενσωμάτωσης των Σύρων Κούρδων στη Δαμασκό υπό τον Αλ Σάρα. Πρόκειται για μια κίνηση που εκλαμβάνεται ως προσπάθεια του Λευκού Οίκου να «καθαρίσει το πεδίο» πριν από κρίσιμες αποφάσεις. Η Αγκυρα πνέει για την ισχυροποίηση του Αλ Σάρα και ξεκαθαρίζει πως έχει «κόκκινες γραμμές» σχετικά με την εισβολή των ισραηλινών στρατιωτικών δυνάμεων στη νότια Συρία.

Ενέργεια και εξοπλισμοί

Στο πεδίο της ενέργειας, η Αγκυρα υπέγραψε συμφωνία για την αγορά αμερικανικού LNG και για την απόκτηση τεχνολογισ-

ας στην πυρηνική ενέργεια. Ο Τούρκος υπουργός Ενέργειας Αλπαρσλάν Μπαϊρακτάρ και ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών Μάρκο Ρούμπιο έβαλαν τις υπογραφές τους σε μια συμφωνία που παρουσιάζεται ως «νέα αρχή» στις ενεργειακές σχέσεις των δύο χωρών.

Παράλληλα, ο Ντόναλντ Τραμπ άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο πώλησης συστημάτων Patriot, μια πρόταση που –σύμφωνα με στρατιωτικούς αναλυτές– θα μπορούσε να προσφέρει διέξοδο στην Τουρκία από το αδιέξοδο των S-400. Εάν η Αγκυρα αποφασίσει να «απαγκιστρωθεί» από το ρωσικό οπλικό σύστημα, τότε η Ουάσιγκτον θα μπορούσε να προχωρήσει σε σταδιακή άρση των κυρώσεων που

έχουν επιβληθεί στο πλαίσιο του νόμου CAATSA.

Το ζήτημα των F-16 εκτιμάται πως θα τεθεί εκ νέου τους επόμενους μήνες, με πιθανότητες να υπάρξει πρόοδος. Αντιθέτως, για το πρόγραμμα των F-35, οι ειδικοί προβλέπουν ότι η επιστροφή της Τουρκίας σε αυτό θα χρειαστεί χρόνια, αν ποτέ καταστεί εφικτή.

Για τη Μεσόγειο

Η Γάζα αποτέλεσε επίσης σημείο τριβής. Παρά τις πιέσεις δημοσιογράφων, ο Ερντογάν απέφυγε να αναφερθεί στο Ισραήλ ή στον Μπέντζαμιν Νετανιάχου, περιοριζόμενος να δηλώσει ότι «πρέπει να σταματήσουν οι σφαγές» – χωρίς αυτή τη φορά να κάνει λόγο για «γενοκτονία». Στην Ανατολική Μεσόγειο, ο Τούρκος πρόεδρος δήλωσε ότι η χώρα του «δεν έχει καμία φιλοδοξία εις βάρος των δικαιωμάτων ή της κυριαρχίας κανενός», αλλά ταυτόχρονα «θα υπερασπιστεί τα δικά της συμφέροντα». Υπογράμμισε μάλιστα πως η τουρκική στρατηγική βασίζεται στην αρχή «καζάν-καζάν», το γνωστό «win-win», αφήνοντας ανοικτό το ενδεχόμενο συνεργασίας με τους γείτονες.

Για τη Χάληκ

Εντύπωση προκάλεσε στους εκπροσώπους των τουρκικών ΜΜΕ η επιρροή που κατάφερε να ασκήσει το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Ο Ντόναλντ Τραμπ στάθηκε στο ζήτημα της Θεολογικής Σχολής της Χάλης, με τον Ερντογάν να δηλώνει πρόθυμος να συζητήσει το θέμα με τον Πατριάρχη Βαρθολομαίο.

Ο Αμερικανός πρόεδρος δεν τσιγκουνεύτηκε τις φιλοφρονήσεις προς τον προσκεκλημένο του: «Σέβομαι πολύ τον Ερντογάν, είναι ένας σκληρός άνθρωπος που χαίρει εκτίμησης από τον Πούτιν και τον Ζελένσκι. Η Συρία ήταν μια νίκη για τον Ερντογάν. Εξώσε τη Συρία» αυτό είναι το κατόρθωμά του. Το προσπαθούσαν δύο χιλιάδες χρόνια και το κατάφερε αυτός», δήλωσε χαρακτηριστικά. Η υπερβολή των δηλώσεων δεν έμεινε ασχολίαστη. Εμπειρους διπλωμάτες σχολίασε με ειρωνεία ότι «μάλλον το ενημερωτικό σημείωμα που ετοίμασε η αμερικανική πρεσβεία στην Αγκυρα για τον πρόεδρο περιείχε και κάποιες... υπερβολές».

ΑΠΟΨΗ

Θα δεθεί ο Ερντογάν στο άρμα του Τραμπ;

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ

Στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, το ενδιαφέρον από ελληνικής πλευράς εστιάστηκε στην επαναβεβαίωση, χωρίς αστερίσκους, της δέσμευσης της Κυπριακής Δημοκρατίας για το σχέδιο ηλεκτρικής διασύνδεσης, GSI, στη συνάντηση που τελικά ματαιώθηκε μεταξύ Μητσοτάκη - Ερντογάν, και χωρίς να ετεροκαθοριζόμαστε, εκ των πραγμάτων, και στην αντίστοιχη μεταξύ Τραμπ και Ερντογάν στον Λευκό Οίκο.

Η διατήρηση της Αιγύπτου σε τροχιά συνεργασίας, τη στιγμή που η Τουρκία προσπαθεί να την προσεγγίσει με διαφορετικούς τρόπους, ήταν επίσης εκ των στόχων της ελληνικής διπλωματίας, εξ ου και η τριμερής συνάντηση των υπουργών Εξωτερικών μαζί με τον ομόλογό τους από την Κύπρο. Αξίζει να επισημάνουμε ότι έλαβε χώρα συνάντηση γνωριμίας με τον μεταβατικό πρόεδρο της Συρίας. Δεν επιδιώχθηκε, πάντως, αντίστοιχη επαφή με τον επικεφαλής του προεδρικού συμβουλίου της Λιβύης.

Ο Έλληνας πρωθυπουργός αναφέρθηκε σε ένα πολύ σύντομο τετ α τετ που είχε με τον Τραμπ στη Νέα Υόρκη, ωστόσο είναι πρόδηλο ότι

χρειάζεται να διανύσουμε μεγάλη απόσταση για να ξαναπίσουμε το νήμα από εκεί που το είχαμε αφήσει το 2020, με εμφανή την αδυναμία μας να αποκτίσουμε άμεση και αποτελεσματική πρόσβαση στον στενό πυρήνα των προσώπων –εντός και εκτός κυβερνήσεως– που επηρεάζουν τον Ντόναλντ Τραμπ.

Πιθανόν αυτό (μερικούς τουλάχιστον) να αλλάξει με την έλευση Γκίλφοϊλ στην Αθήνα. Πάντως, σε ένα τόσο προσωποπαγές και υπερσυγκεντρωτικό σύστημα όπως αυτό του Τραμπ, η κατοχύρωση των θέσεών μας διέρχεται κυρίως μέσα από την ανάπτυξη προσωπικών σχέσεων, σχετικών εμπιστοσύνης με τον Αμερικανό πρόεδρο. Και μπορεί προσώρας το Αιγαίο και η Ανατολική Μεσόγειος να μη βρίσκονται στις προτεραιότητες του τελευταίου, όμως υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις ότι ενδέχεται να αναλάβει πρωτοβουλίες προς την κατεύθυνση μιας συνολικής εξομάλυνσης. Αλλωστε, οι συνεχείς αναφορές του στην καθοριστική συμβολή του στην επίλυση ή και αποτροπή επτά συγκρούσεων, παρότι υπερβολική και άκρως αφιλοεγόμενη, δείχνει ότι επενδύει στην ανάδειξή του σε παγκόσμιο ειρηνοποιό ως μεγάλο μέρος της πολιτικής του κληρονομιάς.

Το πλέον ανησυχητικό είναι ότι η ανάμειξή του δεν έχει επιφέρει τα αποτελέσματα που διατείνεται, ούτε μοιάζει να ενδιαφέρεται για την πλήρη διευθέτηση και την εφαρμογή των συμφωνιών, παρά μόνο στέκεται στην προβολή του διαμεσολαβητικού ρόλου του. Κάπως έτσι, με την υπερφίαλη προ-

Η αμερικανική πλευρά δεν πρόκειται να δώσει στην αντίστοιχη τουρκική ό,τι αυτή επιθυμεί, επί παραδείγματι την επαναφορά της στο πρόγραμμα των F-35, χωρίς απτά ανταλλάγματα.

χειρότητα που συνήθως τον χαρακτηρίζει, χωρίς βαθιά γνώση της περιοχής, θα μπορούσε, με την παρότρυνση προσώπων που εμπιστεύεται, όπως ο Τομ Μπάρακ, πρέσβης των ΗΠΑ στην Αγκυρα, να θελήσει είτε να εμπλακεί προσωπικά είτε να ενθαρρύνει –διά της ισχύος– τα εμπλεκόμενα μέρη να επιλύσουν τις διαφορές τους.

Πέραν όμως του προσωπικού γοή-

τρου του, η συμμετοχή αμερικανικών εταιρειών σε ενεργειακά πρότζεκτ στην ευρύτερη περιοχή, που πιθανότατα θα επιστεγαστεί με τη διείσδυσή τους σε Λιβύη και Τουρκία, ενδεχομένως και να απαιτήσει τη διπλωματική ανάμειξη των ΗΠΑ για να εξασφαλιστούν τα αμερικανικά ενεργειακά συμφέροντα.

Σε περίπτωση εξεύρεσης λύσης στο θέμα της Γάζας, όχι μόνο θα ανοίξει η όρεξη του Τραμπ, αλλά θα δοθεί και ώθηση σε άλλες περιφερειακές πρωτοβουλίες ώστε να υπάρξει ανάλογη συνέχεια. Είναι χαρακτηριστικό ότι εσχάτως εντοπίζεται κινητικότητα γύρω από τη Λιβύη και τη Συρία, δύο κατακερματισμένα κράτη. Αν, λοιπόν, καταστούν εφικτές μικρές ή μεγάλες διευθετήσεις σε αυτά τα δύσκολα μέτωπα, γεγονός που στην περίπτωση της Συρίας θα εκτονώσει σχετικά και την ένταση μεταξύ Αγκυρας και Τελ Αβιβ, τότε θα δημιουργηθεί ένα θετικό momentum για ευρύτερες συνεννοήσεις σε μεγαλύτερη γεωγραφική κλίμακα, άρα σε Ανατολική Μεσόγειο και Αιγαίο. Η δε αποστροφή του οιονεί (μίνι) υπουργού Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών στη Μέση Ανατολή, Τομ Μπάρακ, ότι με την πρέσβειρα Γκίλφοϊλ, η οποία πρόκειται να εγκατασταθεί στην Αθήνα μέχρι τα τέλη Οκτωβρίου,

«έχουμε κοινή κατανόηση για να βάλουμε τέλος στα προβλήματα μεταξύ Τουρκίας, Ελλάδας και Κύπρου», μας προδιαθέτει για τυχόν αποφασιστικές κινήσεις ή/και πιέσεις εκ μέρους της Ουάσιγκτον, στην κατεύθυνση διευθέτησης των ζητημάτων που ταλανίζουν τις σχέσεις τους και αποτελούν εμπόδιο στην υλοποίηση διαφορών πρότζεκτ περιφερειακού και αμερικανικού ενδιαφέροντος.

Επιστρέφοντας στην συνάντηση Τραμπ - Ερντογάν, από τη μία φαίνεται πως διευρύνονται οι βαθμοί ανοχής του πρώτου έναντι του δεύτερου, κάτι που μπορεί να εκληφθεί από τον Τούρκο πρόεδρο σαν λευκή επιταγή να κινηθεί με μεγαλύτερη άνεση σε πεδία ενδιαφέροντός του, από την άλλη η αμερικανική πολιτική σε ζητήματα που αποτελούν προτεραιότητα για την Αγκυρα, όπως οι Κούρδοι της Συρίας, παραμένει μέχρι σήμερα αμετάβλητη.

Η αμερικανική πλευρά δεν πρόκειται να δώσει στην αντίστοιχη τουρκική ό,τι αυτή επιθυμεί, επί παραδείγματι την επαναφορά της στο πρόγραμμα των F-35, χωρίς απτά ανταλλάγματα. Μπορεί ο Ερντογάν να προσέφερε ένα ιδιαίτερα δελεαστικό πακέτο με την εξαγορά διακοσίων και πλέον πολιτικών

αεροσκαφών από την αμερικανική Boeing, όπως και πρόσβαση των ΗΠΑ στο πρόγραμμα πυρηνικής ενέργειας, στο οποίο μέχρι σήμερα συμμετοχή είχαν μόνο η Ρωσία και η Κίνα, εντούτοις, προκειμένου να γίνουν πραγματικότητα τα αιτήματά του, οφείλει να βρει ένα modus operandi με το Ισραήλ, και να απαγκιστρωθεί από την ενεργειακή εξάρτηση από τη Μόσχα, στρεφόμενος στο αμερικανικό υγροποιημένο φυσικό αέριο. Η εξεύρεση φόρμουλας για τους S-400 δεν είναι αδύνατη, αλλά ανάλογα με τον χειρισμό ενδέχεται να επηρεάσει τις σχέσεις με τον Πούτιν, ενώ και κάποια μεγαλειπήβολα σχέδια σύμπραξης με την Κίνα θα πρέπει να μπουν στο ράφι. Επομένως, οι προϋποθέσεις που φαίνεται να του θέτει ο Τραμπ δεν είναι εύκολο να εκπληρωθούν, καθώς θα έδεναν με την Τουρκία στο αμερικανικό άρμα, συρρικνώνοντας δε τα περιθώρια διαπραγματευτικών ελιγμών της, ενώ η ηγεσία της εδώ και χρόνια επενδύει στην αυτόνομη και χωρίς ισχυρές δεσμεύσεις έναντι της Δύσης πορεία της. Αν τελικά ο Ερντογάν δεν ενδώσει, θα επιμείνει ο Τραμπ;

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA), καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

Ο Ντόναλντ Τραμπ υποδέχεται τον Ταγίπ Ερντογάν στον Λευκό Οίκο, την Πέμπτη. Ο Αμερικανός πρόεδρος δεν τσιγκουνεύτηκε τις φιλοφρονήσεις, πιστώνοντας στον προσκεκλημένο του ότι «έσωσε τη Συρία».

REUTERS / KEVIN LAMARQUE

Η ΑΝΑΖΩΠΥΡΩΣΗ
ΤΩΝ ΤΕΜΠΩΝ

Της ΝΕΚΤΑΡΙΑΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗ

Αν δεν υπήρχε η Μαρία Καρυστιανού, το τραγικό δυστύχημα των Τεμπών μπορεί να μην είχε διατηρηθεί στην κορυφή της πολιτικής επικαιρότητας. Η μητέρα της Μάρθης, που έχασε τη ζωή της στο τραγικό σιδηροδρομικό δυστύχημα των Τεμπών, έχει γίνει σύμβολο του κινήματος για δικαίωση, με την κάθε της κίνηση να αναλύεται από φίλους και εχθρούς. Μια δική της φράση σε πρόσφατη τηλεοπτική συζήτηση έγινε αφορμή για να αναζωπυρωθούν τα σενάρια ότι η ίδια αναζητεί τρόπους να μεταβολίσει τη δυσσέσκεια κατά του «συστήματος» σε πολιτική δύναμη. Τα σενάρια φούντωσαν και μπήκαν στο τραπέζι αναλυτών και δημοσκόπων.

Η κ. Καρυστιανού τονίζει στην «Κ» πως η συζήτηση αυτή συντηρείται περισσότερο για να προσάψει ιδιαιτελίες στον ανιδιοτελή αγώνα των οικογενειών των θυμάτων των Τεμπών. Ονειρεύεται, λέει, κάτι «καινούργιο και καθαρό» στο πολιτικό σκηνικό της χώρας, χωρίς απαραίτητα η ίδια να ηγείται αυτού ή να είναι μέρος του. «Εμείς απλώς φωνάζουμε για τη δικαιοσύνη», επισημαίνει και προσθέτει ότι η «εμμονή», όπως τη χαρακτηρίζει, με το αν τελικά η ίδια θα εμπλακεί ενεργά με την πολιτική έχει ξεκινήσει από φιλοκυβερνητικά μέσα ενημέρωσης, που στόχο έχουν περισσότερο να δείξουν ότι υπάρχουν άλλα κίνητρα πίσω από τον αγώνα που γίνεται.

«Από τότε που έχασα το παιδί μου, με ακουμπούν πολύ περισσότερο τα θέματα κράτους δικαίου», αναφέρει χαρακτηριστικά. «Όμως εγώ δεν θα οργανώσω κάτι, ούτε έχω τον χρόνο για κάτι τέτοιο. Επιθυμώ, πάντως, όπως ένα μεγάλο μέρος της κοινωνίας, να δω κάτι καινούργιο. Είμαι και εγώ στο 25%», προσθέτει αναφερόμενη σε κάποιες δημοσκοπήσεις που δείχνουν ότι το ένα τέταρτο των ερωτηθέντων πιθανόν να τη στήριζε. «Αν αυτό που ονειρεύομαι το δω να προκύπτει, να βγαίνει κάτι καινούργιο με όραμα και με σχέδιο, γιατί να μη συμφωνήσω και να μην το καλοδεχθώ, χωρίς απαραίτητα να είμαι μέρος του. Κάτι που δεν θα αλλάξει στη διαδρομή και θα μεταλλαχθεί σε κάτι άλλο».

Καμπάνια ευαισθητοποιήσις

Αναφέρει ότι οι περιοδείες που πραγματοποιούνται από την ίδια και άλλους γονείς που έχασαν τα παιδιά τους στα Τέμπη ξεκίνησαν με στόχο να ενημερωθεί η κοινω-

νία γι' αυτό που συμβαίνει και να κρατηθεί η υπόθεση ψηλά στη μνήμη τους. «Δεν αντέχω να ζω σε μια τέτοια κοινωνία και δεν μπορώ να φανταστώ ότι θα συνεχίσουμε να ζούμε σε ένα τέτοιο πολιτικό σύστημα. Πρόκειται για μια ανάγκη της κοινωνίας που δεν μπορεί όχι να την ικανοποιήσει, αλλά ού-

τε και να τη αισθανθεί το υπάρχον πολιτικό σύστημα», τονίζει. Όπως επισημαίνει, κανείς από τους συγγενείς των θυμάτων δεν θέλει να ξεκινήσει η δίκη με μια ελλιπή δικογραφία απλώς για να ξεκινήσει. Αλλωστε, 74 συγγενείς θυμάτων κατέθεσαν υπόμνημα προς τον εισαγγελέα Εφετών ζη-

τώντας του να μην κλείσει η ανάκριση γιατί θεωρούν ότι δεν συμπεριέλαβε κρίσιμα στοιχεία και μαρτυρίες.

«Τόσο οι οικογένειες των θυμάτων όσο και η κοινωνία, πλέον συμπεριφερόμαστε ως πολιτικά όντα και όταν βλέπουμε την αδικία, όταν βλέπουμε ότι υπάρχει

«Αν αυτό που ονειρεύομαι το δω να προκύπτει, να βγαίνει κάτι με όραμα και με σχέδιο, γιατί να μη συμφωνήσω και να μην το καλοδεχθώ;», λέει στην «Κ» η Μαρία Καρυστιανού και αποκαλύπτει ότι οι παραινέσεις για ίδρυση πολιτικού σχηματισμού φτάνουν στην ίδια αλλά και σε άλλους συγγενείς θυμάτων του δυστυχήματος στα Τέμπη, ακόμη και από βουλευτές.

Θέλω να δω κάτι
νέο. Αλλά δεν θα
το οργανώσω εγώ

Το ενδεχόμενο ενός δικού της κόμματος μετριέται στις δημοσκοπήσεις. Η Μαρία Καρυστιανού απαντά στα σενάρια μέσω της «Κ». Ποιοι είναι δίπλα της. Ποιοι την παροτρύνουν να πολιτευθεί

σήψη, το φωνάζουμε. Αυτό είναι δικαίωμά μας και δεν σημαίνει κάτι παραπάνω απαραίτητα», διευκρινίζει.

Οι άνθρωποι της

Γύρω από τον σύλλογο συγγενών θυμάτων Τεμπών έχει στηθεί ένα πανελλαδικό δίκτυο από ανθρώπους με τελείως διαφορετικό κοινωνικό και πολιτικό υπόβαθρο, που κατά καιρούς βοηθούν και στήριζουν τις δράσεις τους. Ιδιαίτερα από τότε που ξεκίνησαν οι περιοδείες σε όλη την Ελλάδα, ο όγκος των μηνυμάτων στήριξης, αλλά και παρότρυνσης για να γίνει ένα κόμμα είναι καταπληκτικός. Όμως, πολλά είναι και τα τηλεφωνήματα και οι πιέσεις που δέχονται αρκετοί συγγενείς –και κυρίως η Μαρία Καρυστιανού– από βουλευτές και πολιτικά στελέχη που βλέπουν το μέλλον τους, μετά τις επόμενες εκλογές, μάλλον αβέβαιο και πιέζουν για τη δημιουργία ενός νέου πολιτικού σχηματισμού στον οποίο θα μπορούσαν να ενταχθούν.

Από τους πιο κοντινούς συνεργάτες της Καρυστιανού είναι η δικηγόρος της, Μαρία Γρατσιά. Η κ. Γρατσιά ήταν υποψήφια με το κόμμα «Νίκη» στις εκλογές του 2023 και έλαβε στην Α' Αθηνών τις περισσότερες ψήφους μετά τον πρόεδρο του κόμματος Δημήτρη Νατσιό, όμως το κόμμα δεν πήρε έδρα. Είναι ιδιαίτερος θρησκευόμενο άτομο, όπως και η κ. Καρυστιανού. Αντιθέτως, οι σχέσεις της με την πρόεδρο της Πλεύσης Ελευθερίας Ζωή Κωνσταντοπούλου είναι πιο σχεδόν ανυπαρκτές. Η κ. Κωνσταντοπούλου συνεχίζει να έχει εμπλοκή βεβαίως στην υπόθεση των Τεμπών, καθώς εκπροσωπεί τον απεργό πείνας κ. Ρούτσι.

Ανάμεσα στα πρόσωπα που εμπιστεύεται ιδιαίτερα η κ. Καρυστιανού είναι και ο καθηγητής Εγκληματολογίας στο Πανεπιστήμιο Northeastern της Βοστώνης Νίκος Πασσάς, ο οποίος μιλάει συχνά για το θέμα των Τεμπών στα ελληνικά ΜΜΕ. Όταν επισκέπτεται την Αθήνα, τη βοηθάει ο πρώην πρόεδρος της ομοσπονδίας άρσης βαρών Νίκος Σκιαδάς. Στο περιβάλλον της βρίσκεται και ο νομικός και πρώην σύμβουλος στρατηγικής επικοινωνίας στη Νέα Δημοκρατία Νίκος Καρακάλιος. Στενή σχέση έχει διατηρήσει και με τον ευρωβουλευτή του ΣΥΡΙΖΑ Κώστα Αρβανίτη, ο οποίος είχε φέρει το θέμα στο ευρωπαϊκό κοινοβούλιο από την αρχή.

Μάλιστα την περασμένη εβδομάδα αποφασίστηκε να οργανωθεί αποστολή της Επιτροπής Αναφορών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (PETI) στην Αθήνα το 2026 για τη διερεύνηση της υπόθεσης.

Τηλεφωνήματα
πολιτευτών

Αρκετοί συγγενείς –και κυρίως η Μαρία Καρυστιανού– δέχονται τηλεφωνήματα και πιέσεις από βουλευτές και πολιτικά στελέχη που βλέπουν το μέλλον τους, μετά τις επόμενες εκλογές, μάλλον αβέβαιο και πιέζουν για τη δημιουργία νέου πολιτικού σχηματισμού.

Το φωτοστέφανο ή την αντιισυστημική ψήφο

Η «περίμετρος» του 25% και ο κίνδυνος εξάτμισης του ηθικού κεφαλαίου

Της ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΠΑΝΟΥ

Έχει ορκιστεί στη μνήμη της κόρης της να συνεχίσει τον αγώνα μέχρι τέλους – αλλά ποιο είναι το τέλος; Έχει μιλήσει αρκετές φορές για φυλακή, αναφερόμενη και στον πρωθυπουργό, όχι μόνο στον πρώην υπουργό Μεταφορών. Πώς, άραγε, το εννοεί; Το πιθανότερο είναι ότι δεν προτάσσει νομικά επιχειρήματα, αλλά την επίκληση μιας θείας δίκης.

Μιλάει συχνά για τη μάχη του καλού με το κακό, για την αλήθεια που είναι φως και θα νικήσει το σκοτάδι. Ανθρωποι που βρέθηκαν κοντά της σε εκδηλώσεις μνήμης για τα θύματα της σιδηροδρομικής τραγωδίας δεν έχουν αμφιβολία ότι βιώνει την προσπάθειά της ως «ιερή αποστολή» με υψηλό αίσθημα κοινωνικής ευθύνης.

Στις 6 Σεπτεμβρίου, στο Σύνταγμα, με αφορμή το κλείσιμο της δικογραφίας για τα Τέμπη, πραγματοποιήθηκε μια συγκέντρωση με δική της πρωτοβουλία και μετά ένα πρόχειρο διαδίκτυο κάλεσμα.

Εκεί, μεταξύ άλλων, μίλησε για το σκάνδαλο του ΟΠΕΚΕΠΕ με «τα εκατομμύρια που πήραν διεφθαρμένοι ψευτοαγρότες, ενώ

η τιμία ελληνική οικογένεια δεν έχει τα βασικά για την πρόοδο των παιδιών της». Εξήρε το έργο της «αδέκαστης Κοβέσι» που «συνεχίζει να αποκαλύπτει σκάνδαλα ενώ εμείς παγωμένοι παρακολουθούμε τη σήψη να απλώνεται». Σαν να ακούς στέλεχος της αντιπολίτευσης ή μήπως αρχηγό κόμματος;

Τα μηνύματα αλληλεγγύης που δέχεται είναι αμέτρητα. Ανθρωποι κάθε ηλικίας, από μαθητές μέχρι ισχυρούς επιχειρηματίες, προσπαθούν να επικοινωνήσουν μαζί της για να της συμπαρασταθούν και να δηλώσουν διάθεση για βοήθεια.

Η δημοτικότητα της είναι τεράστια. Το παραδέχονται όλοι όσοι την «μετρούν», διευκρινίζοντας ότι το 25% που καταγράφεται στις δημοσκοπήσεις αφορά τη θετική προδιάθεση για ενδεχόμενη πολιτική πρωτοβουλία.

Ο Γιάννης Κωνσταντινίδης, αναπληρωτής καθηγητής εκλογικής συμπεριφοράς στο ΠΙΛΜΑΚ, εξηγεί: «Η Μαρία Καρυστιανού διαθέτει ένα αναμφισβήτητο ηθικό κεφάλαιο, σε μια χρονική περίοδο έντονων απαξιώσεων της ηθικής των πολιτικών ελίτ. Είναι ταυτισμένη με την αναζήτηση δικαιοσύνης για μια τραγωδία που βιώνεται συλλογικά ως ύψιστη αδικία,

κάτι που καθιστά πολύ δύσκολο για οποιονδήποτε αντίπαλό της να την πλύνει χωρίς να θεωρηθεί εκείνος «ανήθικος». Συνεπώς, το ηθικό κεφάλαιο της της εξασφαλίζει εύκολη πρόσβαση σε ένα κοινό απολύτως διαθέσιμο να εγκαταλείψει παραδοσιακές επιλογές».

Και προσθέτει: «Ωστόσο, η εύ-

Αναλυτές εκτιμούν ότι ένα «κόμμα Καρυστιανού» θα προκαλούσε ανακατατάξεις στο πολιτικό σύστημα, αλλά κυρίως στα κόμματα του αντιισυστημικού τόξου.

κολη πρόσβαση δεν φέρνει υποχρεωτικά ψήφους σε μια βουλευτική κάλπ. Απαιτείται η μετατροπή της συμπάθειας σε οργανωμένη πολιτική δύναμη: κόμμα, στέλεχος, πρόγραμμα, παρουσία σε όλη την Ελλάδα. Πέραν των δυσκολιών ενός τέτοιου εγχειρήματος, από τη στιγμή που το πρόσωπο δηλώσει ότι επιδιώκει τη μετα-

τροπή σε κόμμα, οι πολιτικοί της αντίπαλοι θα είναι πλέον σε θέση να τη χτυπήσουν με επικεφαλής που δεν θα αφορούν την ηθική, αλλά την απειρία ή την κυβερνησιμότητά της. Το ηθικό και συμβολικό κεφάλαιο της δεν θα είναι τότε επαρκές».

Για αυτούς ή για άλλους λόγους, η ίδια δείχνει αμφιθυμία. Σε πρόσφατη συνέντευξη άφησε να εννοηθεί ότι μπορεί να δραστηριοποιηθεί πολιτικά και την επόμενη μέρα διέψευσε σχετικά δημοσιεύματα. Είναι εύλογο να αμφιταλαντεύεται. Αν μπει στην πολιτική να απαντήσει για θέματα οικονομικής και εξωτερικής πολιτικής προκειμένου να μην εκτεθεί ως ανεπαρκής. Αν δεν το κάνει, θα παρακολουθεί μια δίκη που δεν πιστεύει ότι θα είναι δίκαιη χωρίς να μπορεί να παρέμβει ουσιαστικά, έχοντας εξαντλήσει τις κινηματικές της δυνατότητες. Στο μεταξύ, μπορεί κάποιος άλλος συγγενής θύματος να προσπαθήσει να καλύψει το πολιτικό κενό.

Η ασφαλέστερη οδός για την

ίδια εφόσον αποφασίσει να δράσει πολιτικά θα ήταν να το κάνει τη δωδέκατη ώρα, λίγο πριν από τις εκλογές, για να ωθηθεί από τη δύναμη της έκπληξης και την ορμή της εκκίνησης.

Πολιτικοί επιστήμονες και αναλυτές δημοσκοπήσεων πιστεύουν ότι ένα «κόμμα Καρυστιανού» θα προκαλούσε ανακατατάξεις ορίζοντα στο πολιτικό σύστημα, αλλά κυρίως στα κόμματα του αντιισυστημικού τόξου, αριστερά και δεξιά. Θεωρούν δεδομένο ότι έχει μεγάλη απήχηση στη νέα γενιά και θα μπορούσε να κινητοποιήσει νέους ψηφοφόρους που, διαφορετικά, δεν θα πήγαιναν στην κάλπ. Και εκτιμούν ότι θα συσπειρώνονταν γύρω της γνωστά πρόσωπα που έχουν ταυτιστεί με καταγγελίες για προβλήματα στη λειτουργία του κράτους δικαίου και των θεσμών.

Στελέχη της αντιπολίτευσης πιστεύουν ότι στο Μέγαρο Μαξίμου μπορεί να θέλουν τη Μαρία Καρυστιανού πρόεδρο κόμματος για να προκληθεί ακραία πόλωση και να θαμπώσει το «εικονοστάσι» των Τεμπών. Είναι η μέθοδος που οι σύμβουλοι στρατηγικής περιγράφουν «ρίχνουμε φωτιά στη φωτιά».

Τι έχει πει ο Τραμπ για τον πόλεμο

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ 2024	ΧΕΙΜΩΝΑΣ 2025	ΑΝΟΙΞΗ 2025	ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2025	ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ 2025
Χωρίς να εξηγεί πώς, δηλώνει ότι θα τερματίσει τον πόλεμο στην Ουκρανία μέσα σε 24 ώρες. Τηρεί συμφιλίωτικό τόνο απέναντι στον Βλαντιμίρ Πούτιν και εκφράζει τον σκεπτικισμό του σχετικά με την εμπλοκή των ΗΠΑ στην Ουκρανία.	Υποστηρίζει ότι η Ουκρανία φέρει την ευθύνη για τον πόλεμο, κατηγορώντας το Κίεβο ότι δεν ακολουθεί την οδό της διαπραγμάτευσης για τον τερματισμό της σύγκρουσης. Σε συνάντηση με τον Ζελένσκι στον Λευκό Οίκο, επικρίνει σφοδρά και μπροστά στις κάμερες τον Ουκρανό πρόεδρο.	Επείτα από διαφωνίες με την κυβέρνηση Ζελένσκι, ανακοινώνει ότι σταματάει κάθε στρατιωτική βοήθεια προς την Ουκρανία. Μεσολάβησε η κλιμάκωση των ρωσικών επιχειρήσεων στο μέτωπο. Μετά ένα ακόμη μη παραγωγικό τηλεφώνημα με τον Πούτιν, «ξεπαγώνει» τη βοήθεια προς το Κίεβο.	Γνωστοποιεί την προσωρινή διακοπή στις αποστολές ορισμένων κατηγοριών όπλων στην Ουκρανία. Η στάση του εμφανίζει γενικά διακυμάνσεις και ρίχνει το βάρος σε διαβουλεύσεις για την επίτευξη εκκείριας και την εξεύρεση ενός πλαισίου με εγγυήσεις ασφαλείας. Ακολουθεί η συνάντηση στην Αλάσκα, όπου στρώνει κόκκινο χαλί στον Πούτιν.	Σε συνάντηση με τον Ζελένσκι στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, εκφράζει την πεποίθηση ότι η Ουκρανία θα μπορούσε να ανακτήσει όλα τα εδάφη που έχει καταλάβει ο Πούτιν μετά την εισβολή του 2022, χαρακτηρίζοντας τη Ρωσία στρατιωτικά και οικονομικά αποδυναμωμένη.

Το κόστος του βέρτιγκο

Είναι η στροφή του Λευκού Οίκου κατά του Κρεμλίνου μόνο ρητορική; Οι παράγοντες που θα την κρίνουν

Στρατιώτης ξεκουράζεται σε σκηνή, στο Σούμι της Ουκρανίας. Μολονότι οι πρόσφατες δηλώσεις του προέδρου Τραμπ άνοιξαν χαράματα για πιο ενεργή στήριξη των αμυνόμενων, η άρνησή του, ακόμη και σήμερα, να παράσχει εγγυήσεις ασφαλείας στο Κίεβο εκλαμβάνεται από το Κρεμλίνο ως σήμα ανοχής.

Του ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ

Η ρητορική του Ντόναλντ Τραμπ με τις μεταστροφές της «ζαλίζει» τους παρατηρητές της σύγκρουσης στην Ουκρανία. Οχι όμως και τον Βλαντιμίρ Πούτιν, ο οποίος στέκεται στα γεγονότα. Η άρνηση του προέδρου των ΗΠΑ, ακόμη και σήμερα, να παράσχει εγγυήσεις ασφαλείας στο Κίεβο και να διαβεβαιώσει για την απρόσκοπτη συνέχιση της στρατιωτικής βοήθειας στην κυβέρνηση Ζελένσκι, εξελίχθηκε από το Κρεμλίνο ως σήμα ανοχής. Στο μεταξύ, τα θολά μηνύματα γύρω από τη δέσμευση των ΗΠΑ στο άρθρο 5 του ΝΑΤΟ προσφέρουν πεδίο πειραματισμού της Μόσχας στα σύνορα με τη διατλαντική συμμαχία.

Οι τελευταίες δηλώσεις του Αμερικανού προέδρου για την Ουκρανία, αν τις απομονώσουμε, γεννούν αισιοδοξία για την κυβέρνηση Ζελένσκι. Ηδη από την έναρξη της δεύτερης θητείας Τραμπ, ένα από τα σενάρια ήταν να απογοητευθεί από τον Πούτιν και να αλλάξει ρότα στην υποστήριξη του Κιέβου. Ο ίδιος αναγνωρίζει πλέον ότι πόνταρε υπερβολικά πολλά στη σχέση του με τον πρόεδρο της Ρωσίας. Μπορεί όμως να είσαι σύγχυρος με τον Ντόναλντ Τραμπ; «Οι πράξεις του, όχι τα λόγια του, είναι αυτές που έχουν σημασία. Τα λόγια του μπορεί να αλλάζουν αύριο κιόλας. Και άλλωστε ακόμη και οι δηλώσεις του μετά την τελευταία συνάντησή με τον Ζελένσκι δεν υποσχέθηκαν καμία αμερικανική βοήθεια προς την Ουκρανία, παρά μόνον ότι το ΝΑΤΟ μπορεί να συνεχίσει να αγοράζει όπλα από τις ΗΠΑ. Ο Τραμπ δεν έχει προβεί μέχρι σήμερα σε καμία ενέργεια για να βλάψει τη Ρωσία. Έχει προβεί αντιθέτως σε ενέργειες που βλάπτουν την Ουκρανία. Ως εκ τούτου, το Κρεμλίνο γνωρίζει ότι μπορεί να αγνοήσει τα περιστασιακά λόγια “απογοήτευσης” του Τραμπ και να συνεχίσει τον πόλεμο εναντίον της Ουκρανίας χωρίς καμία συνέπεια. Όλα αυτά είναι άμεσο αποτέλεσμα της κατευναστικής στάσης του Τραμπ απέναντι στον Πούτιν», τονίζει

στην «Κ» ο Αντρες Κάσεκαμπ, διευθυντής στο Εσθονικό Ινστιτούτο Εξωτερικής Πολιτικής, καθηγητής στο Munk School of Global Affairs του Τορόντο.

«Ο Τραμπ είναι προφανώς απογοητευμένος από την έλλειψη προόδου με τον Πούτιν, αλλά θα πρέπει να είμαστε προσεκτικοί ώστε να μην ερμηνεύσουμε υπερβολικά τις δηλώσεις του σχετικά με την πιθανότητα η Ουκρανία να ανακτήσει όλα τα εδάφη της. Μέχρι στιγμής δεν έχει δείξει καμία διάθεση να ασκήσει πραγματική πίεση στον Πούτιν για να τον πείσει ότι ο πόλεμος είναι αναπόφευκτος για τη Ρωσία και την Ευρασία.

«Τα σχόλια του Τραμπ δεν αλλάζουν τίποτα. Η Βαρσοβία δεν χρειάζεται το πράσινο φως του για να καταρρίψει τα ρωσικά αεροπλάνα που παραβιάζουν τον εναέριο χώρο της, για να αναφερωθούμε και σε αυτό, και η Ουκρανία δεν θα είναι σε θέση να απελευθερώσει τα κατεχόμενα εδάφη ανεξάρτητα από το τι ειπώθηκε στη Νέα Υόρκη», έρχεται να προσθέσει στην «Κ» ο Μάτους Χάλας, ανώτερος αναλυτής στο Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων της Πράγας.

Στην Πολωνία, η παραβίαση του εναέριου χώρου από 20 ρωσικά drones θεωρείται πρωτοφανής. Ήταν μια μαζική ενέργεια, με ορισμένα από τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη να πετούν εκατοντάδες χιλιόμετρα βαθιά μέσα στο πολωνικό έδαφος. Κάποια από αυτά συνετρίβησαν κοντά σε αεροπορικές βάσεις. Εξ ου και θεωρούνται απολύτως δικαιολογημένες οι διαβουλεύσεις γύρω από το άρθρο 4 του ΝΑΤΟ. Στην Εσθονία, οι ρωσικές παραβιάσεις είναι μάλλον συνηθισμένες. Έχουν καταγραφεί περισσότερες από 60 από την έναρξη της Εσθονίας στο ΝΑΤΟ. Η χώρα δεν είχε ζητήσει ποτέ μέχρι σήμερα διαβούλευση για το άρθρο 4. Η ποιοτική διαφορά ήταν τώρα ο αριθμός των αεροπλάνων (τρία MiG-31) και η διάρκεια της πα-

«Ο Τραμπ δεν έχει προβεί σε καμία ενέργεια για να βλάψει τη Ρωσία. Το Κρεμλίνο γνωρίζει ότι μπορεί να αγνοήσει τα περιστασιακά λόγια “απογοήτευσής” του», λέει ο Αντρες Κάσεκαμπ (Εσθονικό Ινστιτούτο Εξωτερικής Πολιτικής).

«Μέχρι στιγμής (ο Τραμπ) δεν έχει δείξει καμία διάθεση να ασκήσει πραγματική πίεση στον Πούτιν για να τον πείσει ότι ο πόλεμος είναι αναπόφευκτος για τη Ρωσία», εξηγεί ο Τζον Λάου, πρώην στέλεχος του ΝΑΤΟ.

«Τα σχόλια του Τραμπ δεν αλλάζουν τίποτα. Η Ουκρανία δεν θα είναι σε θέση να απελευθερώσει τα κατεχόμενα εδάφη ανεξάρτητα από το τι ειπώθηκε στη Νέα Υόρκη», τονίζει ο Μάτους Χάλας (Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων Πράγας).

ραβιάς (12 λεπτά). Όμως εκτιμάται ότι αν δεν είχε προηγηθεί το περιστατικό στην Πολωνία, το Ταλίν δεν θα είχε προσφύγει στο άρθρο 4. Η αντίδραση του ΝΑΤΟ στις παραβιάσεις του εσθονικού εναέριου χώρου ήταν κλασική: ιταλικά μαχητικά απογειώθηκαν από την αεροπορική βάση Αμάρι, ταυτοποίησαν τους εισβολείς και, αφού διαπίστωσαν ότι δεν αποτελούσαν άμεση απειλή, συνέδευσαν τους παραβάτες εκτός του εναέριου χώρου του ΝΑΤΟ.

Το δόγμα Λένιν

«Σε κάθε περίπτωση, οι παραβιάσεις αυτές απαιτούν μια ισχυρότερη αντίδραση από το ΝΑΤΟ, διότι ακολουθούν ένα σαφές μοτίβο κλιμάκωσης. Η απάντηση μόνο με δηλώσεις και όχι με πράξεις σηματοδοτεί αδυναμία για τη Ρωσία και την ενθαρρύνει να συνεχίσει την κλιμάκωση. Η αδράνεια σήμερα θα αυξήσει το κόστος της ευρωπαϊκής ασφάλειας αύριο. Το ΝΑΤΟ μπορεί να ανταποκριθεί ενισχύοντας τη νέα του επιχείρηση “Ανατολική Φρουρά”, αλλά και παρέχοντας άμεσα στην Ουκρανία περισσότερα όπλα. Η έλλειψη αλληλεγγύης των ΗΠΑ προς τους Ευρωπαίους συμμάχους τους σχετίζει με την Ουκρανία εκλαμβάνεται από τον Πούτιν ως ρήγμα στην ενότητα του ΝΑΤΟ και τελικά στην αποτρεπτική του ικανότητα. Οι σύμμαχοι του ΝΑΤΟ δεν μπορούν πλέον να είναι σύγχυροι για τη δέσμευση των ΗΠΑ να τηρήσουν το άρθρο 5, και αυτό είναι πρόβλημα. Ο Πούτιν ακολουθεί στην πραγματικότητα το ρητό του Λένιν: “Εξερευνάς με ξιφολόγχες. Αν βρεις χυλό, πιέζεις. Αν βρεις χάλυβα, αποσύρσαι”», τονίζει ο Αντρες Κάσεκαμπ.

«Τυπικά δεν υπάρχει λόγος να καταρρίψεις τα αεροσκάφη-εισβολείς σε τέτοιες περιπτώσεις και εν καιρώ ειρήνης. Η Πολωνία όμως είναι διαφορετική περίπτωση, καθώς διεξάγεται πόλεμος στη γειτονική χώρα –στην Ουκρανία– και τα drones ανήκαν στη Ρωσία, η οποία συμμετέχει ενεργά σε αυτή τη σύγκρουση. Η κατάρριψη drones, ακόμη και αεροσκαφών,

είναι απολύτως δικαιολογημένη υπό αυτές τις συνθήκες. Η ενίσχυση της αεράμυνας των μελών του δεν είναι εδώ αρκετή ως αντίδραση από το ΝΑΤΟ. Αν θέλεις να αποτρέψεις, θα πρέπει να ανταποκριθείς στην κλιμάκωση, να τιμωρήσεις την παραβατική συμπεριφορά και να επιβάλεις κόστος. Θα πρέπει στο μεταξύ να σημειώσουμε ότι η αποστολή λίγων αναγνωριστικών drones πάνω από το Καλίνινγκραντ, ακόμη και αν δεν είχαν επιστρέψει, θα ήταν πολύ φθηνότερη από την κατάρριψη φθηνών ρωσικών drones με πολύ ακριβούς πυραύλους αέρος-αέρος ή εδάφους-αέρος», παρατήρησε στη συνομιλία μας ο Μάτους Χάλας, ο οποίος υπογράμμισε την παράμετρο που μπορεί να αποβεί κομβική στην αντιπαράθεση της Ρωσίας με τη Δύση: «Δεν έχω καμία αμφιβολία για τη δύναμη της δέσμευσης του άρθρου 5, συμπεριλαμβανομένων των ΗΠΑ. Αυτό που φοβάμαι όμως είναι το ενδεχόμενο η ρωσική ηγεσία να παρερμηνεύσει το περιβάλλον ασφαλείας στην Ευρώπη και τα μηνύματα που στέλνουμε. Ο πόλεμος στην Ουκρανία είναι ακριβώς αποτέλεσμα αυτής της μηχανικής. Και το ζήτημα είναι ότι δεν απουσιάζουν τα ανάμεικτα μηνύματα από τα μέλη του ΝΑΤΟ. Η Ρωσία έχει αποδείξει ότι είναι σε θέση να προβεί σε καταστροφικά λάθη και μερικές φορές φαίνεται να την ενθαρρύνουμε να μας θεωρεί αδύναμους».

Στο μυαλό του Πούτιν

Ακόμη μία διάσταση παρέθεσε από τη δική του οπτική ο Τζον Λάου: «Η Μόσχα ενθαρρύνεται από αυτό που θεωρεί “πραγματοσιμό” του Τραμπ. Ο Πούτιν αποφάσισε να μην αποδεχθεί τη γενναία συμφωνία που του προσέφερε ο Τραμπ στην Ουκρανία, επειδή πίστευε –και εξακολουθεί να πιστεύει– ότι μπορεί να επιτύχει μια καλύτερη συμφωνία, καταγράφοντας μια στρατιωτική νίκη στην Ουκρανία. Και δεν φοβάται τις ενισχυμένες δυτικές κυρώσεις, διότι γνωρίζει ότι ο Τραμπ δεν θέλει να τις επιβάλει».

“Απάντηση με πράξεις. Οι παραβιάσεις (με drones σε Πολωνία και Εσθονία) απαιτούν μια ισχυρότερη αντίδραση από το ΝΑΤΟ, διότι ακολουθούν ένα σαφές μοτίβο κλιμάκωσης.

Αντρες Κάσεκαμπ

“Δεν φοβάται τις κυρώσεις. Ο Πούτιν πιστεύει ότι μπορεί να επιτύχει μια καλύτερη συμφωνία, καταγράφοντας μια στρατιωτική νίκη στην Ουκρανία. Και δεν φοβάται τις ενισχυμένες δυτικές κυρώσεις, διότι γνωρίζει ότι ο Τραμπ δεν θέλει να τις επιβάλει.

Τζον Λάου

Κυριακή 5/10

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy

Σεπτεμβριανά 1955

Το οργανωμένο
πογκρόμ κατά του
Ελληνισμού της
Κωνσταντινούπολης

Η νύχτα τρόμου
και οι καταστροφές
της 6ης Σεπτεμβρίου
1955

Τα γεγονότα,
οι αιτίες,
οι συνέπειες

ΜΙΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΗ ΕΚΔΟΣΗ
με αποκαλυπτικές και ιστορικές φωτογραφίες, μαρτυρίες και συνεντεύξεις

Τα φαβορί

(βάσει αποδόσεων των στοιχηματικών εταιρειών)

Παναθηναϊκός
3.20 - 3.30

Ολυμπιακός
4.00

Ρεάλ Μαδρίτης
8.00 - 8.50

Φενέρμπαχτσε
10.00 - 11.00

Μονακό
11.00 - 12.00

Χάποελ Τελ Αβίβ
11.00 - 12.00

Παναθηναϊκός

Καλαϊτζάκης	26 ετών
Σλούκας	35
Ναν	30
Γκριγκόνις	31
Γκαντ	33
Οσμάν	30
Σαμοντούροφ	20
Μήτογλου	29
Ερνανγκόμεθ	30
Λεσόρ	30
Γιουρτσέβεν	27

Ηρθαν φέτος

Σορτζ	28
Τολιόπουλος	29
Ρογκαβόπουλος	24
Χολμς	32
Κουζέλογλου	30

μ.ό.
ηλικίας
29

ΠΡΟΠΟΝΗΤΗΣ
Ε. Αταμάν 59

Οι «αιώνιοι» στην αφετηρία

Ολυμπιακός

Γουόκιν	33
Λαρεντζάκης	32
Λι	26
Ντόρσεϊ	29
ΜακΚίσικ	35
Βεζένκοφ	30
Παπανικολάου	35
Φουρνιέ	33
Πίτερς	30
Φαλ	33
Μιλουτινόφ	31
Εβανς	29

Ηρθαν φέτος

Νετζήπογλου	22
Νιλικινά	27
Γουόρντ	28
Κ. Αντετοκούνμπο	28
Χολ	28

μ.ό.
ηλικίας
30

ΠΡΟΠΟΝΗΤΗΣ
Γ. Μπαρτζώκας 60

Τα μεγαλύτερα συμβόλαια

(σε εκατ. ευρώ)

Βασίλε Μίσιτς (Χάποελ)
4,67

Κέντρικ Ναν (Παναθηναϊκός)
4,5

Κέβιν Πάντερ (Μπαρτσελόνα)
4

Σέιν Λάρκιν (Ειφές)
3,75

Σάσα Βεζένκοφ (ΟΣΦΠ)
3,7

Κώστας Σλούκας (Παναθηναϊκός)
3,3

Μάικ Τζέιμς (Μονακό)
3

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΚΟΝΤΟΥ

Όπως συμβαίνει συχνά στα χρηματιστήρια όταν οι επενδυτές βιάζονται να προεξοφλήσουν τα αναμενόμενα καλά νέα και οδηγούν τις αγορές σε θεαματική άνοδο, έτσι και ο κόσμος του ευρωπαϊκού μπάσκετ έχει βιαστεί να χαρακτηρίσει τη φετινή Ευρωλίγκα ως «τη μεγαλύτερη όλων των εποχών», πριν καν η μπάλα χτυπήσει στο παρκέ μετά το πρώτο τζάμπολ!

Αυτός ο ενθουσιώδης χαρακτηρισμός δεν έχει να κάνει μόνο με την αύξηση των ομάδων από 18 σε 20, που συνεπάγεται και την αύξηση των αγωνιστικών της κανονικής διάρκειας από 34 σε 38, αλλά με την ποιότητα των ομάδων που θα βρεθούν σε λίγες μέρες στην αφετηρία της διοργάνωσης και υπόσχονται συναρπαστικές αναμετρήσεις, σε ένα άκρως ανταγωνιστικό και ποιοτικό επίπεδο.

Η θεαματική πινελιά αισιοδοξίας έρχεται αμέσως μετά τα μαύρα σύννεφα που άρχισαν να μαζεύονται πάνω από τον συνεταιρισμό των καλύτερων ευρωπαϊκών ομάδων όταν έγινε γνωστό ότι το NBA είναι πρόθυμο να ρίξει μια τεράστια γέφυρα από την άλλη πλευρά του Ατλαντικού, με τη φιλοδοξία να διεκδικήσει με δική του διοργάνωση ένα σημαντικό μερίδιο από την πίτα του ευρωπαϊκού μπάσκετ.

Ακόμη και αν αυτή η πρώτη αντίδραση είναι αντανακλαστική, η αλήθεια είναι ότι η Ευρωλίγκα εμφανίζεται αποφασισμένη να προχωρήσει σε μια θεαματική αλλαγή του σκηνικού, δημιουργώντας μια νέα, πολύ πιο λαμπερή, βιτρίνα.

Η αύξηση των ομάδων από 18

σε 20 είναι ένα πρώτο βήμα για να γιγαντωθεί ακόμη περισσότερο η διοργάνωση ώστε σε λίγα χρόνια να μην έχει σχεδόν τίποτα να ζηλέψει από τον μαγικό κόσμο του NBA. Το άνοιγμα στην πλούσια αγορά του αραβικού κόσμου με την είσοδο στην Ευρωλίγκα της Ντουμπάι BC είναι ένα πρώτο βήμα για τη μεταγίση νέου αίματος στον οργανισμό του ευρωπαϊκού μπάσκετ, παρότι καταλύονται τα γεωγραφικά κριτήρια.

Το φετινό ταξίδι του Παναθηναϊκού στην Αυστραλία και το επερχόμενο στην Κίνα το επόμενο καλοκαίρι είναι ένα ξεκάθαρο άνοιγμα σε νέες αγορές, με συνθήκες ικανές να δημιουργήσουν σύντομα νέες ισορροπίες σε ένα άθλημα που έχει πολύ ψηλό ταβάνι και καλές προοπτικές να διεκδικήσει πολύ μεγαλύτερο μερίδιο απ' αυτό που του έχει αφήσει το ποδόσφαιρο, το δημοφιλέστερο ομαδικό σπορ στην Ευρώπη.

Οι καινοτομίες θα επεκταθούν και σε καθαρά οικονομικό επίπεδο, με νέους περιορισμούς που

Φιλόδοξοι πρωτάρηδες

Χάποελ Τελ Αβίβ και Ντουμπάι BC κάνουν ντεμπούτο στη διοργάνωση με φιλοδοξίες. Ίδιας η ισραηλινή ομάδα ξόδεψε πακτωλό χρημάτων για τη στελέχωσή της προσφέροντας το ακριβότερο συμβόλαιο στην Ευρώπη στον Βασίλε Μίσιτς.

στοχεύουν στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας και στη γεφύρωση των μεγάλων διαφορών που προκύπτουν αγωνιστικά, ανάλογα με το πόσο βαθιά είναι η «τσέπη» των ομάδων.

Το «salary cap»

Με τους νέους κανόνες που άρχισε να επιβάλλει σταδιακά, η Ευρωλίγκα στοχεύει στη δημιουργία ενός ιδιόρρυθμου «salary cap» σε διαφορετικούς άξονες σε σύγκριση με το NBA, ώστε να μειωθούν οι αποστάσεις, οι πιο «μικροί» να πάρουν... μπόι και να παίξουν κυρίαρχο ρόλο στο παι-

Φινάλε στην Αθήνα

Το Final-4 επιστρέφει στην Ελλάδα ύστερα από 19 χρόνια, στο υπερσύγχρονο Telekom Center Athens – μια χρυσή ευκαιρία για τον Παναθηναϊκό και τον Ολυμπιακό να διεκδικήσουν με ισχυρές πιθανότητες το τρόπαιο.

χνίδι. Όπως συμβαίνει, δηλαδή, στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, όπου τα τελευταία επτά χρόνια, έχουν αναδειχθεί επτά διαφορετικές ομάδες πρωταθλήτριες! Με 20 ομάδες από φέτος στην αφετηρία μέχρι να γίνουν προσεχώς 24 και μεταγενέστερα 32, ο πήχως της δυσκολίας αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά, όχι απαραίτητα μόνο και μόνο επειδή θα συμπεριστεί περισσότερο ένα ήδη πολύ βεβαρημένο πρόγραμμα για να χωρέσουν με έζητρα «διαβολοβδομάδες» αυτές οι τέσσερις παραπανίσσιες αγωνιστικές.

Με το σύστημα που καθιερώ-

θηκε τα τελευταία δύο χρόνια, έξι ομάδες προκρίνονται απευθείας στα play-offs της διοργάνωσης και άλλες τέσσερις θα διεκδικήσουν μέσω play-in τα άλλα δύο εισιτήρια. Αυτή η συνθήκη οδηγεί στις μισές (τις 10 από τις 20) ομάδες σε πρόωρη έξοδο από το παιχνίδι, με πιθανό σενάριο πολλά να κριθούν σε πολλαπλές ισοβαθμίες και με μικρές λεπτομέρειες να αλλάζουν στο σκηνικό από τη μία αγωνιστική στην άλλη.

Τα καλά νέα είναι ότι οι δύο ελληνικές ομάδες ξεκινούν φέτος από ξεκάθαρη θέση φαβορί, με πολλούς από τους «ειδικούς» του μπάσκετ να θεωρούν πολύ πιθανό το σενάριο να τερματίσουν ο Παναθηναϊκός και ο Ολυμπιακός (με όποια σειρά θέλετε) στις θέσεις 1-2 της κανονικής διάρκειας του πρωταθλήματος των 38 αγωνιστικών.

Τα ακόμη καλύτερα νέα είναι ότι το Final Four της Ευρωλίγκας θα φιλοξενηθεί φέτος στην Αθήνα, 19 χρόνια μετά το 2007 που διεξήχθη στο ΟΑΚΑ. Όσο κι αν ο

Ολυμπιακός προσπάθησε σχεδόν εμμονικά να αποδομήσει την ελληνική υποψηφιότητα λόγω του (θεωρητικού, κυρίως ψυχολογικού) πλεονεκτήματος που θα έχει ο Παναθηναϊκός εάν φτάσει έως το μεγάλο ραντεβού του Μαΐου, η αλήθεια είναι ότι η διεξαγωγή του τελικού τουρνουά στο ανακαινισμένο και υπερσύγχρονο Telekom Center Athens προσφέρει μια χρυσή ευκαιρία να έλθει για 11η φορά το βαρύντιμο τρόπαιο στην Ελλάδα, είτε σε πράσινο είτε σε ερυθρόλευκο φόντο.

Όλες οι ομάδες που κυριαρχούν αγωνιστικά τα τελευταία χρόνια έχουν ενισχυθεί σημαντικά, άλλες κρατώντας (με καλές μεταγραφικές «ενέσεις») τον βασικό κορμό τους, όπως ο Παναθηναϊκός και ο Ολυμπιακός, άλλες με ριζικό «λιφτινγκ» όπως η εν ενεργεία πρωταθλήτρια Φενέρμπαχτσε, μαζί με τις Ρεάλ, Εφές και Μπαρτσελόνα. Είναι πρόωρο να εκτιμήσει κανείς ποια ομάδα δεύτερης ταχύτητας θα παίξει σημαντικότερο ρόλο απ' αυτόν που ορίζουν οι προδιαγραφές της ή σε ποιο επίπεδο θα κινηθούν οι «Στακτοπούτες» Χάποελ Τελ Αβίβ και Ντουμπάι BC.

Και οι δύο έξιζαν πολύ χρήμα στην αγορά για να ενισχυθούν μεταγραφικά, με την ισραηλινή ομάδα να προσφέρει ένα μυθικό συμβόλαιο 4,67 εκατ. ευρώ ετησίως στον Μίσιτς για να την επιλέξει και να την καθοδηγήσει. Υπάρχουν πλέον πολλά συμβόλαια άνω των 2 εκατ. ευρώ που άλλες χρονιές τα απολάμβαναν μόνο οι πολύ λαμπεροί παίκτες, σε μία ακόμη σαφή ένδειξη ότι η Ευρωλίγκα γιγαντώνεται σε όλα τα επίπεδα, φιλοδοξώντας να αποτελέσει το αντίπαλον δέος του NBA!

Το οικονομικό και οι Κύπριοι διαιτητές...

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Δεν έχει υπάρξει ακόμη επίσημη τοποθέτηση, μα ως non paper προς τη δημοσιογραφική φαμίλια, έχει ήδη κυκλοφορήσει. Ότι, δηλαδή, η κάθοδος των ξένων διαιτητών ολόενα και δυσκολεύει, ελέω του οικονομικού. Η εν λόγω διαρροή, πέραν της ουσίας, ότι δηλαδή οι ξένοι είναι πιο δύσκολο να έρχονται... είναι και πέρα για πέρα ανατρεπτική, αφού καταργεί το βασικό στόρι που φέρει την ΚΟΠ να είναι κάτι σαν ένα μικρό πλουσιοεμιράτο εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Από μόνον της τούτη η πτυχή, είναι σούπερ ενδιαφέρουσα, καθώς προσθέτει μια ακόμη παράμετρο στα της Ομοσπονδίας. Η ΚΟΠ, έχει συνδεθεί μ' όλα τα καλά στον κόσμο, μα η οικονομική στενότητα τις ποτέ δεν συζητήθηκε. Τώρα, με ποιο τρόπο, ποιος ευθύνεται και πώς έφτασε, –αν έφτασε– ο' αυτό στο σημείο, κανείς δεν ξέρει!

Καλά-καλά δεν γνωρίζουμε, αν όντως ευσταθεί μια τέτοια εξέλιξη ή αν τελικώς πρόκειται για μια ακόμη πρόφαση εκ μέρους της Ομοσπονδίας, για να παρατείνει την αμέριστη βοήθεια της προς τους Κύπριους διαιτητές! Αν όντως ισχύει κάτι τέτοιο, τότε θα πρέπει ν' αναγνωρίσουμε στη νέα διοίκηση, την αφοσίωσή της, ως προς την πρόθεσή της να μονιμοποιήσει τους εδώ διαιτητές, υποβαθμίζοντας τη συνεισφορά των ξένων. Από τον καιρό του Κούμα (πώς έλα πίσω, ό,τι είπαμε νερό και αλάτι), ξεκίνησε το παραμύθι με τους ξένους. Αρχικά προσπαθούσαν

να μας επιστημάνουν τον κίνδυνο μη εξέλιξης της κυπριακής διαιτησίας, επιρρίπτοντας ευθύνες στον τότε αρχι-διαιτητή Μάτζις (πώς έλα πίσω). Τάχατες τους ένοιωζε η προκοπή των Κυπρίων διαιτητών. Για τον Κύπριο, όμως, ποδοσφαιριστή ούτε λόγος. Τσιμουδιά. Μετέπειτα προσπαθούσαν να περάσουν την άποψη, ότι το επίπεδο των ξένων δεν πολυδιαφέρει απ' αυτό των δικών μας (εδώ γελάμε). Δεν ήθελε και πολύ, έβγαιναν πέντε-έξι δημοσιεύματα τέτοια και μεγάλη μερίδα του κόσμου το μάσαγε.

Πιο μετά και αφού τα επιχειρήματά τους αποδεικνύονταν αβάσιμα, ήρθε η νέα διοίκηση του Χάρη και μας είπε ότι η «μαμά» ΟΥΕΦΑ μάς μάλωσε, που συνθησάμε με τους ξένους. Χωρίς ποτέ να υπάρξει επίσημη αναφορά, χωρίς να υπάρξει ανάλογο προηγούμενο σ' άλλη χώρα της Ευρώπης... έτσι μας το είπαν μήπως και σιωπήσουμε. Έλα όμως που πέρασαν οι τρεις αγωνιστικές και ξεκίνησαν δειλά-δειλά όλοι να ζητούν ξένους!! Ακόμη και ομάδες που στήριζαν με σθένος τον νέο πρόεδρο!! Τι να μας πουν, τις να μας πουν... βγαίνει πια υπό μορφή non paper, ότι οικονομικά έχουμε κάποια στενότητα! Ποια; Η ΚΟΠ. Που αν κάτι είχε υπέρ της όλα αυτά τα χρόνια, δεν ήταν φυσικά η προώθηση ή η προστασία του ποδοσφαίρου, αλλά η οικονομική αυτάρκεια της! Είναι πάντως για ν' αναρωτιόσαι! Ποιο είναι πιο σοβαρό; Ότι ενδεχομένως έχουν όντως πρόβλημα οικονομικό ή ότι θέλουν διακαώς να διατηρήσουν τους Κύπριους, πάνω στους οποίους ομολογουμένως ασκείται πιο εύκολο ο όποιος έλεγχος;

Οι ξένοι (φυσιολογικά) ξανάρχονται!

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑ

Πόσοι πραγματικά πίστεψαν ή εκτίμησαν πως θα μπορούσε να ήταν εφικτός ο στόχος για μόνο Κύπριους διαιτητές μέχρι την ολοκλήρωση του πρώτου γύρου; Όσο καλή και να ήταν (και δεν αμφισβητείται) η πρόθεση της ΚΟΠ να στήριζε τους Κύπριους διαιτητές, μάλλον και ο ίδιος ο πρόεδρος της Ομοσπονδίας, ο οποίος αρκετές φορές τόνισε την πρόθεση και εξέφρασε την εμπιστοσύνη του, γνώριζε πως οι πιθανότητες να δικαιωθεί για την απόφαση αυτή δεν ήταν αρκετές. Και είναι απλή η εξήγηση γι' αυτό.

Την ανάγκη για συμμετοχή ξένων διαιτητών και στο φετινό πρωτάθλημα, δεν τη δημιούργησε ούτε η διαχρονική προκατάληψη, ούτε οι υπερβολικές αντιδράσεις, ούτε αδικαιολόγητες φωνές διαμαρτυρίας. Την ανάγκη επιστροφής ξένων διαιτητών στη χώρα μας, τη δημιούργησε η καλύτερη την επαναβεβαίωση, η αδυναμία της κυπριακής διαιτησίας, έστω σε σχετικά μικρό δείγμα τεσσάρων αγωνιστικών. Με σοβαρά λάθη που έγιναν, κάποια από τα οποία μάλλον δεν διορθώθηκαν ούτε στη δεύτερη ευκαιρία που παρέχει το VAR και γενικότερα στη διαχείριση και παρουσία κάποιων διαιτητών, σε συγκεκριμένα παιχνίδια.

Καλή η στήριξη, σωστή ως απόφαση η εμπιστοσύνη και αναγκαία η πίστωση χρόνου, για την αξιολόγηση των διαιτητών. Από πού, ωστόσο, θα μπορούσε να αντλήσει κάποιος αισιοδοξία για μια καλύτερη φετινή παρουσία των Κυπρίων διαιτητών

και πολύ περισσότερο απαλλαγή από την ανάγκη συμμετοχής ξένων διαιτητών στο πρωτάθλημα; Οι ίδιοι, στην πλειονότητά τους, διαιτητές αποτέλεσαν και πέρσι και τα προηγούμενα τελευταία χρόνια, τον βασικό κορμό των επιλογών για τους ορισμούς, με γνωστά τα αποτελέσματα, τα προβλήματα και την ανάγκη συμμετοχής ξένων, τόσο στο γήπεδο όσο και στο βανάκι του VAR. Πώς θα μπορούσαν δηλαδή να μεταμορφωθούν σε πολύ καλύτερους διαιτητές, απλώς και μόνο επειδή θα οριζόνταν μόνο αυτοί στους αγώνες;

Το πρόβλημα, πολλές φορές, επιδεινώνεται από τις υπερβολικές αντιδράσεις ή και τις πείσεις που ασκούνται σε βάρος διαιτητών, στις πλείστες των περιπτώσεων, όμως, μόνοι τους οι διαιτητές, με τα λάθη ή την ατομία τους, έχουν φέρει σε δύσκολη θέση τον εαυτό τους. Και όταν ξεκαθάρες φάσεις δεν αξιολογούνται σωστά, αρχικά από τον διαιτητή και στη συνέχεια από τον βαρίστα, φυσιολογικά τα όσα ακολουθούν, όπως και τώρα...

Σύμφωνοι, πως λύση του προβλήματος δεν αποτελούν οι ξένοι. Ούτε όμως και π... τυφλή εμπιστοσύνη, απλώς και μόνο γιατί πρέπει να στηριχθούμε στην κυπριακή διαιτησία. Άρα, πριν από οποιαδήποτε απόφαση για μόνο Κύπριους, θα πρέπει να προηγηθεί μια μακρά (λογική) περίοδος αναδιοργάνωσης, εκπαιδεύσεως, σωστής αξιολόγησης για τις όποιες προσθαφαίρειες στον κατάλογο και αν διαφανεί πως κάτι αλλάζει, τότε και μόνο να επιχειρηθεί το δύσκολο επόμενο βήμα...

Μεταβολές εβδομάδας			Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ.								
-0,48%	Χ.Α.	0,07%	0,00%	-0,67%	0,26%	-0,59%	0,15%	4,08%	-0,59%

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΣΙΠ

Επενδύσεις 18,2 δισ. δολαρίων από την Ινδία

Στην προσπάθειά της να μειώσει την εξάρτησή της από τις εισαγωγές μικροεπεξεργαστών, να διασφαλίσει την επάρκειά τους για τους στρατηγικής σημασίας τομείς της οικονομίας της, αλλά και να διεκδικήσει μεγαλύτερο μερίδιο από την παγκόσμια αγορά ηλεκτρονικών, η Ινδία επενδύει 18,2 δισ. δολ. στην παραγωγή μικροεπεξεργαστών. Η χώρα έχει θέσει σε εφαρμογή το σχέδιο «Αποστολή μικροεπεξεργαστές», που αποσκοπεί στην ανάπτυξη πλήρους εφοδιαστικής αλυσίδας για τον κλάδο. **Σελ.10**

ΕΛΛΑΔΑ

Νέοι κανόνες και περιορισμοί για Airbnb

Την επέκταση της απαγόρευσης νέων αδειών για βραχυχρόνια μίσθωση εξετάζει η κυβέρνηση. Ψηλά στην υπό κατάρτιση λίστα είναι η Θεσσαλονίκη, η Χαλκιδική, η Σαντορίνη, η Πάρος αλλά και περιοχές της Κρήτης. **Σελ. 12**

Σπάει τα κοντέρ και φέτος ο τουρισμός

Υφυπουργός Τουρισμού: Στον τομέα του τουρισμού η επιτυχία δεν είναι ποτέ δεδομένη

Με αριθμούς ρεκόρ αναμένεται να κλείσει το 2025 για τον τουρισμό της Κύπρου, σύμφωνα με τον υφυπουργό Τουρισμού Κώστα Κουμή. Ειδικότερα, καταγράφεται άνοδος 10% στις αφίξεις σε σχέση με πέρσι και άνοδος που ξεπερνά το 40% σε ορίζοντα

τριετίας, όπως ανέφερε ο κ. Κουμής. Από πλευράς εσόδων σημειώνεται άνοδος που ξεπερνά το 20%, αριθμός που αποτελεί την υψηλότερη άνοδο μεταξύ όλων των ευρωπαϊκών χωρών της Μεσογείου, πρόσθεσε ο υφυπουργός Τουρισμού. Την ίδια ώρα, η

Κύπρος φαίνεται να κερδίζει το στοίχημα της γερμανικής αγοράς. Αναφορικά με το στοίχημα της επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου, ο κ. Κουμής επισήμανε ότι απαιτεί θυσίες από τις τοπικές επιχειρηματικές κοινότητες. Λόγω της παρατεταμέ-

νης εποχικότητας, έχει εδραιωθεί κουλτούρα εργασίας εννιά μηνών, γεγονός το οποίο λειτουργεί ανασταλτικά στην ευρύτερη προσπάθεια για μετάβαση στον ολόχρονο τουρισμό, είπε χαρακτηριστικά ο κ. Κουμής. Σε σχέση με τις προκλήσεις του τομέα ο

κ. υφυπουργός ανέφερε ότι είναι σημαντικό, ο κάθε προορισμός να προχωρεί σε δράσεις εμπλουτισμού του προσφερόμενου προϊόντος, καθώς ο ανταγωνισμός σε διεθνές επίπεδο εντείνεται και η επιτυχία δεν είναι ποτέ δεδομένη. **Σελ.4**

Τσουνάμι φθηνών κινεζικών προϊόντων στις αγορές

Η πλημμύρα φθηνών κινεζικών προϊόντων προκαλεί ανησυχία σε πολλές χώρες, καθώς οι εγχώριες βιομηχανίες τους δέχονται ισχυρή πίεση. Μετά τους αμερικανικούς δασμούς, το Πεκίνο αντί να μειώσει την παραγωγή του στράφηκε προς νέες αγορές, όπως η Ινδία, η Αφρική και η Νοτιοανατολική Ασία, όπου οι εξαγωγές του έφτασαν σε ιστορικά υψηλά επίπεδα. Ειδικότερα, καταγράφεται ρεκόρ εμπορικού πλεονάσματος ύψους \$1,2 τρισ. δολ., παρά τους δασμούς από την κυβέρνηση Τραμπ. **Σελ. 11**

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ

Απέδωσε η ένταξη στο Χ.Α.

Η απόφαση της Τράπεζας Κύπρου να ενταχθεί στο Χρηματιστήριο Αθηνών και να αποχωρήσει από αυτό του Λονδίνου, έχει αποδειχθεί μέχρι στιγμής ορθή. Η τιμή της μετοχής της τράπεζας ανέβηκε, η κεφαλαιοποίηση επίσης, αλλά και η εμπορευσιμότητα. **Σελ. 5**

ΜΕΤΩΠΟ ΑΤΑ

Προσπάθεια να κρατηθεί ζωντανή η προοπτική

Με διάθεση συμβιβασμού πραγματοποιήθηκε η συνάντηση μεταξύ των συνδικαλιστικών οργανώσεων και του υπουργού Εργασίας για την ΑΤΑ. Ο κ. Παναγιώτου φαίνεται ότι δίνει μάχη για αποτροπή μιας παναπεργίας, ανοίγοντας τα χαρτιά του στις συντεχνίες αναφορικά με το πλαίσιο στο οποίο προσανατολίζεται η κυβέρνηση προκειμένου να πάρει σάρκα και οστά η διακήρυξη «ΑΤΑ για όλους». **Σελ. 7**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Πλαίσιο προϋπολογισμού Ε.Ε. 2028-2034

Στην παρούσα φάση, βρίσκεται σε εξέλιξη η συζήτηση αναφορικά με το πλαίσιο του προϋπολογισμού της Ε.Ε. για την περίοδο 2028-2034. Το θέμα θα αποτελέσει βασική προτεραιότητα τους επόμενους μήνες, οι οποίοι συμπίπτουν με την Κυπριακή Προεδρία (Ιανουάριος - Ιούνιος 2026), με στόχο την αντιμετώπιση πολλαπλών προκλήσεων.

Οι βασικές προκλήσεις περιλαμβάνουν: (α) θέματα ασφάλειας, δεδομένων των συνεχιζόμενων πολέμων στην Ουκρανία και το Ισραήλ, (β) τον εντεινόμενο εμπορικό πόλεμο που επηρεάζει ανοικτές οικονομίες, όπως την Ε.Ε., (γ) την περιορισμένη πρόοδο στο μείζον ζήτημα της δημοσιονομικής ένωσης, (δ) θέματα ανταγωνιστικότητας και, ειδικότερα, την υστέρηση στο τεχνολογικό πεδίο έναντι των

ΗΠΑ και της Κίνας, (ε) τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, (στ) έλεγχο των μεταναστευτικών ροών και κοινωνική ενσωμάτωση των αλλοδαπών που διαμένουν νόμιμα στην Ε.Ε., και (ζ) θέματα επέκτασης του ρόλου της Ε.Ε. προς την Ουκρανία και τα Βαλκάνια.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, κατέθεσε προσχέδιο με συνολικό προϋπολογισμό ύψους €2 τρισ. ή 1,26% του ΑΕΠ, που είναι ουσιαστικά υψηλότερος σε σύγκριση με προηγούμενες περιόδους. Βασικό νέο στοιχείο είναι η δημιουργία ειδικού ταμείου ανταγωνιστικότητας, με στόχο την υλοποίηση των πορισμάτων της έκθεσης Ντράγκι για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας σε τομείς αιχμής, κυρίως μέσω κατακόρυφης αύξησης δημόσιων δαπανών και

παροχής κινήτρων για ιδιωτικές επενδύσεις.

Αυξημένες δαπάνες προβλέπονται για ενίσχυση της άμυνας, καθώς και για την προστασία των εξωτερικών συνόρων, με στόχο τον περιορισμό της παράνομης μετανάστευσης. Ιδιαίτερα αμφιλεγόμενο θέμα αποτελούν οι δαπάνες για καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, με αριθμό χωρών και πολιτικών κομμάτων να απαιτούν την υιοθέτηση λιγότερο φιλόδοξων στόχων.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επισημαίνει την αναγκαιότητα δυναμικής ενίσχυσης των χρηματοδοτικών της πόρων και, προς τον σκοπό αυτό, προτείνει μια σειρά νέων πόρων, για τους οποίους οι συζητήσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο αναμένονται να είναι δύσκολες. Παράλληλα, επιδιώκει την απλοποίηση των δι-

αδικασιών προς υλοποίηση του φιλόδοξου προγράμματός της.

Κατά το πρότυπο της αποκεντρωμένης προσέγγισης στα πλαίσια της χρηματοδότησης των προγραμμάτων Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης για αντιμετώπιση της πανδημίας, το προσχέδιο προβλέπει τη διαμόρφωση προϋπολογισμών για κάλυψη των αναγκών περιφερειακής και κοινωνικής ανάπτυξης για κάθε χώρα μέλος της Ε.Ε. ξεχωριστά. Οι χρηματοδοτήσεις θα παραχωρούνται με βάση την επίτευξη προκαθορισμένων ποσοτικών κριτηρίων, διαδικασία που συνιστά απλοποίηση σε σύγκριση με τις υφιστάμενες διαδικασίες αξιολόγησης.

Οι αντιδράσεις στο προσχέδιο του προϋπολογισμού είναι ανάμικτες, με αριθμό χωρών, π.χ. τη Γερμανία, να διατυπώνουν αντιρρήσεις, κυρίως σε

ό,τι αφορά το αυξημένο μέγεθος του προϋπολογισμού. Η εξεύρεση χρυσής τομής αποτελεί πρόκληση και η Κυπριακή Προεδρία οφείλει να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για επίτευξη κοινά αποδεκτής λύσης.

Μια πιθανή συμβιβαστική πρόταση θα μπορούσε να είναι η μικρότερη, σε σύγκριση με την προτεινόμενη, αύξηση του προϋπολογισμού, με ταυτόχρονη αναδιάρθρωση και επικέντρωση των δαπανών στην ενίσχυση της ασφάλειας και της τεχνολογίας. Πρόσθετο πρόβλημα προκύπτει και οι προβλεπόμενες αυξημένες δαπάνες για διεύρυνση της Ε.Ε. προς Ουκρανία και βαλκανικές χώρες.

Ο Ανδρέας Χαραλάμπους και ο Ομήρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι και οι απόψεις που εκφράζουν είναι προσωπικές.

We accelerate what's possible

so you can

turn vision into value

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Θεμελιώδης αποτυχία

Παρόλο που η κυπριακή οικονομία παρυσιάζει συνθήκες πλήρους απασχόλησης, το ενδιαφέρον των υποψηφίων για μια θέση στη Δημόσια Υπηρεσία είναι εντυπωσιακό, με τις μέχρι τώρα αιτήσεις να ανέρχονται στις 14.000. Μια εξέλιξη που αποδεικνύει πως όσα χρόνια και αν πέρασαν ο δημόσιος τομέας παραμένει ο εργοδότης επιλογής των νέων. Οι λόγοι μπορεί να αναζητηθούν στα ωφελήματα που συνοδεύουν τις θέσεις. Αναφερόμαστε σε μισθούς, συντάξεις, ωράρια, παροχές και βεβαίως ένα ελκυστικό μονοπάτι μισθολογικής ανέλιξης. Πράγματα που ο ιδιωτικός τομέας αδυνατεί να προσφέρει στους εργαζόμενους με αποτέλεσμα κάθε φορά που η κυβέρνηση έχει ανάγκες σε προσωπικό, κάτι που είχε χρόνια να συμβεί, οι εργοδότες να νιώθουν την πίεση. Το γεγονός και μόνο πως ακόμα και σήμερα μια θέση στο Δημόσιο αποτελεί πόλο έλξης, τότε μάλλον έχουμε περισσότερα θεμελιώδη οικονομικά προβλήματα από όσο πιστεύαμε.

● ● ● ●

Μακροχρόνιος και στην ακρίβεια

Νοέμβριο τελικά θα επιστραφούν τα 67,5 εκ. ευρώ που ζητά η Κομισιόν σε σχέση με τη χορηγία του έργου στο Βασιλικό για τη δημιουργία υποδομής τερματικού εισαγωγής υδροποιημένου φυσικού αερίου. Η εξέλιξη προέκυψε μετά από έκθεση του πρώην γενικού ελεγκτή, ο οποίος σημείωσε ευρήματα σε σχέση με τη διαδικασία κατακύρωσης του έργου σε κοινοπραξία με τη συμμετοχή Κινέζων, Ελλήνων και Νορβηγών. Η κυβέρνηση, προκειμένου να ανατρέψει την απόφαση, έκανε προσπάθειες να παρουσιάσει τα πραγματικά δεδομένα χωρίς αποτέλεσμα. Ως εκ τούτου, η χορηγία θα επιστρέψει, η εσωτερική πολιτική αντιπαράθεση θα συνεχιστεί και ο Κύπριος καταναλωτής θα παραμείνει δέσμιος σε ένα μακροχρόνιο ακριβή ηλεκτρικής ενέργειας.

● ● ● ●

Η παρέμβαση του Συμβουλίου Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας για αλλαγή του τρόπου υπολογισμού της ΑΤΑ περισσότερο περιπλέκει παρά διευκολύνει την κατάσταση.

Ο Ερντογάν χάλασε το πάρτι

Η δήλωση του Τούρκου προέδρου ότι κανένα έργο ενεργειακού ενδιαφέροντος δεν πρόκειται να ολοκληρωθεί στην περιοχή αν δεν συναινέσει η Τουρκία, προκάλεσε προβληματισμό σε Ελλάδα και Κύπρο, οι οποίες καλούνται να επανεξετάσουν ανάλογους σχεδιασμούς. Στο επίκεντρο της εξέλιξης βρίσκεται αυτή την περίοδο το καλώδιο ηλεκτρικής διασύνδεσης Κύπρου-Κρήτης, το οποίο «ταλαιπωρείται» από γεωπολιτικούς κινδύνους καθιστώντας το έργο μη βιώσιμο. Η εξέλιξη έρχεται να δικαιώσει όσους υποστήριζαν ότι η Τουρκία δεν πρόκειται να αφήσει το έργο να προχωρήσει. Οι δηλώσεις Ερντογάν αφή-

νουν εκτεθειμένη την ελληνική πλευρά, η οποία ως ο «ισχυρός» παράγοντας της κοινοπραξίας θεωρείται «υπεύθυνη» για να διασφαλίσει και να περιφρουρήσει το έργο.

● ● ● ●

Δεν συμφέρουν σε κανένα οι απεργίες

Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις είναι πιο ενωμένες από ποτέ στον αγώνα που δίνουν για αποκατάσταση της ΑΤΑ, αφού πιάνουν τον παλμό του κόσμου που βιώνει μια σκληρή καθημερινότητα και ο μήνας δύσκολα βγαίνει λόγω ακρίβειας. Τα πράγ-

ματα όμως είναι πολύ πιο πολύπλοκα από όσο φαίνονται, αφού οι συνδικαλιστές ζητούν αποκατάσταση, ενώ η κυβέρνηση βάζει στο τραπέζι επέκταση, η ΑΤΑ σε όλους, χωρίς προηγουμένως να τοποθετείται ξεκάθαρα για το ζητούμενο, δηλαδή την αποκατάσταση. Από την άλλη, οι εργοδότες βρίσκονται σε μια θέση που θα πρέπει να αντιμετωπίσουν ένα δύσκολο τοπίο, αφού θα πρέπει να αντιληφθούν προς τα πού θα κινηθούν εξελίξεις. Γνωρίζουν άλλωστε πως μιας λανθασμένη κίνηση αρκεί για να τινάξει την εργατική ειρήνη στον αέρα και να προκαλέσει σωρεία προβλημάτων σε μια πολύ θετική για την επιχειρηματικότητα περίοδο.

● ● ● ●

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Σταυροειδής Ελαστικότητα Ζήτησης

Ο πιο πάνω οικονομικός όρος αναφέρεται στο βαθμό αντίδρασης/ανταπόκρισης της ζήτησης ενός αγαθού στις μεταβολές της τιμής άλλων συναφών αγαθών, δηλ. υποκατάστατων και συμπληρωματικών. Η σταυροειδής ελαστικότητα ζήτησης υπολογίζεται συγκρίνοντας την ποσοστιαία μεταβολή στη ζήτηση ενός αγαθού με την ποσοστιαία μεταβολή στην τιμή ενός υποκατάστατου ή συμπληρωματικού αγαθού.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών

Μεταρρυθμίσεων συνέχεια

Ακόμα μια μεταρρύθμιση από τις πολλές που «κυνηγά» η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη σκοντάφτει στην πολιτική συναίνεση. Ο λόγος για την Ελεγκτική Υπηρεσία, αυτήν τη φορά, που θα μεταρρυθμιστεί με τη δημιουργία Ελεγκτικού συμβουλίου και αφαιρώντας κάποιες από τις αρμοδιότητες του γενικού ελεγκτή. Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι ο πρόσφατα διορισμένος γενικός ελεγκτής διαφωνεί με τις προτεινόμενες κυβερνητικές αλλαγές και βρίσκεται στο ίδιο χαράκωμα με την αντιπολίτευση, ζητώντας όπως οι μεταρρυθμίσεις κριθούν από το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο. Σύμφωνα με την πρόταση νόμου θα δημιουργηθεί τριμελές ελεγκτικό συμβούλιο που θα ασκεί συμβουλευτικό ρόλο προς τον γενικό ελεγκτή.

● ● ● ●

Νέοι «πελάτες» για τη βιομηχανία της ευεξίας

Της ΚΕΪΤ ΛΙΝΤΣΕΪ

Η δρ Τζένιφερ Γκλεν έχει παρατηρήσει πρόσφατα αλλαγές σε ορισμένους από τους ιδιοκτήτες κατοικίδιων που επισκέπτονται την κτηνιατρική κλινική της στο Μπρούκλιν της Νέας Υόρκης. Κατ' αρχάς, δεν ακολουθούν τις οδηγίες της. Ένας ιδιοκτήτης, για παράδειγμα, επιχείρησε να θεραπεύσει τις μολύνσεις στα αυτιά και στο δέρμα του σκύλου του με μπλόξιδο. Ένας άλλος προτίμησε αιθέρια έλαια αντί για τα συνήθη φάρμακα κατά των ψύλλων και των τσιμπουριών. Και υπάρχουν κι εκείνοι που, όταν γίνεται λόγος για εμβόλια, απαντούν ότι πρέπει πρώτα να κάνουν τη δική τους έρευνα.

«Αυτοί οι ιδιοκτήτες έχουν μόνο καλές προθέσεις», λέει η Γκλεν, κτηνίατρος στην κτηνιατρική κλινική του Γουίλιαμσπεργκ. «Όμως δεν συνειδητοποιούν ότι στην πραγματικότητα μπορεί να θέτουν σε κίνδυνο τα ζώα τους».

Παρόμοιες τάσεις παρατηρούνται και πέρα από τον χώρο της κλινικής, καθώς κάποιοι υιοθετούν μια εναλλακτική προσέγγιση στην υγεία των κατοικίδιων. Επιλέγουν συμπληρώματα αντί για φάρμακα, προτιμούν μείγματα μοιού κρέατος αντί για κροκέτες και εκφοράζουν επιφυλάξεις απέναντι στον εμβολιασμό.

Καινούργια αγορά

Η αυξανόμενη ζήτηση έχει δημιουργήσει μια νέα αγορά που συνδυάζει την υψηλής ποιότητας φροντίδα κατοικίδιων με τον χώρο της ευεξίας – δύο κλάδους που γνωρίζουν ραγδαία ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια. Νέες μάρκες λανθάνουν προϊόντα που θυμίζουν καταλόγους της Goop: ασβαγικά (ashwagandha) για το άγχος των κατοικίδιων, κολλοειδές ασήμι για την περιποίηση πηγών και πεπτιδία κολλαγόνου (collagen peptides), λογοπαίγνιο από purpy + peptides για τους πόνους στις αρθρώσεις. Η Buddy, μια εταιρεία συμπληρωμάτων για σκύλους, διαθέτει ένα προϊόν που περιέχει L-ταυρίνη μαζί με εκχυλίσματα από μπαμπού και μανιτάρια reishi, τα οποία –σύμφωνα με την εταιρεία–

Μία από τις γάτες της Τζόις Χσου τρώει το φαγητό που της έτοιμασε η ίδια στο σπίτι της στο Μπρούκλιν (κάτω). Αλέθει ένα μείγμα από τριών ειδών κρέας και στη συνέχεια προσθέτει συμπληρώματα, όπως ταυρίνη, βιταμίνη Ε και ιχθυέλαιο, και το μοιράζει σε ατομικά γυάλινα βάζα.

προάγουν «την ολιστική υγεία, ευεξία και μακροζωία των σκύλων». Ο συγκεκριμένος κλάδος αποτελεί φυσική συνέχεια της ευρύτερης «Goop-οποίησης» (μετατροπή της ευεξίας σε μόδα και μάρκετινγκ πολυτελείας) της αμερικανικής κουλτούρας, σημειώνει η Αντρέα Χερνάντες, συντάκτρια στο Snaxshot, ένα ενημερωτικό δελτίο για τρόφιμα. Η Μάντι Γκάι, μία από τις συνιδρύτριες της Buddy, λέει ότι οι άνθρωποι γίνονται ολοένα πιο επιλεκτικοί με τη δική τους διατροφή και ότι «είναι λογικό αυτό να αντικατοπτρίζεται και στον τομέα της φροντίδας των κατοικίδιων».

Πολλά από αυτά τα προϊόντα κυκλοφορούν στην αγορά ως «δημιουργημένα από κτηνίατρους» και «επιστημονικά τεκμηριωμένα», ωστόσο η εξάπλωσή τους έχει προκαλέσει ανησυχία σε μερίδα του κτηνιατρικού κόσμου. Ο Μάικλ Σαν Φίλιπο, εκπρόσωπος της Αμερικανικής Κτηνιατρικής Ενωσης, συνιστά στους ιδιοκτήτες κατοικίδιων να αντιμετωπίζουν με επιφυλακτικότητα τα προϊόντα που προβάλλουν «γενικούς ή αόριστους ισχυρισμούς για ενίσχυση της υγεί-

Πολλοί Αμερικανοί ξοδεύουν σήμερα περισσότερα από ποτέ για τα κατοικίδιά τους, κάτι που πιθανότατα τροφοδοτεί την άνθηση του κλάδου.

ας ή της ζωτικότητας», καθώς δεν υπόκεινται πάντοτε σε αυστηρούς ελέγχους. Τα συμπληρώματα για κατοικίδια δεν υπόκεινται σε άμεση ρύθμιση, προσθέτει, «γεγονός που μπορεί να αφήνει κενά ως προς την ακρίβεια της αναγραφής των συστατικών, τον ποιοτικό έλεγχο και τον κίνδυνο αλληλεπιδράσεων με άλλα φάρμακα».

Παρ' όλα αυτά, οι εταιρείες που πωλούν τα συγκεκριμένα προϊόντα έχουν βρει ένα ενθουσι-

ώδες κοινό, με κάποιους ιδιοκτήτες κατοικίδιων να εκθειάζουν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης τα οφέλη των συμπληρωμάτων για τη μακροζωία, τους πρωκτικούς αδένες και την υγεία των μυών. Η 28χρονη Τέιλορ Κοκρέλ, δημιουργός περιεχομένου από το Χιούστον, λέει ότι δεν δίνει ιδιαίτερη σημασία στη δική της διατροφή, αλλά έχει πειραματιστεί με διάφορα συμπληρώματα για τα κατοικίδια της.

«Έχω δοκιμάσει τα πάντα για να ββαιωθώ ότι τα κατοικίδια μου θα ζήσουν όσο το δυνατόν περισσότερο», λέει. Τελικά κατέληξε να χορηγεί στις τέσσερις γάτες της ένα συμπλήρωμα γαϊδουράγκαθου, που έχει σχεδιαστεί για να υποστηρίξει τη λειτουργία του ήπατος και των νεφρών. Η Κοκρέλ έχει και ένα σκύλο και δίνει σε όλα τα κατοικίδια της ωμό κρέας.

Η 31χρονη Τζόις Χσου, γραφίστρια στο Μπρούκλιν, ταΐζει και τις δύο γάτες της με ωμό κρέας. Οι ιδιοκτήτες κατοικίδιων μπορούν να προμηθευτούν έτοιμα ωμά γεύματα από το Διαδίκτυο. Ωστόσο, η ρουτίνα της Χσου είναι πιο περίπλοκη. Αλέθει η ίδια ένα μείγμα από κοτόπουλο, γαλοπούλα και βοδινό, αλλά και κουνέλι, μοσχοπόντικα και κάστορα (τα αγαπημένα τους, λέει).

Στη συνέχεια προσθέτει συμπληρώματα, όπως ταυρίνη, βιταμίνη Ε και ιχθυέλαιο, και μοιράζει το μείγμα σε ατομικά γυάλινα βάζα. Υπολογίζει ότι η διαδικασία αυτή της παίρνει περίπου οκτώ ώρες και συνιστά σε όποιον ενδιαφέρεται να δοκιμάσει αυτή τη διατροφή να συμβουλευτεί πρώτα κτηνίατρο. (Οι κτηνίατροι γενικά θεωρούν τις δίαιτες με ωμό κρέας επικίνδυνες, καθώς αυξάνουν τον κίνδυνο έκθεσης σε παθογόνα που μεταδίδονται μέσω της τροφής.)

Πολλοί Αμερικανοί ξοδεύουν σήμερα περισσότερα από ποτέ για τα κατοικίδια τους, κάτι που πιθανότατα τροφοδοτεί την άνθηση της βιομηχανίας ευεξίας για ζώα. Υπάρχουν, ωστόσο, ενδείξεις ότι και η μείωση της εμπιστοσύνης προς τους κτηνίατρος συμβάλλει σε αυτή την

τάση. Έρευνα που δημοσιεύθηκε φέτος έδειξε ότι «μια σημαντική μειοψηφία» ιδιοκτητών κατοικίδιων δηλώνει πως δεν εμπιστεύεται πλέον τον κτηνίατρό της – αντανάκλαση της γενικότερης αυξανόμενης δυσπιστίας απέναντι στους γιατρούς.

Καχυποψία και δυσπιστία

Η δυσπιστία απέναντι στα εμβόλια έχει γίνει πλέον συχνό φαινόμενο στους ιδιοκτήτες κατοικίδιων. Το 2023, έρευνα σε 2.200 ιδιοκτήτες σκύλων στις ΗΠΑ έδειξε ότι το 52% διστάζει να εμβολιάσει τα ζώα του και το 37% θεωρούσε τα εμβόλια μη ασφαλή. Καθώς πολλοί κτηνίατροι αμείβονται εν μέρει βάσει εσόδων, ορισμένοι ιδιοκτήτες υποψιάζονται ότι τους προωθούνται περιττές υπηρεσίες και προιόντα, ιδίως από τη στιγμή που οι τιμές έχουν αυξηθεί πάνω από 60% την τελευταία δεκαετία. Μια πρόσφατη έρευνα έδειξε ότι περίπου οι μισοί ιδιοκτήτες επέλεξαν να μην επισκεφθούν τον κτηνίατρο ή να μην ακολουθήσουν τη συνιστώμενη φροντίδα, κυρίως λόγω κόστους.

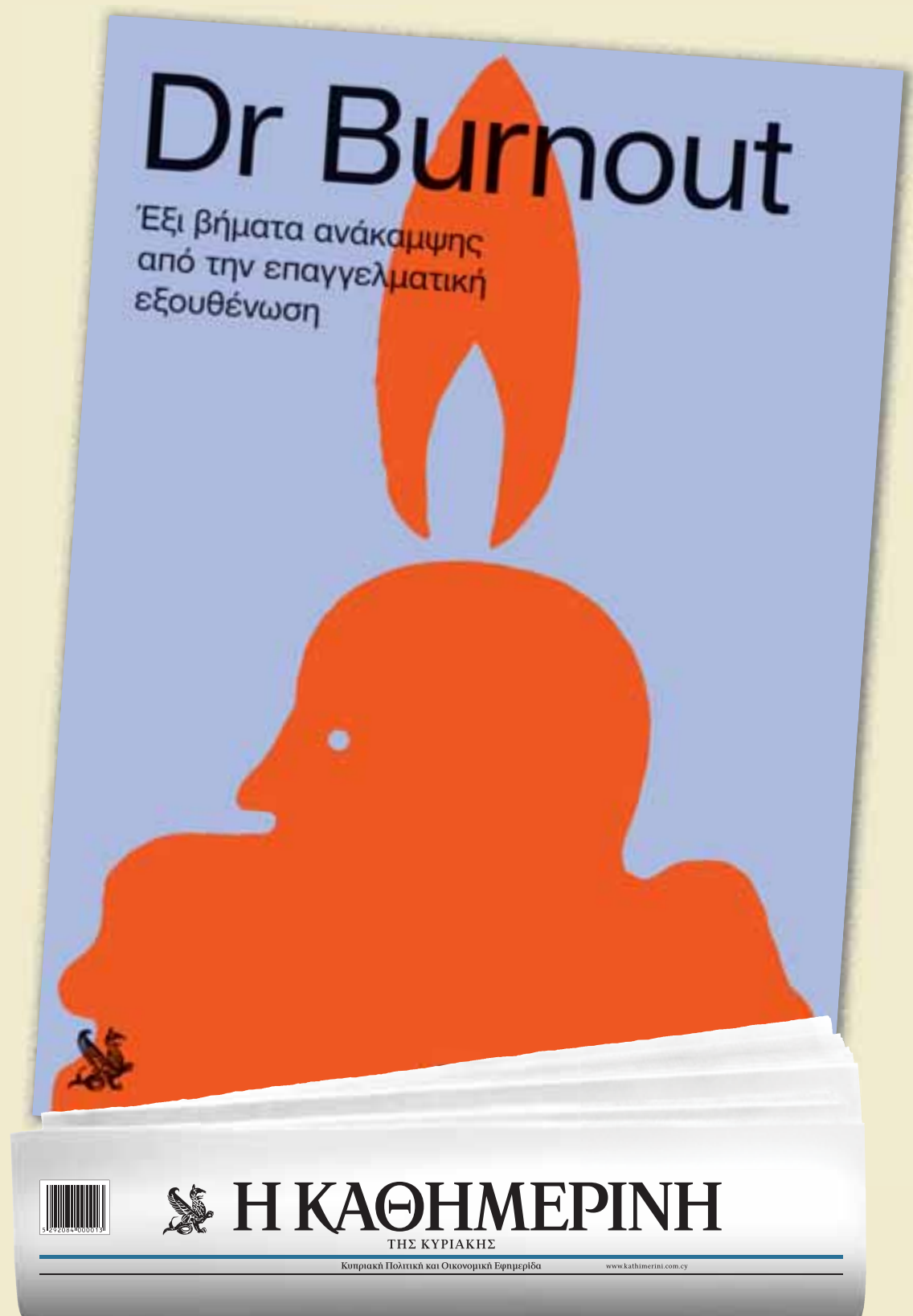
Για ένα διάστημα, ο 32χρονος Ντέβαν Τζόζεφ από το Μπρούκλιν, που εργάζεται στον χώρο της παραγωγής ήχου και του podcasting, χορηγούσε Prozac στον γερμανικό ποιμενικό του, τον Ολι, για το άγχος. Ωστόσο, η ανανέωση της συνταγής απαιτούσε επίσκεψη στον κτηνίατρο κάθε δύο μήνες, με κόστος 75 δολαρίων, ποσό που έκρινε υπερβολικό. Έτσι, διέκοψε τη θεραπεία.

Για άτομα όπως ο Τζόζεφ, κάποια προϊόντα ευεξίας –ακόμη κι αν είναι ακριβά– μπορεί να μοιάζουν οικονομικότερη επιλογή από τις παραδοσιακές συστάσεις των κτηνίατρων (κατέληξε σε λικουδιές με κάνναβη). Ορισμένες νεοφυείς επιχειρήσεις έχουν ενσωματώσει αυτή τη λογική στις στρατηγικές μάρκετινγκ. Η Kayode, μια εταιρεία συμπληρωμάτων διατροφής, υποστηρίζει ότι τα πεπτιδία κολλαγόνου (collagen peptides) που διαθέτει μπορούν να «αποτρέψουν την ανάγκη για ακριβά φάρμακα ή ενέσεις στον κτηνίατρο».

Τι κάνεις όταν δεν αντέχεις τη δουλειά σου;

Ένα αποκαλυπτικό βιβλίο
για την επαγγελματική
εξουθένωση.

Μια χρήσιμη έκδοση που
σας βοηθά να καταλάβετε
αν κινδυνεύετε να βρεθείτε
σε αυτή την κατάσταση και
να σχεδιάσετε τα βήματα
ανάκαμψής σας.

Κυριακή
5 Οκτωβρίου

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy

Συνέντευξη στη **ΔΩΡΙΤΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Ρεκόρ αφίξεων από τη γερμανική αγορά αναμένεται μέχρι το τέλος του έτους, σύμφωνα με τον υφυπουργό Τουρισμού Κώστα Κουμή. Ο κ. Κουμής ανέφερε ότι καταγράφεται σημαντική άνοδος σε σχέση με το προηγούμενο έτος και μεγάλη άνοδος σε ορίζοντα τριετίας αναφορικά με τις αφίξεις, ενώ από πλευράς εσόδων επισήμανε ότι καταγράφεται άνοδος που ξεπερνά το 20% και αποτελεί την υψηλότερη άνοδο μεταξύ όλων των μεσογειακών ευρωπαϊκών χωρών. Πρόκληση αποτελεί το φαινόμενο coolcation που έχει ήδη αρχίσει να δείχνει τα δόντια του σε προορισμούς με υψηλές θερμοκρασίες.

Πώς αξιολογείτε τη φετινή τουριστική περίοδο για την Κύπρο σε σχέση με τις προβλέψεις και τους στόχους που είχατε θέσει;

-Το έτος τρέχει όπως ακριβώς αναμέναμε. Ως κυβέρνηση είμαστε ικανοποιημένοι με τα μέχρι στιγμής αποτελέσματα και εκτιμώ ότι το ίδιο ικανοποιημένη είναι και η συντριπτική πλειονότητα της τουριστικής βιομηχανίας.

Καταγράφεται μια σημαντική άνοδος σε σχέση με το προηγούμενο έτος και μια πολύ μεγάλη άνοδος σε ορι-

Υπάρχει η κουλτούρα εργασίας των οκτώ μηνών για ορισμένους επιχειρηματίες, οι οποίοι εδώ και δεκαετίες επιλέγουν να κλείνουν τις επιχειρήσεις τους κατά τη χειμερινή περίοδο.

ζοντα τριετίες. Το πιο σημαντικό για εμάς είναι οι τουριστικές επιχειρήσεις να βιώνουν καλές οικονομικές περιόδους, προκειμένου να συσσωρεύουν έσοδα για να μπορούν να παραμένουν ανταγωνιστικές. Ειδικότερα, σε σχέση με το προηγούμενο έτος καταγράφεται άνοδος στις αφίξεις της τάξης του 10% και σε ορίζοντα τριετίας άνοδος που ξεπερνά το 40%. Αξιοσημείωτο είναι ότι, είχαμε βιώσει ένα πάρα πολύ καλό Απρίλιο, όπου για πρώτη φορά ξεπεράσαμε τις 400 χιλιάδες αφίξεις και θεωρείται ο καλύτερος Απρίλιος στην ιστορία του τουρισμού της χώρας μας, και ευελπιστούμε ότι παρόμοια αποτελέσματα θα καταγράψουν και οι μήνες που βρίσκονται στο τέλος της τουριστικής περιόδου.

Από πλευράς εσόδων καταγράφεται άνοδος που ξεπερνά το 20%, αριθμός που αποτελεί την υψηλότερη άνοδο μεταξύ όλων των ευρωπαϊκών χωρών της Μεσογείου. Θα ήθελα να προσθέσω ότι σε παγκόσμιο επίπεδο παρατηρείται μείωση στη μέση κατά κεφαλή δαπάνη τα τελευταία χρόνια και αυτό διότι οι επισκέπτες επιμένουν να ταξιδεύουν συχνότερα και να ξοδεύουν λιγότερα στους προορισμούς. Είμαστε επίσης στην εποχή που πάνε να επικρατήσουν οι αεροπορικές εταιρείες χαμηλού κόστους και ως εκ τούτου ταξιδεύουν και πρόσωπα που δεν έχουν την υψηλή εισοδηματική δύναμη που είχαν στο παρελθόν. Ως αποτέλεσμα, δαπανούνται λιγότερα στους προορισμούς. Στη χώρα μας ευτυχώς η μέση κατά κεφαλή δαπάνη ακόμα συγκρατείται και μάλιστα καταγράφεται και μια πολύ μικρή άνοδος σε σύγκριση με το 2019. Εκείνο που φαίνεται να μειώνεται στη χώρα μας είναι η μέση διάρκεια παραμονής λόγω του ότι μειώνεται η αγοραστική δύναμη των επισκεπτών, αλλά και ως

Κερδίζουμε το στοίχημα της γερμανικής αγοράς

Υφυπουργός Τουρισμού: Στον τομέα του τουρισμού η επιτυχία δεν είναι ποτέ δεδομένη

Διαπιστώνεται ενδιαφέρον από εγχώριους και ξένους επενδυτές για τη Μαρίνα της Πάφου - Στόχος μέχρι τον Ιανουάριο του 2027 να έχουμε καταλήξει σε επενδυτή.

αποτέλεσμα της αλλαγής του μείγματος της αγοράς.

-Πόσο κοντά είμαστε στον στόχο του ολόχρονου τουριστικού προορισμού και σε ποιες επαρχίες σημειώνονται αυτά αποτελέσματα αναφορικά με την άμβλυνση της εποχικότητας;

-Η μετεξέλιξη της χώρας μας από εποχικό καλοκαιρινό προορισμό σε ολόχρονο τουριστικό προορισμό αποτελεί διαχρονικό στόχο της πολιτείας και δεν μπορεί να επιτευχθεί από τη μια μέρα στην άλλη.

Οι επιτυχίες του τουρισμού εξαρτώνται τόσο από την αεροπορική σύνδεση όσο και από την ύπαρξη ή τη μη ύπαρξη των υποδομών. Δεν έχουν όλες οι επαρχίες την ίδια δυναμική, επειδή πολύ απλά διαφέρουν μεταξύ τους, κυρίως ως προς την ύπαρξη υποδομών, ή και τον πολεοδομικό σχεδιασμό. Η επαρχία της Πάφου για παράδειγμα οδεύει με ταχύτερους ρυθμούς προς τον ολόχρονο τουρισμό, επειδή καταρχάς το θέρετρο είναι συνδεδεμένο με την πόλη άρα υπάρχει ζωή ολόχρονα. Την ίδια ώρα, η Πάφος απολαμβάνει την αεροπορική σύνδεση η οποία λειτουργεί ενισχυτικά. Επίσης, το θέρετρο και η πόλη έχουν εμπλουτιστεί με νέα στοιχεία, όπως για παράδειγμα την ύπαρξη πανεπιστημίων. Θα πρέπει βέβαια να προσθέσουμε ακόμα τη βελτίωση της αισθητικής των χωριών της ορεινής Πάφου.

Ως υφυπουργείο διεξάγουμε άσκηση για να συλλεχθούν πληροφορίες και στοιχεία αναφορικά με τον κάθε επιμέρους προορισμό, με απώτερο σκοπό τη βελτίωσή τους, σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές και τους άλλους φορείς.

Είναι πολύ σημαντικό, ο κάθε προορισμός να προχωρεί σε δράσεις εμπλουτισμού του προσφερόμενου προϊόντος και είναι επίσης σημαντικό οι όποιες αδυναμίες που αναδύονται να ταχύνουν χειρισμού. Ας μην ξεχνάμε ότι ο τουρισμός είναι ένας τομέας πολύ ανταγωνιστικός, ότι σε διεθνές επίπεδο ο ανταγωνισμός εντείνεται, και ότι στον τομέα του τουρισμού η επιτυχία δεν είναι ποτέ δεδομένη.

-Πόσο έχει βελτιωθεί η αεροπορική σύνδεση της Κύπρου;

-Η τελευταία έκδοση του Aviation Council International καταδεικνύει ότι η Κύπρος είναι στη 2η θέση σε πανευρωπαϊκό επίπεδο ως προς την αύξηση της άμεσης συνδεσιμότητας συγκρινόμενη με το 2019.

Ταυτόχρονα, σημειώνεται ότι η Κύπρος βρίσκεται στην 1η θέση στην Ευρώπη ως προς το ποσοστό αύξησης στην άμεση αεροπορική συνδεσιμότητα, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος.

-Ποιες είναι οι ενδείξεις για την τουριστική κίνηση το φθινόπωρο φέτος; Αναμένετε να ξεπεράσουμε τις περσινές αφίξεις;

-Αναμένουμε ότι θα έχουμε έναν πολύ καλό Σεπτέμβριο και έναν πολύ καλό Οκτώβριο. Εξάλλου ο περσινός Οκτώβρης ήταν ο καλύτερος όλων των εποχών. Εκτιμούμε ότι και ο Νοέμβριος θα είναι σε καλά επίπεδα διότι υπάρχουν τουριστικές αφίξεις μέχρι τα μέσα Νοεμβρίου όπου πολλές τουριστικές μονάδες έχουν επιλέξει να παραμείνουν ανοικτές. Για να κερδίσουμε το στοίχημα των αφίξεων και των εσόδων τον Νοέμβριο είναι σημαντικό να ληφθεί συνειδητή απόφαση

από τις τουριστικές επιχειρήσεις να παραμείνουν ανοικτές. Αντιλαμβάνομαι ότι σ' αυτή την περίπτωση δεν υπάρχει εγγυημένη επιτυχία, ή εγγυημένο κέρδος αλλά η λήψη συνειδητής απόφασης είναι επιτακτική με ενδεχόμενο κόστος βεβαίως, για μικρό αριθμό ετών, μέχρι να επικοινωνηθεί το μήνυμα ότι ο προορισμός είναι πλέον σε λειτουργία.

-Έχουν γίνει ουσιαστικές προσπάθειες και ενέργειες από μεριάς του υφυπουργείου αναφορικά με την προσέλκυση χειμερινών επισκεπτών στην Κύπρο;

-Ο τουρισμός λειτουργεί στη βάση της ελκυστικότητας των θερέτρων και του οικονομικού κινήτρου από πλευράς των επιχειρήσεων. Η κυβέρνηση με το κίνητρο του υπουργείου Εργασίας που σπρώχνει τις επιχειρήσεις να μείνουν ανοικτές και κατά τη χειμερινή περίοδο. Ωστόσο, αυτό εναπόκειται στις επιχειρήσεις να το αξιοποιήσουν. Η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, που αποτελεί σταθμό για τον ολόχρονο τουρισμό, απαιτεί και «θυσία» από τις τοπικές επιχειρηματικές κοινότητες. Δυστυχώς λόγω της παρατεταμένης εποχικότητας, έχει εδραιωθεί κουλτούρα εργασίας 7-8 ή 9 μηνών για ορισμένους επιχειρηματίες ή και άλλους ενασχολούμενους με την τουριστική βιομηχανία. Αυτά λειτουργούν ανασταλτικά στην ευρύτερη προσπάθεια για μετάβαση στον ολόχρονο τουρισμό.

Ο ολόχρονος προορισμός υπονοεί την ύπαρξη και άλλων στοιχείων που θα προκαλούν αυξημένη ελκυστικότητα για τη χώρα. Μην ξεχνάμε και την προσπάθεια για τη χάραξη πο-

λιτικής για την κάθοδο θεματικών πάρκων στη χώρα μας, μια πολιτική που έχει ξεκινήσει εδώ και κάποιους μήνες και που ανέλαβε το υφυπουργείο Τουρισμού.

-Έχουμε καταφέρει να προσεγγίσουμε το προφίλ του χειμερινού τουρίστα; Σε ποιες μορφές τουρισμού ποντάρουμε;

-Σύμφωνα με τα στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας, οι επισκέπτες κατά τη χειμερινή περίοδο του 2024-2025, ήταν κατά 23% αυξημένοι σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, και φέτος ευελπιστούμε σε ακόμη καλύτερα αποτελέσματα. Διαπιστώνεται αυξημένη επισκεψιμότητα από τουρίστες με επίκεντρο τον αθλητικό τουρισμό κατά τη χειμερινή περίοδο. Οι μαραθώνιοι, οι αγώνες τριάθλου και η κάθοδος ομάδων στην Κύπρο για προετοιμασία δρουν ενισχυτικά. Την ίδια ώρα, ο συνεδριακός τουρισμός κινείται προς μια ανοδική πορεία. Στον αντίποδα, ο θρησκευτικός τουρισμός βιώνει μειωμένο ενδιαφέρον λόγω του ότι έχει αλλάξει το τουριστικό μείγμα.

-Έχει διαφοροποιηθεί η πεντάδα των τοπ αγορών μας λόγω της κατάστασης με το Ισραήλ;

-Έχει διαφοροποιηθεί το top πέντε των αγορών που προτιμούν την Κύπρο από το 2022 λόγω της απώλειας της ρωσικής αγοράς. Αν δεν συνέβαινε αυτό που έγινε το 2022, η ρωσική αγορά θα συνέχιζε να είναι δεύτερη αγορά στην Κύπρο κρατώντας κλίβες σε όλα τα τουριστικά θέρετρα, άρα δεν θα έδινε το δικαίωμα σε άλλες αγορές να μεγαλώσουν. Το γεγονός ότι κάηκε η ρωσική αγορά έδωσε το δικαίωμα στην αγορά της Πολωνίας, την αγορά του Ισραήλ και άλλες να μεγαλώσουν. Η αγορά της Ολλανδίας, της Σουηδίας και της Γερμανίας είναι σε σταθερά ανοδική πορεία. Για τη γερμανική αγορά πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ότι δεν είναι η αγορά που θα μεγαλώσει κατά 50% από τη μια μέρα στην άλλη αλλά σταδιακά εφόσον ικανοποιήσουμε τους επισκέπτες και τους τουριστικούς εταίρους. Από το 2019 μέχρι σήμερα έχει μεγαλώσει κατά 50% και από το 2023 έχει μεγαλώσει κατά 25%. Αυτή η πορεία μάς ικανοποιεί και φαίνεται ότι αυτό το έτος ίσως να έχουμε και ένα καινούργιο ρεκόρ αφίξεων σε σχέση με τη γερμανική αγορά. Προσωπικά εκείνο που θα ήθελα να διευκρινίσω, είναι ότι ως αγορά μας ενδιαφέρει τα μέγιστα, και θα κάνουμε ό,τι μπορούμε για να την μεγαλώσει περισσότερο.

-Μιλήστε μας για την πρόσφατη προκήρυξη της Μαρίνας Πάφου και τους τρόπους με τους οποίους θα αναβαθμίσει το τουριστικό προϊόν της επαρχίας.

-Το έργο είναι υψηλής σημασίας για τον τουρισμό της χώρας μας. Δεν αποτελεί εξαγγελία πολιτικού χαρακτήρα. Εμείς προχωρήσαμε με τη βολιδοσκοπήση της αγοράς και επικοινωνήσαμε με επενδυτές εντός και εκτός Κύπρου (ευρωπαϊκές εταιρείες και εταιρείες που εδρεύουν στη Μέση Ανατολή και στην Ασία) για να αντιληφθούμε τις απαιτήσεις τους. Θεωρώ ότι υπάρχει ενδιαφέρον. Πρόκειται για ένα μεγάλο έργο, που συμπεριλαμβάνει μαρίνα μεγέθους φιλοξενίας 1.000 σκαφών, με δυναμική δυνατότητα οικοδόμησης ξενοδοχειακής μονάδας ή και ανάπτυξης υποδομής για την υποδοχή κρουαζιερόπλοιοι. Εναπόκειται στον επενδυτή τι πλάνο θα καταθέσει. Το επόμενο στάδιο είναι η αξιολόγηση των σχετικών προτάσεων προκειμένου να καταλήξουμε στον επιθυμητό προσφοροδότη. Ο στόχος που έχει τεθεί είναι το αργότερο μέχρι τον Ιανουάριο του 2027 να έχουμε καταλήξει σε επενδυτή.

Το φαινόμενο coolcation χτυπά τις μεσογειακές χώρες

-Η κλιματική αλλαγή επηρεάζει άμεσα περιοχές με έντονη τουριστική δραστηριότητα. Πώς προσαρμόζεται η Κύπρος στις νέες συνθήκες;

-Είναι ξεκάθαρο ότι πλέον εκατομμύρια Ευρωπαίοι πολίτες γυρίζουν την πλάτη σε προορισμούς που σημειώνουν υψηλές θερμοκρασίες. Η πρόβλεψή μου είναι ότι τα επόμενα χρόνια ο Ιούλιος και ο Αύγουστος θα εμφανίζουν μειωμένη ζήτηση σε ολόκληρη τη Μεσόγειο όπου υπάρχουν υψηλές θερμοκρασίες. Το φαινόμενο του coolcation άρχισε ήδη να δείχνει τα πρώτα του σημάδια. Εκατομμύρια πολίτες, φαίνεται να προτιμούν προορισμούς με πιο ήπιες θερμοκρασίες. Το υφυπουργείο ξεκίνησε ήδη να εφαρμόζει και να ενθαρρύνει δράσεις που οδεύουν προς την πράσινη μετάβαση.

Επιβάλλεται συνεργασία όλων των

εμπλεκόμενων φορέων για την αντιμετώπιση του ζητήματος. Πρέπει να επενδύσουμε στο πράσινο για να αλλάξει και η εικόνα των προορισμών.

-Πότε εκτιμάτε ότι θα επιλυθεί οριστικά το ζήτημα της αδειοδότησης των ξενοδοχείων και τουριστικών καταλυμάτων;

-Το 2019 είχε ληφθεί μια απόφαση στη βάση της οποίας για πέντε χρόνια θα δινόταν το δικαίωμα στη βιομηχανία να εξασφαλίσει τις σχετικές άδειες. Η πενταετής αυτή περίοδος εξασφάλισης αδειών, ουσιαστικά λειτουργήσε ως περίοδος χάριτος.

Με την ανάληψη των καθηκόντων μας ως κυβέρνηση, αναλάβαμε δράση επί του θέματος και σήμερα το ποσοστό των αδειοδοτημένων μονάδων έφθασε το 19%, σε σύγκριση με 5% -6% που ήταν τον Μάρτιο του 2023.

Την ίδια στιγμή, έχει ψηφιστεί από τη Βουλή μετά από νομοσχέδιο που κατέθεσε το υφυπουργείο σχετικός νόμος, ο οποίος παρέχει περιθώριο στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις να

Εκατομμύρια επισκέπτες γυρίζουν την πλάτη σε προορισμούς με υψηλές θερμοκρασίες.

εξασφαλίσουν την κατά νόμο άδεια λειτουργίας μέχρι τα μέσα του 2027. Τονίζεται ότι, στις σχετικές πρόνοιες του τροποποιητικού νόμου, προβλέπεται διατάξεις οι οποίες καλύπτουν τα θέματα ασφάλειας και υγείας.

Από εκεί και πέρα, εναπόκειται στις ίδιες τις μονάδες να προβούν σε εκεί-

νες τις ενέργειες για να εξασφαλίσουν τις σχετικές άδειες. Τονίζω ότι, από πλευράς μας, δεν γίνεται καμία έκπτωση στα θέματα ασφάλειας και υγείας.

-Υπήρξαν αντιδράσεις από τους φορείς αναφορικά με το νέο νομοσχέδιο για τα κέντρα αναψυχής που προωθούνται στη Βουλή. Πώς τοποθετείστε;

-Θα ήθελα να ξεκαθαρίσω ότι πριν προωθηθεί στη Βουλή το νομοσχέδιο προηγήθηκε δυο φορές διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς και μάλιστα στη δική μου παρουσία. Διαφάνηκε από την πρώτη στιγμή ότι θα υπήρχαν αντιδράσεις, με τη συζήτηση να εστιάζεται γύρω από τα ωράρια.

Για τη διαμόρφωσή τους, λήφθηκε υπόψη με σοβαρότητα το κεκτημένο, οι τρέχουσες τάσεις της αγοράς, το θέμα του διεθνούς ανταγωνισμού και το πρόβλημα της πχορύπανσης.

Το θέμα για εμάς ήταν να προχωρήσει το νομοσχέδιο, επειδή θεωρούμε ότι απαιτείται εκσυγχρονισμός στον χώρο της εστίασης και διασκέδασης, ο οποίος είναι εφικτό να προκύψει με μία νέα νομοθετική ρύθμιση.

Προσωπικά θεωρώ ότι είναι πλέον αναχρονιστικό εν έτει 2025 οι επιχειρήσεις εστίασης να επιβάλλεται να προσκομίζουν τιμοκαταλόγους προς έγκριση, σε μία εποχή που κυριαρχεί ως τάση η επιλογή και το σερβίρισμα παρασκευών από φρέσκα υλικά, σε μία εποχή που η κυρίαρχη τάση είναι οι εναλλαγές στα προσφερόμενα είδη σε τακτά χρονικά διαστήματα, σε μία εποχή που η ευελιξία γενικότερα έχει μεγάλη αξία.

Αναχρονιστικό είναι επίσης να κατηγοριοποιούνται οι επιχειρήσεις με βάση τα προσφερόμενα είδη και πολλά άλλα.

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Στις 23 Σεπτεμβρίου 2025 η Τράπεζα Κύπρου ολοκλήρωσε ένα χρόνο που η μετοχή της διαπραγματεύεται στο Χρηματιστήριο Αθηνών (ΧΑ). Η απόφαση να δώσει ένα τέλος στη διαπραγμάτευση της μετοχής της στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου (LSE) και η ένταξη της μετοχής της για παράλληλη διαπραγμάτευση και στο Χρηματιστήριο Αθηνών και στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου (ΧΑΚ), «της έχει βγει» μέχρι στιγμής.

Τρία είναι τα βασικά θετικά που έχει αποκομίσει από την απόφαση για έλευση στην Αθήνα. Η τιμή της μετοχής της τράπεζας ανέβηκε, η κεφαλαιοποίηση επίσης, αλλά και η εμπορευσιμότητα. Αφήνοντας στην άκρη προς στιγμήν την τιμή της μετοχής της που από τα 4 ευρώ που μπήκε πέρυσι στην Αθήνα έχει προσεγγίσει τα 8 ευρώ και τη χρηματιστηριακή της αξία που είναι πάνω από τα 3 δισεκατομμύρια ευρώ, έχει προκύψει κάτι πιο σημαντικό. Έχει αλλάξει και το μίγμα

Η τιμή της μετοχής της τράπεζας ανέβηκε, η κεφαλαιοποίηση επίσης, αλλά και η εμπορευσιμότητα.

των μετόχων της, θετικά. Μέσα σε αυτό τον χρόνο έχουν μπει αμερικανικά κεφάλαια, επενδυτές με πιο μακροπρόθεσμο προσανατολισμό. Το 20% των μετοχών έχει αλλάξει χέρια μέσα σε αυτό τον χρόνο και είναι αποδεικτικό ότι η επιλογή της Αθήνας έδωσε μεγαλύτερη ρευστότητα σε σχέση με αυτή που έδινε στην τράπεζα το Λονδίνο.

Για να μιλήσουμε με αριθμούς, η μετοχή της Τράπεζας Κύπρου πριν ένα χρόνο στο Χρηματιστήριο Αθηνών διαπραγματευόταν στο 4,15 ευρώ ανά μετοχή, ενώ τώρα στα 8,08 ευρώ. Ποσοστιαία, έχει ανέβει η μετοχή της κατά 65,6% μέσα σε ένα χρόνο, κατά 25% στο τελευταίο τρί-

μηνο, ενώ στον τελευταίο μήνα έχει ανέβει κατά 1,52%. Στην τελευταία εβδομάδα έχει ανεβεί κατά 3,90%.

Συμπερασματικά, η κίνηση να πάει από το Λονδίνο στην Αθήνα η Τράπεζα Κύπρου, ήταν παραπάνω από θα λέγαμε «ορθή». Έχει καταφέρει σε αυτό το διάστημα να μπει στα «blue chips», με τις πιο μεγάλες-δυνατές εταιρείες που διαπραγματεύονται στο ταμπλό της Αθήνας.

Γίνεται θελκτικότερη

Οι παραπάνω επιδόσεις την

έχουν κάνει θελκτικότερη στους επενδυτές. Γι' αυτό εξάλλου και ανά καιρούς δημιουργούνται «φήμες» πως στην τράπεζα ενδιαφέρεται να μπει επενδυτής άλλη τράπεζα, με τις φήμες να θέλουν τραπεζικό όμιλο από Ελλάδα. Δεν είναι γιατί η Τράπεζα Κύπρου στην παρούσα χρονική περίοδο είναι αδύναμη, αντιθέτως. Έχει να επιδείξει πολύ δυνατούς δείκτες και έτσι παρουσιάζεται ως επενδυτική ευκαιρία, παρά την υψηλή πλέον τιμή της μετοχής της.

Ενας χρόνος BOC στην Ελλάδα

Την έχει δικαιώσει μέχρι στιγμής η απόφαση για παράλληλη εισαγωγή της μετοχής της στο Χρηματιστήριο Αθηνών

Η Τράπεζα Κύπρου με την επιτυχία της επί ελληνικού εδάφους, δεν έχει αποκλείσει φυσική (γραφείο αντιπροσωπείας και όχι κατάστημα), ή και ψηφιακή παρουσία στην Ελλάδα.

Ετοιμάζει παρουσία;

Η Τράπεζα Κύπρου με την επιτυχία της επί ελληνικού εδάφους, δεν έχει αποκλείσει φυσική ή και ψηφιακή παρουσία στην Ελλάδα. Ειδικότερα, όπως έχει γράψει ξανά η «Κ», η BOC εξετάζει το ενδεχόμενο –παρόλο που είναι μακριά ακόμα– να προχωρήσει σε δημιουργία γραφείου αντιπροσωπείας, αλλά σε καμία περίπτωση καταστήματος. Την ίδια ώρα, δεν έχει αποκλείσει το ενδεχόμενο να αποκτήσει ψηφιακή παρουσία στην Ελλάδα. Η μία

σκέψη δεν αναιρεί την άλλη, μπορεί να δούμε μόνο το ένα, μπορεί να δούμε να υλοποιούνται και οι δύο σκέψεις μαζί.

Ο μαρμαρωμένος βασιλιάς

Αγκάθι σε όλο το επενδυτικό στόρι της BOC παραμένει ένας εκ των μεγαλομετόχων της, η Lamesa Investments, συμπεριφέροντας τον Ρώσο επιχειρηματία Victor Vekselberg, ο οποίος είναι σε καθεστώς «sanction». Το πώς θα λυθεί το κουβάρι που έχει δημιουργηθεί με τον συγκεκριμένο μέτοχο μέχρι στιγμής δεν είναι γνωστό, ωστόσο κρατεί ένα μεγάλο ποσοστό της τράπεζας ένας μέτοχος ο οποίος πρακτικά δεν είναι σε θέση να προσφέρει κάτι ουσιαστικό. Εάν απελευθερωνόταν κάπως το ποσοστό αυτό που κατέχει η Lamesa και έμπαινε στην τράπεζα ένα «long only» ταμείο, τότε η τράπεζα θα είχε πολύ περισσότερο όφελος ποιοτικά.

Στις 31 Δεκεμβρίου 2016, η τράπεζα ήταν εισηγμένη στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου (ΧΑΚ) και στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Στις 18 Ιανουαρίου 2017, η BOC Holdings, η οποία ιδρύθηκε στην Ιρλανδία, εντάχθηκε στη δομή του Συγκροτήματος ως η νέα μητρική εταιρεία της τράπεζας. Στις 19 Ιανουαρίου 2017, το συνολικό εκδομένο μετοχικό κεφάλαιο της BOC Holdings εισήχθη για διαπραγμάτευση στο Χρηματιστήριο Αξιών του Λονδίνου και στο ΧΑΚ. Στις 19 Σεπτεμβρίου 2024, η εταιρεία διέγραψε το συνολικό της μετοχικό κεφάλαιο από το Χρηματιστήριο Αξιών του Λονδίνου και ακύρωσε την εισαγωγή της στο Χρηματιστήριο Αξιών του Λονδίνου. Στις 23 Σεπτεμβρίου 2024, η εταιρεία προχώρησε στην εισαγωγή των συνήθων μετοχών της στην Κύρια Αγορά της Ρυθμιζόμενης Αγοράς του Χρηματιστηρίου Αθηνών.

Σημειώνεται πως, το Συγκρότημα στοχεύει σε ποσοστό διανομής ύψους 70% από την κερδοφορία του 2025, στο υψηλότερο ποσοστό (payout ratio) της πολιτικής διανομής του (50-70%).

Η πρόκληση της συμμόρφωσης (compliance)

Υπάρχει μια αίσθηση συνεχούς κίνησης στον κόσμο των επιχειρήσεων σήμερα. Οι αριθμοί δεν είναι πλέον μόνο δεδομένα: είναι ιστορίες, προκλήσεις και ευκαιρίες που ζητούν άμεση κατανόηση.

Η καθημερινότητα των οικονομικών τμημάτων δεν μοιάζει πια με απλή διαχείριση λογαριασμών. Είναι μια χορογραφία μεταξύ ακρίβειας και ταχύτητας, ανάμεσα στην ανάγκη για συμμόρφωση και την πίεση για στρατηγική λήψη αποφάσεων. Οι υπεύθυνοι φορολογίας και λογιστικής ξέρουν ότι κάθε λάθος μπορεί να έχει συνέπειες, όχι μόνο χρηματοοικονομικές, αλλά και στην εμπιστοσύνη που οικοδομείται με συνεργάτες, πελάτες και ρυθμιστικές αρχές.

Οι λογιστικές πρακτικές εξελίσσονται, απαιτώντας γνώση, ενημέρωση και προσαρμοστικότητα. Οι απαιτήσεις για διαφάνεια και συνεργασία από τις αρχές αυξάνονται διαρκώς, και η πίεση για γρήγορη και αξιόπιστη αναφορά γίνεται ολοένα πιο έντονη.

Σε αυτό το περιβάλλον, κάθε επιχείρηση αναγκάζεται να επανεξετάσει τις διαδικασίες της. Η διαχείριση δεδομένων δεν είναι απλώς θέμα αποτελεσματικότητας: είναι θέμα στρατηγικής. Οι ομάδες οικονομικών και φορολογίας πρέπει να μπορούν να βλέπουν καθαρά όλη τη διαδικασία, να εντοπίζουν κινδύνους πριν εμφανιστούν, και να λαμβάνουν αποφάσεις που εξασφαλίζουν τόσο τη συμμόρφωση όσο και την ανάπτυξη.

Η πραγματικότητα αυτή φέρνει μαζί της ένταση αλλά και δυνατότητες. Τα τμήματα που καθορίζουν τις διαδικασίες τους, εκείνα που επενδύουν στην τεχνολογία και στην κατάρτιση του προσωπικού τους, γίνονται πιο ευέλικτα. Μπορούν να προβλέπουν και να προλαμβάνουν προβλήματα, αντί να αντιδρούν απλώς σε κρίσεις. Η γνώση των αριθμών μετατρέπεται σε στρατηγική δύναμη.

Οι άνευ προηγουμένου οικονομικές προκλήσεις της σημερινής εποχής αναγκάζουν τις εταιρείες να επανεξετάσουν τον τρόπο με τον οποίο δραστηριοποιούνται. Για πολλές, αυτό περιλαμβάνει την επανεκτίμηση του τρόπου με τον οποίο διαχειρίζονται τις υποχρεώσεις συμμόρφωσης.

Η διαχείριση της συμμόρφωσης στο σημερινό ιδιαίτερα πολύπλοκο οικονομικό και ρυθμιστικό περιβάλλον έχει γίνει ολοένα και πιο απαιτητική. Η ταχεία παγκοσμιοποίηση, οι εξελίξεις στη φορολογική νομοθεσία, οι αλλαγές στα λογιστικά πρότυπα και οι αυξημένες απαιτήσεις από τις φορολογικές αρχές για μεγαλύτερη δι-

αφάνεια και συνεργασία, όλα συμβάλλουν στην επιβάρυνση των τμημάτων φορολογίας (tax) και χρηματοοικονομικών (finance).

Ταυτόχρονα, αναμένεται από αυτά να παρέχουν περισσότερη και καλύτερη αναφορά (reporting) και συμμόρφωση σε ολόένα και συντομότερα χρονικά πλαίσια.

Επιπλέον προκλήσεις προκύπτουν όχι μόνο λόγω του γεγονότος ότι οι καταρτισμένοι και έμπειροι επαγγελματίες συμμόρφωσης (compliance professionals) είναι πολύ λίγοι,

αλλά και επειδή τα εσωτερικά λογιστικά και συστήματα ERP πρέπει να εξυπηρετούν τόσο τις παγκόσμιες όσο και τις τοπικές απαιτήσεις συμμόρφωσης. Έτσι, δεν προκαλεί έκπληξη ότι τα τμήματα φορολογίας και χρηματοοικονομικών συχνά δαπανούν δυσανάλογο χρόνο σε δραστηριότητες συμμόρφωσης: χρόνο που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί σε δραστηριότητες υψηλότερης αξίας όπως στρατηγικός φορολογικός σχεδιασμός (strategic tax planning), διαχείριση κινδύνου (risk management) και στενό-

τερη ολοκλήρωση με την υπόλοιπη επιχείρηση. Ως αποτέλεσμα, πολλές εταιρείες αναζητούν πιο αποδοτικούς και πιο οικονομικούς τρόπους για να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις συμμόρφωσης.

Εξωτερική ανάθεση (outsourcing) επιλογή από την KPMG Κύπρου

Στο σημερινό οικονομικό περιβάλλον, τα εσωτερικά τμήματα βρίσκονται υπό πίεση να αυξήσουν τη συνεισφορά τους στην επιχείρηση χωρίς αντίστοιχη αύξηση των πόρων που απασχολούν: η εξωτερική ανάθεση ή η συνεξωτερική ανάθεση (co-sourcing) υπηρεσιών συμμόρφωσης μπορεί να αποτελέσει έναν ευέλικτο και αποδοτικό ως προς το κόστος τρόπο για την κάλυψη των αναγκών ενός οργανισμού τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η απόφαση ενός οργανισμού να προχωρήσει σε εξωτερική ανάθεση, καθώς και ο βαθμός στον οποίο θα αναθέσει τις λειτουργίες συμμόρφωσης, θα εξαρτηθεί από τις ιδιαίτερες περιστάσεις του.

Οι παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση για εξωτερική ανάθεση μπορεί να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, εσωτερικές απαιτήσεις, βελτιστοποίηση κόστους (cost optimization) και εξωτερικές πιέσεις.

Η εξωτερική ανάθεση επιτρέπει σε έναν οργανισμό να επωφεληθεί από οικονομίες κλίμα-

κας, εξειδικευμένο προσωπικό και την εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών του κλάδου (industry best practices) – διασφαλίζοντας ότι οι διαδικασίες ευθυγραμμίζονται με τις τρέχουσες ρυθμιστικές απαιτήσεις – που παρέχονται μέσω εξωτερικού παρόχου υπηρεσιών.

Επιπλέον, με την εξωτερική ανάθεση, οι οργανισμοί πληρώνουν μόνο για τις υπηρεσίες που χρειάζονται, απελευθερώνοντας πολύτιμους εσωτερικούς πόρους ώστε να εστιάσουν και να υλοποιήσουν βασικούς επιχειρηματικούς στόχους (core business objectives) και μακροπρόθεσμες στρατηγικές πρωτοβουλίες (long-term strategic initiatives), ενώ ταυτόχρονα συνεχίζουν να καλύπτουν με ακρίβεια και έγκαιρα τις τρέχουσες υποχρεώσεις συμμόρφωσης.

Γιώργος Μαρκίδης,
Διοικητικός Σύμβουλος
Επικεφαλής Φορολογικών Υπηρεσιών
KPMG Limited
George.Markides@kpmg.com.cy

Συνέντευξη στον ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Την Κύπρο επισκέφθηκε η Επίτροπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αρμόδια για τις Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες και τις Ένωσης Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων, κ. Maria Lu's Albuquerque.

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψής της, η Επίτροπος παραχώρησε συνέντευξη στην «Κ», τόνισε τη σημασία της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, της ολοκλήρωσης της Τραπεζικής Ένωσης, και της βιωσιμότητας ως ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Ανέδειξε τη στρατηγική της Ένωσης Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων, τον ρόλο του DORA στην ενίσχυση της ψηφιακής ανθεκτικότητας απέναντι σε κυβερνοαπειλές, αλλά εξήγγειλε και την προώθηση νέων εθελοντικών εργαλείων στους πολίτες για αποδόσεις στις αποταμιεύσεις τους.

- **Πώς σκοπεύετε να αντιμετωπίσετε τον τρέχοντα κατακερματισμό των ευρωπαϊκών κεφαλαιαγορών και ποια συγκεκριμένα μέτρα θα λάβετε για την ενίσχυση των διασυνοριακών επενδύσεων εντός της Ε.Ε.;**
- Ο στόχος της Ένωσης Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων είναι η εξοικονόμηση και η επένδυση με τρόπο πιο αποτελεσματικό και πιο δίκαιο για όλους τους πολίτες και τις επιχειρήσεις της Ευρώπης. Το βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε σήμερα είναι ο κατακερματισμός. Η Ευρώπη έχει τεράστιους πόρους, όμως αυτοί βρίσκονται διασκορπισμένοι σε 27 διαφορετικά εθνικά συστήματα. Για τον λόγο αυτό, θέλουμε να συγκεντρώσουμε τις δυνάμεις μας και να δημιουργήσουμε μια πραγματικά ενιαία αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

Η οικονομική υγεία είναι καθοριστικός παράγοντας χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, και γι' αυτό η ενίσχυση της ανάπτυξης είναι στρατηγική προτεραιότητα.

Η στρατηγική μας περιλαμβάνει πολλά επιμέρους βήματα. Θα προχωρήσουμε στην ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης και θα ενισχύσουμε την ένωση κεφαλαιαγορών. Θα ανακοινώσουμε επίσης τη στρατηγική μας για τη χρηματοοικονομική ευρωστία, η οποία θα δώσει νέα εργαλεία στους πολίτες και ιδιαίτερα στους ιδιώτες αποταμιευτές, ώστε να αξιοποιούν καλύτερα τα χρήματά τους, να έχουν υψηλότερες αποδόσεις και να μπορούν να προετοιμάσουν πιο στέρεα το μέλλον τους. Παράλληλα, θα παρουσιάσουμε σύσταση για τα συνταξιοδοτικά ταμεία, καθώς το δημογραφικό πρόβλημα της Ευρώπης καθιστά αναγκαία την ανάπτυξη ισχυρών συστημάτων συντάξεων, τα οποία με τη σειρά τους στηρίζουν μια εύρυθμη και επεκτάσιμη κεφαλαιαγορά.

Η Ευρώπη διαθέτει 450 εκατομμύρια πολίτες, περισσότερα από 11 τρισεκατομμύρια ευρώ σε καταθέσεις, το υψηλότερο επίπεδο προσόντων στον κόσμο, εξαιρετικούς επιστήμονες και σπουδαίες ιδέες. Αν συνδυάσουμε όλα αυτά τα πλεονεκτήματα και περιορίσουμε τις τριβές του κατακερματισμού, μπορούμε να ανταγωνιστούμε ισάξια τους μεγάλους διεθνείς παίκτες. Αυτό είναι το όραμά μας: μια ενιαία, ισχυρή και ανταγωνιστική ευρωπαϊκή χρηματοπιστωτική αγορά, με επίκεντρο πάντα τον πολίτη και την ευημερία του.

- **Δεδομένης της πρόσφατης αστάθειας στις παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές αγορές, ποια μέτρα λαμβάνει η Επιτροπή σας για να διασφαλίσει τη σταθερότητα του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος;**

- Μετά τη μεγάλη χρηματοπιστωτική κρίση, δημιουργήσαμε ένα πλαίσιο που στόχευε να καταστήσει το χρηματοπιστωτικό μας σύστημα πιο ανθεκτικό. Και θα έλεγα ότι το πετύχαμε, διότι το 2023 αντιμετωπίσαμε σημαντικές αναταραχές, τόσο στις Ηνωμένες Πολιτείες όσο και στην Ελβετία, και όμως στον δικό μας τραπεζικό τομέα δεν παρατηρήθηκαν προβλήματα χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Αυτό αποδεικνύει ότι το πλαίσιο που θεσπίσαμε λειτουργήσει.

Ωστόσο, το ζήτημα δεν είναι μόνο η σταθερότητα και πρέπει να διασφαλίσουμε ότι οι επενδυτές μας έχουν πρόσβαση σε σωστές και ελκυστικές ευκαιρίες, και ότι οι εταιρείες μας έχουν πρόσβαση στο κεφάλαιο που χρειάζονται. Αυτό απαιτεί ένα πιο αποτελεσματικό πλαίσιο, πάντα όμως με σεβασμό στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, η οποία είναι προϋπόθεση αδιαπραγμάτευτη. Η οικονομική υγεία εξάλλου

είναι καθοριστικός παράγοντας χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, και γι' αυτό η ενίσχυση της ανάπτυξης είναι στρατηγική προτεραιότητα.

Στον ψηφιακό χώρο έχουμε ήδη θεσπίσει ορόσημα ρυθμιστικά πλαίσια. Ο κανονισμός για την επιχειρησιακή ανθεκτικότητα είναι καθοριστικός. Έχουμε επίσης τον κανονισμό MiCA για τα κρυπτονομίσματα, που αποτέλεσε παγκοσμίως το πρώτο ολοκληρωμένο πλαίσιο για αυτό το ταχέως εξελισσόμενο πεδίο. Ζυγίζαμε επίσης τον νέο κανονισμό για τις υπηρεσίες πληρωμών (PSD), με στόχο να εξασφαλίσουμε ασφαλείς, διαφανείς υπηρεσίες, επαρκή πρόληψη της απάτης, αλλά και σωστή αντιμετώπιση περιστατικών όταν αυτά συμβαίνουν.

Η στρατηγική μας, περιλαμβάνει και τη ρύθμιση των λεγόμενων «influencers». Δεν είναι το ίδιο να διαφημίζεις ένα καλλυντικό και το ίδιο να παρέχεις χρηματοοικονομικές συμβουλές μέσω κοινωνικών δικτύων. Απαιτείται διαφάνεια ως προς τα κίνητρα, ώστε οι πολίτες να είναι προστατευμένοι. Σε αυτό προστίθεται η σημασία της εκπαίδευσης και της χρηματοοικονομικής παιδείας. Διότι, πέρα από τους κανόνες και την εποπτεία, οι ίδιοι οι

πολίτες αποτελούν την πρώτη γραμμή άμυνας. Όσο καλύτερα ενημερωμένοι είναι, τόσο πιο δύσκολο είναι να παρασυρθούν σε παγίδες και απάτες.

Νέο εργαλείο

- **Ποιες πολιτικές προωθείτε για να ενισχύσετε τη χρηματοοικονομική παιδεία των πολιτών της Ε.Ε.;**

- Βλέπουμε δυστυχώς συχνά περιπτώσεις πολιτών, ιδιαίτερα μεγαλύτερης ηλικίας, που επενδύουν σημαντικά ποσά σε ψεύτικα κρυπτονομίσματα και χάνουν τις αποταμιεύσεις τους. Είναι τραγικό. Για αυτό, την επόμενη εβδομάδα θα προτείνουμε τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Λογαριασμού Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων. Πρόκειται για ένα απλό εργαλείο που θα δίνει τη δυνατότητα στους πολίτες να επενδύουν ακόμα και μικρά ποσά, χωρίς ελάχιστα όρια, μέσω μιας εύκολης ψηφιακής διεπαφής ή και φυσικής παρουσίας, αν το επιθυμούν. Φυσικά θα είναι προαιρετικό όπως αντιλαμβάνεστε. Οι επενδύσεις θα αφορούν ασφαλή και απλά προϊόντα –όπως μετοχές, ομόλογα, αμοιβαία κεφάλαια, ETF– και όχι κρυπτονομίσματα, ή περιπλοκά κερδοσκοπικά προϊόντα.

Η λογική είναι να δοθεί σε όλους η

δυνατότητα να αξιοποιούν τις αποταμιεύσεις τους με ασφάλεια, με βάση τις ανάγκες και τους στόχους τους. Οι νεότεροι μπορούν να αναλάβουν μεγαλύτερο ρίσκο με μακροχρόνιο ορίζοντα, οι μεγαλύτεροι να επενδύουν πιο συντηρητικά, ενώ ο καθένας θα μπορεί να προσαρμόζει τις επιλογές του. Παράλληλα, ενθαρρύνουμε τα κράτη-μέλη να προσφέρουν φορολογικά κίνητρα, ώστε να καλλιεργηθεί κουλτούρα επένδυσης με σύνεση και να κινητοποιηθεί κεφάλαιο προς τις αγορές.

Το όφελος είναι διπλό: οι πολίτες θα απολαμβάνουν υψηλότερες αποδόσεις σε βάθος χρόνου και οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις θα αποκοτούν καλύτερη πρόσβαση σε μετοχικό κεφάλαιο, με υγιέστερη χρηματοδοτική δομή. Είναι ένας κύκλος που ωφελεί πολίτες, επιχειρήσεις και την ευρωπαϊκή οικονομία.

- **Ποιες πρωτοβουλίες θα εφαρμόσει η Επιτροπή σας για να διασφαλίσει την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης χρηματοδότησης και πώς θα ενθαρρύνετε τις ιδιωτικές επενδύσεις σε πράσινες τεχνολογίες και έργα;**

- Ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τη βιωσιμότητα είναι ξεκάθαρος: η βιωσιμότητα δεν είναι εμπόδιο, αλλά ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για

Προωθείται σχέδιο για λογαριασμό αποταμιεύσεων και επενδύσεων

Η Επίτροπος Maria Lu's Albuquerque παραχώρησε συνέντευξη στην «Κ» στο πλαίσιο επίσκεψής της στην Κύπρο

Η στρατηγική μας περιλαμβάνει και τη ρύθμιση των λεγόμενων «influencers». Δεν είναι το ίδιο να διαφημίζεις ένα καλλυντικό και το ίδιο να παρέχεις χρηματοοικονομικές συμβουλές μέσω κοινωνικών δικτύων.

το μέλλον. Η κλιματική αλλαγή είναι εδώ, τη βιώνουμε ήδη και οι επιπτώσεις της θα συνεχίσουν να μας απασχολούν και γι' αυτό πρέπει να συνεχίσουμε να επενδύουμε σε καθαρές και πράσινες τεχνολογίες.

Πιστεύουμε ότι, η βιωσιμότητα θα είναι αυτή που θα εγγυηθεί την ανταγωνιστικότητά μας στο μέλλον. Ως Ευρώπη παραμένουμε ανοικτή οικονομία –και θέλουμε να παραμείνουμε ανοικτοί– αλλά αντιλαμβανόμαστε ότι, λόγω των αλλαγών στο διεθνές περιβάλλον, πρέπει να γίνουμε πιο αυτόνομοι και να αξιοποιήσουμε καλύτερα τη βιομηχανική διάσταση της πράσινης μετάβασης. Η συμφωνία για την Καθαρή Βιομηχανία έρχεται ακριβώς να καλύψει αυτό το κενό: να στηρίξει την ανάπτυξη και την παραγωγή τεχνολογιών και προϊόντων καθαρής ενέργειας στην Ευρώπη.

Από τη σκοπιά του δικού μου χαρτοφυλακίου, της Ένωσης Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων, η προτεραιότητά μου είναι να διασφαλίσουμε ότι η αναγκαία χρηματοδότηση θα είναι διαθέσιμη και θα διοχετεύεται στα έργα που πρέπει. Θέλουμε να δημιουργήσουμε έναν πραγματικά ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο κεφαλαίων, όπου τα χρήματα θα μπορούν να ρέουν ελεύθερα διασυνοριακά προς τις καλύτερες επιχειρηματικές ευκαιρίες, ανεξαρτήτως χώρας. Η Ένωση Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων λειτουργεί ως οριζόντιος καταλύτης, που συνδέει τις στρατηγικές για τους κλιματικούς, βιομηχανικούς και τεχνολογικούς μας στόχους με την ιδιωτική χρηματοδότηση.

Η πράσινη μετάβαση είναι μια επένδυση που πρέπει να αποδώσει σε όλους. Οι επιχειρήσεις μας επωφελοούνται από την πρόσβαση σε κεφάλαιο, ενώ οι πολίτες μας συμμετέχουν στο κέρδος μιας στρατηγικής που προωθεί ένα καλύτερο μέλλον για την Ευρώπη. Προσωπικά, είμαι πεπεισμένη ότι οι πράσινες τεχνολογίες και η βιωσιμότητα θα εξελιχθούν σε επιχειρηματική αναγκαιότητα.

Υπάρχει δρόμος ακόμα

- **Ποια πρόσδος έχει σημειωθεί όσον αφορά την ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης και ποιες είναι οι βασικές προκλήσεις που προβλέπετε για την επίτευξη ενός πλήρως εννοποιημένου τραπεζικού συστήματος στην Ευρώπη;**

- Η Τραπεζική Ένωση δημιουργήθηκε ως απάντηση στη μεγάλη χρηματοπιστωτική κρίση, με στόχο να ενισχύσει τη σταθερότητα και την ανθεκτικότητα του τραπεζικού μας συστήματος. Αφορά όλα τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης, ενώ, για τα υπόλοιπα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν ανήκουν στην Ευρωζώνη, το πλαίσιο είναι διαφορετικό. Ωστόσο, και σε αυτά ισχύει ένα σημαντικό σύνολο κοινών κανόνων για τον τραπεζικό τομέα, ώστε να εξασφαλίζεται η συνοχή της ενιαίας αγοράς.

Στο πλαίσιο της Τραπεζικής Ένωσης, έχουμε ήδη προχωρήσει σημαντικά: διαθέτουμε έναν Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό, έναν Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης, και μόλις πρόσφατα καταλήξαμε, μετά τις τριμερείς διαβουλεύσεις, σε συμφωνία για τη διαχείριση κρίσεων και την ασφάλιση καταθέσεων, με την οποία ενισχύεται περαιτέρω το πλαίσιο εξυγίανσης. Πρόκειται για ένα ουσιαστικό βήμα πρόόδου που κάνει την εξυγίανση πιο ισχυρή και αξιόπιστη.

Είναι αλήθεια ότι η Τραπεζική Ένωση δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί. Το στοιχείο που λείπει είναι το Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλισης Καταθέσεων. Η ολοκλήρωσή του είναι σαφές μέρος της αποστολής που μου έχει ανατεθεί και αποτελεί προτεραιότητα για το μέλλον.

Την ίδια στιγμή, ήδη εργαζόμαστε στην έκθεση για την ανταγωνιστικότητα του τραπεζικού τομέα στην Ευρώπη, η οποία θα είναι έτοιμη το 2026 – δύο χρόνια νωρίτερα από τον αρχικό σχεδιασμό. Η έκθεση αυτή θα μας επιτρέψει να αξιολογήσουμε τι χρειάζεται να αλλάξει ή να βελτιωθεί, ώστε να ενισχύσουμε περαιτέρω την Τραπεζική Ένωση και να διασφαλίσουμε ότι ο τραπεζικός τομέας μας δεν είναι απλώς ανθεκτικός σε κρίσεις, αλλά και ικανός να στηρίξει την ευρωπαϊκή οικονομία.

Βεβαίως, η ανθεκτικότητα του τραπεζικού συστήματος σήμερα κρίνεται και από νέες προκλήσεις. Οι κυβερνοεπιθέσεις είναι πλέον μια πραγματικότητα που απειλεί όχι μόνο την ομαλή λειτουργία των τραπεζών, αλλά και την εμπιστοσύνη των πολιτών στο σύστημα. Γνωρίζω καλά τον κίνδυνο που εγκυμονούν οι επιθέσεις αυτού του τύπου, και για τον λόγο αυτό η ενίσχυση της κυβερνοασφάλειας αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της στρατηγικής μας.

Συνεχής προσαρμογή και θωράκιση στην κυβερνοασφάλεια

- **Ποια μέτρα λαμβάνει η Επιτροπή σας για την ενίσχυση της προστασίας της κυβερνοασφάλειας και τη διασφάλιση της ανθεκτικότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα της Ε.Ε.;**

- Δυστυχώς, οι κυβερνοεπιθέσεις δεν αποτελούν κάτι καινούργιο και πρόκειται για μια πραγματικότητα που μας απασχολεί εδώ και αρκετό καιρό. Γι' αυτό έχουμε θεσπίσει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την ψηφιακή λειτουργική ανθεκτικότητα – το λεγόμενο DORA. Ο κανονισμός αυτός εφαρμόζεται σε ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό σύστημα με στόχο την ενίσχυση της ανθεκτικότητας απέναντι σε επιθέσεις στον κυβερνοχώρο. Πρόκειται για μια μόνιμη και διαρκή προσπάθεια, γιατί οι κίνδυνοι δεν σταματούν να μεταλλάσσονται και τα κίνητρα για εκείνους που προσπαθούν να διεισδύσουν στα συστήματά μας είναι πολύ υψηλά. Στην κυβερνοασφάλεια δεν υπάρχει ποτέ απόλυτη προστασία, αλλά συνεχής προσαρμογή και θωράκιση.

Η DORA είναι πράγματι κρίσιμη, αλλά δεν αρκεί από μόνη της. Όλοι μας αποτελούμε μέρος της γραμμής άμυνας. Ως χρήστες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και ψηφιακών διεπαφών –είτε μέσω των τραπεζικών εφαρμογών στα τηλέφωνα μας είτε μέσω άλλων συστημάτων– έχουμε και εμείς ευθύνη. Πρέπει να είμαστε προσεκτικοί στις αλληλεπιδράσεις μας, διότι η ανθρώπινη αμέλεια συχνά

διευκολύνει εκείνους που θέλουν να υποκλέψουν δεδομένα ή να αποσταθεροποιήσουν τα δίκτυα.

Συνεπώς, η προστασία δεν είναι μόνο θέμα σωστής ρύθμισης και αποτελεσματικής εποπτείας, αλλά και ζήτημα κουλτούρας ευθύνης από όλους μας. Αν είμαστε συνετοί και επιφυλακτικοί, περιορίζουμε τον κίνδυνο όχι μόνο για τους εαυτούς μας αλλά και για το σύστημα συνολικά.

Με διάθεση συμβιβασμού η συνάντηση για ΑΤΑ

Μάχη για αποτροπή μιας δεύτερης παναπεργίας – Τέθηκαν επί τάπητος οι παράμετροι της εξαγγελίας «ΑΤΑ για όλους»

Της **ΑΔΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Κατεύνασε σε πρώτη φάση τις ανησυχίες των συνδικαλιστών αναφορικά με το θέμα της Αυτόματης Τιμαριθμικής Αναπροσαρμογής (ΑΤΑ) ο υπουργός Εργασίας Γιάννης Παναγιώτου, κατά τη διάρκεια της δώρης συνάντησης που πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή. Όπως πληροφορούμαστε, στο πλαίσιο της συνάντησης στο υπουργείο Εργασίας, ο αρμόδιος υπουργός επιχείρησε την εξεύρεση κοινού εδάφους σε σχέση με το ζήτημα της ΑΤΑ προκειμένου να αποφευχθεί μια δεύτερη παναπεργία από πλευράς των συνδικαλιστών. Ο κ. Παναγιώτου φαίνεται να κατάφερε να φέρει πιο κοντά στην πρόταση «ΑΤΑ για όλους» τους συνδικαλιστές, ανοίγοντάς τους τα χαρτιά του αναφορικά με το πλαίσιο στο οποίο προσανατολίζεται η κυβέρνηση προκειμένου να πάρει σάρκα και οστά το όλο εγχείρημα. Εξάλλου, επιδιώξη των συνδικαλιστών μέσα από τη συνάντηση με τον κ. Παναγιώτου ήταν ακριβώς αυτή, να δοθεί δηλαδή περιεχόμενο το οποίο να μπορεί να διαβαστεί, να αξιολογηθεί και να αξιοποιηθεί, σε ό,τι αφορά τη συγκεκριμένη διακήρυξη της κυβέρνησης για την επέκταση του θεσμού στο σύνολο των εργαζομένων.

Σύμφωνα με αρμόδιες πηγές, ο υπουργός έβαλε στο τραπέζι και το ζήτημα της νομοθετικής ρύθμισης της εξαγγελίας «ΑΤΑ για όλους». Από τη μεριά τους οι συνδικαλιστές προσήλθαν στη συνάντηση με διάθεση συμβιβασμού αλλά και ξεκάθαρες θέσεις, με τη σύσκεψη να επικεντρώνεται στις παραμέτρους της εξαγγελίας «ΑΤΑ για

Στάση αναμονής αποφάσισαν να τηρήσουν οι συνδικαλιστές - Με το βλέμμα στραμμένο στην επερχόμενη συνάντηση Παναγιώτου με τους εργοδότες.

όλους». Όπως πληροφορούμαστε, έγινε ξεκάθαρο ότι μέσα από τον διάλογο οι συνδικαλιστές επιδιώκουν να κρατήσουν ζωντανή την όποια προοπτική, χωρίς να προτίθενται να παραιτηθούν από τις διεκδικήσεις τους, δηλαδή την πλήρη αποκατάστασή της στο 100%.

Ως εκ τούτου, εξακολουθούν να βρίσκονται στο τραπέζι τα απεργιακά μέτρα που αποφάσισαν την περασμένη Τετάρτη, μετά την πανσυνδικαλιστική σύσκεψη, σε περίπτωση που αυτό κριθεί σκόπιμο, σημειώνουν οι ίδies πληροφορίες.

Στη συνάντηση συμμετείχαν ο γ.γ. της ΣΕΚ, Ανδρέας Μάτσας, η γ.γ. της ΠΕΟ, Σωτηρούλα Χαραλάμπους, ο πρόεδρος της ΔΕΟΚ,

Εξακολουθούν να βρίσκονται στο τραπέζι τα απεργιακά μέτρα, σε περίπτωση που αυτό κριθεί σκόπιμο, τονίζουν αρμόδιες πηγές.

Στέλιος Χριστοδούλου και ο γ.γ. της ΠΑΣΣΥΔΥ, Στράτης Ματθαίου. Αναφορικά με τα επόμενα βήματα των συνδικαλιστών σημειώνεται ότι τελούν υπό στάση αναμονής της επερχόμενης συνάντησης του υπουργού με τις εργοδοτικές οργανώσεις, η οποία θα πραγματοποιηθεί πιθανότατα

την επερχόμενη Τρίτη. Την επόμενη εβδομάδα θα οριστικοποιηθεί και η επόμενη συνάντηση μεταξύ του υπουργού και των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Σημειώνεται ότι στις 2 Οκτωβρίου θα συνεδριάσουν από κοινού οι εκτελεστικές επιτροπές της ΟΕΒ και του ΚΕΒΕ για καλύτερο συντονισμό και λήψη αποφάσεων για βασικά εργασιακά ζητήματα, με προεξάρχον θέμα αυτό της ΑΤΑ.

Η επόμενη φάση του διαλόγου κρίνεται καθοριστική για την έκβαση των εξελίξεων, καθώς από τη στάση των εργοδοτικών οργανώσεων θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό η αποφυγή κλιμάκωσης και η διατήρηση της κοινωνικής ομαλότητας.

Οι θέσεις

Η επέκταση της ΑΤΑ πρέπει να γίνει με ορθό, θεσμικά κατοχυρωμένο τρόπο και μέσα από τη διαδικασία του κοινωνικού διαλόγου, δήλωναν οι συνδικαλιστικές οργανώσεις πριν από τη συνάντηση με τον κ. Παναγιώτου.

Τα βασικά ερωτήματά τους αφορούσαν στην ερμηνεία που δίνει η κυβέρνηση με την εφαρμογή της ΑΤΑ για όλους, ποια θα είναι η διαδικασία εφαρμογής της και πώς εξελίσσεται ο διάλογος για τη μεταβατική συμφωνία. Το μείζον ζήτημα για τις συντεχνίες είναι ότι οι παράμετροι που έχουν τεθεί προφορικά από μέρους της κυβέρνησης αλλοιώνουν τη φιλοσοφία του θεσμού.

Παράλληλα, οι συνδικαλιστές είχαν θέσει και το ζήτημα της απουσίας επίσημης γνωμοδότησης από τη Γενική Εισαγγελία σε σχέση με τη νομοθετική ρύθμιση της «ΑΤΑ για όλους» εννοώντας ότι δεν υπήρχε υπόβαθρο, καθώς η νομική πτυχή θα έπρεπε να είχε εξεταστεί εξ αρχής. Εντούτοις, η απουσία οποιασδήποτε αντίδρασης ενισχύει την εντύπωση πως η πρόταση για καθολική ΑΤΑ κατατέθηκε ως πυροτέχνημα, χωρίς επεξεργασία, νομική τεκμηρίωση ή σχεδιασμό, τονίζουν οι συνδικαλιστές.

Κάλεσαν εξάλλου το υπουργείο αλλά και την εργοδοτική πλευρά να εμπλακούν σε μία διαδικασία, η οποία θα βρίσκεται στο πλαίσιο της μεταβατικής συμφωνίας, έτσι ώστε ο θεσμός της ΑΤΑ να αποκατασταθεί πλήρως, δημιουργώντας παράλληλα συνθήκες και προϋποθέσεις για να μπορέσει ο θεσμός να επεκταθεί και να καλύψει το σύνολο των εργαζομένων. Αυτό,

τόνιζαν, μπορεί να επιτευχθεί τόσο μέσα από την εφαρμογή της ΑΤΑ στον κατώτατο μισθό όσο και μέσα από την επέκταση των συλλογικών συμβάσεων, τη διασφάλιση ότι οι συλλογικές συμβάσεις, ιδιαίτερα οι κλαδικές, αφορούν το σύνολο των εργαζομένων. Παράλληλα, υποστήριξαν ότι η κυβέρνηση πρέπει και μπορεί να δώσει φορολογικά κίνητρα στο πλαίσιο και της φορολογικής μεταρρύθμισης, προκειμένου να επεκταθεί ο θεσμός των συλλογικών συμβάσεων, υιοθετώντας και επεκτείνοντας την πολιτική «καμία δημόσια σύμβαση χωρίς συλλογική σύμβαση».

Στην αντίπερα όχθη

Ο υπουργός Εργασίας την επερχόμενη εβδομάδα θα κληθεί να διαχειριστεί το κοινό μέτωπο των εργοδοτικών οργανώσεων ΟΕΒ και ΚΕΒΕ, οι οποίες θα προσέλθουν στον διάλογο έχοντας στη φαρέτρα τους τη γνωμάτευση του συνταγματολόγου Αχιλλέα Αιμιλιανίδη. Υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με τη γνωμάτευση του κ. Αιμιλιανίδη, αντισυνταγματική κρίνεται η νομοθετική ρύθμιση της ΑΤΑ στον ιδιωτικό τομέα.

ΚΕΒΕ και ΟΕΒ είχαν εκφράσει απογοήτευση και βαθιά ανησυχία για τον μονομερή χειρισμό του συγκεκριμένου ζητήματος και είχαν καλέσει την κυβέρνηση να παραμείνει προσηλωμένη στο σύστημα της τριμερούς συνεργασίας και στον Κώδικα Βιομηχανικών Σχέσεων. Προειδοποίησαν ακόμα ότι αν παρ' ελπίδα επιλέξει τη νομική οδό, οι εργασιακές σχέσεις θα μεταφερθούν από τις αθήουσες της διαπραγμάτευσης και της συνεργασίας στις αθήουσες των δικαστηρίων και της αντιδικίας.

ECONOMIST
IMPACT

21st Annual Cyprus Summit

Bridging continents for security, business and energy

November 3rd and 4th 2025 | Hilton Nicosia

In collaboration with

European Parliament
Office in Cyprus

hazlis & rivas
Economist Impact Events
for south-east Europe

Building a future-ready workforce

Athena Michaelidou
Minister of education,
sport and youth
Government of Cyprus

Nikolaos Mavridis
AI consultant
& academic

Philippos Soseilos
Chief executive
and chairman
PwC Cyprus

Achim Schmillen
Lead economist
for social protection
and labor
World Bank

www.hazliseconomist.com | www.21stcyprussummit.economist.com

Platinum sponsors

Gold sponsor

Silver sponsor

Bronze sponsor

Communication sponsor

Official airline carrier

Telecommunications provider

Logistics supplier

Contributor

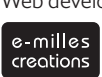
Supported by

Supporters

Web development

Digital agency

Η ακριβή ενέργεια φέρνει λουκέτα επιχειρήσεων

Βιομηχανίες εξετάζουν το κλείσιμο εργοστασίων λόγω ενεργειακού κόστους, αποκάλυψε ο πρόεδρος του ΣΕΒ Σπ. Θεοδωρόπουλος

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Το ζήτημα του ενεργειακού κόστους ένα χρόνο μετά την έκθεση Ντράγκι για το καμpanάκι που χτύπησε σχετικά με την ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης εξακολουθεί να είναι άλυτο. Οι τιμές ενέργειας στην Ευρώπη παραμένουν υψηλές, παραδέχθηκε κάνοντας τον απολογισμό της ενεργειακής πολιτικής με αφορμή την πάροδο ενός έτους από τη δημοσιοποίηση της έκθεσης η πρόεδρος της Κομισιόν, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν. Παραδέχθηκε επίσης ότι «σε ορισμένα κράτη-μέλη ο ηλεκτρισμός στοιχίζει δύο ή τρεις φορές παραπάνω από ό,τι σε άλλα», κάτι που συνέδεσε με τις ελλείψεις επαρκών διασυνδέσεων αλλά και τη

«Το κόστος της ενέργειας για κάποιες επιχειρήσεις φθάνει έως και στο 60% του λειτουργικού κόστους», υποστήριξε ο πρόεδρος του ΣΕΒ.

μη επαρκή αξιοποίηση των υφισταμένων. Η Ελλάδα ανήκει σε αυτή την κατηγορία χωρών, όπου οι τιμές ενέργειας είναι διπλάσιες ή και τριπλάσιες από τις τιμές άλλων χωρών της Κεντρικής και της Δυτικής Ευρώπης, καθιστώντας το ζήτημα της μείωσης του ενεργειακού κόστους για την ενεργοβόρα βιομηχανία, όπως κατ'επανάληψιν έχουν τονίσει οι φορείς του κλάδου, υπαρκτικό. Πολλά κράτη-μέλη, όπως η Γερμανία, η Γαλλία, η Ιταλία αλλά και η γειτονική Βουλγαρία, δεν περιμένουν την Ε.Ε. για να στηρίξουν τη βιομηχανική παραγωγή τους.

Το καμpanάκι που χτύπησε ο πρόεδρος του ΣΕΒ ήρθε μόλις δύο ημέρες μετά την άτυπη διυπουργική για το ενεργειακό κόστος, στην οποία ο Σύνδεσμος δεν εισέπραξε την αναμενόμενη ανταπόκριση από την κυβέρνηση στην πρότασή του για την υιοθέτηση του «ιταλικού μοντέλου» που διασφαλίζει χαμηλές τιμές για την ενεργοβόρα βιομηχανία από τις ΑΠΕ για τρία χρόνια έναντι επιστροφής της διαθέσιμης ποσότητας σε διάστημα 20ετίας.

Στην Ελλάδα, έπειτα από συνεχείς πιέσεις του κλάδου, η κυβέρνηση φάνηκε να εγκύπτει στο πρόβλημα και να το θέτει σε προτεραιότητα με μεγάλη καθυστέρηση, όπως προκύπτει από τις προχθεσινές αποφάσεις του προέδρου του ΣΕΒ Σπύρου Θεοδωρόπουλου για δύο βιομηχανίες που εξετάζουν σοβαρά το ενδεχόμενο να κατεβάσουν ρολά εάν δεν βρεθεί σύντομα κάποια λύση. «Το κόστος της ενέργειας για κάποιες επιχειρήσεις φθάνει έως και στο 60% του λειτουργικού κόστους. Είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζου-

με αυτή τη στιγμή. Δεχόμαστε μεγάλη πίεση από τους ανταγωνιστές μας στην Τουρκία αλλά και στην Ευρώπη. Δεν σας κρύβω ότι στον ΣΕΒ υπάρχουν ήδη δύο εταιρείες, οι οποίες αντιπτεί από τις προχθεσινές αποφάσεις από τον τρόπο με τον οποίο θέτουν τα θέματα ότι μελετούν να κλείσουν δύο μεγάλα εργοστάσια στην Ελλάδα, αν δεν δοθεί σύντομα κάποια λύση», είπε από το βήμα της γενικής συνέλευσης του Συνδέσμου Βιομηχανιών Στερεάς Ελλάδας, όπου κεντρικός ομιλητής ήταν ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης Κωστής Χατζηδάκης. Ερωτηθείς για το τι είδους

επιχειρήσεις εννοεί, ο πρόεδρος του ΣΕΒ απάντησε «είναι εταιρείες της βαριάς βιομηχανίας και εταιρείες που θα πονέσει η οικονομία μας αν τις χάσουμε». Το καμpanάκι που χτύπησε ο πρόεδρος του ΣΕΒ ήρθε μόλις δύο ημέρες μετά την άτυπη διυπουργική για το ενεργειακό κόστος, στην οποία ο ΣΕΒ δεν εισέπραξε την αναμενόμενη ανταπόκριση από την κυβέρνηση στην πρότασή του για την υιοθέτηση του «ιταλικού μοντέλου» που διασφαλίζει χαμηλές τιμές για την ενεργοβόρα βιομηχανία από τις ΑΠΕ για τρία χρόνια έναντι επιστροφής της δια-

θέσιμης ποσότητας σε διάστημα 20ετίας, στέλνοντας ένα μήνυμα για το επείγον της κατάστασης. «Η κατεύθυνση που έχει λάβει η βιομηχανία τα τελευταία χρόνια είναι σίγουρα θετική. Και πάντως δεν υπήρξε αποβιομηχάνιση», ήταν η πρώτη απάντηση προς τον πρόεδρο του ΣΕΒ από τον αντιπρόεδρο της κυβέρνησης Κωστή Χατζηδάκη, ο οποίος πήρε αμέσως μετά τον λόγο ως κεντρικός ομιλητής στη γενική συνέλευση του ΣΒΣΕ. Η αύξηση των βιομηχανικών επενδύσεων, των εξαγωγών και της απασχόλησης στη βιομηχανία διαφεύδει

όσους ισχυρίζονται πως η Ελλάδα «δεν παράγει ούτε καρφίτσα» και αποδεικνύει πως το παραγωγικό μοντέλο μας σταδιακά διαφοροποιείται, είπε ο κ. Χατζηδάκης και παρουσίασε μια σειρά από στοιχεία, καθώς και τις φορολογικές, ασφαλιστικές και άλλες κυβερνητικές παρεμβάσεις για τη βελτίωση του επενδυτικού περιβάλλοντος. «Για εμάς δεν υπάρχει μόνο βιομηχανία, αλλά συνολικά η επιχειρηματικότητα, με έμφαση προφανώς σε εκείνους που πλύνονται περισσότερο επειδή είναι ενεργοβόροι», τόνισε επίσης, δίνοντας το πλαίσιο στο οποίο θα κινηθεί η κυβέρνηση για τη μείωση του ενεργειακού κόστους στις επιχειρήσεις. Σημείωσε επίσης ότι το ζήτημα του ενεργειακού κόστους περνάει μέσα από την ενίσχυση των δικτύων, τόσο εσωτερικά όσο και των διεθνών διασυνδέσεων, την περαιτέρω απελευθέρωση της αγοράς και τις παρεμβάσεις που πρέπει να κάνει η πολιτεία στο πλαίσιο των δημοσιονομικών δυνατοτήτων της για τη στήριξη της βιομηχανίας και της επιχειρηματικότητας.

Σε ό,τι αφορά πάντως το «ιταλικό μοντέλο», ανοικτά υπέρ τάχθηκε χθες ο υπουργός Ανάπτυξης Τάξης Θεοδωρικάκος ανακοινώνοντας μάλιστα ότι θα υπάρξει νέα σύσκεψη την επόμενη εβδομάδα. «Η βιομηχανία είναι βασικός πυλώνας για το νέο παραγωγικό μοντέλο που υλοποιούμε. Το πιο σοβαρό πρόβλημα της ελληνικής βιομηχανίας είναι το ενεργειακό κόστος, ειδικά για τις ενεργοβόρες μονάδες. Καμία επιχείρηση δεν πρέπει να κλείσει λόγω του ενεργειακού κόστους – πρέπει να στηρίξουμε τη βιομηχανία μας», είπε ο κ. Θεοδωρικάκος σημειώνοντας ότι οι τελικές αποφάσεις θα ληφθούν από τον πρωθυπουργό.

Χaos στα προγράμματα «Εξοικονομώ»

Κινδυνεύουν να χαθούν σημαντικά κονδύλια από το Ταμείο Ανάκαμψης

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Προσωρινή διέξοδος, μέσω παρατάσεων, στο χάος που επικρατεί με τα προγράμματα «Εξοικονομώ» αναζητεί το ΥΠΕΝ, με τον χρόνο να μετράει αντίστροφα καθώς κινδυνεύουν να χαθούν σημαντικά κονδύλια που έχουν δεσμευτεί για την υλοποίησή τους από το Ταμείο Ανάκαμψης. Την περασμένη Παρασκευή το αρμόδιο υπουργείο ανακοίνωσε την παράταση 13 συνολικά προγραμμάτων εξοικονόμησης που απευθύνονται σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις, συνολικού προϋπολογισμού άνω των 2,5 δισ. ευρώ, με την επισήμανση «ότι διασφαλίζεται η ομαλή υλοποίηση των έργων, η πλήρης αξιοποίηση των ευρωπαϊκών πόρων και η μέγιστη ωφέλεια για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις». Στην πραγματικότητα πρόκειται για μια αμήχανη κίνηση της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΕΝ μπροστά στην αδυναμία εφαρμογής μιας ουσιαστικής παρέμβασης που θα επιταχύνει την υλοποίηση των έργων, καθώς ο χρόνος δεν επαρκεί για αλλαγές στον σχεδιασμό.

Η εμπλοκή, σύμφωνα με πληροφορίες, του αντιπρόεδρου της κυβέρνησης Κωστή Χατζηδάκη στα προγράμματα, με στόχο έναν πιο αποτελεσματικό συντονισμό, είναι ενδεικτική του μεγέθους του προβλήματος.

Η γραφειοκρατία των ιδίων των προγραμμάτων (από την υποβολή της αίτησης έως την έναρξη εργασιών μεσολαβούν επτά στάδια), οι καθυστερήσεις στην έκδοση των απαιτούμενων υπουργικών αποφάσεων, ο επικοινωνιακό χαρακτήρα σχεδιασμός σε πολλές περιπτώσεις, σε συνδυασμό και με τη γραφειοκρατία των τραπεζών, που εμπλέκονται στις περιπτώσεις που ο καταναλωτής θα επιλέξει να καλύψει την ίδια συμμετοχή με δανεισμό, κρατούν τα προγράμματα «παγωμένα» και τους ωφελουμένους εγκλωβισμένους και σε αβεβαιότητα.

Οι καθυστερήσεις, από την άλλη, αυξάνουν τα κόστη υλικών και συσκευών καθώς «τρέχει» ο πληθωρισμός, δίνοντας πάτημα και για υπερκοστολογήσεις, με αποτέλεσμα ένα ποσοστό των ωφελουμένων υπαναχωρεί κατά το ποσοστό της μη εμπρόθεσμης ολοκλήρωσης των έργων (αφορά κυρίως αιτήσεις με δανειοδότηση και ειδικές περιπτώσεις). Οι

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΤΕΕ, ένα ποσοστό 10% των ωφελουμένων των προγραμμάτων «Εξοικονομώ» υπαναχωρεί κατά τη φάση υποβολής ηλεκτρονικής ταυτότητας και επιπλέον ένα 10%-15% στη συνέχεια. Συνολικά το ποσοστό της μη εμπρόθεσμης ολοκλήρωσης των έργων φτάνει στο 35%.

«Στον αέρα» βρίσκεται το «Εξοικονομώ 2025», συνολικού προϋπολογισμού 434 εκατ. ευρώ.

μη εμπρόθεσμες ολοκληρώσεις σε συνδυασμό με τις υπαναχωρήσεις μειώνουν το ποσοστό των αιτήσεων, που θα ολοκληρωθούν στο 52% των αρχικά αιτηθέντων. Από το ρεπορτάζ της «Κ» προκύπτει ότι, με εξαίρεση το πρόγραμμα «Εξοικονομώ 2021» που προχωράει με ικανοποιητικούς ρυθμούς, σοβαρές καθυστερήσεις παρουσιάζει το σύνολο των προγραμμάτων, ενώ «στον αέρα» βρίσκεται το «Εξοικονομώ 2025», συνολικού προϋπολογισμού 434 εκατ. ευρώ και άμεσες εκταμίευσης προς τα νοικοκυριά 396 εκατ. ευρώ. Με βάση τον οδηγό του προγράμματος, οι ωφελούμε-

νοι έχουν προθεσμία υλοποίησης των εργασιών και υποβολής του φακέλου ολοκλήρωσης 8 μήνες από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης υπαγωγής τους ή την 28η Φεβρουαρίου 2026, αν αυτή επέλθει νωρίτερα. Μέχρι και σήμερα δεν έχει εκδοθεί η υπουργική απόφαση για την έγκριση των αιτήσεων, με αποτέλεσμα ο χρόνος υλοποίησης να κρίνεται μη ρεαλιστικός ακόμη και μετά την παράταση του προγράμματος στις 31 Μαρτίου 2026.

Ενα δεύτερο ζήτημα που ανέκυψε από τον έλεγχο των αιτήσεων αφορά το αυξημένο εύλογο κόστος των εργασιών, απόρροια του σχεδιασμού του προγράμματος που δεν προβλέπει «ταβάνι», όπως τα προηγούμενα. Τα στοιχεία, τα οποία είναι εις γνώση του ΥΠΕΝ, δείχνουν ότι το μέσο κόστος επιλέξιμων εργασιών που αιτήθηκαν οι ωφελούμενοι στο «Εξοικονομώ 2025» είναι αυξημένο κατά 34%-

64% σε σχέση με το «Εξοικονομώ 2021» και κατά 11%-37% σε σχέση με το «Εξοικονομώ 2023».

Σοβαρές περιπλοκές στην υλοποίηση του προγράμματος προκαλεί και το κριτήριο των βαθμομερών που τέθηκε για την προτεραιοποίηση των αιτήσεων. Εχει προκαλέσει πολύ έντονη ανισομερή γεωγραφική κατανομή, που υπάρχει κίνδυνος να οδηγήσει σε πλήθος ενστάσεων, οι οποίες λόγω χρονοβόρων διαδικασιών εκδικασής μπορεί να καταδικάσουν στο σύνολό του το πρόγραμμα. Για παράδειγμα, από τις 2.072 αιτήσεις που υποβλήθηκαν για την Κρήτη, επιλέξιμες είναι μόνο οι 6. Τη μερίδα του λέοντος συγκεντρώνουν οι περιοχές της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (3.570 αιτήσεις), της Δυτικής Μακεδονίας (2.998 αιτήσεις) και της Κεντρικής Μακεδονίας (5.485), ενώ οι επιλέξιμες αιτήσεις στην Αττική είναι μόλις 302. Ενδεικτική περίπτωση του

επικοινωνιακού χαρακτήρα των προγραμμάτων εξοικονομησης που απευθύνονται σε εκατοντάδες νοικοκυριά και επιχειρήσεις είναι το «Εξοικονομώ - Ανακαινίζω για Νέους». Έχουν εγκριθεί 2.350 αιτήσεις που αφορούν το κομμάτι του «Εξοικονομώ» και κορηγήθηκαν περί τα 7 εκατ. ευρώ. Το κομμάτι του «Ανακαινίζω» δεν προχωράει γιατί δεν έχουν βρεθεί μέχρι σήμερα τα απαραίτητα κονδύλια, τη στιγμή που ως ημερομηνία έναρξης επιλέξιμων δαπανών είχε οριστεί η 26/10/2022, όταν προδημοσιεύθηκε ο οδηγός του προγράμματος.

Η πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΝ έχει δημοσίως αναγνωρίσει τις καθυστερήσεις των προγραμμάτων εξοικονομησης και έχει προαναγγείλει ένα νέο μοντέλο για τα νέα προγράμματα με την εμπλοκή των προμηθευτών ενέργειας, που είναι στο στάδιο της επεξεργασίας με τους φορείς της αγοράς.

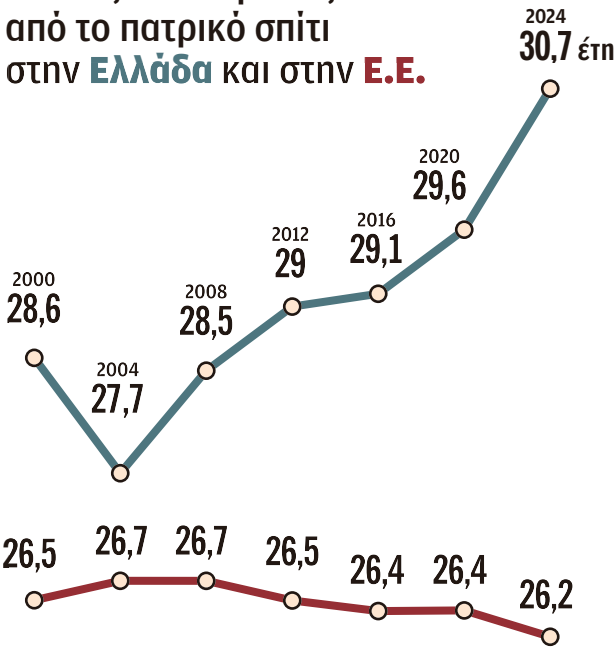
Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Μετά τη συμπλήρωση της τρίτης δεκαετίας της ζωής τους φεύγουν πλέον οι περισσότεροι νέοι στην Ελλάδα από το πατρικό τους, με τον σχετικό μέσο όρο να αυξάνεται, έστω και οριακά, χρόνο με τον χρόνο. Κι αυτό διότι εάν τα παλαιότερα χρόνια ήταν η νοοτροπία της ελληνικής οικογένειας που κράτησε αρκετούς νέους στο ίδιο σπίτι με τους γονείς τους, και κατά την προηγούμενη δεκαετία η οικονομική κρίση και η υψηλή ανεργία των νέων, τα τελευταία χρόνια η βασική αιτία είναι η ραγδαία αύξηση των ενοικιών. Ειδικά, μάλιστα, καθώς η αύξηση αυτή υπερβαίνει σημαντικά την αύξηση των μισθών, με την αναντιστοιχία να συμβάλλει στην υφιστάμενη στεγαστική κρίση. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι για ακόμη μία χρονιά στην Ελλάδα καταγράφεται το υψηλότερο ποσοστό –τόσο στους νέους ηλικίας 15-29 ετών όσο και στον γενικό πληθυσμό– αυτών που διαθέτουν για τη στέγαση πάνω από το 40% του εισοδήματός τους.

Η μέση ηλικία των νέων στην Ελλάδα που εγκαταλείπουν την οικογενειακή εστία είναι η τρίτη υψηλότερη στην Ε.Ε.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε χθες η Eurostat, η μέση ηλικία των νέων που εγκαταλείπουν το πατρικό σπίτι τους ήταν το 2024 στην Ελλάδα τα 30,7 έτη (30,6 έτη το 2023), που αποτελεί την τρίτη υψηλότερη μεταξύ των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι υψηλότερες μέσες ηλικίες καταγράφηκαν στην Κροατία (31,3 έτη) και στη Σλοβακία (30,9 έτη), ενώ πάνω από τα 30 έτη ήταν η μέση ηλικία αποχώρησης από το πατρικό σπίτι σε ακόμη δύο χώρες, αμφότερες στον ευρωπαϊκό Νότο, και συγκεκριμένα στην Ιταλία (30,1 έτη) και στην Ισπανία (30

Μέσος όρος ηλικίας αποχώρησης από το πατρικό σπίτι στην Ελλάδα και στην Ε.Ε.

ΠΗΓΗ: Eurostat

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μετά τα 30 φεύγουν από το πατρικό οι νέοι

Βασική αιτία τα ακριβά ενοίκια – Ένας στους τρεις Έλληνες δαπανά πάνω από το 40% του εισοδήματος για τις ανάγκες στέγασης

έτη). Ο μέσος όρος ηλικίας σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης διαμορφώθηκε το 2024 στα 26,2 έτη, αρκετά χαμηλότερα από ό,τι στην Ελλάδα. Αν και η Ελλάδα συγκαταλεγόταν ανέκαθεν στις χώρες που οι νέοι αργούν να αποχωριστούν το πατρικό σπίτι τους, σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει στις χώρες του ευρωπαϊκού

Βορρά, μόνο από το 2021 και έπειτα καταγράφεται μέση ηλικία αποχώρησης πάνω από τα 30 έτη. Ακόμη και μέσα στη βαθιά ύφεση της προηγούμενης δεκαετίας, ο μέσος όρος ηλικίας αποχώρησης από το πατρικό ήταν κάτω από τα 30 και κυμαινόταν από 28,3 έως 29,4 έτη. Στο χαμηλότερο σημείο των τελευ-

ταίων 25 ετών έφθασε το 2004, όταν ο μέσος όρος ηλικίας εγκατάλειψης της οικογενειακής εστίας έπεσε στα 27,7 έτη. Από το 2012 ο μέσος όρος ηλικίας αποχώρησης από το πατρικό ανέβηκε πάνω από τα 29 έτη και πλέον πλησιάζει στα 31 έτη. Στους άνδρες υπερβαίνει τα 32 έτη και το 2024 διαμορφώθηκε στα

32,5 έτη από 32,3 έτη το 2023, ενώ στις γυναίκες ήταν πάντα χαμηλότερος και διαμορφώθηκε το 2024 στα 28,9 έτη από 28,8 έτη το 2023. Για ακόμη μία χρονιά η Ελλάδα κατέχει την... πρωτιά σε ό,τι αφορά το ποσοστό του πληθυσμού που είναι υποχρεωμένο να διαθέτει πάνω από το 40% του εισοδήματός του για να καλύπτει το κόστος στέγασης. Σε αυτό συμπεριλαμβάνονται ενοίκια αλλά και τα λεγόμενα πάγια (κόστος ηλεκτρικού ρεύματος, θέρμανσης, ύδρευσης - αποχέτευσης), ενώ και στην περίπτωση της ιδιοκατοίκησης, εκτός από τα πάγια, μπορεί να περιλαμβάνονται δαπάνες για δόσεις δανείων και ασφαλιστική κάλυψη. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, το 28,9% του γενικού πληθυσμού στην Ελλάδα επιβαρύνεται με δαπάνες για τη στέγαση που ξεπερνούν το 40% του εισοδήματός του, ενώ ειδικά στην ηλικιακή ομάδα 15-29 το αντίστοιχο ποσοστό είναι 30,3%. Κάτι που εξηγεί σε σημαντικό βαθμό την ολοένα και πιο αργή εγκατάλειψη του πατρικού σπιτιού.

Πολλοί σε λίγα τ.μ.

Η διαμονή στο πατρικό σπίτι και συχνά στο... παιδικό δωμάτιο, εκτός από την περιορισμένη ανεξαρτησία και ιδιωτικότητα, σημαίνει συχνά ότι αρκετά άτομα συνωστίζονται σε λίγα τετραγωνικά. Στην Ελλάδα καταγράφηκε το 2024 το τέταρτο υψηλότερο ποσοστό «υπερπληθυσμού» για τους νέους ηλικίας 15-29 ετών. Συγκεκριμένα, το 45,5% των νέων αυτής της ηλικιακής ομάδας (27% για τον γενικό πληθυσμό) ζει σε υπερπληθές νοικοκυριό, το οποίο ορίζεται έτσι όταν δεν διαθέτει ένα δωμάτιο ανά άτομο ηλικίας 18 ετών και άνω, ή ένα δωμάτιο ανά ζεύγος ανύπαντρων ατόμων του ίδιου φύλου μεταξύ 12 και 17 ετών, ή ένα δωμάτιο ανά άτομο μεταξύ 12 και 17 ετών και δεν περιλαμβάνεται στην προηγούμενη κατηγορία, ή ένα δωμάτιο ανά ζευγάρι παιδιών κάτω των 12 ετών. Στην Ε.Ε. το ποσοστό των νέων που ζουν σε υπερπληθές νοικοκυριό είναι 26,5% και του γενικού πληθυσμού 16,9%.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

2
ΠΕΜ 20:00 (60')
PIANO QUARTET Brahms & Mahler
ΣΟΚ - Μουσική Δωματίου 1

Η διακεκρίμενη βιολίστρια της ΣΟΚ Ayşe Karaoğlu και η βιολοντσέλιστα Pinar Bayraktar, μακροχρόνιες συνεργάτιδες στη μουσική δωμάτιου, στρέφουν το ενδιαφέρον τους προς το ρεπερτόριο για κουαρτέτο με πιάνο, ενώνοντας τις δυνάμεις τους με δύο εξαιρετικούς μουσικούς: τον υποκορυφαίο βιολίστα της ΣΟΚ, Vladimir Tkachenko, και τον λαμπρό Κύπριο πιανίστα Μανώλη Νεοφύτου. Παρουσιάζουν τα έργα Johannes Brahms: Κουαρτέτο με πιάνο αρ. 3 σε Ντο ελάσσονα, έργο 60 και Gustav Mahler: Κουαρτέτο με πιάνο σε Λα ελάσσονα. €12 / 7

4
ΣΑΒ 20:30 (50') Επί Σκηνής
NECROPOLIS - Arkadi Zaides (16+)
Open House Festival / Στέγη Χορού /σού

Ένα έργο σε συνεχή εξέλιξη, που συνδυάζει χορογραφία, ντοκιμαντέρ και ανάλυση δεδομένων. Βασίζεται στη λίστα που καταρτίζει το δίκτυο UNITED for Intercultural Action, καταγράφοντας πρόσφυγες και μετανάστες που έχασαν τη ζωή τους στην πορεία προς την Ευρώπη. Στην τελευταία έκδοση του καταγράφονται 66.519 θάνατοι, αν και ο πραγματικός αριθμός είναι πολύ μεγαλύτερος. Το έργο εστιάζει στα αγνώστου ταυτότητας σώματα για να δημιουργήσει ένα ψηφιακό αποθετήριο που αποκαλύπτει μια αόρατη χαρτογραφία. Μυθολογίες, ιστορίες, γεωγραφίες και ανατομίες υφαίνονται σε έναν τόπο μνήμης. Στα Αγγλικά (με ελληνικούς υπότιτλους). €12 / 10

5
ΚΥΠ 20:30 (50')
ILAND - Ody Icon & Alejjos
Συνεργαζόμενος Καλλιτέχνης 2025

Το *ILAND*, η μουσική περφόρμανς του Κύπριου καλλιτέχνη ody icon, σε συνεργασία με τον Alejo και τη video artist Diyala Muir, παρουσιάζεται ξανά στο Θέατρο Ριάλτο. Εμπνευσμένος από τη γεωγραφία, την πολυκύμαντη ιστορία της Κύπρου αλλά και το έργο του φιλόσοφου Ζιλ Ντελέζ, ο ody icon, εξερευνά την έννοια του νησιού ως μια δυνατότητα σύνδεσης. Μέσα από ήχους ηλεκτρονικούς, τραγούδια λαϊκά και παραδοσιακά, ποιητικό λόγο και κινούμενη εικόνα, το *ILAND* είναι μια διαδρομή προς την κοινότητα. Εκεί όπου η αγάπη δεν είναι σύνθημα, αλλά πράξη αντίστασης στην αποξένωση, ένα άνοιγμα προς το κοινό. Το *ILAND* είναι αφιερωμένο στον παλαιστινιακό λαό και σε όλους όσους αγωνίζονται για την ελευθερία, την αυτονομία και μια αξιοπρεπή ζωή. Σύλληψη, Ιδέα, Καλλιτεχνική επιμέλεια: ody icon. Μουσική Παραγωγή: Alejjos. Animation: Diyala Muir. Κοστούμια: Φρόσω Χρίστου. Σχεδιασμός Φωτισμού: Βασίλης Πετεινάρης. Επί σκηνής: ody icon, Alejjos. €15 / 12

11-17
ΣΑΒ - ΠΑΡ 20:00
Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου (18+)

Το ISFFC, με δεκάδες ταινίες μικρού μήκους από Κύπριους και ξένους δημιουργούς, επιστρέφει για 15η συνεχή χρονιά στην οθόνη του Θεάτρου Ριάλτο, υπό την καλλιτεχνική διεύθυνση της Καίτης Παπαδήμα και του Διομήδη Κουφτερού. Το κοινό θα έχει την ευκαιρία να απολαύσει στη φετινή διοργάνωση ένα πολυδιάστατο αγωνιστικό πρόγραμμα ταινιών μυθοπλασίας, animation, πειραματικού κινηματογράφου και ντοκιμαντέρ που αναδεικνύει τον δυναμισμό της τοπικής και διεθνούς κινηματογραφικής κοινότητας. Δωρεάν παράλληλες δράσεις και ειδικές προβολές εμπλουτίζουν και φέτος το πρόγραμμα του Φεστιβάλ, ενώ το διεθνές εντατικό εκπαιδευτικό εργαστήρι What's the Story? Cyprus (13–17/10), σε συνεργασία με το Talents Generator Factory, προσφέρει καθοδήγηση σε επιλεγμένους σκηνοθέτες και σεναριογράφους από την Κύπρο και την ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Το Φεστιβάλ αποτελεί ετήσιο θεσμό του Υφυπουργείου Πολιτισμού (Τμήμα Σύγχρονου Πολιτισμού) και συνδιοργανώνεται με το Θέατρο Ριάλτο. Με ελληνικούς και αγγλικούς υπότιτλους.€5 (Κάρτα διαρκείας: €25)

22
ΤΕΤ 20:30 (130')
Dr. Strangelove - Stanley Kubrick
National Theatre Live

Ο βραβευμένος με επτά βραβεία BAFTA Steve Coogan υποδύεται τέσσερις ρόλους στην παγκόσμια πρεμιέρα της θεατρικής διασκευής του αριστουργήματος του Stanley Kubrick. Μια εκρηκτικά σατιρική κωμωδία, που αφηγείται την ιστορία ενός διαταραγμένου στρατηγού των ΗΠΑ, ο οποίος ενεργοποιεί μια πυρηνική επίθεση. Πλασιωμένη από μια παγκοσμίως καταξιωμένη ομάδα, που περιλαμβάνει τους βραβευμένους με Emmy και Olivier αντίστοιχα, Armando Iannucci και Sean Foley. Σε ζωντανή αναμετάδοση από το National Theatre στο Λονδίνο. Με ελληνικούς και αγγλικούς υπότιτλους. €12 / 10

23
ΠΕΜ 20:30 (75')
Η Αλίκη Καγιαλόγλου στον γαλαξία του Μίκη

Η καθηλωτική ερμηνεύτρια Αλίκη Καγιαλόγλου, στενή συνεργάτιδα του Μίκη Θεοδωράκη, συναυλιακά και διακογραφικά, μοιράζεται τη σκηνή με τρεις emblematicούς μουσικούς, επίσης στενούς συνεργάτες του Θεοδωράκη, σε μία συναυλία με τιμώμενο καλεσμένο...τον Μίκη. Ερμηνεία: Αλίκη Καγιαλόγλου. Κλασική Κιθάρα: Δημήτρης Παπαγγελίδης. Πιάνο: Νίκος Πλατύραχος. Βιολοντσέλο: Μαρίζα Παπαδούρη Παπαγγελίδη. Φιλική συμμετοχή: Παιδική Χορωδία Π.Κ. Επιλογή. Διδασκαλία: Κορίνα Βασιλείου. Καλλιτεχνική Επιμέλεια: Δημήτρης Παπαγγελίδης. €20 / 12

P
77777745
rialto.com.cy

Θέατρο Ριάλτο

Η διάβρωση της δημοκρατίας στις ΗΠΑ απειλεί την οικονομία

Εντονες ανησυχίες επιχειρηματιών για τις παρεμβάσεις Τραμπ στους θεσμούς

Απολύσεις κορυφαίων στατιστικο-λόγων με συνοπτικές διαδικασίες, υπονόμευση του έργου της Ομοσπονδιακής Τράπεζας, κρατικές παρεμβάσεις σε ιδιωτικές εταιρείες, πρωτοφανής χρήση δασμών, απειλές σε μη φιλικά μέσα ενημέρωσης. Όλα τα παραπάνω θα μπορούσαν εύκολα να περιγραφούν ως δείγματα αυταρχικής διακυβέρνησης σε κάποια χώρα του Τρίτου Κόσμου. Κι όμως, συνέβησαν φέτος στην καρδιά της παγκόσμιας δημοκρατίας, στις ΗΠΑ, υπό την ηγεσία του προέδρου Ντόναλντ Τραμπ.

Όσοι παρακολουθούν με προσοχή την αμερικανική πολιτική σκηνή διαπιστώνουν ένα ανησυχητικό μοτίβο: η δημοκρατία στις ΗΠΑ βρίσκεται σε διαδικασία διάβρωσης, με δραματικές συνέπειες για την οικονομία και τον επιχειρηματικό κόσμο. Ενώ δημοσίως οι επιχειρηματίες σιωπούν για να αποφύγουν την οργή του Λευκού Οίκου, κατ' ιδίαν εκφράζουν σοβαρή ανησυχία. «Ποτέ δεν ανησυχούσα τόσο πολύ για τη δημοκρατία στις ΗΠΑ», δήλωσε στο CNN η Βανέσα Γουίλιαμσον, ανώτερη ερευνήτρια μελετών διακυβέρνησης στο Ινστιτούτο Brookings.

Η δημοκρατία, εξάλλου, δεν είναι μόνο ένα πολιτεύμα, είναι ένας ισχυρός καταλύτης για την οικονομική ανάπτυξη. Έρευνα

του 2019 με τίτλο «Η δημοκρατία προκαλεί ανάπτυξη», που δημοσιεύθηκε στο Journal of Political Economy, ένα επιστημονικό περιοδικό του Πανεπιστημίου του Σικάγου, έδειξε ότι η δημοκρατία αυξάνει το κατά κεφαλήν ΑΕΠ

Έρευνα του 2019 έδειξε ότι η δημοκρατία αυξάνει το κατά κεφαλήν ΑΕΠ μακροπρόθεσμα κατά περίπου 20%.

μακροπρόθεσμα κατά περίπου 20%. Ο λόγος είναι απλός: η δημοκρατία προωθεί τις επενδύσεις, την εκπαίδευση και την υγεία, δημιουργώντας ένα σταθερό και προβλέψιμο περιβάλλον για τις επιχειρήσεις. Αντιθέτως, οι λαϊκιστές ηγέτες, που συχνά έρχονται στην εξουσία ως «σωτήρες», αφήνουν πίσω τους αρνητικό οικονομικό αποτύπωμα. Μια μελέτη του 2023 από την επιθεώρηση American Economic Review διαπίστωσε ότι 15 χρόνια μετά την ανάληψη της εξουσίας από έναν λαϊκιστή ηγέτη, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι 10% χαμηλότερο σε σύγκριση με χώρες με μη λαϊκιστικές κυβερνήσεις.

Η διοίκηση Τραμπ, ειδικότερα,

Η διοίκηση Τραμπ αμφισβητεί την ανεξαρτησία θεσμών - πυλώνων της οικονομίας. Η απόλυση της επικεφαλής του Γραφείου Στατιστικών Εργασίας και οι απειλές κατά της ανεξαρτησίας της Fed υποδηλώνουν τάση χειραγώγησης δεδομένων και αποφάσεων, με στόχο την εξυπηρέτηση πολιτικών σκοπιμοτήτων.

αμφισβητεί την ανεξαρτησία θεσμών που θεωρούνται πυλώνες της οικονομίας. Η απόλυση της επικεφαλής του Γραφείου Στατιστικών Εργασίας και οι απειλές κατά της ανεξαρτησίας της Fed υποδηλώνουν τάση χειραγώγησης των δεδομένων και των αποφάσεων, με στόχο την εξυπηρέτηση πολιτικών σκοπιμοτήτων. Όπως δήλωσε η απολυθείσα επίτροπος Ερίκα Μακεντάρφερ: «Η απόλυση του κορυφαίου στατιστικολόγου είναι ένα επικίνδυνο βήμα... Έχει σοβαρές οικονομικές συνέπειες».

Την ίδια στιγμή, η κυβέρνηση Τραμπ ακολουθεί μια πολιτική κρατικής ιδιοκτησίας σε ιδιωτικές επιχειρήσεις, μια πρακτική που μοιάζει βγαλμένη από εγχειρίδια αυταρχικών καθεστώτων. Η επένδυση δισεκατομμυρίων στην Intel, η απόκτηση «χρυσής μετοχής» στην US Steel και η απόκτηση μεριδίου στην MP Materials δείχνουν ότι η κυβέρνηση δεν διστάζει να παρεμβεί στον ιδιωτικό τομέα σε μια σειρά κινήσεων, που όπως σχολίασε ο

πρώην αντιπρόεδρος Μάικ Πενς, είναι «πολύ συννηθισμένες στην Κίνα και τη Ρωσία».

Ακόμη πιο ανησυχητικές είναι οι πιέσεις και οι απειλές κατά των μέσων ενημέρωσης. Η περίπτωση της Disney και του Τζίμι Κιμελ, όπου η Ομοσπονδιακή Επιτροπή Επικοινωνιών υπονόησε ότι θα «δυσκόλευε τη ζωή» της εταιρείας και του δικτύου ABC αν δεν απομάκρυνε τον «ενοχλητικό» για την κυβέρνηση Τραμπ παρουσιαστή, φανερώνει την πρόθεση ελέγχου του Τύπου, μια πρακτική «που θα περίμενε κανείς να δει σε μια ανελεύθερη χώρα», σύμφωνα με τη Βανέσα Ουίλιαμσον του Brookings Institute.

Απέναντι σε όλα αυτά, οι ηγέτες επιχειρήσεων ανησυχούν, χωρίς να μπορούν να αντιδράσουν ενιαία και δημόσια. Ο κίνδυνος να προκαλέσουν την οργή του προέδρου Τραμπ με δημόσιες τοποθετήσεις τους, όπως συνέβη με τον CEO της Mattel, τους αναγκάζει να σιωπούν. Τον Μάιο, ο Τραμπ απείλησε να επιβάλει δα-

σμούς 100% σε όλες τις εισαγωγές της Mattel, όταν ο διευθύνων σύμβουλος του κολοσσού παιχνιδιών παραδέχθηκε ότι εξετάζει το ενδεχόμενο αύξησης των τιμών λόγω των δασμών.

Κατ' ιδίαν, οι διευθύνοντες σύμβουλοι εκφράζουν φόβους για την πίεση που δέχεται η δημοκρατία στις ΗΠΑ, λέει ο Τζέφρι Σόνενφελντ, καθηγητής του Γέιλ, γνωστός ως «CEO whisperer» λόγω των εκτεταμένων επαφών του στην επιχειρηματική κοινότητα.

Ο εκπρόσωπος του Λευκού Οίκου Κους Ντεσάι υποστηρίζει ότι η κυβέρνηση Τραμπ «αποκαθιστά την εμπιστοσύνη και τον οικονομικό δυναμισμό», επισημαίνοντας επενδυτικές δεσμεύσεις ύψους «τρισεκατομμυρίων» δολαρίων από την Apple, την Nvidia, τη Merck και άλλες εταιρείες.

«Αυτοί οι “πολιτικοί επιστήμονες” θα έπρεπε να είχαν μιλήσει κατά τη διάρκεια της προεδρίας του Τζο Μπάιντεν, όταν οι αξιωματούχοι του διέβρωσαν την αμερικανική δημοκρατία, κατέκλυσαν τη χώρα μας με εκατομ-

μύρια παράνομους μετανάστες και όπλισαν το δικαστικό σύστημα εναντίον των πολιτικών αντιπάλων – πέρα από τη χειρότερη πληθωριστική κρίση εδώ και δεκαετίες», δήλωσε. Και πρόσθεσε: «Η κυβέρνηση Τραμπ διορθώνει την κυβερνητική υπερβολή και την ανικανότητα, εφαρμόζοντας παράλληλα την πιο επιθετική οικονομική ατζέντα υπέρ της ανάπτυξης στη σύγχρονη αμερικανική ιστορία».

Ο Λευκός Οίκος επιμένει ότι οι πολιτικές του αποκαθιστούν την οικονομική δυναμική, οι πολιτικοί επιστήμονες και οι αναλυτές, ωστόσο, επισημαίνουν ότι ο μεγαλύτερος κίνδυνος για την αμερικανική οικονομία σήμερα δεν είναι ο πληθωρισμός ή η ύφεση, αλλά η ίδια η επίθεση στη δημοκρατία. Το ερώτημα είναι αν η επιχειρηματική κοινότητα θα καταφέρει να βρει τη φωνή της πριν να είναι πολύ αργά, καθώς απειλούνται η οικονομική σταθερότητα και οι μακροπρόθεσμες επενδύσεις, θέτοντας σε κίνδυνο την ίδια την ευημερία των ΗΠΑ.

Επενδύσεις 18,2 δισ. δολαρίων για την παραγωγή τσιπ από την Ινδία

Στην προσπάθειά της να μειώσει την εξάρτησή της από τις εισαγωγές μικροεπεξεργαστών, να διασφαλίσει την επάρκεια τους για τους στρατηγικούς σημασίας τομείς της οικονομίας της, αλλά και να διεκδικήσει μεγαλύτερο μερίδιο από την παγκόσμια αγορά ηλεκτρονικών, η Ινδία επενδύει 18,2 δισ. δολ. στην παραγωγή μικροεπεξεργαστών. Σύμφωνα, πάντως, με οικονομολόγους και αναλυτές του κλάδου, θα είναι ιδιαίτερα δύσκολο να κερδίσει αυτό το στοίχημα δεδομένου ότι ο ανταγωνισμός στον κλάδο είναι θορυώδης και η Ινδία δεν διαθέτει ούτε επαρκείς επενδύσεις ούτε επαρκή ταλέντα για να διεκδικήσει κυρίαρχη θέση στην παγκόσμια αγορά.

Αυτή τη στιγμή βρίσκονται σε εξέλιξη τουλάχιστον δέκα επενδύσεις στην παραγωγή μικροεπεξεργαστών σε έξι κρατίδια της χώρας καθώς η αναδυόμενη ασιατική οικονομία, που κατά πολλούς

θα υποκαταστήσει την Κίνα ως μοχλός παγκόσμιας ανάπτυξης, μπαίνει στην παγκόσμια κούρσα των πλέον προηγμένων μικροεπεξεργαστών. Η ευκαιρία δόθηκε στην Ινδία από το 2022, όταν η Ουάσιγκτον επέβαλε περιορισμούς στις εξαγωγές αμερικανι-

Η χώρα έχει θέσει σε εφαρμογή το σχέδιο «Αποστολή μικροεπεξεργαστές», που αποσκοπεί στην ανάπτυξη πλήρους εφοδιαστικής αλυσίδας για τον κλάδο.

κής τεχνολογίας μικροεπεξεργαστών προς την Κίνα προκειμένου να ανακόψει την πρόοδο του Πεκίνου στη στρατηγικής σημασίας αυτή τεχνολογία. Η Ινδία είναι η

Η μεγαλύτερη επένδυση στον τομέα των μικροεπεξεργαστών είναι η μονάδα κατασκευής στην Τζουζαράτ από κοινοπραξία της Tata Electronics με την Powerchip Semiconductor Manufacturing της Ταϊβάν.

χώρα που καταναλώνει τον μεγαλύτερο όγκο ηλεκτρονικών στον κόσμο και δεν διαθέτει εγχώρια βιομηχανία μικροεπεξεργαστών, ενώ η θέση της στην παγκόσμια

εφοδιαστική αλυσίδα είναι πολύ χαμηλή. Έχει θέσει σε εφαρμογή το φιλόδοξο σχέδιο «Αποστολή μικροεπεξεργαστές», το οποίο αποσκοπεί στην ανάπτυξη πλήρους εφοδιαστικής αλυσίδας για τον κλάδο – από τον σχεδιασμό μέχρι την παρασκευή τους, τη δοκιμασία και τη συσκευασία τους εντός της ινδικής επικράτειας.

Μόνο μέσα στον Σεπτέμβριο η κυβέρνηση έχει εγκρίνει δέκα επενδύσεις για την παραγωγή μικροεπεξεργαστών συνολικού προϋπολογισμού 18,2 δισ. δολ., που προβλέπουν την κατασκευή μονάδων παραγωγής ημιαγωγών και μονάδων πολλαπλών δοκιμασιών και συσκευασίας μικροεπεξεργαστών. Η μεγαλύτερη επένδυση στον τομέα των μικροεπεξεργαστών είναι η μονάδα κατασκευής στην ιδιαίτερη πατρίδα του πρωθυπουργού, Ναρένδρα Μόντι, στην Τζουζαράτ. Είναι κοινοπραξία της Tata Electronics με την Powerchip Semiconductor

Manufacturing της Ταϊβάν και έχει προϋπολογισμό ύψους 11 δισ. δολ. Η κυβέρνηση έχει θέσει αυστηρούς όρους στις περιοχές στις οποίες θα μπορούν να εγκατασταθούν οι μονάδες παραγωγής, όπως το να μην κινδυνεύουν από πλημμύρες και κραδασμούς και να διαθέτουν επαρκή οδικά δίκτυα.

Η Ινδία διαθέτει σημαντικό αριθμό νέων μηχανολόγων που απασχολούνται ήδη στις εταιρείες σχεδιασμού μικροεπεξεργαστών. Η πρόοδος προς την επίτευξη των στόχων της είναι όμως αργή, καθώς αυτός ο αριθμός νέων και ταλαντούχων τεχνολογικών δεν επαρκεί για ένα τόσο φιλόδοξο σχέδιο. Όπως σχολιάζει ο Στίβεν Εζέλ, αντιπρόεδρος παγκόσμιας καινοτομίας στο Ινστιτούτο Πληροφορίας και Καινοτομίας, «η Ινδία χρειάζεται πολλά περισσότερα από μερικά εργαστήρια ή μερικές εγκαταστάσεις, καθώς της λείπει κυρίως ένα δυναμικό και μακρο-

πρόθεσμα λειτουργικό οικοσύστημα τεχνολογίας». Μιλώντας για το θέμα στο αμερικανικό δίκτυο CNBC, ο Εζέλ εξηγεί πως οι χώρες με τις κορυφαίες θέσεις στην παραγωγή μικροεπεξεργαστών εξετάζουν «τουλάχιστον 500 διαφορετικούς παράγοντες» προτού προχωρήσουν σε επενδύσεις αξίας πολλών δισεκατομμυρίων. Ανάμεσα στους παράγοντες αυτούς είναι η επάρκεια ταλέντων, το φορολογικό καθεστώς, το εμπόριο, οι πολιτικές που διέπουν την τεχνολογία, η κατάσταση στην αγορά εργασίας και το νομικό και ρυθμιστικό πλαίσιο, όλους δηλαδή αυτούς τους παράγοντες στους οποίους πρέπει να εξελιχθεί η Ινδία και έχει ακόμη πολύ δρόμο μπροστά της. Η κυβέρνηση, πάντως, προσέθεσε ένα νέο στοιχείο στο φιλόδοξο σχέδιό της τον Μάιο: ένα σχήμα για τη στήριξη των βιομηχανιών κατασκευής ηλεκτρονικών εξαρτημάτων.

Δεν έχει φανεί ο αντίκτυπος των δασμών, λέει ο ΟΟΣΑ

Καλύτερη πορεία ακολουθεί μέχρι στιγμής η παγκόσμια οικονομία σε σύγκριση με τις εκτιμήσεις που έκαναν οι αναλυτές πριν από μερικούς μήνες, σύμφωνα με τις αναθεωρημένες προβλέψεις του ΟΟΣΑ. Ωστόσο, η νέα έκθεση του οργανισμού τονίζει ότι δεν έχει ακόμη φανεί ο πλήρης αντίκτυπος των δασμών στην αμερικανική οικονομία, καθώς προς το παρόν αντισταθμίζεται από τις επενδύσεις στην τεχνητή νοημοσύνη, ενώ επίσης η δημοσιονομική στήριξη στην Κίνα καλύπτει την οικονομική επιβράδυνση στη χώρα.

Ειδικότερα, ο ΟΟΣΑ σημειώνει ότι τα αποτελέσματα των δασμών ακόμη αποκαλύπτονται και ότι οι εταιρείες απορροφούν μεγάλο μέρος του σοκ με μικρότερα

περιθώρια κέρδους και καλή διαχείριση των αποθεμάτων τους. Ειδικότερα, πολλές εταιρείες συγκέντρωσαν υψηλό όγκο αποθεμάτων πριν από την αύξηση των δασμών, οι οποίοι ανέβασαν τον φόρο στις εισαγωγές εμπορευμάτων στις ΗΠΑ περίπου στο 19,5% στα τέλη Αυγούστου, στο υψηλότερο επίπεδο εδώ και σχεδόν έναν αιώνα.

Πάντως, η παγκόσμια οικονομία επιδεικνύει μέχρι στιγμής ανθεκτικότητα, με αποτέλεσμα ο ΟΟΣΑ να ανεβάσει τις προβλέψεις για φέτος σε ανάπτυξη 3,3% από 3,2% πέρυσι, ενώ προηγουμένως ανέμενε ανάπτυξη 2,9%. Ωστόσο, διατήρησε αμετάβλητες τις προβλέψεις για το 2026 στο 2,9%, λέγοντας ότι η ώθηση από τα υψηλά αποθέματα που συγκεντρώθηκαν

ενόψει των δασμών εξαντλείται ήδη και αρχίζει να επιβαρύνει την ανάπτυξη των επενδύσεων και του εμπορίου.

Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, η αμερικανική οικονομία αναμένεται να επιβραδυνθεί στο 1,8% το 2025 και στο 1,5% το 2026 από 2,8% πέρυσι. Σηπρίγματα πρόκειται να αποτελέσουν οι επενδύσεις στην τεχνητή νοημοσύνη, η δημοσιονομική στήριξη και η νομισματική χαλάρωση, που θα αντισταθμίσουν εν μέρει την αύξηση των δασμών, τη μείωση της μεταναστευσης και των ομοσπονδιακών θέσεων εργασίας.

Στην Κίνα, η ανάπτυξη επίσης αναμένεται να επιβραδυνθεί το δεύτερο εξάμηνο του έτους, καθώς η ώθηση από τις μαζικές εξαγωγές στις ΗΠΑ πριν από την

επιβολή των δασμών εξασθενεί και η δημοσιονομική στήριξη περιορίζεται. Πάντως, σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, η ανάπτυξη αναμένεται να διαμορφωθεί σε υψηλά επίπεδα, στο 4,9% φέτος και στο 4,4% το 2026, ενώ προηγουμένως ο οργανισμός ανέμενε ανάπτυξη 4,7% και 4,3% αντίστοιχως.

Στην Ευρωζώνη, το εμπόριο και οι γεωπολιτικές εντάσεις φαίνεται να αποτελούν βαρίδι για την οικονομία, παρά τη μείωση των επιτοκίων δανεισμού. Σύμφωνα με τις προβλέψεις του ΟΟΣΑ, η οικονομία του μπλοκ αναμένεται να αναπτυχθεί με ρυθμό 1,2% φέτος έναντι προβλέψεων για 1% προηγουμένως. Για το 2026 περιμένει ρυθμό 1% έναντι προβλέψεων για 1,2% στην έκθεση του Ιουνίου.

KENH ΘΕΣΗ

Η εταιρεία Polart Construction Ltd ζητά εργάτη-οικοδόμο με προϋπηρεσία για πλήρη απασχόληση στη Λευκωσία. Πληροφορίες στο τηλ. 22516438

Η εταιρεία Χρ. Καποδιστριάς και Υιοί Ατδ με Αριθμό Μητρώου Εργοδότη (AME) 218158/6/4531 ζητά να προσλάβει Pickers/Αποθηκάρους με αρκετά καλούς όρους εργοδότησης, όχι χαμηλότερους από αυτούς που ισχύουν για το υπόλοιπο προσωπικό με βάση τις Συμφωνίες Εργοδότησής τους. Οι ενδιαφερόμενοι να αποστέλλονται στο Επαρχιακό Γραφείο Εργασίας Πάφου στα τηλέφωνα 26821666.

Η Κίνα κατακλύζει τις διεθνείς αγορές με φθηνά προϊόντα

Ρεκόρ εμπορικού πλεονάσματος ύψους 1,2 τρις. δολ., παρά τους δασμούς

Με **φρόντο** τον εμπορικό πόλεμο με τις ΗΠΑ και την επιβολή υψηλών δασμών από την κυβέρνηση Τραμπ, η Κίνα αντί να ανακόψει τη δυναμική των εξαγωγών της, τις ανακατεύθυνε επιτυχώς σε άλλες αγορές, κατακλύζοντας τον υπόλοιπο κόσμο με φθηνά προϊόντα. Η στροφή αυτή έχει οδηγήσει σε ρεκόρ εμπορικού πλεονάσματος ύψους 1,2 τρις. δολαρίων.

Οι αμερικανικοί δασμοί, που έφτασαν μέχρι και το 145%, είχαν στόχο να περιορίσουν τις κινεζικές εισαγωγές στην αμερικανική αγορά. Το Πεκίνο, αντί να μειώσει την παραγωγή του στράφηκε προς νέες αγορές, όπως η Ινδία, η Αφρική και η Νοτιοανατολική Ασία, όπου οι εξαγωγές του έφτασαν σε ιστορικά υψηλά επίπεδα. Η πλημμύρα των φθηνών κινεζικών προϊόντων προκαλεί ανησυχία σε πολλές χώρες, καθώς οι εγχώριες βιομηχανίες τους δέχονται ισχυρή πίεση. Μέχρι στιγμής μόνο το Μεξικό έχει αντιδράσει δημοσίως φέτος επιβάλλοντας δασμούς έως και 50% σε ορισμένα κινεζικά προϊόντα, όπως τα αυτοκίνητα και ο χάλυβας. Κι άλλες χώρες όμως δέχονται αυξανόμενες πιέσεις για να δράσουν.

Στην Ινδία, οι Αρχές έχουν λάβει 50 αιτήσεις τις τελευταίες εβδομάδες για έρευνες αντιντάμπινγκ σε αγαθά από χώρες όπως η Κίνα και το Βιετνάμ, ενώ η Ινδονησία παρακολουθεί στενά την κατάσταση, ιδιαίτερα έπειτα από viral βίντεο που

Η πλημμύρα φθηνών κινεζικών προϊόντων προκαλεί ανησυχία σε πολλές χώρες, καθώς οι εγχώριες βιομηχανίες τους δέχονται ισχυρή πίεση.

έδειχναν Κινέζους πωλητές να διαφημίζουν προϊόντα σε εξαιρετικά χαμηλές τιμές. Η Νότια Αφρική προτιμά τις επενδύσεις αντί για τιμωρητικούς δασμούς, ενώ η Χιλή και ο Ισημερινός εφαρμόζουν σιωπηλά στοχευμένες χρεώσεις, αφότου οι μινιαίοι ενεργοί χρήστες του κινεζικού γίγαντα ηλεκτρονικού εμπορίου Temu στη Λατινική Αμερική αυξήθηκαν κατά 143% από τον Ιανουάριο. Η Βραζιλία,

Μετά τους αμερικανικούς δασμούς, το Πεκίνο αντί να μειώσει την παραγωγή του στράφηκε προς νέες αγορές, όπως η Ινδία, η Αφρική και η Νοτιοανατολική Ασία, όπου οι εξαγωγές του έφτασαν σε ιστορικά υψηλά επίπεδα.

που έχει απειλήσει με πιο επιθετικά αντίποινα φέτος, έδωσε στην BYD, τη μεγαλύτερη κατασκευάστρια ηλεκτρικών αυτοκινήτων της Κίνας, ένα παράθυρο χωρίς δασμούς για να αυξήσει την τοπική παραγωγή. Πολλές χώρες διστάζουν να ρισκάρουν την οικονομική τους σχέση με την Κίνα –η οποία αποτελεί τον κορυφαίο εμπορικό εταίρο για πάνω από το μισό του πλανήτη– ειδικά εν μέσω των συνεχιζόμενων συνομολιών με τις ΗΠΑ. «Η υποτονική αντίδραση πιθανότατα οφείλεται στις συνεχιζόμενες εμπορικές διαπραγματεύσεις με τις ΗΠΑ», εξηγεί ο Κρίστοφερ Μπέντορ, αναπληρωτής διευθυντής έρευνας για την Κί-

να στην Gavekal Dragonomics. «Ορισμένες χώρες ίσως δεν θέλουν να θεωρηθεί ότι συμβάλουν σε μια κατάρρευση του παγκόσμιου εμπορικού συστήματος. Κάποιες μπορεί επίσης να αποφεύγουν τους δασμούς ενάντια στην Κίνα με στόχο να τους προσφέρουν ως παραχωρήσεις στις ΗΠΑ κατά τη διάρκεια των δικών τους εμπορικών διαπραγματεύσεων». Όπως και να 'χει, η Κίνα βρίσκεται σε καλύτερη θέση από πολλές άλλες χώρες να βρίσκει εναλλακτικές αγορές εκτός των ΗΠΑ, σύμφωνα με τον Ανταμ Γουλφ της Absolute Strategy Research. Η ανάλυσή της δείχνει ότι υπάρχει σχεδόν 50% επικάλυψη μεταξύ αυτών που που-

λησε η Κίνα στις ΗΠΑ και αυτών που εξάγει στις χώρες BRICS, γεγονός που υποδηλώνει ότι πολλά από αυτά που η Αμερική δεν αγοράζει πλέον, μπορούν να μεταφερθούν σε άλλες αγορές. «Η Κίνα μπορεί άνετα να κινείται σε άλλες αγορές και να αποκτά μερίδιο αγοράς στο εξωτερικό και αυτό πιθανότατα θα συνεχιστεί», πρόσθεσε. Παρόλο που οι εξαγωγές της Κίνας ευδοκμούν, η αύξηση του εμπορίου δεν λύνει τα εσωτερικά της προβλήματα. Τα κέρδη των βιομηχανικών επιχειρήσεων μειώθηκαν κατά 1,7% τους πρώτους επτά μήνες του έτους, καθώς οι κατασκευαστές προσπαθούν να μειώσουν την πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα. Αυτή

η προσπάθεια, σε συνδυασμό με τη μείωση των τιμών για να προωθηθούν οι εξαγωγές, επιδεινώνει τον αποπληθωρισμό της Κίνας. Για τον Σι Τζινπίνγκ, τα ρίσκα ίσως αξίζουν τον κόπο. Το να δείξει στον κόσμο ότι η Κίνα δεν χρειάζεται τον Αμερικανό καταναλωτή, ενισχύει το προβάδισμά του ενόψει μιας συνάντησης υψηλού ρίσκου με τον Τραμπ σε μια σύνοδο κορυφής στη Νότια Κορέα. Οι δύο μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου, εξάλλου, εξακολουθούν να διαπραγματεύονται μια πιθανή εμπορική συμφωνία, με μια 90ήμερη παύση στους δασμούς –αγγίζουν το 145%– να διατηρεί επί του παρόντος την ειρήνη.

ΑΠΟ 1η
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

ΤΟ ΣΕΡΒΙΣ
ΣΤΟ ΓΗΠΕΔΟ
ΣΥΝΑΝΤΑ
ΤΗΝ ΑΠΟΛΥΤΗ
ΓΕΥΣΗ
& ΤΑ ΔΡΟΣΙΣΤΙΚΑ
COCKTAILS

MASTERS
tennis academy

Παλαιά Ελιά

EUROBANK
MASTERS
TENNIS ACADEMY

EUROBANK LEXUS PIRELLI MCDONALD'S CALDERA ELECTROLUX ACCORSA PIZZERIA ecomm

ΛΛΛ MEDAESTHETICS
/ \ / \ DR ARGYRIS MICHAELIDES

PLASMA HIFU FACIAL DERMAPEN LASER ASCLEPION BOTOX FILLER LASER HAIR REMOVAL FUNGAL NAILS PHOTOTHERAPY

MEDSPA

MEDICAL SKINCARE

FOLLOW US

FOR BOOKING 22871110

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Πάνω από το 60% του μηνιαίου εισοδήματός τους δαπανούν τα χαμηλότερα εισοδηματικά στρώματα σήμερα προκειμένου να καλύψουν ανάγκες στέγασης, αναφέρει σε σχετική ανάλυσή της η BluPeak Estate Analytics. Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια, και συγκεκριμένα την περίοδο 2019-2025, σύμφωνα με τα στοιχεία της εταιρείας, τα ενοίκια σε πανελλαδικό επίπεδο έχουν αυξηθεί κατά 24% και οι τιμές πώλησης κατά 30%. Στον αντίποδα, το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών έχει ενισχυθεί κατά μόλις 6%, λόγω της ακρίβειας και του υψηλού πληθωρισμού.

Οι βραχυχρόνιες μισθώσεις

Αυτή η σημαντική αύξηση των τιμών πώλησης ενισχύει την πίεση στα νοικοκυριά, καθώς αυξάνεται η στροφή προς την ενοίκιαση. Στο πλαίσιο αυτό, σύμφωνα με την BluPeak, «η εκτεταμένη χρήση των κατοικιών για βραχυχρόνιες μισθώσεις επιδεινώνει δραματικά το πρόβλημα, ειδικά σε περιοχές υψηλής τουριστικής δραστηριότητας, όπως η Αθήνα, όπου κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2025 τα ζητούμενα ενοίκια κατέγραψαν νέα ετήσια αύξηση κατά 7,2% κι ενώ καταγράφονται 15.400 ενεργές καταχωρίσεις καταλυμάτων βρα-

Την ίδια στιγμή, σε εκατοντάδες χιλιάδες υπολογίζονται οι κενές κατοικίες πανελλαδικά, περίπου 250.000-300.000 μόνο στην Αττική.

χυρόνιες μίσθωσης, που απορροφούν κρίσιμο οικιστικό απόθεμα από την αγορά μακροχρόνιας μίσθωσης, διαταράσσοντας την ισορροπία προσφοράς και τιμών».

Σε έτερη πρόσφατη ανάλυση της εταιρείας είχε επισημανθεί ότι περίπου 100.000 ακίνητα παραμένουν σήμερα αναξιοποίητα. Συγκεκριμένα, πάνω από 75.000 είναι τα αδρανή ακίνητα που ανήκουν σε ιδρύματα και δημόσιους φορείς κι άλλα 25.000 οικιστικά ακίνητα είναι μπλοκαρισμένα σε εταιρείες

διαχείρισης απαιτήσεων και τράπεζες. Επιπλέον, σε εκατοντάδες χιλιάδες υπολογίζονται ότι ανήκουν οι κενές κατοικίες πανελλαδικά (περίπου 250.000-300.000 μόνο στην Αττική). Παράλληλα, η εταιρεία καταγράφει και περίπου 6.500 εκκρεμείς κληρονομίες, εκ

των οποίων οι 4.500 παραμένουν σχολάζουσες, δηλαδή χωρίς νόμιμο ιδιοκτήτη.

Στο πλαίσιο αυτό, η εταιρεία σημειώνει ότι «η σημερινή κατάσταση απαιτεί άμεσες και μετρήσιμες παρεμβάσεις που να μην περιορίζονται σε προσωρινά ή αποσπα-

σματικά μέτρα, αλλά να βασίζονται σε πραγματικά δεδομένα και δομικές αλλαγές, όπως για παράδειγμα η επιβολή ανώτατου ορίου στις βραχυχρόνιες μισθώσεις σε περιοχές όπου ο λόγος καταλυμάτων προς κατοικίες υπερβαίνει το 10%, με ταυτόχρονη περιοδική επανε-

Τα ενοίκια αυξάνονται με ρυθμό τετραπλάσιο σε σχέση με τα εισοδήματα

Πάνω από το 60% του μηνιαίου εισοδήματός τους δαπανούν τα χαμηλότερα εισοδηματικά στρώματα σήμερα προκειμένου να καλύψουν ανάγκες στέγασης

Σύμφωνα με πρόσφατη ανάλυση της BluPeak Estate Analytics, 100.000 ακίνητα παραμένουν σήμερα αναξιοποίητα. Συγκεκριμένα, πάνω από 75.000 είναι τα αδρανή ακίνητα που ανήκουν σε ιδρύματα και δημόσιους φορείς κι άλλα 25.000 οικιστικά ακίνητα είναι μπλοκαρισμένα σε εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων και τράπεζες.

Σε εφαρμογή από την Τετάρτη νέοι αυστηροί όροι για τα Airbnb

Τι πρέπει να διαθέτουν οι κατοικίες – Μεγάλα πρόστιμα – Ξεκινούν έλεγχοι

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Σε νέα εποχή εισέρχεται η αγορά βραχυχρόνιων μισθώσεων στην Ελλάδα καθώς από την ερχόμενη Τετάρτη ξεκινάει η ισχύς του νόμου 5170/2025 που θεσπίζει αυστηρούς όρους και προϋποθέσεις για τα ακίνητα που διατίθενται με αυτόν τον τρόπο.

Παράλληλα ξεκινούν αυστηροί έλεγχοι συμμόρφωσης σε ολόκληρη την Ελλάδα. Επιπλέον, έως τα τέλη του έτους αναμένεται να έχει αποφασιστεί σε ποιες –πέραν των τριών πρώτων διαμερισμάτων της Αθήνας– περιοχές της χώρας θα απαγορευτεί η διάθεση νέων ακινήτων με βραχυχρόνια μίσθωση, αλλά και ποια άλλα κίνητρα και αντικίνητρα θα θεσπιστούν προκειμένου να επιστρέψουν ακίνητα στην αγορά των μακροχρόνιων μισθώσεων.

«Ποιοτικός τουρισμός σημαίνει κανόνες, σημαίνει μέτρο, ισορροπία και τήρηση νομιμότητας», υπογράμμισε η υπουργός Τουρισμού Ολγα Κεφαλογιάννη την Πέμπτη, παρουσιάζοντας το νέο θεσμικό πλαίσιο στις βραχυχρόνιες μισθώσεις ακινήτων που τίθεται σε ισχύ από την 1η Οκτωβρίου 2025. Τόνισε ότι στόχος του είναι τόσο η αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος όσο και η μείωση της έντασης του στεγαστικού προ-

βλήματος, μιλώντας για «κάλυψη της ανάγκης για αξιοπρεπή και προσιτή στέγαση».

Στην κατεύθυνση αυτή, για το τρέχον έτος καθώς και για το 2026, όπως ανακοίνωσε πρόσφατα και ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, δεν επιτρέπεται νέα εγγραφή στο Μητρώο Ακινήτων Βραχυχρόνιας Διαμονής, στο 1ο, στο 2ο και στο 3ο δημοτικό διαμέρισμα της Αθήνας. Ερωτηθεί-

Εξετάζεται να μπλοκάρουν οι νέες άδειες για Airbnb σε Θεσσαλονίκη, Χαλκιδική, Σαντορίνη, Πάρο και περιοχές της Κρήτης.

σα για το ποιες νέες περιοχές θα περιληφθούν στο συγκεκριμένο μέτρο, η Ολγα Κεφαλογιάννη αρκέστηκε να απαντήσει πως αυτό θα αποτελέσει συμπέρασμα της αξιολόγησης των υφιστάμενων περιορισμών στην Αθήνα από τα τρία συναρμόδια υπουργεία, δηλαδή Τουρισμού, Ανάπτυξης και Οικονομικών.

Σύμφωνα, ωστόσο, με πληροφορίες της «Καθημερινής», οι περιοχές που αξιολογούνται ως

υποψήφιες προς απαγόρευση εγγραφής νέων ακινήτων βραχυχρόνιας μίσθωσης περιλαμβάνουν τη Θεσσαλονίκη, τη Χαλκιδική, τη Σαντορίνη, την Πάρο αλλά και περιοχές της Κρήτης. Οι σχετικές αξιολογήσεις δεν έχουν ακόμα ολοκληρωθεί και δεν αποκλείεται να περιληφθούν κι άλλες περιοχές ή να εξαιρεθεί κάποια από τις παραπάνω, προσθέτουν οι ίδιες πηγές. Από την πλευρά της, η υπουργός Τουρισμού προσέθεσε μόνον ότι θα πρόκειται για προορισμούς που έχουν ήδη αυξημένο αριθμό ακινήτων σε βραχυχρόνια μίσθωση και στεγαστικό ζήτημα, όπως και ότι σε μεγάλο βαθμό θα είναι παρόμοιες με εκείνες όπου θα απαγορευθεί η περαιτέρω ανάπτυξη τουριστικών καταλυμάτων με βάση το νέο χωροταξικό για τον τουρισμό που θα παρουσιαστεί αργότερα φέτος.

Όσον αφορά την έναρξη της ισχύος του νόμου 5170/2025 από την ερχόμενη Τετάρτη, διευκρινισε πως όσα καταλύματα δεν αποτελούν ακίνητα κύριας χρήσης με βάση τον πολεοδομικό κανονισμό, θα διαγράφονται από τα ηλεκτρονικά αρχεία της ΑΑΔΕ και ειδικότερα το Μητρώο Ακινήτων Βραχυχρόνιας Διαμονής. Επομένως, θα χάνουν τον Αριθμό Μητρώου Ακινήτου (ΑΜΑ) και παράλληλα η ΑΑΔΕ θα ενημερώσει τις πλε-

κτρονικές πλατφόρμες μίσθωσης με τις οποίες έχει υπογράψει μνημόνια συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών, όπως η Airbnb.

Οι προϋποθέσεις

Σύμφωνα με τα βασικά σημεία του νέου νομοθετικού πλαισίου, τα ακίνητα που ιδιοκτήτες και διαχειριστές μισθώνουν βραχυχρόνια υποχρεούνται πλέον να πληρούν ελάχιστες προδιαγραφές ανάμεσα στις οποίες:

- Να αποτελούν χώρους κύριας χρήσης βάσει του Νέου Οικοδομικού Κανονισμού, δηλαδή να προορίζονται για την παραμονή ατόμων κατά τις κανονικές συνθήκες λειτουργίας του κτιρίου. Αυτοί περιλαμβάνουν τους χώρους διαμονής (υπνοδωμάτια, καθιστικά, κουζίνες, σαλόνια κ.λπ.).
- Να διαθέτουν φυσικό φωτισμό, αερισμό και κλιματισμό.
- Να διαθέτουν ασφαλιστήριο συμβόλαιο αστικής ευθύνης, που καλύπτει τυχόν ζημιές ή ατυχήματα καθώς και
- Να διαθέτουν Υπεύθυνη Δήλωση ηλεκτρολόγου και πιστοποιητικό πυροσβεστήρες και ανιχνευτές καπνού, ρελέ διαρροής ή ρελέ αντιπληκτροπληξιακό και ενδείξεις σήμανσης διαφυγής.

Όπως εξήγησε κατά τη διάρκεια της παρουσίασης του νέου

ξέταση κάθε έξι μήνες ώστε να επιτευχθεί σταδιακή επιστροφή κατοικιών στην αγορά μακροχρόνιας μίσθωσης». Κάτι τέτοιο, «θα μπορούσε να επιτρέψει τη σταδιακή αποκλιμάκωση των ενοικίων κατά 2% έως 5% μέσα σε ένα χρόνο», αναφέρει η εταιρεία.

Ανακαίνιση και ενοικίαση

Κατά την BluPeak, απαιτείται ένα πλαίσιο κινήτρων προς ιδιοκτήτες για ανακαίνιση και διάθεση κατοικιών με οικονομικά και κοινωνικά κριτήρια. Μεταξύ άλλων, προτείνονται μέτρα όπως επιπλέον έκπτωση 10% στις δαπάνες ανακαίνισης και παροχή χαμηλότοκων μικροδανείων υπό την προϋπόθεση υποχρεωτικής τριετούς μίσθωσης με ενοίκιο αναφοράς προσαρμοσμένο ανά περιοχή και τετραγωνικά, ώστε να αυξηθεί το διαθέσιμο οικιστικό απόθεμα με άμεσο και κοινωνικά στοχευμένο τρόπο.

Πάντως, θα πρέπει να σημειωθεί ότι μέχρι σήμερα τέτοιες πρωτοβουλίες φαίνεται πως έχουν πέσει στο κενό λόγω γραφειοκρατίας και μειωμένου ενδιαφέροντος από τους ιδιοκτήτες, όπως συμβαίνει στο πρόγραμμα «Ανακαινίζω - Νοικιάζω». Γι' αυτό η εταιρεία προτείνει την ενίσχυση του επενδυτικού πλαισίου για την «ανακαίνιση με σκοπό τη μίσθωση», που θα ενσωματώνει καινοτόμες πρακτικές, όπως η συνεργασία με εξειδικευμένες πλατφόρμες που αναλαμβάνουν την ανακαίνιση και διαθέτουν τα ακίνητα με κοινωνικά κριτήρια βάσει προσυμφωνημένων όρων με τους ιδιοκτήτες.

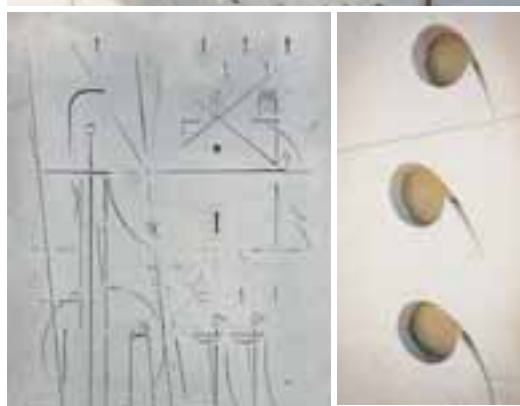
Το κύριο πρόβλημα όμως για τη χάραξη στοχευμένων πολιτικών για την αντιμετώπιση της ανισορροπίας προσφοράς και ζήτησης στην αγορά κατοικίας είναι ασφαλώς να υπάρχουν αξιόπιστα, επίκαιρα και ακριβή στατιστικά στοιχεία. Πρόκειται για μια διαχρονική παθολογία που δεν έχει επιλυθεί μέχρι σήμερα, με αποτέλεσμα τα μέτρα που λαμβάνονται να είναι είτε ακατάλληλα είτε αναποτελεσματικά. Για να αλλάξει αυτό απαιτείται να ψηφιοποιηθεί η αγορά ακινήτων μέσω της δημιουργίας ενός εθνικού μητρώου ακινήτων και ενοικίων, που θα καταγράφει δυναμικά τη χρήση, τη διαθεσιμότητα και τις τιμές για κάθε ακίνητο.

Τα πρόστιμα ορίζονται σε 5.000 ευρώ ανά παράβαση. Για παράδειγμα, εάν ένα ακίνητο βραχυχρόνιας μίσθωσης δεν έχει ασφαλιστήριο συμβόλαιο, πιστοποιητικό ηλεκτρολόγου, πιστοποιητικό απεντόμωσης ούτε επαρκή αερισμό και κλιματισμό υπόκειται σε πρόστιμο ύψους 20.000 ευρώ.

πλαισίου στο υπουργείο Τουρισμού την Πέμπτη η γενική γραμματέας Τουριστικής Πολιτικής και Ανάπτυξης Βασιλική Κουτούκου, τη συμμόρφωση με τις παραπάνω υποχρεώσεις θα ελέγχουν κλιμάκια των Περιφερειακών Διευθύνσεων του υπουργείου Τουρισμού μόνα τους ή και σε μεικτά σχήματα μαζί με ελεγκτές της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων. Πριν από τον έλεγχο θα υπάρχει προειδοποίηση 10 ημερών που θα δεσμεύει την παρουσία των εκμισθωτών στο ακίνητο κατά την υποδεικνυόμενη ώρα. Στους ελέγχους και στις προϋποθέσεις εν γένει υπάγονται τόσο τα φυσικά πρόσωπα που εκμισθώνουν έως δύο ακίνητα με αυτόν τον τρόπο, όσο και όσοι ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα διαθέτοντας στην

αγορά των βραχυχρόνιων μισθώσεων από τρία και πάνω ακίνητα. Τα πρόστιμα ορίζονται σε 5.000 ευρώ ανά παράβαση και αυξάνονται σε περίπτωση υποτροπής. Για παράδειγμα, εάν ένα ακίνητο δεν έχει ασφαλιστήριο συμβόλαιο, πιστοποιητικό ηλεκτρολόγου, πιστοποιητικό απεντόμωσης ούτε επαρκή αερισμό και κλιματισμό υπόκειται σε πρόστιμο ύψους 20.000 ευρώ. Ηδη το υπουργείο Τουρισμού μέσω της ΑΑΔΕ έχει αποστείλει ηλεκτρονικά ενημέρωση σε όλους τους εγγεγραμμένους διαχειριστές ακινήτων που διαθέτουν Αριθμό Μητρώου Ακινήτου (ΑΜΑ), ενώ έχει εκδοθεί σχετική εγκύκλιος, η οποία επεξηγεί τις προδιαγραφές και η οποία ομοίως αποστέλλεται με αυτοματοποιημένο μήνυμα από την ΑΑΔΕ.

1. Η κεραμική σύνθεση της Ελένης Βερναδάκη πάνω σε σχέδιο του Μόραλη με έμπνευση από τη νυχτερινή Αθήνα. Το έργο βρισκόταν στον χώρο του Galaxy Room και η συντήρησή του έγινε σε ειδικό εργαστήριο. **2.** «Memorabilia from Another Dimension», του Ανδρέα Αγγελιδάκη, στο House of NYNN. Το «Acropolis Hilton» είναι ένας φανταστικός χαρακτήρας από τον κόσμο των ιστοριών του Αγγελιδάκη ως αλληγορίες για το τώρα. **3.** Το σύνολο και λεπτομέρειες από την ευρηματική επιτοίχια σύνθεση του Γιάννη Μόραλη και από τη διαδικασία εγκατάστασης ενός έργου υποδειγματικής λιτότητας.

Η ελληνική τέχνη μένει εδώ

Ο Μόραλης και πολλοί νέοι δημιουργοί δίνουν το «παρών» στη νέα σελίδα που ανοίγει για το Hilton

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

«Προορισμός The Ilisian»

Οι εργασίες ξεκίνησαν το 2022 με στόχο τον εκσυγχρονισμό του ξενοδοχείου και την ανάδειξη της ιστορίας του μέσα από μια νέα πιο σύγχρονη ματιά, αλλά με εξίσου υψηλό γόντρο.

Είναι βέβαιο πως αν υπήρχε μόνο μια αγγλική λέξη στο ελληνικό καθημερινό λεξιλόγιο ήδη από τη δεκαετία του '60, αυτή θα ήταν «Χίλτον». Τοπόσημο με την κυριολεξία του όρου, το ξενοδοχείο απέκτησε διαχρονικά μνημειακή υπόσταση στον αστικό ιστό της Αθήνας.

Σύμβολο οικονομικής και πολιτισμικής ανόδου, το «ωραιότερο Hilton του κόσμου», όπως το χαρακτήρισε στα εγκαίνιά του ο ιδρυτής της αλυσίδας Κόνραντ Χίλτον, ανύψωσε το γόντρο της μεταπολεμικής Ελλάδας. Δεν έλειψαν, βεβαίως, οι αντιρρήσεις για την αισθητική του, αλλά και για την έντονη αντίθεσή του με το τοπίο της Ακρόπολης. Η ανοικοδόμηση του ξενοδοχείου ξεκίνησε το 1958, βάσει μελέτης των αρχιτεκτόνων Εμμανουήλ Βουρέκα, Πρόδρομου Βασιλειάδη, Σπύρου Στάικου και Αντώνη Γεωργιάδη, με τη συνεργασία συμβούλων αρχιτεκτόνων από τη Νέα Υόρκη και το αρχιτεκτονικό τμήμα της Hilton International. Εγκαينίστηκε τον Απρίλιο του 1963 και πολύ γρήγορα κατάφερε να επιβληθεί στην πόλη.

Θα συμβεί το ίδιο και με το The Ilisian; Οι εργασίες ανακατασκευής ξεκίνησαν το 2022 με στόχο τον εκσυγχρονισμό του ξενοδοχείου και την ανάδειξη της ιστορίας του πρώην Hilton μέσα από μια νέα πιο σύγχρονη

ματιά, αλλά με εξίσου υψηλό γόντρο. Ο «προορισμός The Ilisian», όπως τον αποκαλεί το μάρκετινγκ του μπραντ, ανοίγει σταδιακά τις πόρτες του. Το πριβέ κλαμπ The House of NYNN εγκαινιάστηκε τον φετινό Ιούλιο, ενώ το σύνολο του συγκροτήματος αναμένεται να ολοκληρωθεί μέσα στη νέα χρονιά. Η «Κ» είχε την ευκαιρία να ρίξει μια πρώτη ματιά στον νέο προορισμό της πρωτεύουσας, ακολουθώντας τα ίχνη της καλλιτεχνικής δημιουργίας που χαρακτηρίζαν το περιβάλλον του εμβληματικού ξενοδοχείου. Όπως διαπιστώνουμε, τα παλαιότερα έργα τέχνης έχουν διατηρηθεί, ενώ πολλά νέα έχουν προστεθεί,

ενισχύοντας την καλλιτεχνική ταυτότητα του χώρου – κυρίως έργα ζωγραφικής, γλυπτικής και εγκαταστάσεις από σύγχρονους Έλληνες δημιουργούς.

Η σχέση του πρώην Hilton Αθηνών με την τέχνη ξεκινάει από την ίδια του την κατασκευή. Στον Γιάννη Μόραλη ανατέθηκε να φιλοτεκνήσει το μεγαλύτερο σε επιφάνεια έργο σύγχρονων τέχνης στην Ελλάδα, στην πρόσοψη του κτιρίου: μια σύνθεση που προσφέρει σύγχρονη ερμηνεία αρχαιοελληνικών θεμάτων. Οι παραστάσεις απεικονίζουν στοιχεία της ελληνικής ιστορίας και μυθολογίας, τη θεά Αθηνά, ένα καράβι, έναν βωμό

με τις προσφορές ιερέων, έναν ίππο. Η πρωτοτυπία του έργου έγκειται, μεταξύ άλλων, στον εγχάρακτο γραμμικό του σχεδιασμό, που παραπέμπει στη γραφιστική εφαρμογή της αρχαίας ελληνικής ζωγραφικής. Το σύνολο των παραστάσεων αυτών διατηρείται ατόφιο και μάλιστα πλήρως ανακαινισμένο με απομάκρυνση παλαιών υλικών και τοποθέτηση νέων, ενώ οι πλάκες καθαρίστηκαν προσεκτικά για να «συμμορφωθούν» με το νέο ξενοδοχειακό αφήγημα.

Εξίσου προσεκτική υπήρξε και η αποκατάσταση της σύνθεσης «Η Αθίνα τη νύχτα» (1963), σε σχέδια του Γιάννη Μόραλη

και κεραμική εκτέλεση της Ελένης Βερναδάκη. Το έργο, που κοσμούσε τον χώρο του μπαρ Galaxy, μεταφέρθηκε με εξαιρετική προσοχή σε ειδικό εργαστήριο συντήρησης και αναμένεται να τοποθετηθεί εκ νέου στο λόμπι του νέου ξενοδοχείου.

Παράλληλα, σχεδιάζονται εκθεσιακοί χώροι με memorabilia και έργα τέχνης από το παλαιό Hilton, καθώς και ένας επιπλέον χώρος που θα υπενθυμίζει σημαντικές στιγμές της νεοελληνικής πρωτοπορίας κατά τη δεκαετία του 1960. Σύμφωνα με πληροφορίες, αναμένεται να αναβιώσουν έργα από το ιστορικό αρχείο της Ιονικής Τράπεζας – κάποια θα διατηρηθούν την αυθεντική τους μορφή, ενώ άλλα θα επανερμηνευθούν με μια πιο σύγχρονη οπτική. Τέλος, οι νεότεροι καλλιτέχνες εκπροσωπούνται στο The House of NYNN από τρεις εικαστικούς: τον Κωστή Βελώνη με μια μεγάλη χειροποίητη κεντημένη ταπισερί, που αποτελεί υφασμάτινη ερμηνεία του έργου του «Η μεγάλη λάμψη στον ουρανό» (2025), την Ειρήνη Μίγα με τον «Κήπο των αναμνήσεων» (2025), μια τοικογραφία που ανταποκρίνεται στον χώρο και υλοποιήθηκε επί τόπου και τον Ανδρέα Αγγελιδάκη με το έργο «Memorabilia from Another Dimension» (2025). Και έπεται μεγάλη συνέχεια με το άνοιγμα του ξενοδοχείου, αφού, σύμφωνα με τις πληροφορίες μας, οι αναθεσεις υπήρξαν πολλές και ποικίλες.

Καλλιτεχνική ταυτότητα

Τα παλαιότερα έργα τέχνης έχουν διατηρηθεί, ενώ πολλά νέα έχουν προστεθεί, ενισχύοντας την καλλιτεχνική ταυτότητα του χώρου – κυρίως έργα ζωγραφικής, γλυπτικής και εγκαταστάσεις.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

28.9-4.10.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Η Μαρίνα Κατσαρή (αφηγήτρια, θεατροπαιδαγωγός), ο Βαγγέλης Γέττος (μουσικός, συγγραφέας) και η δρ Χριστίνα Χαραλαμπίδου (μουσικοπαιδαγωγός) σχεδιάζουν και εμψυχώνουν σε όλες τις επαρχίες της Κύπρου και με δωρεάν συμμετοχή ένα μοναδικό ταξίδι στη μεσαιωνική Κύπρο με όχημα το δράμα και το θέατρο για παιδιά, την μουσική και τη δημιουργική γραφή. Η Τεχνητή Νοημοσύνη και η Τεχνολογία Ήχου αξιοποιούνται δημιουργικά, παράλληλα με όλα τα υπόλοιπα στοιχεία του εργαστηρίου, φέρνοντας την καινοτομία μέσα στην αφήγηση και επιτρέποντας στα παιδιά να δουν πώς τα σύγχρονα εργαλεία συνεργάζονται με τη φαντασία τους. Μεσαιωνική Αγρέπαυλη Παλαιπάφου, Γρίβα Διγενή 1, Κούκλια Πάφου. Η συμμετοχή είναι δωρεάν με κράτηση θέσης. **Κρατήσεις και πληροφορίες τηλεφωνο 97778714.**

ΜΟΥΣΙΚΗ

«Τα τραγούδια της Σωτηρίας»

Το Διεθνές Φεστιβάλ Λευκωσίας 2025 παρουσιάζει την ξεχωριστή μουσική παράσταση «Τα τραγούδια της Σωτηρίας» με τη Χριστίνα Μαζούρη. Η φωνή της Σωτηρίας. Η ψυχή του ρεμπέτικου. Μια παράσταση που δεν μοιάζει με καμία άλλη. Ένα μουσικό ταξίδι-φόρος τιμής στη Σωτηρία Μπέλλου. Η ατμόσφαιρα είναι ζεστή, σχεδόν οικεία. Μία κοινή εμπειρία όπου όλοι μοιραζόμαστε τις ιστορίες και τα τραγούδια και ερχόμαστε πιο κοντά. Η Χριστίνα στο πάλλο, με το χαρακτηριστικό της στιλ - λιτή, δωρική,

με φωνή που ραγίζει σιωπές - δημιουργεί μια αίσθηση συντροφικότητας... Με αφητρία τη ζωή και τα τραγούδια της Σωτηρίας Μπέλλου, η Χριστίνα Μαζούρη, με τη συνοδεία τεσσάρων λαϊκών μουσικών, μπλέκει θέατρο και μουσική, λόγια και μαρτυρίες, αναμνήσεις και μελωδίες και μας προσκαλεί σε μια βραδιά γεμάτη αυθεντικότητα, συναίσθημα και δύναμη. Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας, Μουσείου 6, Λευκωσία. Πέμπτη 2 Οκτωβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλεφωνο 22797979.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Μια άλλη Θήβα»

Η πιο πετυχημένη παράσταση του Ελληνικού θεάτρου των τελευταίων χρόνων, η παράσταση «φαινόμενο» των 200.000 θεατών σε όλη την Ελλάδα, έρχεται στην Κύπρο στο πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ Λευκωσίας 2025. Ο Βαγγέλης Θεοδωρόπουλος (Θέατρο του Νέου Κόσμου/ Neos Kosmos Theatre) μαζί με τους ηθοποιούς του Δημήτρη Καπουράνη και Θάνο Λέκκα παραδίδει μια σπουδή για την ανδρική ταυτότητα, την καταπίεση, τη βία και το έγκλημα, την τιμωρία και τις διακρίσεις, τη σεξουαλικότητα, τη μόρφωση, τις ευκαιρίες και τα όνειρα. Ο Γαλλο-Ουρουγουανός θεατρικός συγγραφέας Σέρχιο

Μπλάνκο, από τις πιο δυνατές σύγχρονες φωνές του ισπανόφωνου θεάτρου, μας παραδίδει μια σύγχρονη σπουδή για την ανδρική ταυτότητα, την καταπίεση, τη βία και το έγκλημα, την τιμωρία και τις διακρίσεις, αλλά ταυτόχρονα και τις ίδιες τις δημιουργικές διαδικασίες της τέχνης του θεάτρου, με αναφορές στο μύθο του Οιδίποδα, αλλά και στο «Έγκλημα και τιμωρία» του Ντοστογιέφσκι. Παραστάσεις Τρίτη 30 Σεπτεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ., Τετάρτη 1 Οκτωβρίου, ώρα 5:30 μ.μ. και 8:30 μ.μ. Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας, Μουσείου 6, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλεφωνο 22797979.**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Black Pencil

Το 16ο Διεθνές Φεστιβάλ Σύγχρονης Μουσικής Φάρος σκάνει αυλαία στις 2 Οκτωβρίου με το πρωτοποριακό σύνολο Black Pencil από την Ολλανδία. Έχοντας ιδρυθεί το 2010, το πρωτοποριακό σύνολο Black Pencil εμφανίζεται τακτικά σε κορυφαίες αίθουσες συναυλιών, συμπεριλαμβανομένων των Μουσικών Φεστιβάλ Φίλιπς στο Αϊντχόφεν. Πινακοθήκης της Ερφορτς και Θεάτρου ΒΚΑ του Βερολίνου. Επιστρατεύοντας πάνω από χίλια χρόνια μουσικής ιστορίας ως το δημιουργικό πεδίο δράσης τους, οι Black Pencil φημίζονται για τον εξαιρετικά πρωτότυπο συνδυασμό οργάνων τους - αυλούς, πανφλάουτα, βιόλα, ακορντεόν και κρουστά - ο οποίος έχει εμπνεύσει τη σύνθεση άνω των 500 νέων έργων ειδικά για το σύνολο. Για το ντεμπούτο του στην Κύπρο, μέσα στο πλαίσιο του 16ου Διεθνούς Φεστιβάλ Σύγχρονης Μουσικής Φάρος, το σύνολο Black Pencil θα προσφέρει στο κοινό την ευκαιρία να βιώσει μουσική που είναι ευφάνταστη, συναρπαστική και γεμάτη ένταση. Πληροφορίες The Shoe Factory, Λευκωσία, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες 2266387, www.pharosartsfoundation.org**

ΜΟΥΣΙΚΗ ΔΩΜΑΤΙΟΥ

Κουαρτέτο με Πιάνο

Η διακεκριμένη βιολίστρια της Σ.Ο.Κ. Ayse Karaoglan και η βιολοντσέλιστα Pinar Bayraktar, μακροχρόνιες συνεργάτιδες στη μουσική δωματίου, στρέφουν τώρα την καλλιτεχνική τους περιέργεια προς το ρεπερτόριο για κουαρτέτο με πιάνο. Στο νέο αυτό ταξίδι, ενώνουν τις δυνάμεις τους με δύο εξαιρετικούς μουσικούς: τον υποκορυφαίο βιολίστα της Σ.Ο.Κ., Vladimir Tkachenko, και τον λαμπρό Κύπριο πιανίστα Μανώλη Νεοφύτου. Με κοινό την αγάπη τους για τη μουσική του Brahms, το πρόγραμμα τους ξεκινά με το Κουαρτέτο του με πιάνο αρ. 3 που έγραψε το 1875. Τον αμέσως επόμενο χρόνο, το 1876, ο 15χρονος Gustav Mahler, φοιτητής στο Κονσερβατόριο της Βιέννης, γράφει το Κουαρτέτο με πιάνο σε Λα ελάσωνα. Το πρώιμο αυτό έργο διατρέχεται από μια

δυσσίωνα μελαγχολία και μια έντονη συναισθηματική φόρτιση, ενώ μπορεί κανείς να διακρίνει επιρροές από τη μουσική των Schumann και Brahms. Θα ακουστούν Johannes Brahms: Κουαρτέτο με πιάνο αρ. 3 σε Ντο ελάσωνα, έργο 60 και Gustav Mahler: Κουαρτέτο με πιάνο σε Λα ελάσωνα. Συναυλίες Λεμεσός: Πέμπτη 2 Οκτωβρίου, Θέατρο Ριάλλο, 8:00 μ.μ. Λευκωσία: Παρασκευή 3 Οκτωβρίου, Θέατρο Παλλάς, Πύλη Πάφου, ώρα 8:00 μ.μ. **Πληροφορίες τηλεφωνο 22463135, www.cysso.org.cy**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Αυτή την πόλη ποιος θα την πάρει;

Ελένειον Δημοτικό Σχολείο (ιστορικό σχολείο), Αναγνωστήριο Φανερωμένης (της Κυπριακής Βιβλιοθήκης), έδρα της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών (ναι, υπάρχει και η Ακαδημία), ποτέ Παρθενοναγωγείο Φανερωμένης (θα μεταφερθεί η Αρχιτεκτονική, Αχιλλείος Βιβλιοθήκη (πριν από έναν χρόνο εγκαινιάσθηκε)... Αυτά τα κτήρια θα δοθούν σε πανεπιστήμια, κυπριακά και ελληνικά ή ελλαδικά, όπως θέλετε να τα πείτε. Και φυσικά φτιάξαμε στρατόπεδα, από τη μία οι ελαιοπρεπίδες και από την άλλη οι κυπροπρεπίδες, και στη μέση και γύρω-γύρω άλλοι. Ποιο είναι το πρόβλημα όμως δεν έχω καταλάβει. Ότι θα δοθούν τα κτήρια στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ), ότι η Αρχιτεκτονική Σχολή του Πανεπιστημίου Κύπρου δεν έχει μεταφερθεί ακόμα; Ότι γίνεται έξωση στην Κυπριακή Βιβλιοθήκη, στον αναγνωστήριό της συγκεκριμένα, ότι η Αχιλλείος Βιβλιοθήκη άνοιξε για το κοινό αλλά δεν το πήρε

χαμπάρι κανείς... ίσως επίτπδες, επειδή άλλα κέλευαν οι άρχοντες; Ότι θα ψάχνει νέα έδρα η Ακαδημία, που πάσχισε να πάει εκεί, απ' όπου τη δώχνουν, και ενώ έψαχνε εναγωνίως άλλα κτήρια, όπως το Ελένειον, το κτήριο του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών, και δεν τα κατάφερε και τώρα ξανά μανά από την αρχή; Το πρόβλημα είναι ότι οι παραπάνω μένουν άστεγοι; Αν είναι αυτό το πρόβλημα, έχουν πρόβλημα, γιατί όντως εμβληματικά κτήρια που μπορούν να στεγάσουν τους πιο πάνω έχουμε λίγα, και κάτι ωραία και ενδιαφέροντα τα κατεδαφίζουν οι ιδιοκτήτες τους, αφού αφήνοντάς τα όρθια διάφορο δεν υπάρχει, το κράτος δεν πολυενδιαφέρεται να τα αποκτήσει, οπότε πάρ' τα κάτω.

Αν όμως το πρόβλημα δεν είναι τα παραπάνω, δηλαδή κάπου θα βρουν να στεγάσουν τις δραστηριότητές τους η Ακαδημία, η Κυπριακή Βιβλιοθήκη, η Αχιλλείος μάλλον δεν έχει ανάγκη, γιατί υπάρχει, αλλά μοιάζει σαν να μην υπάρχει, αλλά και τα σχολεία κά-

που το υπουργείο Παιδείας θα βρει να στεγάσει τους μαθητές, τότε ποιο είναι; Ότι τα κτήρια δίνονται στο ΕΚΠΑ, άρα έρχονται οι ξένοι και μας παίρνουν την περιουσία μας; Ότι η Εκκλησία της Κύπρου, μεγαλοϊδιοκτήτρια ακίνητης περιουσίας στην παλιά πόλη, αξιοποιεί τα ακίνητά της όπως θέλει, χωρίς να περιορίζεται από κάποιο ρυθμιστικό πλαίσιο; Ότι ο Δήμος Λευκωσίας παραχώρησε μία δημοτική βιβλιοθήκη σχεδόν εν κρυπτώ και παραβύθω.

Κατά τη δική μου ανάγνωση των πραγμάτων τίποτε από τα παραπάνω δεν είναι πρόβλημα, ούτε ότι δεν θα έχουμε το Αναγνωστήριο, ούτε ότι κλείνει για το ευρύ κοινό η Αχιλλείος —υποθέτω πως θα κλείσει, ούτε πως δεν θα έχει την έδρα της στην Παλιά Πόλη η Ακαδημία, θα βρει τη λύση της... άλλωστε προγραμματίζει να στεγάσει 1000 και πλέον τόμους από τη δωρεά Καραγιώργη, ούτε ότι δίνονται τα κτήρια στο ΕΚΠΑ. Πρόβλημα και μάλιστα σοβαρό θεωρώ μόνο το κλείσιμο ή τον στραγγαλι-

σμό του Ελένείου, διότι καταργεί μια δωρεά που σήμαινε πολλά, ενώ μπορείς να μην το κάνεις.

Κλείνοντας, έχετε ποιο θεωρώ πως είναι το πρόβλημα σε όλο αυτό το ζήτημα; Ότι τίποτε δεν γίνεται με πρόγραμμα, με επιχειρησιακό σχεδιασμό, με όραμα. Όλα αποφασιζονται και εν τέλει εκτελούνται μεταξύ τυριού και αχλαδιού, χωρίς να έχει γίνει η παραμικρή προετοιμασία, τι και αν όλα αυτά γίνονται στην παλιά πόλη, που είναι μνημείο και ακόμα επιμένει να είναι μέρος της πόλης, κάποιο τη θέλουν τάχα μου πιο ζωντανό κοινωνικό κύτταρο, και άρον-άρον να κάνουμε τα πράγματα, τώρα που είναι ώρα... και μετά οι εστίες as γίνουν ενοικιαζόμενα δωμάτια, και οι πανεπιστημιακές αίθουσες χώροι εκδηλώσεων... και η παλιά πόλη ολόκληρη as παραδοθεί εν καιρώ τω δέοντι σε εμπόρους και κοσφόρτα, άλλωστε τις πόλεις εκ των έσω πιο εύκολα τις αλώνει κανείς και μετά, μπάτε σκύλοι αλάστε!

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Ως Αληθώς

Το Σατιρικό Θέατρο παρουσιάζει το δραματοποιημένο αναλόγιο «Ως αληθώς (Φωνές παιδιών... Κραυγές γυναικών)», σε σκηνοθεσία Δέσποινας Μπεμπεδέλη. Μέσα από τη ζωή των σύγχρονων ηρωίδων Χαρίτας και Ελένης, το έργο αποτυπώνει τη φρίκη του πολέμου και την τραυματική εμπειρία των γυναικών και παιδιών της Κύπρου. Βασισμένο σε βιβλία της Ευρυδίκης Περικλέους, το θεατρικό αυτό αναλόγιο εκφράζει τον πόνο της εισβολής αλλά και την ελπίδα για ειρήνη, φωτίζοντας την ακατανίκητη δύναμη της επιμονής και της ελπίδας. Τους ρόλους ερμηνεύουν: Δέσποινα Μπεμπεδέλη, Χάρης Αριστείδου, Βασίλης Μιχαήλ, Μαριλένα Παπαδοπούλου, Νανά Γεωργιάδου, Μιχαέλλα Χρίστου, Μαρία Δίπλαρου, Απόστολος Ιωαννίδης, Σάββας Σάββα, κ.ά. Επί σκηνής ο μουσικός Σάββας Σάββα. Τραγούδι: Άντρεα Χαρίτου. Τρίτη 30 Σεπτεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Πολιτιστικό Κέντρο «Μιχάλης Πιερής» του Πανεπιστημίου Κύπρου Αρχοντικό Αξιοθέας, Οδός Αξιοθέας 7 Λευκωσία. Πληροφορίες τηλεφωνο 22894531 | culture@ucy.ac.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Επιστρέφοντας στον Λίνκολν

Η λέξη «αρρυθμία» θα ήταν πολύ άνευρη για να αποδώσει τα όσα συμβαίνουν στον κόσμο. Πόλεμοι, αφανισμοί, πολιτικές κρίσεις, διεδηλώσεις, ένας κόσμος σε αναβρασμό. Ανατρέξαμε —όχι τυχαία— στον Βρετανό ηθοποιό Ντάνιελ Ντέι Λιούις, ο οποίος το 2013 όταν είχε έρθει στην Αθήνα για την πρεμιέρα του «Λίνκολν», σε σκηνοθεσία Στίβεν Σπίλμπεργκ, είχε μιλήσει για τη δημοκρατία, αφού είχε βυθιστεί επί ένα χρόνο στη μελέτη της Ιστορίας για να ενσάρκώσει την κομβική —όχι μόνο για την Αμερική— πολιτική προσωπικότητα.

Ο Ντάνιελ Ντέι Λιούις ύστερα από οκτώ χρόνια απουσίας από το σινεμά («Αόρατη κλωστή», 2017) επιστρέφει στην Αθήνα για μια νέα πρεμιέρα: της «Ανεμώνης», για τους σκοπούς της Εταιρείας Προστασίας Σπαστικών/ Πόρτα Ανοικτή, με την οποία έχει στενούς δεσμούς. Γι' αυτό και η προβολή στο Μέγαρο Μουσικής, σε συνεργασία με τις Νύχτες Πρεμιέρας, στις 12 Οκτωβρίου, προσφέρει τα έσοδα στους σκοπούς της Εταιρείας (όπως πάντα). Η επανεμφάνιση του Λιούις είναι και ο λόγος που ανατρέξαμε σε εκείνη τη συνέντευξη του σπουδαίου ηθοποιού, που μιλάει σπάνια για ποτέ σπαταλώντας τον χρόνο. «Βλέπει» τον ουσία, με κρίση και οικονομία.

Είχε ερωτηθεί αν η Ιστορία βοηθάει για να αποφύγουμε την παρκαμή: «Αυτή θα έπρεπε να είναι η φιλοδοξία μας. Να μας θυμίζει ότι η δημοκρατία, παρά τα εγγενή προβλήματα της, παραμένει το καλύτερο πολίτευμα». Το σημαντικό είναι να λειτουργεί η δημοκρατία ακόμη κι αν χρειάζεται ένας πολύ μικρός βαθμός «διαφθοράς», για να χρησιμοποιήσω μια έντονη λέξη. Με τον λάθος γνέπ, όμως, ο ευέλκτος χαρακτήρας της δημοκρατίας μπορεί να γίνει επικίνδυνος. Αυτός που ασκεί την εξουσία πρέπει να είναι πολύ ηθικός. Και βέβαια το πολιτικό σύστημα θα πρέπει να του επιτρέψει να κάνει τη δουλειά του... Αυτή όμως είναι η ομορφιά και η κατάρ της δημοκρατίας».

Με καμιά την απάντηση του Λιούις, επανερχόμαστε σε αυτό που πολύ καλά γνωρίζουμε: ότι «η δημοκρατία, παρά τα εγγενή προβλήματα της, παραμένει το καλύτερο πολίτευμα». Απορροφάει τους κραδασμούς, παλεύει με τις αντιφάσεις της, τα αδιέξοδα της, τη διαφθορά που κάποτε διογκώνεται τόσο που σκιάζει τα πάντα.

Μαζί διογκώνεται και η κόπωση, η απόσυρση των ικανών από φόβο να εμπλακούν εξαιτίας της μεγάλης έκθεσης· διαστρέβλωση της πραγματικότητας, ψεύδη και αθλιότητα που διαχέονται χωρίς έλεγχο. Ο καθεὶς και η οθόνη του, το όπλο που μετατρέπεται οποιονδήποτε, οποτεδήποτε, σε στόχο.

Με όποιον τρόπο και να προσεγγίσει κανείς τη σημερινή εποχή, το Διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν τον πρώτο λόγο. Όμως, δεν είναι μόνο οι συνθήκες που επικρατούν, είναι και τα ίδια τα πρόσωπα, το πολιτικό προσωπικό. Οι ικανότητες - δεξιότητες να διαχειρίζονται τα πολύ σύνθετα και δύσκολα, να ελίσσονται σε όφελος της κοινωνίας, μακροπρόθεσμα, να αντιστέκονται στη σαγήνη της εξουσίας: «Ο Λίνκολν περισσότερο απ' οποιονδήποτε άλλον κατανόησε τη σημασία των καιρών», είχε επισημάνει ο Βρετανός ηθοποιός. «Την καταργηση της δουλείας. Αλλά αν εμφανίζε τον εαυτό του υπέρμαχο της κατάργησης της δουλείας, δεν θα γινόταν ποτέ πρόεδρος και δεν θα μπορούσε να περάσει τη 13η Τροπολογία. Συνάντησε αντιδράσεις ακόμη και μέσα στο ίδιο του το κόμμα.

Επρεπε να επιτύχει πολιτικές ισορροπίες και παράλληλα να διακριστεί έναν αιματηρό εμφύλιο πόλεμο. Ο Λίνκολν είχε την αίσθηση της εποχής και ήξερε τότε ο λαός θα ήταν έτοιμος να δεχτεί την αλλαγή. Νομίζω ότι το μεγαλείο του ήταν ακριβώς αυτό: η στενή σχέση που είχε με τον κόσμο».

Το σινεμά μάς έκανε να ονειρευόμαστε

Όταν η Κλαούντια Καρντινάλε άνοιξε την καρδιά της στην «Κ», το 2002, στο Σπολέτο, στο «Φεστιβάλ των δύο κόσμων»

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Τότε, το 2002, η Κλαούντια Καρντινάλε, που πρόσφατα έφυγε από τη ζωή, ήταν 65 χρόνων και τιμώμενο πρόσωπο στο «Φεστιβάλ των δύο κόσμων», στο Σπολέτο της Ιταλίας. Το αφιέρωμα περιελάμβανε μια μικρή ρετροσπεκτίβα 16 ταινιών της, από το σύνολο των 150, περίπου, που είχε γυρίσει. Ο συνθέτης Τζιανκάρλο Μενότι, από τις σημαντικότερες φυσιογνωμίες της ιταλικής όπερας του 20ού αιώνα, δημιουργός και ψυχή του φεστιβάλ, τη συνόδευε παντού. Ήταν 91.

Λεπτοκαμωμένη, γεμάτη ενέργεια, κινείτο με εφηβική, σχεδόν, χάρη διατηρώντας το πρόσωπο μιας ώριμης, ωραίας γυναίκας. Τη συναντήσαμε για λίγη ώρα, στο Παλάτσο Καμπέλο, αμέσως μετά τη συνέντευξη Τύπου, με αφορμή τη ρετροσπεκτίβα στο έργο της. Η συνάντηση προέκυψε αυθόρμητα χωρίς τις διαμεσολαβήσεις κινηματογραφικών εταιρειών, στούντιο κ.ο.κ. Πρόθυμη, μάλιστα, πόζαρε για μια φωτογραφία. Θυμάμαι ότι ετοιμαζόμουν να τη φωτογραφίσω ολόσωμη, σε όρθιο κάδρο, και με διόρθωσε, κάπως αυστηρά αλλά χαμογελαστά... Το αποτέλεσμα, πολύ μέτριο, έχει την οικειότητα και την αμεσότητα της στιγμής.

Πώς βρεθήκαμε αντικριστά με την Καρντινάλε; Λόγω Διονύση Φωτόπουλου. Ο Μενότι, εκείνη τη χρονιά, προσκάλεσε τον Έλληνα σκηνογράφο, οργανώνοντας μια

εντυπωσιακή, μεγάλη αναδρομική έκθεση με μακέτες από σκηνικά, κοστούμια και σκίτσα του. Η εναρκτήρια παράσταση όπερας, στο ίδιο φεστιβάλ, με τον «Μάκβεθ» του Βέρντι, έφερε επίσης την υπογραφή ενός Έλληνα σκηνοθέτη, του Θωμά Μοσχόπουλου,

Πρέπει να δίνουμε διαρκώς την προσωπική μας μάχη, να μην εγκαταλείπουμε. Οποιος εγκαταλείπει περιθωριοποιείται. Η μόνη επιλογή που έχουμε είναι να αντιμετωπίζουμε τη ζωή κατά πρόσωπο.

με σκηνικά και κοστούμια του Δ. Φωτόπουλου και φωτισμούς του Λ. Παυλόπουλου.

Απροετοίμαστη για το συναπάντημα με την Κλαούντια Καρντινάλε ξεκίνησα από τα τετριμμένα: «Τι αναμνήσεις κρατάτε από τον Βισκόντι;». Περιγράφοντας, εκτενώς, τη μοναδικότητά του («απόλυτος δημιουργός, με μεγάλη παιδεία. Μελετούσε σε βάθος κάθε άτάκα με τους ηθοποιούς του και την ανέλυε επί ώρα»), κατέληξε: «...Δεν αντέχω τους επιφανειακούς σκηνοθέτες. Θέλω το αποτέλεσμα να στηρίζεται σε μελέτη, να ασχολείται ο σκηνοθέτης με τον ηθοποιό, να αποσιπά

Η φωτογραφία είναι πολύ ερασιτεχνική, τραβηγμένη με τρακ και άγνοια, πριν από 23 χρόνια, στο Σπολέτο, στο «Φεστιβάλ των δύο κόσμων». Η Κλαούντια Καρντινάλε ήταν τότε 65 χρόνων.

ό,τι καλύτερο από αυτόν». Εκτός από τον Βισκόντι μνημόνευσε τον Κιούμπρικ και τον Αντονιόνι. «Σκηνοθέτες που ζητούσαν το “αδύνατο” από τον ηθοποιό. Και επιμένω, αυτό μου αρέσει. Ένα καλό γύρισμα, μια θαυμάσια λήψη δεν σημαίνει απολύτως τι-

Δεν μου αρέσουν οι αλλαγές στο πρόσωπο, γιατί είναι σαν να ζεις στο παρελθόν. Θέλω να ζω στο παρόν με τις ρυτίδες μου. Εάν αφαιρέσω τα σημάδια του χρόνου, θα είναι σαν να καταστρέφω τις αναμνήσεις μου.

ποτα. Ο σκηνοθέτης πρέπει να “διδέσκει” στον ηθοποιό».

Παραθέτω τον διάλογο όπως κύλησε, στη συνέχεια. Αβίαστα:

– Πιστεύετε ότι ο ηθοποιός λειτουργεί ως καθρέφτης των συναισθημάτων των άλλων;

– Σήμερα ο κινηματογράφος είναι πολύ λιγότερο από αυτό. Στο παρελθόν μάς έκανε να ονειρευόμαστε. Βασιζόταν κυρίως στη γραφή (στο σενάριο) και στον σκηνοθέτη. Βλέπαμε μια ταινία και είχαμε την επιθυμία να τη συζητήσουμε, να τη σκεφτούμε. Σήμερα, όλο και λιγότερα πράγματα παίρνουμε μαζί

μας βγαίνοντας από μια αίθουσα.

– Σας κάνω αυτήν την ερώτηση γιατί σκέφτομαι ότι το συναίσθημα που μεταδίδουν σήμερα περισσότερο οι ηθοποιοί είναι αγωνία και οι γυναίκες ηρώιδες μια αυξανόμενη νεύρωση.

– Ναι, γιατί αντανakλούν τις κοινωνικές συνθήκες. Ζούμε διαρκώς μέσα στην αγωνία. Είναι όμως σημαντικό για τον ηθοποιό να είναι ευαίσθητος δέκτης και πομπός των καταστάσεων που βιώνει. Οποies και αν είναι οι συνθήκες, πάντως, μέσα στις οποίες ζούμε, ένα είναι σίγουρο: Πρέπει να δίνουμε διαρκώς την προσωπική μας μάχη, να μην εγκαταλείπουμε. Οποιος εγκαταλείπει περιθωριοποιείται. Η μόνη επιλογή που έχουμε είναι να αντιμετωπίζουμε τη ζωή κατά πρόσωπο. Εγώ, τουλάχιστον, αυτό προσπαθώ...

– Συμμερίζεστε και την «αγωνία» των κινηματογραφικών αστέρων που προσπαθούν να σταματήσουν τα σημάδια του χρόνου στα πρόσωπά τους;

– Δεν μου αρέσουν οι αλλαγές στο πρόσωπο, γιατί είναι σαν να ζεις στο παρελθόν. Σαν να αναπνέεις μέσα από μια μάσκα. Εγώ θέλω να ζω στο παρόν με όλες τις ρυτίδες μου. Κρατιέμαι σε φόρμα τρώγοντας λίγο και κάνοντας σπορ, χωρίς να έχω την επιθυμία να αλλάξω το πρόσωπό μου. Εάν αφαιρέσω τα σημάδια του χρόνου, θα είναι σαν να καταστρέφω τις αναμνήσεις μου.

Η ALPHA BANK ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ ΤΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

ΝΑΤΑΛΙΑ
Δραγούμη

ΦΑΝΗΣ
Μουρατίδης

ΦΑΙΗ
Ξυλά

ΒΑΣΙΛΗΣ
Κούκουρας

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ:
26 - 27 - 28
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΜΕΣΟΥ:
30 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ
1η & 2 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

2:22
A GHOST STORY
του Danny Robins
αστυνομικός Α ΓΙΩΡΓΟΣ Ζαφειρόπουλος

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ:
ticketmaster®.cy | ACS | 7777 7040

ΜΕΓΑΛΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΟΙ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΜΕ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΤΗΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

Η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης στην αίθουσα Musikverein «επευφημήθηκε από το πρώτο κομμάτι», όπως επισήμανε στην «Κ» ο - συνήθως αυστηρός-Τόμας Σάντερλινγκ. «Και μην ξεχνάτε ότι μιλάμε για τη Βιέννη», πρόσθεσε.

Το επίτευγμα της Βιέννης

Η «Κ» στην εμβληματική αίθουσα Musikverein για τη συναυλία της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης

Του **ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ**

Τι κάνουν οι μουσικοί μιας ελληνικής ορχήστρας όταν ταξιδεύουν στο εξωτερικό για να δώσουν συναυλία; Μεταξύ άλλων, τοποθετούν προσεκτικά τα όργανά τους στον χώρο αποσκευών του αεροπλάνου (ή στα καθίσματά του, αν μιλάμε π.χ. για βιολοντσέλο), μαθαίνουν πληροφορίες για τα αξιοθέατα και τις σπεσιαλιτέ της πόλης που θα επισκεφθούν, ξεκουράζονται, μελετούν μια δύσκολη μελωδία στο βιολί προπαθώντας να μην ενοχλήσουν το ξενοδοχείο κ.λπ. Ο,τι κάνουν όλοι οι μουσικοί δηλαδή και ό,τι περίπου έκανε και η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης, όταν στα μέσα Σεπτεμβρίου ταξίδεψε για μια συναυλία της στη Βιέννη. Καθώς όμως μιλάμε για μια πρωτεύουσα με μεγάλη μουσική ιστορία και με μία από τις πιο εμβληματικές αίθουσες, οι μουσικοί της ΚΟΘ έπρεπε να έχουν τον νου τους σε κάτι ακόμη. Το υπενθύμισε ο καλλιτεχνικός διευθυντής της ορχήστρας, Σίμος Παπάνας, όταν περίπου στα μισά της γενικής πρόβας πριν από τη συναυλία, ήρθε η ώρα του διαλείμματος και ενός πρώτου σχολίου. «Εχω ακούσει ορχήστρες να χαντακώνονται από το άγχος, επειδή παίζουν σε αυτήν εδώ την αίθουσα. Επομένως, πάμε με την αυτοπεποίθησή ότι ήδη ακουγόμαστε πολύ καλά», τους είπε. Ποιος χώρος τον είχε οδηγήσει σε μια τέτοια εμπυκτική παρέμβαση; Η περίφημη «Χρυσή Αίθουσα» της Musikverein, μία από τις πιο περιζήτητες και διάσημες αίθουσες του κόσμου της κλασικής μουσικής, που ανεγέρθηκε με τη συμβολή του, καταγόμενου από τη Βλάστη Κοζάνης, Ελληνοαυστριακού ευεργέτη Νικόλαου Δούμπα (1830-1900) και η οποία εγκαινιάστηκε το 1870. Είναι επίσης μια αίθουσα που τη γνωρίζουν αρκετοί, αφού εκεί δίνει η Φιλαρμονική της Βιέννης την ξακουστή πρωτοχρονιάτικη συναυλία της.

«Σαν όνειρο»

Είναι δύο χρόνια τώρα που η ΚΟΘ ταξιδεύει λίγο συχνότερα από το συνηθισμένο. Κύπρος, Βουλγαρία, Βόρεια Μακεδονία, είναι οι χώρες που επισκέφθηκε

πριν από τη Βιέννη, με πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης και με στόχο το άνοιγμά της σε ένα πιο διεθνές κοινό. Ήταν επιτυχημένες εκείνες οι συναυλίες, αλλά η εμφάνισή στη Musikverein θα διέθετε μια πιο ειδική φόρτιση, πριν καν γίνει πραγματικότητα. «Κατά κάποιο τρόπο, είναι όνειρο όλων των ανθρώπων που ασχολούνται με την κλασική μουσική να εμφανιστούν εδώ», έλεγε λίγο μετά τη γενική πρόβα στους προσκεκλημένους δημοσιογράφους ο Αντώνης Σουσαμάλογου, εξάρχων βιολιστής της ΚΟΘ. «Μπαίνεις στην αίθουσα και νιώθεις δέος, σου έρχεται ένα κύμα της ιστορίας», συμπλήρωνε. Θα αναφερόταν επίσης στο πιο αξιοπερίεργο ίσως έργο του προγράμματος της συναυλίας της ΚΟΘ, εκείνο που ανέμεσα στη «Δωδεκανησιακή σουίτα, αρ. 1» του Γιάννη Κωνσταντινίδη, τις «Παραλλαγές πάνω σε ένα θέμα ροκοκό για βιολοντσέλο και ορχήστρα» του Πιοτρ Λίτς Τσαϊκόφσκι (με σολίστ τον νεαρό Αυστριακό Ιερεμίας Φλιντλ) και τη «Συμφωνία αρ. 9 σε μι μίρεση μείζονα» του Ντμίτρι Σοστακόβιτς, θα ξεχώριζε για δικούς του λόγους: το «Κοντσέρτο για αρχαία λύρα και ορχήστρα» («Μπαλάντα της Εφέσου»), έργο που έγραψε έπειτα από ανάθεση της ΚΟΘ ο Τούρκος συνθέτης και πιανίστας Φαζέλ Σάι, και το οποίο θα παρουσιαζόταν σε παγκόσμια πρεμιέρα. «Είναι ένα λεπτεπίλεπτο όργανο η αρχαία λύρα, με αιθέριο πχόχωμα και επειδή δεν είναι φτιαγμένη για μεγάλες αίθουσες, πρέπει να προσαρμόσουμε τον ήχο και το παίξιμό μας, σε ένα ηχητικό τοπίο που δεν έχουμε συνηθίσει», εξηγούσε ο Σουσαμάλογου. «Το κοντσέρτο του Φαζέλ Σάι», πρόσθετε, «αποτελεί την αρχή ενός μουσικού διαλόγου με ένα όργανο το οποίο ουσιαστικά ανακαλύπτεται εκ νέου. Και το γεγονός ότι παίζουμε το έργο ενός καταξιωμένου Τούρκου συνθέτη, δίνει μια προστιθέμενη πολιτισμική αξία σε αυτό που κάνουμε».

«Ακόμη και Μπαχ»

Ως καθ' ύλην αρμόδιος, ο σολίστ της λύρας δρ Νίκος Ξανθοῦλης (που είναι επίσης συνθέτης, επιστημονικός συνεργάτης της Ακαδημίας Αθηνών και έχει υπηρετήσει ως τρομπιτίστας στην

ορχήστρα της Εθνικής Λυρικής Σκηνής) υπογράμιζε ότι ο Τούρκος συνθέτης συναντήθηκε μαζί του, προκειμένου να καταλάβει τι ακριβώς μπορεί να παίξει το όργανο. Η αρχαία επτάχορδη λύρα, έλεγε στην «Κ» ο Νίκος Ξανθοῦλης, έχει μικρό ηχητικό όγκο και είναι ένα όργανο κυρίως «τροπικό», δηλαδή χωρίς τη χρωματικότητα της δωδεκάφθογγης δυτικής μουσικής: ο μουσικός κουρδίζει κάθε φορά σε μία κλίμακα (δωρική, φρυγική, λυδική κ.λπ.), αν και ο κ. Ξανθοῦλης αξιοποιεί τις αρμονικές συχνότητες του οργάνου ώστε να παίζει «ακόμη και Μπαχ». Για όλα αυτά δεν θα μπορούσε να μην ενδιαφερθεί και ο μάεστρος της συναυλίας, ο κορυφαίος Τόμας Σάντερλινγκ, που συναντήθηκε επίσης με τον σολίστ. «Περάσαμε ώρες μαζί, να συζητάμε για κάθε νότα του έργου», σημείωνε στην «Κ» ο μουσικός και παρατηρούσε το εξής: «Στη Musikverein, αν σηκώσεις το κεφάλι σου, θα δεις στο ταβάνι τις εννέα μούσες, με τον Απόλλωνα στο κέντρο να κρατάει τη λύρα του. Σε όλη την αίθουσα, είναι δεκάδες οι ανάγλυφες ή οι ζωγραφισμένες λύρες. Η λύρα, μετά την ταύτισή της με τον παγανισμό και την εξαφάνισή της, συνεχίζει να χρησιμοποιεί-

Η υπουργός Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη χειροκροτεί την Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης για τη θριαμβευτική εμφάνισή της.

ται –σε φιλαρμονικές, συμφωνικές ορχήστρες κ.α.– ως εικόνα της μουσικής, παραμένοντας το σύμβολό της. Παρόλο που δεν ξέρουμε πώς ακριβώς παιζόταν».

Η μεγάλη βραδιά

Όταν ήρθε η μεγάλη βραδιά, εκείνη την Κυριακή, 14 Σεπτεμβρίου, αρκετοί θα διαπίστωναν κατ' αρχάς ότι το χρυσό χρώμα στον διάκοσμο της Musikverein είναι πιο έντονο από ό,τι στην τηλεόραση. Οι θεατές είχαν γεμίσει εύκολα την πλατεία και τα θεωρεία – ανάμεσά τους βρισκόταν και η υπουργός Πολιτισμού, Λίνα Μενδώνη. Ήταν σχεδόν συγκινητικό που οι μουσικοί της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης βγήκαν στη σκηνή φορώντας φράκο και επίσημο ένδυμα και ήταν ακόμη πιο συγκινητικό, όταν μετά το πρώτο κιόλας έργο, τη «Δωδεκανησιακή σουίτα», η οποία αναδείχθηκε σε όλον τον μελωδικό κυρίως πλούτο της, ακούστηκαν τα πρώτα έντονα «μπράβο». Στις «Παραλλαγές πάνω σε ένα θέμα ροκοκό», ο Ιερεμίας Φλιντλ, απόλυτος κυρίαρχος του τσέλο, έπαιξε με τόση δεξιοτεχνία, όσο και ευαισθησία (αλλά και με εκείνη τη θεατρική σχεδόν εκφραστικότητα, που χαρακτηρίζει, όπως μάθαμε, αρκετούς Αυστριακούς μουσικούς), ώστε τον χειροκρότησε ενθουσιασμένος και ο μάεστρος. Προτού αρχίσει η «Μπαλάντα της Εφέσου», ο Νίκος Ξανθοῦλης πήρε τον λόγο και παρέδωσε ένα ταχυρρυθμό σεμινάριο που εξοικείωσε τους θεατές με την αρχαία λύρα: ο ήχος της (ενισχυμένος ελαφρώς με ένα μικρόφωνο), θα κατέκλυζε σύντομα τη Musikverein, πλαισιωμένος από μια μουσική σύνθεση, «μεσογειακού» χρώματος, που αντιστάθμιζε τους όποιους μελωδικούς περιορισμούς με μια ποικιλία από εντάσεις, αρκετή για να κρατήσει ζωηρό το ενδιαφέρον του κοινού. Η «Συμφωνία αρ. 9», έργο με έντονες αντιθέσεις, αποδόθηκε επίσης σε όλο του το εύρος, από μια ορχήστρα και έναν μάεστρο ο οποίος το γνώριζε απ' έξω και ανακατωτά. Και όταν στο ανκός, η ΚΟΘ αφιέρωσε στη μνήμη του Νικόλαου Δούμπα τη «Γιορτή στη Βλάστη», ένα συμφωνικό ποίημα του Αντώνη Σουσαμάλογου εμπνευσμένο

από τα δημοτικά τραγούδια της περιοχής, το κοινό, ελληνικό ή όχι, καταχειροκρότησε την ορχήστρα για όλα: το βάθος των ερμηνειών της, την αρτιότητα και τον λαμπερό ήχο της.

«Μας φάνηκε κάπως ψυχεδελικό, ο ήχος κυλούσε σαν ποτάμι», έλεγαν στην «Κ» οι νεαροί Κωνσταντίν και Γιόνας, μιλώντας για τη σύνθεση του Σάι με την αρχαία λύρα. Η 73χρονη Σουζάνε συμφωνούσε, όταν σχολίαζε ότι το έργο της έδωσε «την αίσθηση του υγρού στοιχείου», όπως ίσως και η 26χρονη Μαλένα, που το βρήκε «ειρηνικό, σαν να βρίσκεσαι στα σύννεφα». Η 31χρονη Βιβή συγκινήθηκε με τη «Γιορτή στη Βλάστη», που της θύμιζε παραδοσιακά κλαρίνα και χορούς, ενώ ο 88χρονος Κριστόφ χαρακτήρισε την ορχήστρα «εξαιρετική», με «πλήρη» ήχο. Ακόμη και ο συνήθως αυστηρός Τόμας Σάντερλινγκ θα τόνιζε στην «Κ» ότι η ΚΟΘ επευφημήθηκε ήδη από το πρώτο κομμάτι – «και μην ξεχνάτε ότι μιλάμε για τη Βιέννη».

«Βγάλαμε ψυχή»

Οι μουσικοί το ευχαριστήθηκαν και με τον δικό τους τρόπο. «Βγάλαμε ψυχή, πέρα από την τεχνική – δεν συνδυάζονται πάντα αυτά τα δύο», έλεγε ο τσελίστας Ζόραν Στέπιτς, που ήδη από την πρόβα στη Musikverein είχε παρατηρήσει ότι «ξαφνικά, είναι τόσο καλύτερα οι συνθήκες, που όλη η ορχήστρα έχει καλύτερη απόδοση». Η Ρόζα Τερζιάν, μουσικός της βιόλας, θυμόταν ότι από τότε που είχε μπει στην ΚΟΘ, δεν περίμενε ότι «μια μέρα η ορχήστρα θα φτάσει έως εδώ, με τόσα που έχει περάσει». Ο φλαουτίστας Οθώνας Γκόγκας έλεγε, «μην ξεχνάμε πως λίγα χρόνια πριν, είχαμε να αντιμετωπίσουμε μέχρι και πλημμύρες», εννοώντας τις καταστροφές που είχαν προκαλέσει το 2023 οι βροχοπτώσεις στην αίθουσα δοκιμών της ΚΟΘ στο πρώην «Παλλάς». Άλλοι μουσικοί θυμούνταν τις Πρωτοχρονιές με τη συναυλία της Φιλαρμονικής της Βιέννης και τις συγκρίσεις που έκαναν τότε. Και μερικοί ακόμη, επιστρέφοντας μετά τη συναυλία στο ξενοδοχείο, αγκαλιάζονταν σφιχτά και έλεγαν συγκινημένοι μεταξύ τους: «Αυτό ήταν επίτευγμα!».

Στα σύννεφα

«Ο ήχος κυλούσε σαν ποτάμι», σχολίασαν οι νεαροί Κωνσταντίν και Γιόνας, μιλώντας για τη μουσική σύνθεση με την αρχαία λύρα, ενώ η 26χρονη Μαλένα βρήκε το έργο «ειρηνικό, σαν να βρίσκεσαι στα σύννεφα».

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Ο πατέρας δεν πέθανε

Ο **Σαβίριν Ροντιόν Αντόνοβιτς** είναι ένας πάρα πολύ τυχερός άνθρωπος. Υπό τη σκέπη του πατέρα του, διαπρεπούς γιατρού, περνάει ακηλίδωτος τα χρόνια που ακολούθησαν την Οκτωβριανή Επανάσταση μέχρι τον θάνατο του Στάλιν το 1953. Το μυθιστόρημα του Μιχάλη Μιχαηλίδη επιμερίζεται σε τέσσερα κεντρικά κεφάλαια, που αντιστοιχούν στο διάστημα 1950-1953. Ωστόσο, η αφήγηση διανέμει ένα τεράστιο χρονικό άνοιγμα, με αναφορές που οπισθοδρομούν ακόμη και στις αρχές του 20ού αιώνα. Ο πατέρας του Σαβίριν δυσκολεύεται να ξεπεράσει τα τσαρικά μεγαλεία. Το ίδιο και ο Σαβίριν, εξέχων γιατρός επίσης, ο οποίος, ανεπίδεκτος καθώς ήταν για σοσιαλιστική αναμόρφωση, παρέμεινε ένας αστός διανοούμενος.

Στο βιβλίο εκδιπλώνεται ένα εμβριθέστατο χρονικό της δικτατορίας του Στάλιν, ένα ιλιγγιώδες ανάπτυγμα των αιματοβαμμένων οραμάτων της παράνοιας του πατερούλη. Ο Σαβίριν παρουσιάζεται εχέφρων, στα όρια της δειλίας, μαρινώδης αναγνώστης και επιρρεπής σε ονειροφαντασίες. Συχνά ένιωθε ότι «έπρεπε να υπερβεί τον βραδυφλεγή και άτολμο εαυτό του. Οτι έπρεπε να μην ακινητοποιηθεί από την υπερτροφική λογική του και την αναμική αποφασιστικότητά του». Μια φιλήδονη κομμουνίστρια του λέει κάποια στιγμή: «Έχεις κόκαλα από ζάχαρη».

Ο Μιχαηλίδης ποτέ δεν επαναλαμβάνεται. Κάθε του μυθοπλάσια μοιάζει ξέχωρη με το υπόλοιπο έργο του. Βέβαια, τα δεσπόζοντα χαρακτηριστικά της πεζογραφίας του, η σχολαστικότητα οργάνωσης της αφήγησης, η επιτήδεια κλιμάκωση της πλοκής, ο αφανής χειρισμός του λόγου, τα υπονομευτικά σκιαγραφήματα και ο φαρμακερός σαρκασμός βρίσκονται πάντοτε σε ισχύ. Γιατί, όμως, να ασχοληθεί με τη Σοβιετική Ένωση; Ως γνωστόν, κάθε συγγραφέας που καταπίνεται με το παρελθόν μιλάει αναπόφευκτα για το παρόν. Πιθανότατα τον Μιχαηλίδη δεν απασχολούν τέτοια σοφίσματα. Αλλωστε δεν γράφει για τον Στάλιν ούτε για τον Πούτιν, αλλά για τον Σαβίριν, έναν χαρακτήρα, η κύρια ιδιότητα του οποίου είναι η συγγραφική. Επαινώντας τρία δοκίμιά του για την υγιειονομική περιθαλψη, ένας αξιωματούχος του κόμματος αποφαίνεται: «Δεν ξέρω αν σου το έχουν πει, αλλά θα μπορούσες να είσαι σπουδαίος μυθιστοριογράφος». Μετά την περιοδεία του στην επαρχία, στην ενδοχώρα του προλεταριάτου, ο Σαβίριν γράφει ένα ακόμη υγιειονομικό βιβλίο αμφίβολης αξιοπιστίας, καθότι βασισμένο στις σημειώσεις ενός υπεραισιόδοξου Αμερικανού, αυτοεξόριστου στον σοσιαλιστικό παράδεισο. Συν τοις άλλοις, το 1938, την εποχή του Μεγάλου Τρόμου, ο Τζον

Στο βιβλίο του Μιχαηλίδη ξεδιπλώνεται ένα εμβριθέστατο χρονικό της δικτατορίας του Στάλιν, ένα ιλιγγιώδες ανάπτυγμα των αιματοβαμμένων οραμάτων της παράνοιας του πατερούλη.

Σκοτ υπέγραφε την αλληλογραφία του με ονόματα ηρωίδων του Ντοστογιέφσκι.

Ο Σαβίριν άρχισε να κρατάει ημερολόγιο το φθινόπωρο του 1917 και συνέχισε μέχρι το 1953. Όταν ζοριζόταν, κλεινόταν στη σοφίτα του διαμερίσματός του και ανέτρεχε στα εννιά τετράδια του ημερολογίου, κατακυλώντας σε έναν αφηγημένο, συνεπώς μυθοπλαστικό κόσμο. Θα μπορούσε το ημερολόγιο του Σαβίριν να ταυτιστεί με το μυθιστόρημα του Μιχαηλίδη; Όχι ακριβώς. Το μυθιστόρημα θεμελιώνεται σε εκτενείς συζητήσεις, σε διαλογικά μέρη αποδοσμένα σε ελεύθερο πλάγιο λόγο, σε διαρκείς χρονολογικές μετατοπίσεις και πάμπολλες πραγματολογικές λεπτομέρειες, που υπερβαίνουν τα όρια ενός ημερολογίου. Ο Μιχαηλίδης αναπλάθει σε μορφή μυθιστορήματος το υποτιθέμενο ημερολόγιο του Σαβίριν, αναδεικνύοντάς τον σε δυνάμει μυθιστοριογράφο.

Η σκευωρία

Ο Σαβίριν γίνεται μυθοπλάστης το 1952, όταν ο Στάλιν στήνει τη σκευωρία περί γιατρών - δολοφόνων, μια δήθεν σιωνιστική συνωμοσία με στόχο τη σοβιετική ηγεσία, βάσει της οποίας χιλιάδες γιατροί, Εβραίοι κυρίως, διαπομπεύτηκαν και φυλακίστηκαν. Ζώντας υπό τον φόβο των τερατωδών εκκαθαρίσεων, ο Σαβίριν συνθέτει νοερά ένα παρανοϊκό κα-

τηγορητήριο εναντίον του εαυτού του, ένα σύμφυρμα από «αστραφτερές βλακείες», με την ελπίδα πως θα εξασφαλίσει μια σφαίρα στο πίσω μέρος του κεφαλιού, γλιτώνοντας τον διασυρμό μιας δημόσιας ακροαματικής διαδικασίας. Για τη σύνθεση του κατηγορητηρίου καταφεύγει σε ένα βιβλίο επικίνδυνης φαντασίας, στα «Πρωτόκολλα των σοφών ανδρών της Σιών». Φανταζόταν να μεταφέρει στους ανακρίτες τη βεβαιότητά του ότι «ο Τιμονιέρνς είναι Εβραίος βασιλιάς», «ο βασιλιάς του Ισραήλ», μωρμουρίζοντας «σαν αφιονισμένος καλόγερος» ότι στο πρόσωπο του Στάλιν «τα πρωτόκολλα έχουν επιβεβαιωθεί πλήρως».

Ο Μιχαηλίδης έχει καταβάλει ανυπολόγιστο κόπο για τη σύνθεση του μυθιστορήματος, αλάνθαστου γλωσσικά χάρη στη δική του αποκλειστική διόρθωση. Μεταξύ των εκπληκτικών επιτευγμάτων του ξεχωρίζει η διαπλοκή των διαφορετικών χρόνων που εγκιβωτίζει η αφήγηση. Καθελώνουν, επίσης, οι απρόσμενες διαρρήξεις της σοφίτας από παραισθήσεις και εφιάλτες. Σε έναν από αυτούς ο Σαβίριν αντικρίζει το φάντασμα του νεκρού πατέρα του. Ήταν 1953, ο Στάλιν δεν ζούσε πια, αλλά ο Σαβίριν παρέμενε δεσμώτης ενός απέθαντου πατέρα, που έδινε «δοκιμασμένες συμβουλές» στον ονειροπαρμένο γιο.

NICOSIA
BOOK
FEST 2025

11-12 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Πάρκο Ακρόπολης

10:00-22:00

10 YEARS JOURNEY

Είσοδος
Ελεύθερη

IN THE MAGICAL WORLD OF BOOKS

Χορηγός
Επικοινωνίας

Read
LIBRARY

www.nicosiabookfest.com

δείτε το αναλυτικό
πρόγραμμα εδώ

SCAN ME

Μια πλούσια συλλογή από εκπαιδευτικά βιβλία, διαθέσιμα στην παλάμη του χεριού σου

Read

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ME TH STHPIEH

ΚΟΙΝΟ
ΚΥΠΡΩΝ

Deloitte

MATIEΣ ΚΟΣΜΟ
ΣΤΟΝ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ
Μαύρη τέχνη

Η Εθνική Πινακοθήκη της Ουάσιγκτον εγκαινίασε την έκθεση με τίτλο «Η φωτογραφία και το Κίνημα της Μαύρης Τέχνης, 1955-1985», που διερευνά το έργο Αμερικανών και μη φωτογράφων στην καλλιέργεια και ανάδειξη της μαύρης ταυτότητας. Είναι ένα κίνημα παράλληλο της Αναγέννησης του Χάρλεμ και εξελίχθηκε μαζί με τη διεκδίκηση πολιτικών δικαιωμάτων μέσα από τη διευρυνόμενη ορατότητα των μαύρων στην τέχνη και στη διαφήμιση. Εως τις 11 Ιανουαρίου 2026.

ΛΟΝΔΙΝΟ
Κέρι Τζέιμς Μάρσαλ

Εως τις 18 Ιανουαρίου 2026 θα είναι ανοικτή η μεγάλη έκθεση-αφιέρωμα στον Αμερικανό ζωγράφο Κέρι Τζέιμς Μάρσαλ στη Βασιλική Ακαδημία της Τέχνης στο Λονδίνο. Έργα αφηγηματικής αμεσότητας με λαμπρά χρώματα και πυκνή κατάληψη του καμβά, η δουλειά του Μάρσαλ είναι ένας κόσμος αυτόνομος, δυναμικός και διεθνώς αναγνωρισμός. Θεωρείται από τους σημαντικούς εν ενεργεία ζωγράφους με αναφορές στη μνήμη, στα δικαιώματα, στην καθημερινότητα, στα κόμικς...

ΒΙΕΝΝΗ
Γκόθικ Μόντερν

Αυτή η αυτοπροσωπογραφία του Οτο Ντιξ από το 1913 είναι ένα από τα έργα που απαρτίζουν την έκθεση «Gothic Modern» στο Μουσείο Αλμπερτίνα της Βιέννης. Το θέμα είναι πρωτότυπο και συναρπαστικό, καθώς εξετάζει πώς η γοτθική τέχνη επηρέασε τον μοντερνισμό και τα νέα κινήματα τέχνης από το 1875 έως το 1925 στην Κεντρική και στη Βόρεια Ευρώπη. Καλλιτέχνες του συμβολισμού και του εξπρεσιονισμού αντιπαραβάλλονται με δασκάλους της ιστορίας της τέχνης.

ΡΩΜΗ
Βίλα των Μεδίκων

Στους κήπους της Βίλας των Μεδίκων στη Ρώμη παρουσιάζεται το γλυπτό «Χορός» (2025) του Ελβετού καλλιτέχνη Ουρς Φίσερ, παράλληλα με την έκθεσή του στην Gagosian της Ρώμης. Το γλυπτό του ερμηνεύει με τον δικό του τρόπο το νεοκλασικό γλυπτό του Αντόνιο Κανόβα (1757-1822) με τίτλο «Χορεύτρια με κύμβαλα» (1809-1812). Είναι μια τολμηρή μεταφυσική προέκταση, με το μάρμαρο να τυλίγεται από σκελετό σε αλουμίνιο.

ΛΟΝΔΙΝΟ
Βασιλικά Χριστούγεννα

Στις 14 Νοεμβρίου ανοίγει στο Μπάκιγχαμ Πάλας, για πρώτη φορά, ένα pop-up χριστουγεννιάτικο κατάστημα στα Royal Mews, μεταμορφώνοντας τους 200 ετών στάβλους με γιορτινή διάθεση. Το κατάστημα θα παραμείνει ανοικτό έως τις 5 Ιανουαρίου και θα διαθέτει τα είδη από τις σειρές της Royal Collection Trust με τις περίφημες πορσελάνες. Όλα τα έσοδα ενισχύουν το έργο συντήρησης των βασιλικών συλλογών.

Τα λουτρά Γκέλερτ στη Βουδαπέστη άνοιξαν για πρώτη φορά το 1918.

Λουτρά Γκέλερτ, ένα μνημείο της Βουδαπέστης

Από τα σημαντικά αξιοθέατα της Βουδαπέστης, τα λουτρά Γκέλερτ, ένα από τα αριστουργήματα της κεντροευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής, θα κλείσουν από τον Οκτώβριο του 2025 έως το έτος 2028 προκειμένου να γίνουν εργασίες συντήρησης και ανακαίνισης. Η κύρια αιτία είναι αντιμετώπιση ζητημάτων ασφαλείας καθώς διαπιστώθηκε ότι η τεχνική υποδομή απαιτούσε μια εξαρχής αποκατάσταση. Τα λουτρά Γκέλερτ υποδέχθηκαν το 2024 πάνω από 420.000 επισκέπτες με πτωτική τάση όμως για το 2025.

Τα έργα της αποκατάστασης, προϋπολογισμού περί τα 50 εκατ. ευρώ, θα προκαλέσουν αύξηση προσέλευσης στα άλλα, επίσης, ιστορικά λουτρά της Βουδαπέστης, αλλά τα λουτρά Γκέλερτ ήταν πρώτα στις προτιμήσεις των επισκεπτών λόγω κυρίως της αισθητικής τους. Είναι ένα προϊόν του τραυματικού για την Ουγγαρία Μεσοπολέμου, καθώς άρχισαν να λειτουργούν μετά τη διάλυση του Αυστροουγγρικής Αυτοκρατορίας και να επιδέχονται διαρκείς επεκτάσεις και προσθήκες στις δεκαετίες του '20 και του '30. Η

ιστορία των θερμών λουτρών στη Βουδαπέστη ανάγεται στον 13ο αιώνα και αργότερα στη διάρκεια της οθωμανικής κυριαρχίας (1541-1686) οι Τούρκοι ενέταξαν αυτόν τον πλούτο στη βασική κουλτούρα της πόλης.

Αυτό που έως σήμερα εξέπεμπε τα λουτρά Γκέλερτ είναι η λάμψη της Ουγγαρίας ως κεντροευρωπαϊκής δύναμης από τα χρόνια της αυτοκρατορίας. Αυτό αναδεικνύεται μέσω της αισθητικής των αρχών του 20ού αιώνα που επιλέχθηκε και που πράγματι ταιριάζει αρμονικά με τη λειτουργία

των λουτρών. Αρχισαν να κτίζονται πριν από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1912), εκεί όπου στον Μεσαίωνα λειτουργούσε νοσοκομείο, και εγκαινιάστηκαν το 1918 εν μέσω μιας εντελώς διαφορετικής γεωπολιτικής κατάστασης. Στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου υπέστησαν σοβαρές ζημιές και χτίστηκαν εκ νέου.

Ιστορικά νωπή είναι η πιο πρόσφατη ευρύτατη ανακαίνιση των λουτρών το 2008. Βασικός σκοπός των τότε εργασιών ήταν η επαναφορά της παλαιάς αίγλης που είχε χαθεί σε μεγάλο τμήμα των λου-

τρών μετά τους βομβαρδισμούς στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Αυτή η αποκατάσταση είχε επαναφέρει απόφια την αισθητική του παλαιού κόσμου, η οποία γέννησε την αρχιτεκτονική Βουδαπέστης.

Είναι βέβαιο ότι το κλείσιμο των λουτρών για μία τριετία θα αποτελέσει πλήγμα για τον τουρισμό και τους φίλους της Βουδαπέστης, αλλά κρίθηκε απαραίτητο βήμα για την προστασία και ανάδειξη αυτού του μνημείου που ανήκει στην παγκόσμια κληρονομιά.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Πότε είδες για πρώτη σου φορά τη θάλασσα;

Ο 12χρονος Χαλίντ ζει σε ένα παλαιστινιακό χωριό έξω από τη Ραμάλα. Όταν το σχολείο του πηγαίνει εκδρομή ώστε τα παιδιά να δουν για πρώτη φορά τη θάλασσα, Ισραηλινοί στρατιώτες, που επιθεωρούν τα ταξιδιωτικά έγγραφα, απορρίπτουν τα χαρτιά του Χαλίντ, ο οποίος επιστρέφει σπίτι μόνος, θλιμμένος.

Όταν η γιαγιά του λέει πως κι εκείνη μπόρεσε να δει τη θάλασσα σε μεγάλη ηλικία, ο Χαλίντ απελπίζεται. Έτσι, ένα πρωί, ο πατέρας του δέχεται ένα τηλεφώνημα: ο Χαλίντ έχει εξαφανιστεί. Φεύγει μόνος για να δει τη θάλασσα. Ο πατέρας του παρατάει τη δουλειά του και φεύγει και αυτός για να τον βρει.

Αυτό είναι το σημείο αφετηρίας της ταινίας «Η θάλασσα» του Ισραηλινού σκηνοθέτη Σάι Καρμέλι-Πόλακ, ο οποίος υπογράφει και το σενάριο.

Η «Θάλασσα» είναι ισραηλινο-παλαιστινιακή παραγωγή. Χρηματοδοτήθηκε από το Κινηματογραφικό Ίδρυμα του Ισραήλ κι έκανε πρεμιέρα στο 42ο Κινηματογραφικό Φεστιβάλ της Ιερουσαλήμ αποσπώντας 13 υποψηφιότητες στα βραβεία Οφίρ, μαζί με αυτό της καλύτερης ταινίας. Ο υπουργός Πολιτισμού του Ισραήλ, Μίκι Ζοχάρ, διάταξε αμέσως την απόσυρση της κρατικής οικονομικής υποστήριξης στην τελετή βράβευσης.

Η «Θάλασσα» θα ταξιδέψει

Ο μικρός Παλαιστίνιος Μουχάμαντ Γκαζόουι στον ρόλο του Χαλίντ, του αγοριού που δεν έχει δει ποτέ του τη θάλασσα.

έως το Λος Αντζελες: βάσει ισραηλινού πρωτοκόλλου, η ταινία που βραβεύεται στον θεσμό αυτό της χώρας καθίσταται αυτομάτως υποψήφια για το βραβείο καλύτερης ξένης ταινίας στα Οσκαρ. Ένας από τους πρωταγωνιστές, ο Παλαιστίνιος Χαλίφα Νατούρ (υποδύεται τον πατέρα του Χαλίντ), ο οποίος βραβεύθηκε, δεν παρέστη στην τελετή, έστειλε όμως ένα μήνυμα: «Κατόπιν της εισόδου του στρατού στη Γάζα και την τρομακτική γενοκτονία που συντελείται, δεν μπορώ να βρω τις λέξεις που χρειάζονται για να περιγράψω το μέγεθος της φρίκης, συνεπώς στιδύποτε άλλο για μένα είναι δευτερευούσης σημασίας. Ακόμα και το σινεμά

και το θέατρο». Ο δε σκηνοθέτης, ο Ισραηλινός Καρμέλι-Πόλακ, έκανε τη δική του δήλωση στα αραβικά: «Εύχομαι όλα τα παιδιά του κόσμου να έχουν την ίδια ευκαιρία – να ζήσουν και να ονειρεύονται χωρίς πολέμους».

Στην ταινία, ο μικρός Χαλίντ, χωρίς να γνωρίζει τον δρόμο, ούτε εβραϊκά, πραγματοποιεί μια προσωπική οδύσσεια με άμεσο κίνδυνο της ζωής του, προσπαθώντας να φτάσει στην παραλία του Τελ Αβίβ δίχως χαρτιά, κυνηγημένος κάθε τόσο από Ισραηλινούς στρατιώτες και αστυνομικούς. Κι ωστόσο δεν εγκαταλείπει το όνειρό του: να δει για πρώτη φορά στη ζωή του τη θάλασσα.

Η θάλασσα, 2025
Σενάριο - σκηνοθεσία:
Σάι Καρμέλι-Πόλακ
Χαλίντ: Μουχάμαντ Γκαζόουι
Πατέρας: Χαλίφα Νατούρ

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΩΓΡΑΦΑΚΗ**

Ο «Σκεπτόμενος» του Ογκίστ Ροντέν (π. 1881-2). Η αναβολή της τελικής απόφασης δεν μειώνει τη δύναμη της κριτικής· αντιθέτως, θέτει τα θεμέλια της κατανόησης.

Η γιορτή της αβεβαιότητας

«Ο πυρήνας της κριτικής είναι η αξιολόγηση, κάτι που φυσικά δεν συνεπάγεται τη χονδροειδή απλούστευση ενός “ναι” ή “όχι”. Οι κριτικοί βιώνουν ιδιαίτερη ευχαρίστηση όταν ακούν αναγνώστες που δεν είναι βέβαιοι αν πρέπει να εκλάβουν μια συγκεκριμένη κριτική ως θετική ή αρνητική».

Richard Brody, «In defence of the traditional review», The New Yorker, 24 Ιουλίου 2025.

«[Το μυθιστόρημα], όπως και η Πηνελόπη, ξηλώνει τη νύχτα το πέπλο που ύφαναν τη μέρα οι θεολόγοι, οι φιλόσοφοι, οι σοφοί».

Μίλαν Κούντερα, Η τέχνη του μυθιστορήματος, μτφρ.: Γ. Χάρνς, Εστία, 2023.

Τα δύο αποσπάσματα, αμφότερα από δοκίμια, συνδιαλέγονται γόνιμα. Ο Ρίχαρντ Μπρόντι μιλάει για τη χαρά της αμφιθυμίας, την ιδιότυπη απόλαυση του κριτικού όταν ο αναγνώστης αδυνατεί να διακρίνει αν μια κριτική είναι εγκωμιαστική ή απορριπτική. Ο Μίλαν Κούντερα, από την πλευρά του, αποτυπώνει την ουσία του μυθιστορήματος ως μόνιμου «ξηλώματος» των βεβαιωτήτων που οικοδομούν οι θεσμοί της σκέψης. Οι δύο παρατηρήσεις υποδηλώνουν ότι τόσο η κριτική όσο και η λογοτεχνία δεν υπηρετούν την επικύρωση θεσφάτων, αλλά την αμφισβήτησή τους, οδηγώντας τον αναγνώστη στην ανοικτή περιοχή του αβέβαιου.

Η κριτική έχει πυρήνα την αξιολόγηση· δεν είναι όμως αναγκασμένη να εκφυλιστεί σε ένα απλοϊκό «ναι» ή «όχι». Αντιθέτως, συχνά εργάζεται σε μια μεταίχμιακή ζώνη, όπου η αποτίμηση παραμένει ανοικτή, αμφισημη, σχεδόν αντιφατική. Όταν ο αναγνώστης δεν μπορεί να αποφανθεί αν η κριτική εγκωμιάζει ή απορρίπτει, αυτό δεν συνιστά αποτυχία αλλά επίτευγμα: η πολυπλοκότητα του έργου μεταδίδεται χωρίς να συρρικνωθεί σε ένα δίπολο.

Ο κόσμος ως ερώτημα

Η αναβολή της τελικής απόφασης δεν μειώνει τη δύναμη της κριτικής· αντιθέτως, θέτει τα θεμέλια της κατανόησης. Όπως γράφει ο Κούντερα, το μυθιστόρημα δεν προσφέρει απαντήσεις αλλά μαθαίνει τον αναγνώστη να αντιλαμβάνεται τον κόσμο ως ερώτημα. Η κριτική που αποφεύγει το τελεσίδικο συμπέρασμα δεν παραιτείται από την ευθύνη της· συνιστά γνωσιολογικό μιθριδατισμό: μας εξοικειώνει στο ενδιαίτημα της αμφισημίας, σε τρόπους να το κατοικούμε,

να το θεωρούμε δομικό στοιχείο της νόησης.

Η θέση αυτή μας περνάει στα ενδότερα. Το «de gustibus non est disputandum» εξωθείται στα όριά του. Η αισθητική εμπειρία δεν μπορεί να εξαντληθεί στην υποκειμενικότητα του «γούστου». Η αμφισημία προάγει τη μεθοδική αναζήτηση, όπου η αξία του έργου τέχνης βρίσκεται ερείσματα πέρα από την προσωπική ευφορία ή απαρέσκεια (μια έκφραση του «κιτς», σε όρους Κούντερα) και εισέρχεται στην επικράτεια του καθολικού, εκεί όπου το έργο νομιμοποιείται όχι μόνο ως ιδιωτικό βίωμα, αλλά ως συμμετοχή σε έναν κοινό κόσμο νοημάτων (κατά Κούντερα, στο ευάλωτο και ευμετάβλητο πεδίο της Κεντρικής Ευρώπης).

Εδώ, η αμφιθυμία του αναγνώστη –η γόνιμη ταλάντωσή του ανάμεσα στο κριτικό «ναι» ή «όχι»– βρίσκει εκλεκτικές συγγενείς σε αυτό που ο Καντ περιέγραψε ως «αρμονικό παιχνίδισμα» φαντασίας και νόησης. Όταν στο αισθητικό φαινόμενο

Όταν ο αναγνώστης δεν μπορεί να αποφανθεί αν η κριτική εγκωμιάζει ή απορρίπτει, αυτό δεν συνιστά αποτυχία, αλλά επίτευγμα: η πολυπλοκότητα του έργου μεταδίδεται χωρίς να συρρικνωθεί σε ένα δίπολο.

οι δύο αυτές δυνάμεις τίθενται σε ελεύθερη αλλά συντονισμένη «διαβούλευση», το αποτέλεσμα δεν είναι ιδιωτική εντύπωση αλλά εμπειρία που αρχίζει να θεμελιώνεται στις κοινές γνωστικές μας δεξιότητες. Η αμφισημία της κριτικής δεν ακυρώνει την αξιολόγηση· την εδραιώνει σε στέρεο έδαφος, εκεί όπου το αισθητικό δεν είναι καπρίτσιο αλλά κοινό θεμελιώδες στοιχείο στην καθολικότητα.

Κι εδώ συναντιούνται Καντ και Κούντερα. Το «αρμονικό παιχνίδισμα» των γνωστικών δυνάμεων, που ανοίγει τον δρόμο για την «αντικειμενικότητα» της αισθητικής κρίσης, δεν έρχεται σε αντίθεση με τη γιορτή της αβεβαιότητας του Κούντερα· τη φωτίζει από άλλη οπτική. Για τον Καντ, το ωραίο δεν είναι ωραίο επειδή εμπίπτει σε καθολικό κανόνα· είναι ωραίο επειδή ενεργο-

ποιεί σε κάθε άνθρωπο τις ίδιες δυνάμεις –τη φαντασία και τη νόηση– σε δημιουργικό συντονισμό. Αυτή η «καθολικότητα χωρίς κανόνα» είναι μια μορφή αβεβαιότητας, αφού δεν ερείδεται σε κάποια έννοια αλλά σε ένα «sensus communis», που συνέχει την ανθρωπότητα.

Ο Κούντερα, από την άλλη, βλέπει στο μυθιστόρημα την τέχνη της αποδόμησης των βεβαιωτήτων, της αναβολής κάθε οριστικής απάντησης. Στο καντιανό σχήμα, αυτή η γιορτή της αβεβαιότητας δεν σημαίνει χάος αλλά καταστατατική μορφή αρμονίας που γεννιέται από την αναστολή της απόφασης. Ο αναγνώστης απολαμβάνει το έργο, όχι επειδή του δίνει έτοιμες απαντήσεις, αλλά επειδή του επιτρέπει να βιώσει τη διαδικασία του ερωτήματος ως κοινό τόπο εμπειρίας.

Έτσι, η αισθητική θεωρία του Καντ και η λογοτεχνική πρακτική του Κούντερα συγκλίνουν: η αισθητική εμπειρία αξιώνει καθολική συμφωνία, όχι επειδή είναι βέβαιη, αλλά επειδή η αβεβαιότητά της συνιστά κοινό τόπο.

Απόλαυση και μέθη

Η Φλοράνς Νουαβίλ (Μίλαν Κούντερα - «Γράψιμο... Τι ιδέα κι αυτή!», μτφρ. Γ. Χάρνς, Εστία, 2025) το διατυπώνει καιρία: «Η απουσία νοήματος και βεβαιότητας μπορεί να οδηγήσει σε απόλαυση, ακόμη και σε μέθη!». Η παρατήρηση αναδεικνύει πώς η αναβολή της ετυμολογίας μετατρέπεται σε πηγή ευφορίας. Αντί η αβεβαιότητα να βιώνεται ως έλλειμμα, ανάγεται σε μηχανισμό διάρρηξης γενικεύσεων και απλοποιήσεων: ανακάλυψη ότι το ανοικτό, το ασταθές, το αενάως μεταβαλλόμενο μπορεί να μας ενώνει και να μας συγκινεί βαθύτερα από κάθε τελεσίδικη απόφαση.

Επομένως, η λογοτεχνική κριτική δεν αστοχεί όταν αφήνει χώρο στην αμφισημία. Δείχνει ότι η αξιολόγηση δεν είναι μονοσήμαντη απόφαση αλλά αντιληπτικός μηχανισμός, που κορυφώνεται όχι στο δεδομένο αλλά στο ερώτημα. Και η λογοτεχνία επιτελεί την ίδια λειτουργία: όπως η Πηνελόπη ξηλώνει ό,τι ύφανε τη μέρα, έτσι και το μυθιστόρημα ακυρώνει τις βεβαιότητες που εγκλωβίζουν την αντίληψη στα σάβανα έτοιμων σχημάτων.

Επομένως, η γιορτή της αβεβαιότητας δεν είναι παραιτήση στο παράλογο αλλά άνοιγμα σε βαθύτερη, κοινή εμπειρία.

Η γιορτή της αβεβαιότητας δεν είναι παρά η τέχνη του μυθιστορήματος.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
ΤΗΣ
ΕΒΔΟΜΑΔΑΣΜελέτες, δοκίμια,
βιογραφίες

1 «Αντιμέτωποι με τον πόνο των άλλων», της Σούζαν Σόνταγκ (Guttenberg).

2 «Η ακύρωση του μέλλοντος», του Μαρκ Φίσερ (Αντίποδες).

3 «Αφρική», του Γιούστας Πάλμερ (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης).

4 «Υπερτουρισμός. Ανέμελος καπιταλισμός και κοινωνική κρίση της πόλης», του Γιώργου Ρακκά (Πατάκη).

5 «Πώς και γιατί φτάσαμε στην Ελληνική Επανάσταση. Ιστορίες προυχόντων πριν από το 1821», του Δημήτρη Μπαχάρα (Εστία).

Λογοτεχνία

1 «Η τελειότητα», του Βιντσέντζο Λατρόνικο (Loggia).

2 «Η χορεύτρια», του Πατρικ Μοντιανό (Πόλις).

3 «Μεσούγγα», του Ισαάκ Μπασέβις Σίνγκερ (Δώμα).

4 «Η απάτη είναι το μέλλον», του Πέτρου Μάρκαρη (Κείμενα).

5 «James», του Πέρσιβαλ Εβερρετ (Ψυχολόγος).

500 ΛΕΞΕΙΣ

με τον

ΦΑΓΙΟΥΜ

Ο Φαγιούμ (κατά κόσμον Κωνσταντίνος Βατούγιος) γεννήθηκε το 1980 στον Πειραιά. Είναι απόφοιτος της Σχολής Καλών Τεχνών (τμήμα Θεάτρου, ΑΠΘ). Εργάστηκε στο ΚΘΒΕ και στο Ελληνικό Φεστιβάλ, δημιούργησε το ikariamag.gr και τις εκδόσεις «Ελεύθερες πτήσεις», ενώ από το 2006 εργάζεται στη διαφήμιση και τη στρατηγική επικοινωνίας. Οι «Μικρές επικράτειες» είναι το πρώτο του προσωπικό βιβλίο, από τις εκδόσεις Ανω Τελεία.

Επιμέλεια: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ**

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; Αυτή την εποχή: «Το μόνο ζώο» της Σιζέρν, τον τρίτο τόμο από τις «Μέρες» του Σεφέρη και την «Αλγοριθμική τέχνη των αποφάσεων» των Christian & Griffiths. Όλο αυτό βέβαια έχει μια τυχαioτητα. Συνήθως εκεί θα βρεις κάτι του Παπαδημητράκου ή του Ξανθούλη, μαζί με κάποιο δοκίμιο για την τεχνολογία, την επιστήμη ή την ιστορία.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Το πιο πρόσφατο και ενδιαφέρον είναι διαβάζοντας τους Λόγους του Παμούκ στο «Babamin Bavlusu» («Η βαλίτσα του πατέρα μου»), όλη αυτή η μαρτυρική όσο και απελευθερωτική –πάντα συστηματική– σχέση του με τη συγγραφή και πώς συνδέεται με την προσωπική σχέση με τον πατέρα του. Γενικά πάντως, νομίζω ότι όλα τα καλά –για μένα– βιβλία μουρμουρίζουν στο αυτί μου: «Η ζωή είναι ωραία αλλά... δεν είναι αυτό που νομίζεις!»

Βρήκατε ποτέ τον μπελά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο; Στην πρώην εφηβεία –και για καμιά δεκαετία– διάβαζα μόνο Καζαντζάκη αλλά, ευτυχώς, απεξαρτήθηκα.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.

Θα έλεγα την αυλή μου στην Ικαρία αλλά μάλλον είναι εκείνες οι βραδιές που έχετε ξαπλώσει πολύ νωρίς, διαβάζεις, σε παίρνει ο ύπνος νωρίς και ξυπνάς χορτάτος μέσα στη νύχτα, πίνεις κρύο νερό και ξεκινάς ξανά το διάβασμα, αποκοιμίσαι και πάλι κ.ο.κ.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε;

Ομολογώ την αδυναμία μου στη (νεο)ελληνική λογοτεχνία αλλά φυσικά δεν αποφεύγω κανένα είδος. Η ανάγνωση είναι ένα πολύτιμο –να το πούμε;– αγαθό, κυρίως στις μέρες μας. Κάτι που σε θέλει ολόκληρο, παρόντα. Το είδος είναι απλώς η αφορμή.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;

Η εκδοτική φροντίδα και η συγγραφική εντιμότητα του. Κανείς δεν είναι εξυπνότερος του αναγνώστη. Αυτά, όσο μεγάλωνω. Μαζί με τη λιτότητα, εκφραστική και όχι μόνο, όταν όμως συνδέεται με τη ζωντάνια. Τι να πει κανείς για τον κόσμο του Κουμαντάρ; Εκεί να δεις μπελά που βρίσκει όποιος, έχοντας τέτοια υπόψη, θέλει να δοκιμάσει να καταγράψει μέρος του δικού του κόσμου, το 2025. Ή, από την άλλη, πώς να σε αφήσει ασυγκίνητο το πυρετώδες σύμπαν του Λαμπρατού. Φωτιά!

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;

Οχι, ευχαριστώ. Τα προτιμώ στη φαντασία μου.

Τι ιστορίες κρύβουν οι διπλανές πόρτες των διηγημάτων στις «Μικρές επικράτειες»;

Κρύβουν μια κανονικότητα... να μη σου τύχει! Ένας ναυτικός στα σκαλοπάτια του, ένας αθλητικός παράγοντας στο μπαλκόνι του, μια φάλαγγα στην κρεβατοκάμαρά της, μια ορμόνη σταφυλιού στο εξοχικό της. Ανθρωποι που κάτι βιώνουν ή που δεν τους συμβαίνει απολύτως τίποτα και την παλεύουν όπως μπορούν. Ή όπως νομίζουν.

Πώς προέκυψε η ανάγκη να γράψετε ένα βιβλίο για συνοικίες και τους αφανείς κατοίκους τους;

Ήταν μια περίοδος που –για προσωπικούς λόγους– προσπαθούσα να καταλάβω το εξής: Πώς μπορεί κάποιος, ενώ ο τοίχος του διαμερίσματός του έρχεται καταπάνω του, να προσπαθεί όχι να τον αποφύγει (γιατί δεν είναι εφικτό πάντα αυτό) αλλά τουλάχιστον κάπως να επικρατήσει στη ζωή του. Και την άλλη μέρα, άντε ξανά το ίδιο. Όλη αυτή η προσέγγιση, βέβαια, στη λογοτεχνική της διάσταση. Τουλάχιστον αυτή ήταν η πρόθεσή μου. Τώρα, γιατί όλο αυτό συνέβη μέσα στις συνοικίες; Εδώ ζω, με τους εδώ συζύγους. Κοίταξα λοιπόν στο απέναντι μπαλκόνι και ξεκίνησα από τον γείτονά μου, τον Σίσυφο.

Ερχεται το Cyprus Comic Con 2025

3-5 Οκτωβρίου 2025 στην Κρατική Εκθεση Λευκωσίας – Μια εκδήλωση γεμάτη φαντασία, ενέργεια και δράση

Της **ΑΝΝΑΣ ΠΟΛΥΒΙΟΥ**

Η μεγαλύτερη εκδήλωση αφιερωμένη στην ποπ κουλτούρα, τα κόμικς, το cosplay, τα video games και τη φαντασία επιστρέφει δυναμικά στην Κύπρο. Το Cyprus Comic Con 2025 έρχεται στις 3, 4 και 5 Οκτωβρίου στην Κρατική Έκθεση Λευκωσίας, μετατρέποντας την πρωτεύουσα σε έναν κόσμο γεμάτο δημιουργικότητα, χαρακτήρες, μουσικά, δράση και διασκέδαση. Το Cyprus Comic Con αποτελεί τη μεγαλύτερη διοργάνωση ποπ κουλτούρας στην Κύπρο και μία από τις πιο δυναμικά αναπτυσσόμενες στην ευρύτερη περιοχή. Από το 2014, συγκεντρώνει χιλιάδες επισκέπτες κάθε χρόνο, προσφέροντας μια πλατφόρμα έκφρασης και συνάντησης για καλλιτέχνες, δημιουργούς, cosplayers, gamers, συλλέκτες και για όσους επιθυμούν να δουν και να ζήσουν για λίγο από κοντά τη μαγεία του Comic Con. Στόχος της εκδήλωσης δεν είναι άλλος από το να προωθήσει την τοπική δημιουργικότητα, να φέρει κοντά κοινότητες με κοινά ενδιαφέροντα και να προσφέρει μια εμπειρία που συνδυάζει ψυχαγωγία, εκπαίδευση και πολιτισμό.

Η εκδήλωση απευθύνεται σε όλες τις ηλικίες και περιλαμβάνει δεκάδες θεματικές ζώνες, διαγωνισμούς, workshops, panels, guest lectures, μουσικά και χορευτικά acts, φεστιβάλ φαγητού, shows και πολλά άλλα. Από την Artists' Alley και το Creative Corridor μέχρι το Limit Break Gaming και το NomNomNomiCon, κάθε γωνιά της Κρατικής Έκθεσης θα γεμίσει με ενέργεια, φαντασία και διαδραστικότητα. Είτε είσαι φανατικός του cosplay, είτε σε συναρπάζει ο κόσμος των anime, είτε απλώς θέλεις να ζήσεις κάτι διαφορετικό με την παρέα σου, το Cyprus Comic Con είναι το κατάλληλο μέρος, αφού ενώνει τη φαντασία με την πραγματικότητα. Και φέτος, με διεθνείς καλεσμένους, νέες θεματικές και αναβαθμισμένες εμπειρίες, η διοργάνωση υπόσχεται να ξεπεράσει κάθε προσδοκία – το μόνο που μένει είναι να την επισκεφθείτε!

Τι θα περιλαμβάνει

Για δύο ολόκληρες ημέρες, η Κρατική Έκθεση Λευκωσίας θα μεταμορφωθεί σε έναν πολυδιάστατο κόσμο γεμάτο δημιουργικότητα και αλληλεπίδραση. Η φετινή διοργάνωση έχει σχεδιαστεί ώστε να καλύπτει κάθε πτυχή της ποπ κουλτούρας, προσφέροντας στους επισκέπτες όποιας ηλικίας ένα πλούσιο πρόγραμμα που συνδυάζει ψυχαγωγία, τέχνη, τεχνολογία και συμμετοχή.

Στην καρδιά της εκδήλωσης βρίσκεται το Artists' Alley, ένας χώρος αφιερωμένος σε επαγγελματίες και ημιεπαγγελματίες καλλιτέχνες, όπου παρουσιάζουν πρωτότυπα έργα, κόμικς, εικονογραφήσεις και χειροποίητες δημιουργίες, με σκοπό να αναδείξουν το ταλέντο τους και να αλληλοεπιδράσουν με άλλους καλλιτέχνες. Το Creative Corridor επίσης φιλοξενεί επαγγελματίες και ημιεπαγγελματίες καλλιτέχνες και δημιουργούς, οι οποίοι προβάλλουν τη δουλειά τους και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Οι επισκέπτες θα έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν από κοντά τους δημιουργούς, να παραγγείλουν και να αγοράσουν έργα τέχνης τους και γενικά να εμπνευστούν από τη δημιουργική τους πορεία.

Αναμφισβήτητα, το cosplay αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του Comic Con. Φέτος οι διαγωνισμοί Mediterranean Cosplay Championship (MCC) και Cyprus Comic Con Masquerade (MSQRD) επιστρέφουν με συμμετοχές από όλη την Ευρώπη. Οι cosplayers θα παρουσιάσουν εντυπωσιακές μεταμορφώσεις σε αγαπημένους χαρακτήρες, με έμφαση στη λεπτομέρεια, την ερμηνεία και την κατασκευή. Οι νικητές θα διεκδικήσουν έπαθλα συνολικής αξίας

Η φετινή διοργάνωση έχει σχεδιαστεί ώστε να καλύπτει κάθε πτυχή της ποπ κουλτούρας, προσφέροντας στους επισκέπτες όποιας ηλικίας ένα πλούσιο πρόγραμμα που συνδυάζει ψυχαγωγία, τέχνη, τεχνολογία και συμμετοχή.

Κατά τη διάρκεια του Comic Con, ο Paul Anderson θα συμμετάσχει σε Q&A πάνελ, θα υπογράψει αυτόγραφα και θα φωτογραφηθεί με τους fans.

Ο Gehe θα βρίσκεται και το Σάββατο και την Κυριακή της διοργάνωσης ως Επίτιμος Καλεσμένος.

Κατά τη διάρκεια του Comic Con, ο Matt Ryan θα συνομιλήσει και θα φωτογραφηθεί με τους fans του, θα υπογράψει αυτόγραφα και θα συμμετάσχει σε Q&A πάνελ.

χιλιάδων ευρώ, ενώ το κοινό θα έχει την ευκαιρία να φωτογραφηθεί μαζί τους και να παρακολουθήσει τις επιδείξεις σε ειδικά διαμορφωμένες σκηνές.

Για τους λάτρες του gaming, θα υπάρχει και φέτος το Limit Break Gaming - το gaming movement που έχει καθιερωθεί ως σήμα κατατεθέν της δέσμεισης και διευρύνουν τα όρια του παιχνιδιού και της συμμετοχής της κοινότητας. Μετά την επιτυχία της περσινής χρονιάς, επαναφέρουν όλα εκείνα τα στοιχεία που έκαναν το Limit Break μια ξεχωριστή εμπειρία, προσθέτοντας ακόμη περισσότερες ευκαιρίες για παίκτες, δημιουργούς και fans να συνδεθούν και να συμμετάσχουν ενεργά, με τους νικητές να διεκδικούν χρηματικά έπαθλα. Σκοπός του Limit Break Gaming είναι να αναδείξει τη συμπερίληψη, τον υγιή ανταγωνισμό και τη συνεργασία.

Παράλληλα, η STEM Zone είναι ένας χώρος όπου προγραμματιστές παιχνιδιών, άτομα με τεχνολογική εξοικείωση και πρωτοπόροι της εκπαίδευσης συναντιούνται για να μοιραστούν το πάθος τους για την επιστήμη, την τεχνολογία, τη μηχανική και τα μαθηματικά. Είτε σχεδιάζεις το επόμενο σπουδαίο εκπαιδευτικό παιχνίδι, είτε κατασκευάζεις ευφάνταστα gadgets, είτε εξερευνάς τα όρια του προγραμματισμού, η STEM Zone είναι το κατάλληλο μέρος, με εκπαιδευτικά workshops, παρουσιάσεις από game developers και δραστηριότητες που συνδυάζουν τεχνολογία, επιστήμη και δημιουργικότητα. Για τους μικρούς επισκέπτες, η Kids Zone προσφέρει ένα δημιουργικό περιβάλλον με δραστηριότητες, εργαστήρια και παραστάσεις ειδικά σχεδιασμένες για παιδιά. Από ζωγραφικά προσώπου μέχρι θεατρικά παιχνίδια, η ζώνη

αυτή ενθαρρύνει τη φαντασία και τη συμμετοχή των παιδιών. Είτε θέλουν να μεταμορφωθούν στον αγαπημένο τους υπερήρωα είτε να αφήσουν τη φαντασία τους ελεύθερη με δραστηριότητες, η Kids Zone υπόσχεται διασκέδαση, γέλιο, και σίγουρα αξέχαστες αναμνήσεις.

Pro Wrestling Cyprus

Μια από τις πιο ξεχωριστές προσθήκες είναι το Pro Wrestling Cyprus, που φέρνει την αδρεναλίνη του επαγγελματικού wrestling στη σκηνή του Comic Con, με αγώνες από Κύπριους και διεθνείς παλαιστές. Το ρινγκ του

Στόχος της εκδήλωσης δεν είναι άλλος από το να προωθήσει την τοπική δημιουργικότητα, να φέρει κοντά κοινότητες με κοινά ενδιαφέροντα και να προσφέρει μια εμπειρία που συνδυάζει ψυχαγωγία, εκπαίδευση και πολιτισμό.

wrestling είναι αναμφίβολα ένα από τα πιο ζωντανά σημεία της εκδήλωσης, όπου οι επισκέπτες μπορούν να παρακολουθήσουν αγώνες, να ακολουθήσουν τις εξελίξεις των ιστοριών και να υποστηρίξουν τους αγαπημένους τους performers. Οι εμφανίσεις αναδεικνύουν τόσο τις αθλητικές δεξιότητες όσο και την προσεκτικά δομημένη αφήγηση, προσφέροντας ένα θέαμα που συνδυάζει δράση και θεατρικότητα, κερδίζοντας το ενδιαφέρον θεατών.

Επιπρόσθετα, η εμπορική ζώνη του Cyprus Comic Con είναι ένας χώρος γεμάτος αποκλειστικά

προϊόντα, συλλεκτικά αντικείμενα, χειροποίητες δημιουργίες και memorabilia ποπ κουλτούρας. Το σημείο αυτό συγκεντρώνει εμπόρους, ανεξάρτητους δημιουργούς και γνωστά brands, προσφέροντας μια μοναδική εμπειρία αγοράς για τους επισκέπτες. Παράλληλα, το Cyprus Comic Con προσφέρει στις επιχειρήσεις μια εξαιρετική ευκαιρία να παρουσιάσουν τα προϊόντα τους και να έρθουν σε άμεση επαφή με το κοινό τους, μέσω διαδραστικών περιπτώσεων και παρουσιάσεις προϊόντων.

Φυσικά, μέσα σε όλα αυτά, κεντρικό ρόλο έχει η μουσική και ο χορός. Στη σκηνή του Cyprus Comic Con θα εμφανιστούν DJs, τραγουδιστές, συγκροτήματα και performers, οι οποίοι θα δώσουν ακόμη περισσότερο ρυθμό και ενέργεια στην εκδήλωση. Για όσους επιθυμούν, θα υπάρχει το NomNomNomiCon -το φεστιβάλ φαγητού της εκδήλωσης- το οποίο θα προσφέρει πλούσιες street food επιλογές και γλυκά, από comfort food μέχρι διεθνή πιάτα. Τέλος, η εκδήλωση περιλαμβάνει panels, παρουσιάσεις, Q&A sessions με ειδικούς καλεσμένους, workshops για cosplay, δημιουργία κόμικς, game development και πολλά άλλα. Κάθε επισκέπτης μπορεί να βρει κάτι που τον εκφράζει, να μάθει, να διασκεδάσει και να γίνει μέρος μιας κοινότητας που γιορτάζει τη φαντασία και την έκφραση.

Διεθνείς καλεσμένοι

Φέτος, το Cyprus Comic Con υποδέχεται ξεχωριστούς καλεσμένους της διεθνούς σκηνής, που αναμένεται να τραβήξουν τα βλέμματα και να ενθουσιάσουν το κοινό. Μεταξύ αυτών ο Βρετανός ηθοποιός Paul Anderson, γνωστός για τον εμβληματικό ρόλο του ως Arthur Shelby στην επιτυχημένη σειρά Peaky Blinders,

θα είναι ένας από τους φετινούς Special Guests του Cyprus Comic Con 2025. Ο «Boycey», όπως είναι το παρατσούκλι του, έχει ένα πλούσιο βιογραφικό, με μια μακρά πορεία στο θέατρο, τον κινηματογράφο και την τηλεόραση. Εκτός από την εμβληματική του ερμηνεία στο Peaky Blinders, πρωταγωνίστησε στην ταινία The Firm (2009), καθώς και σε διεθνείς παραγωγές όπως το Legend (2015), το The Revenant (2015), το Sherlock Holmes: A Game of Shadows και το πολεμικό δράμα '71.

Κατά τη διάρκεια του Comic Con, θα συμμετάσχει σε Q&A πάνελ, θα υπογράψει αυτόγραφα και θα φωτογραφηθεί με τους fans. Η εμπειρία αυτή θα είναι διαθέσιμη μέσω ειδικών tokens. Όσοι θέλουν να αποκτήσουν και τα δύο (αυτόγραφο και φωτογραφία), μπορούν να προμηθευτούν περισσότερα tokens.

Μία άλλη ξεχωριστή παρουσία στο Cyprus Comic Con είναι ο Gehe, ένας από τους πιο καταξιωμένους cosplayers της Ευρώπης, έρχεται για πρώτη φορά στην Κύπρο. Με συμμετοχές σε διεθνείς διοργανώσεις όπως το International Cosplay League, EuroCosplay, International Cosplay Championship Cup και Manga Barcelona, είναι ευρέως γνωστός για το cosplay makeup και την ερμηνεία χαρακτήρων, με εξαιρετικά ακριβείς εμφανίσεις, εκφραστικές αποδόσεις και εντυπωσιακή λεπτομέρεια.

Ο Gehe θα βρίσκεται και το Σάββατο και την Κυριακή της διοργάνωσης ως Επίτιμος Καλεσμένος. Θα τον βρείτε στο περίπτερό του στην Αίθουσα Α και θα τον δείτε ως κριτή στο Cosplay Masquerade την Κυριακή το απόγευμα στη σκηνή της Αίθουσας Α.

Στην Κρατική Έκθεση θα βρεθεί και ο ηθοποιός Matt Ryan, γνωστός για τον ρόλο του ως John Constantine τον αγαπημένο χαρακτήρα της DC Comics που ζωντάνεψε στις σειρές Constantine, Arrow και Legends of Tomorrow, θα είναι επίσης παρών στο φεστιβάλ. Εκτός από τον εμβληματικό του ρόλο ως Constantine, ο Ryan είναι επίσης γνωστός για τη φωνή του στον χαρακτήρα Edward Kenway στο δημοφιλές βιντεοπαιχνίδι της Ubisoft Assassin's Creed IV: Black Flag, καθώς και για τις εμφανίσεις του στις επιτυχημένες τηλεοπτικές σειρές The Tudors και Criminal Minds: Suspect Behavior.

Κατά τη διάρκεια του Comic Con, θα συνομιλήσει και θα φωτογραφηθεί με τους fans του, θα υπογράψει αυτόγραφα και θα συμμετάσχει σε Q&A πάνελ.

Πληροφορίες για εισιτήρια:

€5 για την τελετή εγκαίνιων (Παρασκευή 3 Οκτωβρίου, 18:00-00:00)
€12 για απλή ημερήσια είσοδο (Σάββατο 3 ή Κυριακή 4 Οκτωβρίου, 10:00-00:00)
€20 για όλο το τριήμερο
€35 Early Access (είσοδος στον εξωτερικό χώρο από τις 8:30, είσοδος στα περίπτερα από τις 9:00)
€50 Early Access Bundle
€100 VIP
Δωρεάν είσοδος για τους Cosplayers!

Το Cyprus Comic Con 2025 θα κάνει έναρξη με το πάρτι εγκαίνιων την Παρασκευή 3 Οκτωβρίου από τις 18:00-00:00, με την εκδήλωση να συνεχίζεται το Σάββατο 4 και την Κυριακή 5 Οκτωβρίου 2025, στην Κρατική Έκθεση Λευκωσίας. Οι πόρτες και τις δύο μέρες ανοίγουν στις 10:00 και το πρόγραμμα διαρκεί έως τα μεσάνυχτα. Η εκδήλωση τελεί υπό την αιγίδα του Δήμου Λευκωσίας και του Υφυπουργείου Πολιτισμού.

Για περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επισκεφθούν την ιστοσελίδα της εκδήλωσης www.cypruscomiccon.org

Ο άγνωστος Καβάλι

Ένας σπουδαίος Ιταλός συνθέτης επανασυστίνεται μέσα από μια ιστορική ηχογράφηση

Το όνομα του χορηγού

Ο Κλαούντιο Μοντεβέρνι λέγεται ότι υπήρξε δάσκαλος του νεαρού μουσικού που γεννήθηκε ως Τζοβάνι Μπατίστα Καλέτι-Μπρούνι και υιοθέτησε το «Καβάλι» προς τιμήν του πρώτου χορηγού του.

Του ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ

Πόσο γνωστός είναι στο ευρύ κοινό ο Φραντσέσκο Καβάλι; Ελάχιστα, αν όχι και καθόλου. Μονάχα στους φανατικούς της όπερας στα πρώτα της βήματα το όνομά του είναι οικείο. Γιος συνθέτη, που γεννήθηκε ως Τζοβάνι Μπατίστα Καλέτι-Μπρούνι στη Λομβαρδία το 1602, έγινε από πολύ νωρίς μέλος της περίφημης Βασιλικής του Αγίου Μάρκου στη Βενετία, την οποία διύθυσε τότε ο μεγάλος Κλαούντιο Μοντεβέρνι (1567-1643), ο οποίος λέγεται ότι υπήρξε δάσκαλος του νεαρού μουσικού. Ο Καβάλι εργάστηκε ως οργανίστας στην εκκλησία των Αγίων Ιωάννη και Παύλου, και στα τριάντα επτά του συνέθεσε την πρώτη του όπερα, η οποία ανέβηκε στο ιστορικό θέατρο Σαν Κασιάνο, το πρώτο δημόσιο θέατρο στην Ευρώπη. Τότε υιοθέτησε το όνομα «Φραντσέσκο Καβάλι» προς τιμήν του πρώτου του χορηγού.

Εκτοτε αφοσιώθηκε στη σύνθεση της όπερας· τα έργα του ανέβαιναν σε θέατρα του Μιλάνου, της Νάπολης, πιθανώς και της Αγγλίας. Η φήμη του επεκτάθηκε τόσο πολύ έξω από την Ιταλία που του ανατέθηκε η σύνθεση όπερας στο Παρίσι. Το στυλ του όμως, εξόχως ιταλικό, δεν «έπιανε» στη Γαλλία. Είναι πιθανό στο κοινό των γαλλικών παραστάσεων να ήταν ένας άλλος νεότερος συμπατριώτης του, ο οποίος πάντως έμελλε να πε-

τύχει στη Γαλλία αυτό που δεν κατάφερε ο Καβάλι, στην αυλή του Λουδοβίκου ΙΔ΄· μάλιστα. Το όνομα αυτού Ζαν-Μπατίστ Λουλι.

Από το 1639 έως το 1673, ο Καβάλι συνέθεσε 42 οπερατικά έργα· είκοσι επτά από αυτά έχουν διασωθεί στην ολόκληρότητά τους. Προς το τέλος της ζωής του, πήρε τη θέση που κατείχε επί τριάντα συναπτά έτη ο

Μοντεβέρνι στη Βασιλική του Αγίου Μάρκου. Πέθανε στη Βενετία το 1676.

Εργο για οκτώ φωνές

Ο Καβάλι συνέθεσε και θρησκευτική μουσική. Η δισκογραφική εταιρεία Dynamic εξέδωσε πολύ πρόσφατα μια «Λειτουργία Κοντσερτάντε» (Missa a 8 Vocci concertata con Istromenti

da Musiche Sacre) που ο Καβάλι συνέθεσε στη Βενετία το 1656, για οκτώ μονωδούς, δύο τετραμελείς χορωδίες και ευρύ οργανικό σύνολο, κατά τα βενετσιάνικα πρότυπα που είχε εισαγάγει πριν και από τον Μοντεβέρνι ο Τζοβάνι Γκαμπριέλι (1557-1612). Η ηχογράφηση αυτή του συγκεκριμένου έργου έχει ιστορική σημασία, καθώς είναι η πρώτη

που πραγματοποιείται εδώ και πολλές δεκαετίες και χαρακτηρίζεται από σχολαστική επιστημονική, μουσικολογική φροντίδα, αλλά και σπάνια καλλιτεχνική αρτιότητα.

Το συγκεκριμένο έργο έχει τις ιδιαίτερες απαιτήσεις του: ο Γκαμπριέλι τοποθετούσε μέσα στην ιστορική εκκλησία του Αγίου Μάρκου από τη μία τα όργανα και από την άλλη τις φωνές, στις μεγάλες εσοχές που βρίσκονται αντικριστά, «απαντώντας» η μία πλευρά στην άλλη, προκαλώντας, μέσα στην ακουστική του ναού, μια ηχητική μοναδικότητα. Την παράδοση αυτή συνέχισαν και οι Μοντεβέρνι και ο Καβάλι και οι συντελεστές της ηχογράφησης προσπάθησαν να τη μεταφέρουν στο δισκογραφικό αυτό πρότζεκτ.

Το έργο συνδυάζει τη θρησκευτικότητα με τη «λαϊκότητα», ή την κοσμική πτυχή, ενός κοντσέρτου. Ο Καβάλι είχε κατακριθεί, ειδικά ως συνθέτης όπερας, ότι ενέδιδε σε ευκολίες χάριν της τέχνης του κοινού της εποχής του και συχνά τον συνέκριναν με τον Μοντεβέρνι, προκειμένου να αναδείξουν την κατωτερότητα του πρώτου. Κάτι ανάλογο συνέβη και με τα θρησκευτικά του έργα. Οι «Εσπερινοί» (1610) του Μοντεβέρνι, για παράδειγμα, είναι ένα διαχρονικό σημείο αναφοράς, ωστόσο, όπως δείχνει η συγκεκριμένη ηχογράφηση, η κριτική στον Καβάλι είναι και άδικη και άστοχη.

Μοναδική ατμόσφαιρα

Ο Γκαμπριέλι τοποθετούσε στον ναό του Αγίου Μάρκου τα όργανα απέναντι από τις φωνές, προκαλώντας μια ηχητική μοναδικότητα. Την παράδοση αυτή συνέχισαν και οι Μοντεβέρνι, Καβάλι.

FRANCESCO CAVALLI
Missa a 8 Vocci
concertata con
Istromenti
da Musiche Sacre
(Venezia 1656).

(Sotiria's Songs)

Χριστίνα
Μαξούρη

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ
ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ

Εισιτήρια | Tickets

02.10.2025
20:30

ΔημοτικόΘέατρο
Λευκωσίας

Διοργανωτές

Χορηγοί

Χορηγός Επικοινωνίας

Βαγγέλης
Θεοδωρόπουλος

ΜΙΑ ΑΛΛΗ
ΘΗΒΑ

(Tebas Land)

Εισιτήρια | Tickets

30.09–01.10.2025
20:30

ΔημοτικόΘέατρο
Λευκωσίας

Διοργανωτές

Χορηγοί

Χορηγός Επικοινωνίας

ΜΟΥΣΙΚΗ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Ο Γιάννης Γεωργιάδης, ο Χριστόφορος Μιρόσνικοφ και η Σβετλάνα Σμολίνα συνεργάστηκαν με επιτυχία στο «Τριπλό» Κοντσέρτο του Μπετόβεν.

Τριπλό κοντσέρτο Μπετόβεν με παλμό

Μια απολαυστική ερμηνεία του «Τριπλού» Κοντσέρτου του Μπετόβεν πρόσφερε στις 15 Σεπτεμβρίου η Συμφωνική Ορχήστρα του Δήμου Αθηναίων. Καλεσμένη στα «Μενάνδρεια» του Δήμου Κηφισιάς, η ορχήστρα υπό τη μουσική διεύθυνση του Ανδρέα Τσελίκου παρουσίασε το συναρπαστικό αυτό έργο με σολίστες τον βιολονίστα Γιάννη Γεωργιάδη, τον τσελίστα Χριστόφορο Μιρόσνικοφ και τη Ρωσίδα πιανίστρια Σβετλάνα Σμολίνα.

Ο Μπετόβεν μοιράζει έξυπνα τα σολιστικά μέρη ανάμεσα στα τρία όργανα. Το βιολί συνεισφέρει κυρίως την κομψότητα και την ανάλαφρη διάθεση, το τσέλο αναδεικνύει πρωτίστως το συναισθηματικά φορτισμένο μελωδικό υλικό της μουσικής, ενώ το πιάνο προσφέρει την ενέργεια και στηρίζει με στιβαρό τρόπο όσα αφηγούνται τα δύο έγχορδα. Οι τρεις σολίστες ανταποκρίθηκαν με επιτυχία στην αποστολή τους. Ο Γιάννης Γεωργιάδης απέδωσε με

ζώντας τον λυρισμό όπως και την ενέργεια της μουσικής.

Αγνωστο γιατί για το μέρος του πιάνου έπρεπε να γίνει μετάκληση και δεν επελέγη ένας από τους πολλούς καλούς Έλληνες πιανίστες. Ο Μπετόβεν το συνέθεσε για τον έφηβο ακόμη αρχιδούκα Ροδόλφο, με σκοπό να του προσφέρει κάτι εντυπωσιακό μεν, αλλά και σχετικά απλό, στο οποίο θα μπορούσε να ανταποκριθεί. Προφανώς στη Σβετλάνα Σμολίνα το μέρος του πιάνου δεν έθετε ιδιαίτερες τεχνικές ή εκφραστικές δυσκολίες. Η πιανίστρια συντονίστηκε χωρίς πρόβλημα με τους δύο συναδέλφους της και προσέφερε στην ερμηνεία την απαραίτητη στήριξη και δύναμη, όμως χωρίς κάτι περισσότερο.

Ανάλαφρη διάθεση

Στην απόδοση του ύφους της μουσικής βασική υπήρξε η συμβολή της ορχήστρας. Όχι τόσο για την επίδοση των μουσικών στα βιολιά, όσο γι' αυτήν του πολύ καλού αρχιμουσικού Ανδρέα Τσελίκου, ο οποίος με τις κατάλληλες επιλογές ταχυτήτων και δυναμικής έδωσε στην ερμηνεία παλμό και χαρακτήρα. Η συμβολή του Τσελίκου φάνηκε ακόμη περισσότερο στη συνέχεια, όταν η ορχήστρα απέδωσε την Πέμπτη Συμφωνία του Φραντς Σούμπερτ. Παρά τα ζητήματα ακρίβειας και συντονισμού στα βιολιά, που είχαν ως αποτέλεσμα ασάφειες στην απόδοση, ο αρχιμουσικός πέτυχε, λόγω χάριν, στο πρώτο μέρος την επιθυμητή ανάλαφρη διάθεση της μουσικής χάρη στον τρόπο με τον οποίο διέπλεξε τις φράσεις, δίνοντας σημασία στις στίξεις και υπογραμμίζοντας τις αντιθέσεις δυναμικής. Ανάλογα ίσχυσαν και στη συνέχεια μέχρι και το σχετικά πιο δραματικό, αλλά πάντα μοτσαρτεϊκό κομμάτι της ορχήστρας του Δήμου Αθηναίων στον συνθέτη Θεόδωρο Αντωνίου. Το ενδιαφέρον έργο με τα διαφορετικού χαρακτήρα και ύφους επεισόδια συνένωνε ποικίλα στοιχεία, ενίοτε ετερόκλητα, και είχε αρκετές αναφορές σε διάφορες μουσικές του 20ού αιώνα. Λόγω των συχνών εναλλαγών ανάμεσα στα αρκετά σύντομα επεισόδια, είχε ανάγκη από ακρίβεια και σβελτάδα, που η ορχήστρα πρέπει ακόμη να κατακτήσει.

Τρεις καλοί σολίστες υπό τη γεμάτη εγρήγορση διεύθυνση του Ανδρέα Τσελίκου έδωσαν μια ζωηρή ερμηνεία.

τονική ακρίβεια, δεξιότητα και αίσθηση του ύφους τη μουσική, ενώ συνέβαλε αποφασιστικά στη γενική απόδοση του ζωντανού τελευταίου μέρους του έργου. Απολάμβανε κανείς τις αποχρώσεις της ερμηνείας του, όπως και την πλαστικότητα με την οποία διαμόρφωνε τις φράσεις, δίνοντας παλμό στη μουσική.

Στο ίδιο μήκος κύματος, με πλούσιο και εκφραστικό ήχο απέδωσε ο Χριστόφορος Μιρόσνικοφ το μέρος για το τσέλο. Με ιδιαίτερα ποιητικό τρόπο και ειλικρινές συναίσθημα ερμήνευσε την έξοχη μελωδία στην αρχή του αργού δεύτερου μέρους του Κοντσέρτου. Ανάλογη ποιότητα και ευγένεια ήταν συνολικά η συμβολή του σε όλη τη διάρκεια του έργου. Και στη δική του περίπτωση η πλαστικότητα ήταν το βασικό χαρακτηριστικό και προσδιορίστηκε από τις διαρκείς και καλά μελετημένες επιλογές δυναμικής, όπως επίσης από τις σημειακές εκφραστικές επιβραδύνσεις ή επιταχύνσεις των μουσικών φράσεων. Μαζί, βιολί και τσέλο, βρίσκονταν διαρκώς σε συναρπαστικό διάλογο, διασφαλί-

Μια μάχη μετά την άλλη ★★★★★
ΣΑΤΙΡΑ (2025), 161'
Σκηνοθεσία: Πολ Τόμας Αντερσον
Ερμηνείες: Λεονάρντο ντι Κάπριο, Σον Πεν, Μπενίσιον ντελ Τόρο

★ κακό
★★ μέτριο
★★★ καλό
★★★★ πολύ καλό
★★★★★ εξαιρετικό

Ο Τζουντ Λο βρίσκεται μπλεγμένος με τη μαφία, στη μίνι σειρά «Black Rabbit».

Την κατάσκοπο στο ψυχροπολεμικό Βερολίνο υποδύεται η Σαρλίζ Θέρν στο «Atomic Blonde».

CINEMA

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Μια ομάδα ακροαριστερών ακτιβιστών, με επικεφαλής, μεταξύ άλλων, τον εξπέρ των εκρηκτικών Μπομπ (Λεονάρντο ντι Κάπριο), επιτίθεται σε ένα κέντρο κράτησης μεταναστών και τους απελευθερώνει στο φιλμ «Μια μάχη μετά την άλλη».

«Εκρηκτική» ανατομία της βαθιάς Αμερικής

Ο Πολ Τόμας Αντερσον διασκευάζει—ξανά— Τόμας Πίντσον

Τέσσερα χρόνια μετά την «Πίτσα γλυκόριζα», ο Πολ Τόμας Αντερσον επιστρέφει με ένα σπουδαίο φιλμ που διατηρεί την ανθρωπιά του, ενώ ταυτόχρονα καταφέρνει να προσεγγίσει-σχολιάσει μερικά από τα σοβαρότερα ζητήματα της εποχής μας.

Μια ομάδα ακροαριστερών ακτιβιστών, με επικεφαλής την ασυγκράτητη Περφίντια (Τεγιάνα Τείλορ) και τον εξπέρ των εκρηκτικών Μπομπ (Λεονάρντο ντι Κάπριο), επιτίθεται σε ένα κέντρο κράτησης μεταναστών και τους απελευθερώνει.

Εκείνο το βράδυ ξεκινά μια βεντέτα, αλλά και ένα αλλόκοτο ερωτικό τρίγωνο, με τον μιλιταριστή διοικητή του στρατοπέδου, συνταγματάρχη Λόκτζο (Σον Πεν). Δεκαέξι χρόνια αργότερα, ο ίδιος θα επιστρέψει για να κυνηγήσει τη νεαρή κόρη του ζευγαριού, κινητοποιώντας τους παλιούς επαναστατημένους προκειμένου να τη σώσουν.

Οποιαδήποτε παράθεση της πλοκής είναι ελλιπής για να πε-

ριγράψει το σενάριο του Αντερσον, ο οποίος διασκευάζει (πολύ) ελεύθερα το μυθιστόρημα «Vineland» του Τόμας Πίντσον. Φαινομενικά απλή στην πρώτη της ανάγνωση, η οποία έχει βασικά από τα σοβαρότερα ζητήματα της εποχής μας.

Μια ομάδα ακροαριστερών ακτιβιστών, με επικεφαλής την ασυγκράτητη Περφίντια (Τεγιάνα Τείλορ) και τον εξπέρ των εκρηκτικών Μπομπ (Λεονάρντο ντι Κάπριο), επιτίθεται σε ένα κέντρο κράτησης μεταναστών και τους απελευθερώνει.

Εκείνο το βράδυ ξεκινά μια βεντέτα, αλλά και ένα αλλόκοτο ερωτικό τρίγωνο, με τον μιλιταριστή διοικητή του στρατοπέδου, συνταγματάρχη Λόκτζο (Σον Πεν). Δεκαέξι χρόνια αργότερα, ο ίδιος θα επιστρέψει για να κυνηγήσει τη νεαρή κόρη του ζευγαριού, κινητοποιώντας τους παλιούς επαναστατημένους προκειμένου να τη σώσουν.

Οποιαδήποτε παράθεση της πλοκής είναι ελλιπής για να πε-

κόρη του, ένας δάσκαλος καράτε (Μπενίσιον ντελ Τόρο) που θα ρισκάρει για να τον βοηθήσει, ακόμη και ο «κακός» της υπόθεσης (Πεν), ο οποίος κόντρα σε κάθε λογική, αποκτά ερωτική εμμονή με την ορκισμένη εχθρό του.

«Ίσως τελικά να μη διαφέρουμε και τόσο πολύ μεταξύ μας», τολμάει να υπαινιχθεί ο Αντερσον, δίχως πάντως διάθεση να «ξεπλύνει» τα αμαρτήματα κατενός. Αντιθέτως, η ταινία του σατιρίζει ανελέητα σημερινές και διαχρονικές καταστάσεις, θέτει ερωτήματα, προειδοποιεί.

«Νευρικό» σκορ

Στο πρώτο πλάνο βέβαια, όπως είπαμε, παραμένουν η δράση και ο ρυθμός, που δίνει το «νευρικό» μουσικό σκορ, καταφέροντας να εξαλείψει σχεδόν το φορτίο της δυσμίσωρης διάρκειας. Μαζί και οι εξαιρετικές ερμηνείες των Ντι Κάπριο, Πεν, κούρδισμένες και αυτές σε έναν παρανοϊκό τόνο, ο οποίος μοιάζει όλο και πιο τρομακτικά οικείος.

HOME CINEMA

Η σκοτεινή πλευρά της Νέας Υόρκης

Black Rabbit ★★

ΘΡΙΛΕΡ (2025)

Δημιουργός: Ζακ Μπέιλιν

Ερμηνείες: Τζουντ Λο,

Τζέισον Μπέιτμαν

Μια στυλάτη μίνι σειρά, με φόντο τη γοπητική αλλά και τη σκοτεινή πλευρά της Νέας Υόρκης, προσγειώθηκε πρόσφατα στην πλατφόρμα του Netflix. Ο ιδιοκτήτης (Τζουντ Λο) ενός δημοφιλούς εστιατορίου δίπλα στη γέφυρα του Μπρούκλιν θα βρεθεί άσχημα μπλεγμένος όταν ο ανοικτόμυτος αδελφός του (Τζέισον Μπέιτμαν) θα επιστρέψει φέρνοντας μαζί του μαφιόζικες απειλές. Οι δυο τους θα προσπαθήσουν να σώσουν την επιχείρηση και τελικά τις ζωές τους, εν μέσω σκληρών προθεσμιών και... αστεριών Μισελέν. Η σειρά, την οποία ο Μπέιτμαν υπογράφει ως συμπαραγωγός αλλά

και σκηνοθέτης δύο επεισοδίων, παντρεύει έξυπνα το δημοφιλές δράμα «υψηλής γαστρονομίας» με το καθαρό μαφιόζικο θρίλερ. Μαζί με τον Τζουντ Λο στέκονται στο ύψος τους και ερμηνευτικά, πρωταγωνιστώντας σε οκτώ επεισόδια μεγάλης έντασης, πειστικών ανατροπών και γενικότερα ενδιαφέρουσας αφήγησης, η οποία χρησιμοποιεί μεθοδικά και τα φλας μπακ. Συν, φυσικά, την ατμόσφαιρα Νέας Υόρκης, που εμποτίζει την αισθητική ολόκληρης της σειράς και ορίζει τους ρυθμούς της.

Atomic Blonde ★★

ΔΡΑΣΗΣ (2017), 110'

Σκηνοθεσία: Ντέιβιντ Λιτς

Ερμηνείες: Σαρλίζ Θέρν,

Τζέιμς ΜακΑβόι

Από την πλατφόρμα του Ertflix επιλέγουμε το απολαυστικό φιλμ

δράσης του Ντέιβιντ Λιτς, το οποίο μεταμορφώνει την πανέμορφη Σαρλίζ Θέρν σε αμείλικτη κατασκοπο-πολεμική μηχανή της βρετανικής ΜΙ6. Η ίδια θα αναλάβει μια επικίνδυνη αποστολή στο Βερολίνο, παραμονές της πτώσης του Τείχους: να εξιχνιάσει τον φόνο ενός συναδέλφου της και να εντοπίσει μια χαμένη λίστα διπλών πρακτόρων.

Το ατελείωτο κυνηγητό, το παιχνίδι των κατασκοπών και οι κλασικές ανατροπές του θρίλερ διανθίζονται ιδανικά από την «κομίστικη» ατμόσφαιρα και τα ευρηματικά τρικ, ιδίως στις σκηνές μάχης, του πρωτοεμφανιζόμενου σκηνοθέτη (και πρώην stuntman) Λιτς. Δίπλα στη Σαρλίζ Θέρν, απολαυστικός είναι και ο Τζέιμς ΜακΑβόι στον ρόλο ενός μποέμ κατασκόπου με έδρα το ανατολικό Βερολίνο.

Αριστερά: Βάσω Κατράκη, «Γυναίκες στον Ελαιώνα» (περ. 1941-1942, Συλλογή οικογενείας Μ. Κατράκη-Δεσποτίδη). **Πάνω:** Γιάννης Μόραλης, «Μακέτα για τον αποκριτικό διάκοσμο του Χορού της Λέσχης Καλλιτεχνών “Ατελιέ”» (1937, Ιδιωτική συλλογή). **Δεξιά:** Νίκος Χατζηκυρίακος-Γκίκας, «Πλατεία Μητροπόλεως» (1940, Ιδιωτική συλλογή).

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Έργα νεανικά, που δηλώνουν ασυνείδητη τόλμη, ορμή, ρίσκο και πειραματισμό· έργα που συχνά δεν είχαν σκοπό να διαρκέσουν, αλλά σήμερα αποκτούν νέα βαρύτητα. Στην τέχνη, τα πρωτόλεια αναφέρονται σε δημιουργίες καλλιτεχνών που προέκυψαν κυρίως κατά τη διάρκεια της νεότητάς τους και τα οποία ενδέχεται να είναι ατελή, αδοκίμαστα ή ακόμη και παραγνωρισμένα. Ωστόσο, έχουν μια ιδιαίτερη αξία: είναι εμποτισμένα με την ενέργεια της πρώτης καλλιτεχνικής αναζήτησης και τη δύναμη του ενστίκτου. Τα έργα αυτά λειτουργούν ως ζωντανά αρχεία των πρώτων προσπαθειών ενός καλλιτέχνη, και σηματοδοτούν την απαρχή της δημιουργικής πορείας του. Φανερόντων εσωτερικές αναζητήσεις και θέτουν ερωτήματα που ενίοτε θα επανεμφανιστούν αργότερα, σε ώριμες στιγμές της πορείας του. Η έκθεση του Μουσείου Μπενάκη με τίτλο «Πρωτόλεια. Από την πρώτη γραφή στο ώριμο έργο» εξετάζει την καλλιτεχνική πορεία έντεκα σημαντικών μορφών της νεοελληνικής τέχνης, ξεκινώντας χρονολογικά από τον Σπύρο Βασιλείου (1902, ή 1903-1985) και καταλήγοντας στη Χρύσα Ρωμανού (1931-2006). Χάρη στην έρευνα, την επιλογή έργων και συγγραφή του καταλόγου — μια θαυμάσια έκδοση— από διακεκριμένους ιστορικούς τέχνης και θεωρητικούς, τα πρώτα έργα αναδεικνύονται σε τεκμήρια της δημιουργικής ταυτότητας του κάθε καλλιτέχνη. Με ανάλογο πνεύμα η «Κ» απευθύνθηκε σε τέσσερις από τους ιστορικούς τέχνης που συμμετέχουν στην έκθεση, για να επιλέξουν ένα άγνωστο πρωτόλειο του καλλιτέχνη που μελέτησαν και να μας αποκαλύψουν πρωτότυπες πλευρές της γραφής του.

Εβίτα Αράνγολου Μια λεπτομέρεια που έγινε ταυτότητα

Συναρπαστικά ήταν, τελικά, τα «απλωμένα ρούχα» στην εξερεύνηση της σχέσης και της διαδρομής του πρωτόλειου στον Νίκο Χατζηκυριάκο-Γκίκα· αυτά που πρωτοεμφανίζονται στα έργα του στις αρχές της δεκαετίας του '30 και που θα συνεχίζον —πότε χορευτικά τεντωμένα πάνω σε σύρματα, πότε έντονα γεωμετρικά κρεμασμένα σε καφασωτά, άλλοτε κομψά και υπαινικτικά— να εμφανίζονται για πάνω από πενήντα χρόνια μέσα στις συνθέσεις του.

Στοιχείο ίσως αρχικά εμπνευσμένο από τις ταραχές του υδραϊκού αρχοντικού των παιδικών του χρόνων, γρήγορα θα μεταλλαχθεί και θα «απλωθεί» και στις αθηναϊκές ταραχές. Ο Γκίκας, έχοντας επιστρέψει από το Παρίσι το 1935 και εγκατασταθεί στο κέντρο της Αθήνας, μετακομίζει το 1940 στην οδό Παλαιολόγου Μπενιζέλου στην Πλάκα, όπου θα μείνει για περισσότερα από δεκαπέντε χρόνια. Το έργο του «Πλατεία Μητροπόλεως» —πιθανότατα να απει-

κονίζει τη θέα από το σπίτι του— είναι χαρακτηριστικό αυτής της περιόδου, προδίδοντας παράλληλα το έντονο ενδιαφέρον του για τα νεοκλασικά κτίρια της Αθήνας. Αυτή η οικεία γειτονιά θα αποτυπώνεται στη ζωγραφική του μέσα από όψεις δρόμων, με έμφαση στις λεπτομέρειες των παραδοσιακών σπιτιών, στο τέλος του Μεσοπολέμου. Έτσι και στο έργο αυτό με τις σταθερές αρχιτεκτονικές γραμμές, περιεργάζεται κεραμοσκεπές και ακροκέραμα, μαντεμένα μπαλκόνια και κιγκλιωτά, γύφινες κορνίζες και φουρούσια. Μέσα στη διαγώνια προοπτική των δρόμων που συναντώνται, μια σπάνια παρουσία στα έργα του ζωγράφου: οι διερχόμενοι περαστικοί.

Εδώ, τα πολύχρωμα απλωμένα ρούχα μόλις που διακρίνονται πάνω ψηλά στη μικρή αριστερή ταράτσα. Σαν μικρό ψηφιδωτό κολάζ, ζωγραφισμένο πάνω στο σταχτί ανάγλυφο του ακάλυπτου πλαϊνού κτιρίου, αντηχεί πρότερες παραλλαγές του μοτίβου· εκεί όπου οι αιωρούμενες επιφάνειες υπαινίσσονται ελαφριά κίνηση, ξεχωρίζοντας έτσι από τη φαινομενική στατικότητα της εικόνας. Το θέμα των απλωμένων ρούχων θα εξακολουθεί να μεταπλάθεται στις επόμενες δεκαετίες, είτε δομικά μέσα στις γεωμετρικές συνθέσεις του είτε πιο αφηρημένα στις υστερές λυρικές, παραμένοντας πάντα μια γοητευτική δημιουργική σύνδεση μέσα στο συνολικό του έργο.

Σπύρος Μοσχονάς Από τον Παρθένν στη χαρακτηριστική

Ανάμεσα στους στόχους της έκθεσης «Πρωτόλεια» είναι να δοθεί στον επισκέπτη μια νέα οπτική για το έργο καταξιωμένων καλλιτεχνών, να φωτιστούν άγνωστες πτυχές του έργου τους, να γίνει κατανοητή η διαδρομή τους προς την ωριμότητα. Λίγοι, για παράδειγμα, γνωρίζουν ότι η χαράκτρια Βάσω Κατράκη αποφοίτησε από την ΑΣΚΤ το 1940 με δίπλωμα ζωγραφικής. Και πως υπήρξε πρωτίστως μαθήτρια του Κωνσταντίνου Παρθένν, παρότι έμαθε κοντά στον Γιάννη Κεφαλληνό τη χαρακτηριστική και την τέχνη του βιβλίου.

Δεν είναι τυχαίο, λοιπόν, πως

Γιάννης Τσαρούχης, «Εύζωνας και οικογένεια» (1936, Συλλογή Αναστασίας Σγουμποπούλου).

ανάμεσα στα έργα που παρουσιάζονται για πρώτη φορά στο κοινό βρίσκεται η ελαιογραφία «Γυναίκες στον Ελαιώνα» (περ. 1941-42). Εικονίζονται μερικές χωρικές να εκτελούν καθημερινές εργασίες: το πλύσιμο των ρούχων, το γνέσιμο του μαλλιού, το άρμεγμα των ζώων. Όλες μαζί εικονογραφούν την καθημερινότητα του φύλου τους στην ελληνική αγροτοποικονομία. Εδώ εντοπίζεται η δυναμική κίνηση του μοτίβου της μετέπειτα χαρακτηριστικής της: η μάνα που βιώνει τη φτώχεια και τις κακουχίες παλεύοντας να μεγαλώσει το σπλάχνο της.

Το έργο φιλοτεχνήθηκε μέσα στην Κατοχή, όταν η Βάσω (Λεονάρδου) έφυγε για το Αιτωλικό και κατόπιν για τη Νέα Αγχιάλο. Εκεί παντρεύτηκε τον γιατρό Γιώργο Κατράκη. Λίγο αργότερα, επέστρεψαν στην Αθήνα, η Βάσω (Κατράκη, πια) έγινε μέλος του ΕΑΜ Καλλιτεχνών και αφοσιώθηκε στη χαρακτική. «Δεν σκόπευα ποτέ να ακολουθήσω τη χαρακτηριστική. Στα χρόνια της Σχολής σπούδαζα ζωγραφική. Παράλληλα παρακολουθούσα και μαθήματα χαρακτηριστικής. Ηρθε η Κατοχή και βρέθηκα να χαράζω αφίσες, ένσημα, ένα σωρό πράγματα, μαζί με μια ομάδα χαρακτών. Δουλεύοντας μαζί τους, ξύπνησε η αγάπη μου για το μαυρόασπρο. Και, η Κατοχή μ' έβγαλε χαρακτηριστική» (εφημ. «Έθνος», 12.8.1966).

Εδώ βλέπουμε, δηλαδή, έναν

από τους τελευταίους πίνακές της, ένα μεταίχμιο στη δημιουργία της.

Ε. Δ. Ματθιόπουλος Ένταση και κίνηση σε σχήμα και χρώμα

Οι μακέτες που φιλοτέχνησε ο Γιάννης Μόραλης το 1937 για την αποκριάτικη γιορτή της Λέσχης Καλλιτεχνών «Ατελιέ» μας δείχνουν τις ικανότητές του στην εύρυθμη δισδιάστατη σύνθεση και τη γεωμετρική σκηματοποίηση των μορφών. Η επιλογή του τότε μόλις 21 ετών καλλιτέχνη για αυτήν τη διακόσμηση πρέπει να θεωρηθεί ως τιμητική διάκριση αν λάβουμε υπόψη ότι για να πραγματοποιηθεί η γιορτή έδιναν κάθε χρόνο συνθέσεις τους αναγνωρισμένοι νεωτεριστές καλλιτέχνες, όπως για παράδειγμα οι Παρθέννς, Γουναρόπουλος, Τόμπρος κ.ά.

Ο ζωγράφος, που είχε μόλις ολοκληρώσει τις σπουδές του στην ΑΣΚΤ και ετοιμαζόταν να φύγει με υποτροφία στη Ρώμη και στο Παρίσι, αντιμετώπισε την πρόκληση αυτής της διακόσμησης με τόλμη. Επέλεξε ως θέμα το «Τσίρκο» και τους πρωταγωνιστές του, αρσιβαρίστες, κλόουν, θηριοδασκαστές, άλογα, ελέφαντες κ.λπ. Η δυναμική κίνηση των δρώμενων, η φωταγωγία, η διασκεδαστική θεατρικότητα, η ατμόσφαιρα του θαυμαστού και του εκπληκτικού, η σωματική ζωντάνια και το σφρίγος των πρωταγωνιστών του τσίρκου, ανταποκρίνονταν στο κέφι που θα έπρεπε να αποπνέει η διακόσμηση του αποκριάτικου χορού.

Ο Μόραλης κατανόησε τις απαιτήσεις αυτής της ζωγραφικής: ρυθμός, ένταση, κίνηση, εξωτισμός, έπρεπε να μετουσιωθούν οπτικά σε σχήματα και χρώματα. Θεωρώ μάλλον βέβαιο ότι είχε υπόψη του τα μεγάλα διακοσμητικά έργα των αρχών της δεκαετίας του 1930-33 με θέμα τον χορό που ο Μatis είχε συνθέσει με χρωματισμένα και ντεκουπαρισμένα χαρτιά. Θα τολμούσα επίσης την υπόθεση ότι ο Μόραλης, που εκείνα τα χρόνια ήταν «ολίγον αριστερός» όπως ο ίδιος εξομολογήθηκε αργότερα, είχε ενδεχομένως υπόψη του κάποιες αφίσες που σχεδίαζαν επίσης με πλακάτα χρώματα σε λευκό φόντο οι πρωτοποριακοί Μαγια-

κόφσκι, Ρότσενκο, Μαλέβιτς, Λεμπέντεφ κ.ά. τα χρόνια μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση.

Ανεξάρτητα από τις νεωτεριστικές εικονογραφικές του πηγές, η δημιουργική ζωγραφική λύση των έργων του Μόραλη για τον χορό της Λέσχης, του 1937 θα αναδυόταν εκ νέου πολύ αργότερα, από τη δεκαετία του 1960 και ύστερα στις συνθέσεις του, όταν ο ρεαλιστής θα μεταστρεφόταν σταδιακά προς την abstraction géométrique.

Αννα Καφέτση Μορφές που κοιτούν εδώ και αλλού

Το έργο του 1936 «Εύζωνας και οικογένεια» είναι ένα άγνωστο πρωτόλειο του Γιάννη Τσαρούχη πρόσφατα δημοσιευμένο, που πιθανότατα δημιουργήθηκε μετά την επιστροφή του καλλιτέχνη από το Παρίσι την ίδια χρονιά και πέρασε σε ιδιωτική συλλογή στη δεκαετία του '80. Στο πολυπρόσωπο οικογενειακό αυτό πορτρέτο διαφαίνονται ήδη και δοκιμάζονται βασικά χαρακτηριστικά της λεγόμενης «χρωματικής» ή «ανατολίτικης» τάσης κατά την πλέον ώριμη τριετία 1936-39 της πρώιμης περιόδου, όπου η ανδρική μορφή δεσπόζει μόνη στο κέντρο της τσαρουχικής εικονογραφίας. Το επίμονο εικαστικό πρόβλημα των πρωτολείων του καλλιτέχνη που αφορά τη σχέση της μορφής με το φόντο βρίσκεται εδώ τη λύση του σε μια επιπεδομορφή ζωγραφική δύο διαστάσεων μέσω του χρώματος. Το τονισμένο μαύρο περίγραμμα και οι στρογγυλεμένες φόρμες των σωμάτων και του ενδύματος, ή οι φωτοσκιάσεις των προσώπων με ελαφρές και πυκνές χρωματικές στρώσεις υποβάλλουν τον όγκο και την πληρότητα. Κυρίως όμως αποκαλύπτουν μια αφανή συνομιλία του νεαρού ζωγράφου με μοντέρνους ομοτέχνους του, κυρίως τον Matis, και ταυτόχρονα τη μόνιμη άσκηση στη χρωματική λιτότητα της πολυγώνιας παλέτας (ώχρα, φούμο, κοντροκόκκινο κι άσπρο).

Η ανδρική/πατρική φιγούρα που προβάλλει σε ένα ουδέτερο γκριζό φόντο καταλαμβάνοντας το μεγαλύτερο μέρος της επιφάνειας του πίνακα, δίνει το μέτρο στην οργάνωση του σκηνικού χώρου και τη διάρθρωση των σχέσεων με τις άλλες μορφές. Εμφανής είναι η χρήση στερεοτύπων φωτογραφικών συμβάσεων από τον ζωγράφο που αναδεικνύουν μέσα από το στάσιμο, τις τοπικές ενδυμασίες και την κοινωνική ταυτότητα των εικονιζόμενων προσώπων σχέσεις εγγύτητας και συγχρόνως ξενότητας. Ακίνητα, σε μετωπική στάση, όπως μπροστά στον φακό μιας φωτογραφικής μηχανής και με το βλέμμα προσπλωμένο στο κενό εκθέτουν ρόλους, ιεραρχίες, ομιλίες και σιωπές. Κοιτάζουν εδώ και αλλού. Η γυναικεία φιγούρα επιβάλλεται μικροσκοπική και μνημειακή ταυτόχρονα, κλεισμένη από τον ζωγράφο στον εικονογραφικό κύκλο της μητρότητας. Δίπλα της και μακριά της ο τρίτος κόσμος των μεγαλύτερων παιδιών.

“

Ο Μόραλης και ο Μatis

«Θεωρώ βέβαιο ότι είχε υπόψη του τα έργα με θέμα τον χορό που ο Μatis είχε συνθέσει με χρωματισμένα και ντεκουπαρισμένα χαρτιά», γράφει ο Ε. Δ. Ματθιόπουλος για τον Γιάννη Μόραλη και την αφίσα για την αποκριάτικη γιορτή του «Ατελιέ».

Η έκθεση «Πρωτόλεια. Από την πρώτη γραφή στο ώριμο έργο» έχει διοργανωθεί από κοινό από την Τράπεζα της Ελλάδος, το Ίδρυμα Ιωάννου Φ. Κωστοπούλου και το Μουσείο Μπενάκη. Η επιμέλεια έγινε αντίστοιχα από τους: Χάρις Κανελλοπούλου, Ειρήνη Οράτη εδώ και αλλού. Η γυναικεία φιγούρα επιβάλλεται μικροσκοπική και μνημειακή ταυτόχρονα, κλεισμένη από τον ζωγράφο στον εικονογραφικό κύκλο της μητρότητας. Δίπλα της και μακριά της ο τρίτος κόσμος των μεγαλύτερων παιδιών.

Διάρκεια: 2.10.2025 - 11.1.2026

COCKTAIL
INGREDIENTS BY

CONTACTLESS
PAYMENTS BY

EVENT
SUPPORTER

